

KÖLTSÉGVETÉSI
TANÁCS

MAGYAR
KÖZTÁRSASÁG

T/1498/2

VÉLEMÉNY

a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló törvényjavaslatról

2010. november 8.

A tanulmány készítésében közreműködtek:

Baksa Dániel, Benedek Dóra, Benk Szilárd, Berki Tamás, Békési László, Deli Lajos, Drabant Béla, Elek Péter, Fehér Csaba, Gáspár Katalin, Gerner Viktória, Gyöngyösi Zsolt, Harasztosi Péter, Hátsági Zsolt, Jakab M. Zoltán, Jankovics László, Kiss Áron, Kiss Sándor Csanád, Mihályi Dávid, Orosz Ágnes, Papp Bertalan, Romhányi Balázs, Siklós Dóra, dr. Soltész Adrienn, Soós Gábor, Sugár András, Szalai Ákos, Száraz Emese, Tüske Annamária, Varga Zsuzsa, Virováczy Péter

A Költségvetési Tanács 2010-ben immár második alkalommal véleményezi a következő évre vonatkozó költségvetési javaslatot, és készíti el annak költségvetési hatásaira vonatkozó becsléseit.

A takarékos állami gazdálkodásról és a költségvetési felelősségről szóló 2008. évi LXXV. törvény (a továbbiakban Kftv.) 7. § (2) bekezdésének *d*) pontja alapján a törvényjavaslatra vonatkozó becsléseket két alkalommal végzi el: a T/1498 számú javaslat benyújtását követően és a zárószavazást megelőzően.

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban Áht.) 29. § (1) bekezdése értelmében 2010-ben az Országgyűlés a költségvetési törvényjavaslatot kötelező jelleggel az Állami Számvevőszék és a Költségvetési Tanács véleményével együtt tárgyalja meg. Ezzel összhangban kérte levélben a Költségvetési Tanács elnöke azt, hogy – hasonlóan 2009-hez, a Hárszabálytól eltérően – felszólalhasson a parlament plenáris ülésén. A plénum előtti felszólaláson túl a Költségvetési Tanács elnöke felszólal a Számvevőszéki és költségvetési bizottságban, és meghívás alapján képviselteti magát a többi, nem első helyen kijelölt országgyűlési bizottság ülésén is.

A Költségvetési Tanács költségvetési törvényjavaslatról alkotott véleménye a Kftv. 7. § (2) bekezdés *b*) pontja által meghatározott technikai kivetítésén alapul (Költségvetési alappálya 2010-2014, 2010 augusztus 18.), figyelembe véve a szaktörvények azóta elfogadott változásait (például 2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatok terhelő különadókról és 2010. évi C. törvény a nyugdíjpenztár-választás szabadságáról). A vélemény már figyelembe veszi azokat a 2010. október 30-ig benyújtott törvényjavaslatokat is, amelyeket az Országgyűlés általános vitára alkalmasnak talált (kiemelten a T/1376. számú törvényjavaslat benyújtott változatát).

A fentiekkel összhangban a Költségvetési Tanács jelen véleménye a benyújtott T/1498. számú törvényjavaslat jogi szempontú áttekintését (megfelelését különösen a Kftv. és az Áht. rendelkezéseinek), makrogazdasági pályájának vizsgálatát, valamint számszaki és kockázati szempontú értékelését tartalmazza a Költségvetési Tanács becslési módszertana alapján (utóbbiakhoz lásd különösen a módszertani függeléseket).

A Költségvetési Tanács véleménye nyilvános, és célja, hogy a Kftv.-ben foglalt feladatainak megfelelően hozzájáruljon a költségvetési fenntarthatóság és átláthatóság elveinek érvényesüléséhez és az ország versenyképességét növelő és felelős költségvetési politikához.

Tartalom

Összefoglaló.....	9
1. Bevezetés.....	12
1.1. Módszertani háttér.....	12
1.2. Főbb feltevéseink.....	13
1.2.1. Makrogazdasági feltételezések.....	13
1.2.2. Pénz- és tőkepiaci környezet.....	15
1.2.3. A magánnyugdíjpénztárakban felhalmozott vagyon-portfolió egy része átvételének hatása a költségvetés egyenlegére és finanszírozására.....	15
2. A költségvetési törvény megfelelése a Kftv. és az Áht. hatályos előírásaival ...	18
3. Makrogazdasági alappálya 2010–2014.....	22
3.1. A költségvetéshez benyújtott makropálya értékelése.....	27
4. Költségvetési elemzés.....	31
4.1. A Költségvetési törvényjavaslat számszaki értékelése.....	31
4.2. Elmozdulások 2010-re az augusztusi alappályához képest.....	41
4.3. Elmozdulások 2011-re az augusztusi pályához képest.....	45
1. Melléklet: A 2010-es külső tételek előrejelzésének részletes összehasonlítása az eredeti kormányzati tervszámokkal.....	48
2. Melléklet: Az augusztus óta benyújtott adóváltoztatások makrogazdasági hatásai	50
Költségvetési módszertani függelék.....	58
A. Külső és kamattételek módszertani leírása.....	58
A.1. Gazdálkodó szervezetek befizetései.....	58
A.1.1. Társasági nyereségadó.....	58
A.1.2. Egyes ágazatokat terhelő különadó.....	61
A.1.3. Pénzügyi szervezetek különadója.....	63
A.1.4. Társas vállalkozások különadója.....	65
A.1.5. Egyszerűsített vállalkozói adó.....	65
A.1.6. Cégaadó.....	66
A.1.7. Energiaellátók jövedelemadója („Robin Hood adó”).....	67
A.1.8. Hitelintézeti járadék.....	69
A.1.9. Vámbeszedési költség és cukorágazati hozzájárulás beszédési költség megtérítése.....	70
A.1.10. Egyéb vállalati befizetések és kisadók.....	71
A.1.11. Egyéb központosított bevételek.....	77
A.2. Társadalombiztosítási járulékok.....	79
A.2.1. Munkáltatói nyugdíjbiztosítási járulék.....	79
A.2.2. Munkáltatói egészségbiztosítási járulék.....	80
A.2.3. Biztosított egészségbiztosítási járulék.....	81

A.2.4. Biztosított (egyéni) nyugdíjbiztosítási járulék.....	82
A.2.5. A tb-alapok egyéb külső bevételi tételei	85
A.2.8. Munkaerőpiaci Alap bevételei	89
A.3. Fogyasztáshoz kapcsolódó adók.....	93
A.3.1. Áfa.....	93
A.3.2. Jövedéki adó	102
A.3.3. Regisztrációs adó.....	106
A.4. Lakossági befizetések	108
A.4.1. Személyi jövedelemadó	108
A.4.2. Illetékek.....	117
A.4.3. Egyéb lakossági adóbefizetések (bérfőzési szeszadó és lakossági vámbevételek).....	119
A.5. Családi támogatások és egyéb szociális juttatások.....	120
A.5.1. Anyasági támogatás.....	120
A.5.2. Gyermekgondozási segély (GYES).....	120
A.5.3. Családi pótlék.....	122
A.5.4. Gyermeknevelési támogatás (GYET).....	124
A.5.5. Gyermekgondozási díj (GYED).....	125
A.5.6. Terhességi-gyermekágyi segély (TGYÁS)	128
A.5.7. Baleseti járadék és kártérítési járadék	130
A.5.8. Jövedelempótló és jövedelem-kiegészítő szociális támogatások.....	131
A.6. Passzív (munkanélküliségi) ellátások	133
A.7. Bérgarancia-kifizetések és -megtérülések	135
A.8. Táppénz.....	138
A.9. Nyugdíjkiadások	140
A.10. Hozzájárulás az EU költségvetéséhez.....	145
A.11. MNB veszteségtérítés.....	147
A.12. Nettó kamatkidadások	150
B. A számszerűsíthető belső tételek módszertani leírása.....	153
B.1. Egészségbiztosítási Alap kiadásai.....	153
B.1.1. Gyógyszertámogatás és gyógyszergyártói illetve forgalmazói befizetések	153
B.1.2. Közgyógyellátás	156
B.1.3. Az Egészségbiztosítási alap egyéb természetbeni ellátásai	157
B.1.4. Az Egészségbiztosítási Alap egyéb pénzbeli ellátásai – Külföldi gyógykezelés.....	158
B.2. Európai Uniós társfinanszírozás	159
B.3. Fejezeti kezelésű előirányzatok.....	162
B.3.1. Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék	162

B.3.2. Autópálya rendelkezésre állási díj.....	162
B.3.3. Gyermektartásdíjak megelőlegezése	163
B.3.4. Hozzájárulás a hadigondozásról szóló törvényt végrehajtó közalapítványhoz.....	164
B.3.5. Mozgáskorlátozottak közlekedési támogatása	164
B.3.6. Otthonteremtési támogatás	165
B.4. Pénzügyi jellegű kormányzati kiadások	166
B.4.1. Állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítése.....	166
B.4.2. Lakásépítési támogatások	167
B.4.3. Pénzbeli kárpótlások	172
B.5. Szociális kiadások	174
B.5.1. Családi támogatások.....	174
B.5.2. Fogyasztói árkiegészítés.....	176
B.5.3. Járulékkedvezmény és a foglalkoztatást ösztönző normatív támogatás	179
B.5.4. Jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások	179
Az MKKT korábbi elemzései és hatásvizsgálatai	183

Ábrák jegyzéke

1. ábra: A külső kereslet alakulása (előző év azonos időszakához képest, százalék)	14
2. ábra A fogyasztási ráta kormány és az MKKT előrejelzésében*	29
3. ábra: A adóváltozások makrohatásai (százalékos eltérés az alappályától)	57
A1. ábra: Társadalombiztosítási járulékok effektív rátája	79
A2. ábra: A három járulékbéveteli tétel első nyolc havi átlagos effektív rátája	82
A3. ábra: Az áfa adórésének alakulása, 2003-2008	98
A4. ábra: Az áfa-visszaigénylések a bruttó befizetések arányában, negyedévenként.....	100
A5. ábra: A környező országok benzinárainak alakulása a magyarországi fogyasztói árhoz viszonyítva.....	103
A6. ábra: A környező országok gázolajárainak alakulása a magyarországi fogyasztói árhoz viszonyítva.....	104
A7. ábra: Forgalomba helyezett személyautók számának alakulása (2007 = 100%)	108
A8. ábra: GYED-kiadások kivetítése.....	126
A9. ábra: A baleseti járadék.....	131
A10. ábra: Ellátottak létszámának változása (2005=100%)	132
A11. ábra: Ellátottak aránya a KSH munkaerő-felmérés szerinti munkanélküliek számához viszonyítva.....	134
A12. ábra: Bérgarancia-kifizetések és a munkanélküliségi beáramlás összefüggése	136
A13. ábra: Elbocsátások számának előrejelzése	137
A14. ábra: Előző évhez viszonyított bérgarancia-visszafizetési arány	138
A15. ábra: Egy jogosultra jutó táppénzes napok száma (nap)	139
A16. ábra: A nyugdíjskála megváltozásának 2013. január 1. után megállapított nyugdíjakra gyakorolt hatása – β tényező a szolgálati idő (évek) függvényében.....	144

Táblázatok jegyzéke

<i>Főbb makrogazdasági, költségvetési és egyenlegmutatók, 2010-2011</i>	11
1. táblázat: <i>Makrogazdasági pálya (éves változás, százalék*)</i>	24
2. táblázat: <i>A makrogazdasági pálya augusztushoz képesti változása.</i>	26
3. táblázat: <i>A kormány és az MKKT makrogazdasági előrejelzése (éves változás, százalék)</i>	27
4. táblázat: <i>A költségvetés főbb mutatóinak előrejelzése 2011-re, milliárd forint</i>	32
5. táblázat: <i>A külső tételek előrejelzésének részletes összehasonlítása a kormányzati tervszámokkal</i>	35
6. táblázat: <i>A 2010-es és a 2011-es költségvetési terv összehasonlítása a belső tételeken (negatív szám jelöli az egyenleg romlását, milliárd Ft-ra kerekítve)</i>	38
7. táblázat: <i>Tartalékok mértéke a költségvetési tervekben (milliárd Ft)</i>	40
8. táblázat: <i>Aktualizált költségvetési előrejelzés 2010-re, milliárd Ft</i>	41
9. táblázat: <i>Az MKKT 2011-re vonatkozó becslés elmozdulásai a külső és kamattételek miatt (milliárd Ft)</i>	45
10. táblázat: <i>Eltérések a költségvetési tervszámokhoz, illetve korábbi feltételezéseinkhez képest</i>	47
A1. táblázat: <i>Pénzügyi szervezetek különadójából 2011-ben várható adóbevétel</i>	65
A2. táblázat: <i>A munkaerőpiaci járulékok mértékei, 2007-10</i>	89
A3. táblázat: <i>A hártartástípusok jövedelme jövedelemtípusok szerinti bontásban</i>	95
A4. táblázat: <i>A háztartástípusok fogyasztásának ÁFA-kulcsok szerinti megoszlása, 2007 ...</i>	95
A5. táblázat: <i>SZJA szabályok 2008-2013 között</i>	110
A6. táblázat: <i>Az adójóváírás szabályai 2008-2011 között</i>	111
B1. táblázat: <i>Becslés a gyógyszer támogatásra és a gyógyszergyártói és -forgalmazói befizetésekre, 2010–2011</i>	155
B2. táblázat: <i>A közgyógyellátás kiadásai – becslés 2010–2011-re és korábbi évek tényadatai</i>	156
B3. táblázat: <i>Az Egészségbiztosítási alap egyéb természetbeni ellátásai – becslés 2010– 2011-re és korábbi évek tényadatai</i>	158
B4. táblázat: <i>Becslés az EU társfinanszírozás kiadásaira, 2010–2011</i>	161
B5. táblázat: <i>A belső tételek közé tartozó családi támogatások kiadásai 2006–2009</i>	174
B6. táblázat: <i>Becslés a fogyasztói árkiegészítésre, 2010–2011</i>	178
B7. táblázat: <i>A belső tételek közé tartozó jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások kiadásai 2007–2009</i>	180

Összefoglaló

A Költségvetési Tanács – törvényi feladatát teljesítve – becslést készített a kormány által T/1498 számon benyújtott költségvetési törvényjavaslat hatásairól. A Tanács – saját makrogazdasági és költségvetési becsléseinek felhasználásával – az alábbi kérdéseket vizsgálta:

1. a törvényjavaslat megfelel-e a költségvetési felelősségi törvény és az államháztartási törvény fenntarthatósággal és átláthatósággal kapcsolatos előírásainak;
2. a javaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltevések realiztikusak-e;
3. a költségvetési tételekre vonatkozó előrejelzések és tervszámok megalapozottak-e, a kormány által feltételezett makrogazdasági környezettel összhangban vannak-e;
4. közgazdasági elemzési módszerekkel alátámasztható-e a tervezett kiadások és bevételek között az a különbség, amellyel a kormány a magánnyugdíj-pénztárakba áramló járulékok és az ott felhalmozott magánvagyonok felhasználásának szükségességét indokolja;
5. melyek a kormány költségvetési politikájával kapcsolatos főbb fenntarthatósági kockázatok.

A *reáladósság-szabályból* levezetendő úgynevezett belső tételekre vonatkozó egyenlegkövetelmény teljesül a költségvetési törvényjavaslat szerint; ennek oka, hogy a javaslat 529 milliárd forintnyi belső bevétellel számol a magánnyugdíj-pénztári tagoknak az állami nyugdíjrendszerbe történő átlépésével összefüggésben. E nélkül a költségvetés a követelménynél mintegy 290 milliárd Ft-tal kedvezőtlenebb belső egyenleget mutatna. Amennyiben nem valósul meg a kormánynak az az elképzelése, hogy kellően nagyszámú magán-nyugdíjpénztári tag átlép az állami nyugdíjrendszerbe, illetve ha az államra ily módon átruházott pénzügyi vagyon nem lesz költségvetési bevételnek tekinthető, akkor a belső tételek egyenlegkövetelménye nem teljesül.

A költségvetési szabályrendszer értelmében a 2010. évi költségvetési törvény elfogadása óta nem volt megengedett olyan törvények elfogadása, amelyek ronthaták a szaktörvények által meghatározott, úgynevezett külső tételek akár 2010. akár 2011. évi várható egyenlegét. Ez az ún. *kötelező ellentételezési szabály* több törvényjavaslat esetében nem teljesült, bár a 2009 vége és a költségvetési törvényjavaslat benyújtása között elfogadott szaktörvények együttes hatása a külső tételek 2011. évi várható alakulására pozitív.

A 2011-re érvényes *kiadási szabály* értelmében a korrigált elsődleges kiadások nem nőhetnek reálértékben gyorsabban, mint a reál GDP növekedési ütemének fele. Ez a szabály teljesül.

Makrogazdasági előrejelzésünkben fokozatosan élénkülő külső keresleti környezettel számolunk. Megjegyzendő, hogy továbbra is fennállnak a külső konjunktúra törékenységére vonatkozó – korábban is jelzett – kockázatok. A gazdasági növekedésben a belső kereslet tényezői egyre nagyobb szerepet kapnak. Ennek oka, hogy a pénzügyi válság elmúltával és az óvatossági megtakarítások csökkenésével a lakossági fogyasztás bővülni kezd. A személyi jövedelemadó változtatása a rendelkezésre álló reáljövedelmet növeli, de ennek csak egy része jelentkezik fogyasztási keresletként, egy másik része a megtakarításokat, illetve hiteltörlesztéseket emeli. A vállalati szektor beruházásai is erőteljes növekedést mutatnának, ha nem jelentkezne a bevezetett ágazati különadók beruházás-késletető

hatása. Összességében a gazdaság növekedése az idei 0,9 százalékról középtávon 3 százalék körüli szintre gyorsulhat. A munkapiacra a gazdaság fellendülésével fokozatosan emelkedik a munkaerő-kereslet és a foglalkoztatottak létszáma; a reálbérek növekedése várhatóan elmarad a termelékenység növekedésétől. Az adóváltoztatások elsősorban a munkaintenzitás emelkedését okozzák, a foglalkoztatottságbővítő hatás négy év alatt mintegy 0,5 százalékra (mintegy 15 ezer főre) tehető. Az aggregált kereslet bővülése és az ágazati különadók egy részének fogyasztói árakba történő átgyűrűzése inflációs hatást fejt ki, amelyet feltételezésünk szerint a monetáris politika fokozatosan semlegesít.

A benyújtott költségvetési törvény indoklásában bemutatott növekedési és inflációs előrejelzés lényegében összhangban van a Költségvetési Tanács véleményével. Ugyanakkor saját számításaink szerint 2011-ben a lakossági fogyasztás és a beruházás növekedése és a kormányzati fogyasztás visszaesése kisebb lesz annál, mint amit a kormány feltételez.

A törvényjavaslat nem mutatja be kellő részletességgel, hogy a kormány makrogazdasági feltételezéseiből hogyan vezethetők le a költségvetési tervszámok; ez jelentősen korlátozza az átláthatóságot. Vizsgálataink alapján azonban egyértelművé vált, hogy a költségvetés makrogazdasági feltételezései nincsenek teljesen összhangban a költségvetési tervszámokkal. Ez különösen a közszféra bérkiadásaira vonatkozóan érvényes, mivel a törvényi melléklet alapján a központi alrendszerre adódó bérköltség nem mutatja azt a csökkenést, amely a makrogazdasági pályából következne.

A szaktörvények által meghatározott külső költségvetési tételeknek (adóbevételek és szociális kiadások) törvényjavaslat szerinti egyenlege mintegy 125 milliárd forinttal kedvezőtlenebb annál, mint ami a Költségvetési Tanács makrogazdasági előrejelzése alapján adódik.

Az úgynevezett belső költségvetési tételek – amelyek között a felülről nyitott előirányzatok köre érdemben szűkült – tervezése összességében óvatossá mondható, de nem tartalmaznak olyan érdemi kiadáscsökkenést, amelynek jövőbeli strukturális átalakítás lenne az alapja. Ennek példája lehet a MÁV-csoport finanszírozása, amely a tervek szerint jó közelítéssel annyi költségvetési támogatást tesz ki 2011-ben, mint amennyit – akár közvetlen támogatásként, akár feltőkésítés, akár hitelátvállalás, akár más formában – az elmúlt 10 év alatt 2010. évi reálértéken évente átlagosan megkapott. A 2010-re vonatkozó eredeti tervszámokhoz viszonyítva – ha a költségvetési előirányzatokat összehasonlító szerkezetbe rendezzük – jól érzékelhető, hogy mind a költségvetési intézmények finanszírozásában, mind a fejezeti kezelésű előirányzatok támogatásában, mind számos egyéb soron a forrásbővülés mértéke meghaladja az előrejelzett inflációt. Ez a jelenség ugyan részben kormányzati döntésektől független folyamatokhoz köthető (pl. uniós társfinanszírozási kötelezettségek, garanciabeváltások felfutása), de az is jelentősen hozzájárul a dinamikához, hogy a változatlan reálértéket meghaladóan emelkednek a közszféra működési költségei.

A költségvetés finanszírozása szempontjából 2011-ben fontos, de a törvényjavaslatban nem jelzett kérdés a magánnyugdíj-pénztári tagoktól átvett, nagyrészt értékpapírban tartott vagyon készpénzzé konvertálása, amelyből költségvetési kiadások fedezhetők.

A Költségvetési Tanács még a zárószavazás előtt középtávú becslést fog készíteni, amelynek alapján a 2012. évi belső egyenlegkövetelmény és a 2013. évi elsődleges

egyenlegcél értéke pontosan meghatározható. A pontosabb középtávú becslések elvégzése nélkül is megállapítható azonban, hogy mind az átláthatóságot, mind a hosszú távú költségvetési fenntarthatóságot rontja, ha az állam a költségvetési hiány tényleges emelkedésének láthatóvá tételét átmenetileg azzal kívánja elkerülni, hogy a belföldi háztartások megtakarításainak egy részét saját magához csoportosítja át.

Főbb makrogazdasági, költségvetési és egyenlegmutatók, 2010-2011

	2010	2011
Főbb makrogazdasági mutatók (éves változás %)		
GDP	0,9	2,8
Háztartások fogyasztási kiadása	-3,5	2,6
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,5	4,5
Fogyasztóiár-index	4,8	3,7
Versenyszféra bér	4,2	4,2
Versenyszféra létszáma	-0,8	0,6
Munkanélküliségi ráta (%)*	11,1	10,5
Főbb költségvetési jelzőszámok (milliárd Ft)		
Külső tételek egyenlege	5 567,3	5622,5
Belső tételek egyenlege	-5 420,5	-5178,1
Egészségbiztosítással kapcsolatos fiktív bevétel	27,4	...
Nettó kamategyenleg	-1 000,2	-976,6
Központi alrendszer pénzforgalmi egyenleg	-826,0	-532,3
Önkormányzati rendszer egyenlege (kormány)	-190,0	-110,0
Államháztartás pénzforgalmi egyenlege	-1 016,0	-642,3
Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (GDP %-ban)	-3,8	-2,3
<i>Maastrichti egyenleg (GDP %-ban)</i>	<i>-3,7</i>	<i>-2,4</i>

* Éves átlagos szint.

1. Bevezetés

1.1. Módszertani háttér

A Költségvetési Tanács (MKKT) 2010 folyamán két alkalommal (március 25-én és augusztus 18-án) tett közzé technikai kivetítést a 2010–2014 közötti időhorizontra. Ezekben a kiadványainkban a makrogazdasági és költségvetési becsléseink a már hatályban lévő, illetve kihirdetett szaktörvényeken és rendeleteken alapultak. A 2011. évi költségvetési törvényjavaslatról készített elemzés egy lényegi ponton tér el a fenti módon definiált ún. változatlan szabályozási pályától. Annak érdekében, hogy a kivetítés minél inkább összehasonlítható legyen számszakilag a kormányzati tervszámokkal, a figyelembe vett jogszabályi halmazt kibővítjük egyrészt magának a költségvetési kötetnek a rendelkezéseivel, másrészt az október 30-ig az Országgyűlésnek benyújtott és általános vitára alkalmasnak minősített szaktörvénytervezetekkel.¹

Egyes esetekben még így is előfordulhat, hogy a hivatalos előirányzatok az MKKT által feltételezettől eltérő jogszabályi normákkal vannak összhangban: olyan esetekben, amikor a költségvetési tervek olyan kormányzati szándékokat és programelemeket is figyelembe vettek, amelyek október 30-ig jogszabályi formában nem kerültek a Parlament elé. Hasonló okokból a kiadványban közölt becsléseink közvetlenül nem összehasonlíthatók a piaci elemzők, illetve a nemzetközi pénzügyi szervezetek előrejelzéseivel, mivel a kivetítési módszertannak megfelelően nem veszünk figyelembe kisebb vagy nagyobb valószínűséggel bekövetkező – de jelenleg még a döntés-előkészítési szakaszban járó – jövőbeli gazdaságpolitikai intézkedéseket.

A külső- és kamattételekre vonatkozó számításaink² legutóbbi, augusztusi technikai kivetítéshez képest vett elmozdulásai tehát az exogén adatok és feltételezések, a frissített makrogazdasági pálya, valamint az augusztus óta egyrészt elfogadott, másrészt az Országgyűlésnek beterjesztett szaktörvények hatását együttesen tükrözik. Az említett időszakban elindított kiemelt jelentőségű adóváltoztatási csomagok esetében az október második felében publikált költségvetési hatástanulmányok alapján számolunk,³ indokolt esetekben aktualizálva azokat a zárószavazás előtt benyújtott módosító indítványok hatásával, amit nem tudtunk korábban figyelembe venni.

A belső tételeknél⁴ két hónap (augusztus-szeptember) többletadatai, valamint költségvetési intézkedései alapján aktualizáltuk a folyó évi várható egyenlegre vonatkozó augusztusban készített becslést. A törvényjavaslat azon 2011-es előirányzatai esetében, amelyekről

¹ A módszertani függelékben minden költségvetési tétel kapcsán megtalálható, hogy a számítások milyen konkrét törvényi rendelkezések figyelembevételével készültek. Az október 30. után benyújtandó költségvetést megalapozó törvényjavaslatba foglalt változtatásokat, illetve további szaktörvényi változtatásokat a költségvetési zárószavazás előtt készülő aktualizált elemzésünkben fogjuk átvezetni a becsléseinken.

² A költségvetés külső tételeit szaktörvények határozzák meg, a költségvetésen belül teljesülésük nem befolyásolható. Külső tételek pl. az adók, az álláskeresői ellátások és a nyugdíj.

³ Az egyes ágazatokat érintő különadókról szóló javaslat hatásvizsgálata ([pdf](#)) és az adócsomag hatásvizsgálata ([pdf](#)) letölthető az MKKT honlapjáról (<http://www.mkkt.hu/koltsegvetesi-hatasvizsgalatok>).

⁴ A költségvetés belső tételei azok, amelyek nem külső tételek, vagyis amelyekről az Országgyűlés a költségvetési törvényben dönt.

törvénymódosítás nélkül is el lehet térni⁵ (felülről nyitott tételek) csak azokra a sorokra publikálunk saját prognózist, amelyek jövő évi alakulását – átfogó szabályváltozás hiányában – a gazdasági és demográfiai folyamatok összességében meghatározzák. Az így számszerűsített tételek (pl. garanciabeváltások, lakástámogatások, gyógyszer-támogatások) összességében a felülről nyitott tételcsoport kicsit több mint 50%-át teszik ki. A fennmaradó összes belső tételre változatlan formában átvesszük a kormányzati tervszámokat.

A törvényi rendelkezésekkel összhangban elemzésünk nem terjed ki az önkormányzati szektor egészének közpénzügyi-gazdálkodási folyamataira.⁶ A hazai pénzforgalmi valamint az uniós eredményszemléletű (ESA-95) költségvetési mutatók közötti statisztikai eltérés mértékére (az úgynevezett ESA-hídra) továbbra sem készítünk önálló becslést (2010 vonatkozásában érvényesítettünk csak egyetlen tranzakció kapcsán korrekciót). Jelentésünkben a teljes államháztartási kört lefedő egyenlegmutatók levezetésekor változatlan formában vettük át a kormányzat hivatalos becsléseit az önkormányzati szektor egyenlegére, valamint az ESA-hídra.

1.2. Főbb feltevéseink

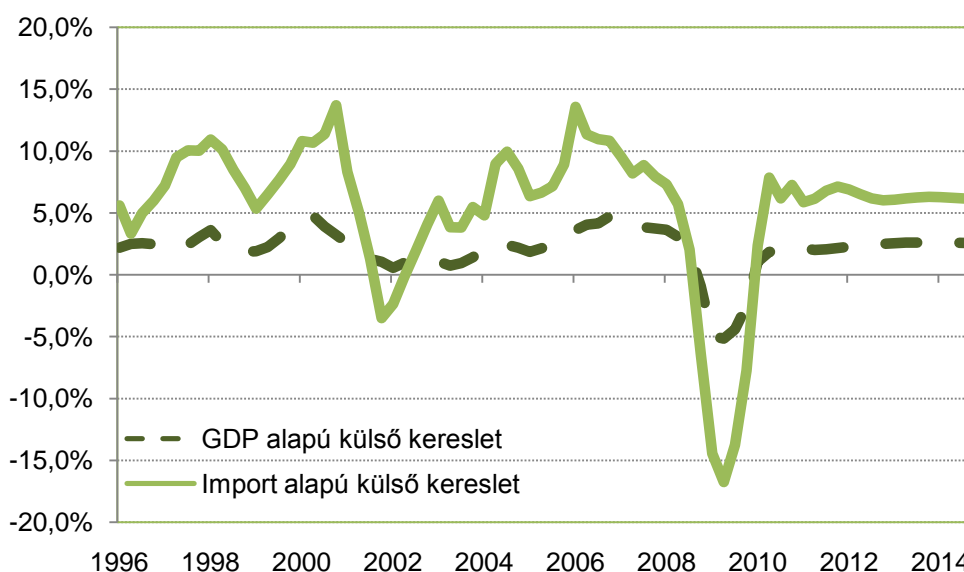
1.2.1. Makrogazdasági feltételezések

A magyar gazdaság külső környezetét illetően javuló konjunktúrával számolunk, előrejelzésünk az augusztusi kivetítésben foglaltakhoz képest kedvezőbb összképet mutat mind a GDP-alapú, mind pedig az import-alapú külső kereslet alakulásának esetében. Ezt az támasztja alá, hogy partnerországainkban, például Németországban 3 és fél éve most a legmagasabb a bizalmi index (Ifo-index), és a 2. negyedéves gazdasági mutatók is erőteljes konjunktúrát mutatnak. A magasabb külsőkereslet-prognózis legfőképpen a 2009. év végi és a 2010. év első félévi kedvezőbb információknak tudható be. Feltételezésünk szerint a külső kereslet növekedése 6% körül alakulhat a következő évek során (lásd 1. ábra). A korábbiakhoz hasonlóan nem számolunk a külső kereslet újbóli megtorpanásával (W alakú recessziós forgatókönyvvel).

⁵ A teljes lista megtalálható a 2011. évi költségvetésről szóló T/1498. számú törvényjavaslat 9. mellékletében. Az egyes tételekről készített módszertani leírásokat a módszertani függelék B része tartalmazza.

⁶ A Költségvetési felelősségről szóló törvény 19. § (5) 2011. január 1-től írja elő az MKKT számára, hogy az önkormányzati alrendszert is bevonja az elemzett területek közé.

1. ábra: A külső kereslet alakulása (előző év azonos időszakához képest, százalék)

Továbbra is komoly negatív kockázatot jelent, hogy a pénzügyi válság ellensúlyozása során véghezvitt költségvetési lazítások mélyülő adósságproblémákhoz vezethetnek. A fontosabb exportpiacainkon is jelentős költségvetési konszolidációt hajtanak végre, az így bevezetett fiskális szigorítások pedig rövid távon fékezhetik a magyar kivitel iránti külső keresletet. Hosszabb távon azonban ezek az intézkedések elvezethetnek az adóssághelyzet stabilizálódásához és helyreállítják a piaci bizalmat, minek következtében fennmaradhat a magyar export iránti élénk kereslet. A határidős árak alapján az augusztusi anyagunkban publikálthoz képest kissé alacsonyabb olajárát feltételeztünk 2010-re, míg hosszabb távon jóval (átlagosan 8%-al) alacsonyabb jövőbeli olajárral számolunk.

A makrogazdasági alappálya változatlan jogszabályi környezetre épül. A kormányzattól származó pénzbeni társadalmi juttatások (döntően nyugdíj- és családtámogatások) esetében a jelenleg hatályos jogszabályok változatlanságát tételezzük fel. A közösségi fogyasztás, közösségi beruházás és a kormányzattól származó természetbeni társadalmi juttatások esetében 2010-re saját előrejelzést készítünk, 2011-re pedig a benyújtott költségvetési törvényjavaslat alapján készítünk előrejelzést.⁷ 2012-től ezeket a makrogazdasági aggregátumokat reálértéken változatlan szinten rögzítjük.

Feltételezésünk szerint a jegybank olyan monetáris politikát folytat, amely középtávon az inflációs cél eléréséhez vezet. Az így adódó kamatpálya 2011-ig megfelel a Reuters szerinti elemzői várakozásoknak. Az alappályában nem számolunk azzal, hogy a forint kockázati prémiuma a piaci megítélés romlása miatt emelkedne.

Az adók esetében az alappályában érvényesítettük a már elfogadott és hatályos törvények hatásait – így tehát számolunk mind a 2010. évi XC. törvény („pénzügyi szervezetek különadója”) mind pedig a 2010. évi XCIV. törvény („egyes ágazatokat terhelő különadók”, „válságadók”) hatásaival –, valamint a költségvetési törvényjavaslat benyújtása előtt általános vitára bocsátott törvényjavaslatok hatásait is (adó- és járuléktörvények, T/1376 sz.

⁷ Módszertanunkról bővebben lásd: Hüttl – Munkácsi (2010): A kormányzati végső fogyasztás és a pénzbeni társadalmi juttatás előretekintő becslése a magyar költségvetési törvény felhasználásával. Letölthető a <http://www.mkkt.hu/modszertan> honlapról.

javaslat). Az augusztusi költségvetési alappályához hasonlóan feltételeztük, hogy a pénzügyi szervezetek különadójának 2012-ben kivetendő része beépül a piaci szereplők várakozásaiba, annak ellenére, hogy a kihirdetett jogszabályok még nem tartalmazzak kidolgozott szabályokat erre az időszakra vonatkozóan.

1.2.2. Pénz- és tőkepiaci környezet

Az államadósságon realizálódó kamatkidadások számításánál a forintállampapírok hozamai tekintetében rövidebb lejáratoknál az MKKT makrogazdasági modelljében használt 3 hónapos hozamokat alkalmaztuk. E szerint 2011 végére 5,5% fölé emelkedik a 3 hónapos hozam a jelenlegi 5,3%-os szint környékéről. A hosszabb lejáratoknál a piaci várakozások alapján 7% közelébe emelkedő és ezen a szinten stabilizálódó állampapírhozamokkal kalkuláltunk. Az euróban denominált állampapírhozamok tekintetében a piaci várakozásokat vettük alapul. A rövid lejáratú euróhozamok így 2011 végére 1% közeli szintekre emelkednek, a hosszú lejáratúak pedig 3,4%-ra.

Az Államadósság-kezelő Központ (ÁKK) 2011 végére 3 milliárd eurós devizabetét-célt határozott meg 2010 szeptemberében. Tekintettel a várhatóan az államra szálló magánnyugdíjpénztári portfóliók – feltételezésünk szerint akár 80%-os – állampapír-tartalmára, ehhez képest 2011 végére mintegy 1,6 milliárd euró devizabetét-csökkenéssel számolunk, amit az ÁKK az MNB-nél vált át forintra.

Mivel a költségvetési kiadások finanszírozása a magánnyugdíj-pénztári portfólió értékesítése nélkül is megoldható, a portfólió kezelésére vonatkozó kormányzati tervek pedig nem ismertek,⁸ ezért elvileg elképzelhető, hogy a portfólió kezeléséből az államnak akár 20-30 milliárd forint kamat-, osztalék- és egyéb bevétele keletkezzék, ezzel azonban – a költségvetési törvényjavaslathoz hasonlóan – nem számolunk.

1.2.3. A magánnyugdíjpénztárakban felhalmozott vagyon-portfólió egy része átvételének hatása a költségvetés egyenlegére és finanszírozására

A költségvetési törvényjavaslat szerint a kormány azzal számol, hogy az állami nyugdíjrendszerbe vissza- (illetve át-) lépő magánnyugdíj pénztári tagok 529 milliárd Ft piaci értékű vagyont adnak át az államnak, amiből az állam azonos összegű – készpénzben teljesítendő – folyó költségvetési kiadást teljesít 2011 folyamán. Ezt a feltételezést (beleértve a bevétel költségvetési elszámolhatóságát) számításainkban adottságként átvesszük, és az alábbiakban három szempontból elemezzük.

⁸ A javasolt „Az Államháztartás helyzetét kiegyensúlyozó alap” jogilag még nem létezik, a szabályozás pedig hiányos, mindössze annyi ismert az illetékes miniszter egyik nyilatkozatából, hogy az államra szálló portfólió 530 milliárd forint feletti részét az államadósság csökkentésére kívánja a kormány fordítani.

A portfólió-átvétel elszámolásának közgazdasági, statisztikai és államháztartási jogi vonatkozásai.

Közgazdasági szempontból két fontos kérdés merül fel: egyrészt mi a portfólió átvétel valóságos tartalma; másrészt milyen gazdasági hatásokkal járhat az, ha abból az állam folyó kiadásokat finanszíroz. Ami az első kérdést illeti, a portfólió átvétele (a háztartások általi átadása) az állam javára teljesített vagyontranszfert jelent, amely a háztartások pénzügyi eszközökben tartott vagyonát csökkenti, egyidejűleg azonos összeggel növeli a kormányzati szektor nettó pénzügyi vagyonát. Ez az állam szempontjából azt jelenti, hogy a transzfer által csökken a nettó államadósság. Az, hogy e nettóadósság-csökkenést mennyiben kíséri a maastrichti definíció szerinti *bruttó* adósság mérséklődése, attól függ, hogy az átadott/átvett portfólió mekkora részét teszik ki hazai állampapírok (ha ugyanis ezek az államhoz visszakerülnek, már nem képeznek államadósságot). Az átvett portfólió egyéb elemei az állam pénzügyi eszközeit növelik, de csak a nettó államadósságot csökkentik.

Ami a másik kérdést illeti: jóllehet a portfólió átvétele nem tekinthető az állam folyó jövedelmének, a költségvetési törvényjavaslat szerint mégis folyó kiadások teljesítését fedezi. A gazdaság egészében csak akkor nem változna az aggregált kereslet, ha azok a háztartások, amelyek portfóliójukat átadják az államnak, ezzel azonos mértékben csökkentenék folyó kiadásaikat. Mivel erre nem lehet számítani, a visszalépések összességében az állam által gerjesztett aggregált kereslet növekedését okozzák. Miközben tehát az államháztartás statisztikailag kimutatott hiánya csökken, az állam által kifejtett keresleti impulzus ezzel éppen ellentétes irányú. Természetesen a háztartások viselkedése attól is függ, hogy mikor, milyen formában és milyen mértékű kompenzációra számíthatnak az államtól cserébe járulékaik és felhalmozott nyugdíjkövetelésük átengedéséért, de a kormány erre vonatkozó tervei egyelőre nem ismertek.

Statisztikai (ESA'95) szempontból a tranzakció legalább háromféleképpen értelmezhető. Az egyik értelmezés szerint a portfólió átvétele felbontható két lépésre. Az első lépésben a magán-nyugdíjpénztári tag készpénzben támogatást nyújt az államnak, amelyből második lépésben az állam megvásárolja a portfóliót, amely készpénzt, értékpapírt és ingatlant tartalmaz. Az első lépés folyó bevételnek számít, míg a második lépés elszámolása attól függ, hogy milyen portfólióelemről van szó. A pénzügyi eszközök vásárlása az ESA'95 módszertan szerint a folyó egyenleget nem érinti,⁹ a tárgyi eszközök (pl. ingatlan) vásárlása viszont kiadásként számolandó el.

Egy másik értelmezés szerint a visszalépéssel az a helyzet áll elő, amely akkor következett volna be, ha a tagok eleve át sem léptek volna az államiból a magánnyugdíj-pénztárba, ezért a vagyon egyszeri elszámolása helyett a költségvetés járulékbefizetéseit kell visszamenőlegesen megnövelni a magánnyugdíj-pénztárból most visszalépők korábbi járulékbefizetéseivel.

A magánnyugdíj-pénztárakból származó állami bevételek statisztikai elszámolásával kapcsolatos viták az Európai Bizottság szintjén nem zárultak le, ezért csak jelezzük, hogy a nyilvánosságra került előzetes bizottsági javaslatok értelmében elképzelhető egy harmadik

⁹ Az államháztartási törvény jelenleg hatályos rendelkezései szerint pénzügyi részesedések vásárlása költségvetési kiadásként elszámolandó, tehát a hazai szabályok szerint csak a készpénz és az állampapír átvétele javítja az egyenleget, más értékpapírok és az ingatlanok nem.

megoldás is, amely szerint az egyszeri jelentős bevételt hosszabb jövőbeli időszakra szétterítve lehet csak elszámolni.¹⁰

A portfólió-átvétel költségvetési bevételként történő elszámolásának háttere államháztartási jogi szempontból is tisztázandó. A nyugdíjpénztár-választás szabadságáról szóló 2010. évi C. törvény 10. §-a módosította a magánnyugdíjról és a magán-nyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (továbbiakban : Mpt.) 134.§ (1) j) pontját. Az új rendelkezés felhatalmazza a Kormányt, hogy rendeletben állapítsa meg „a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépés, továbbá az egyéni számlakövetelés átadásának és elszámolásának részletes szabályait.” A jogi megoldások közötti választást az államháztartási törvény alábbi rendelkezései korlátozzák:

„10/A. § E törvény hatálya alá tartozó bevételek és kiadások – az e törvényben szabályozott kivételekkel – kizárólag forintban teljesíthetők.”

„2/A§ (1) b) költségvetési bevétel: a pénzeszközök állományának tranzakcióból eredő növekedése, beleértve a pénzforgalommal nem járó, a 8/B. § (4) bekezdése szerint elszámolt kiegészítő tételeket is, de ide nem értve a pénzügyi eszközök cseréjéből eredő tételeket,”

„8/B§ (4) A pénzforgalomban megvalósuló tételek mellett az olyan, pénzforgalommal nem járó, kiegészítő tételeket is el kell számolni költségvetési bevételként vagy költségvetési kiadásként, amelyek elszámolása az (1) bekezdés c) pontjában foglalt elv érvényesítése érdekében szükséges.”

„8/B§ (1) c) azt az elszámolási módot kell választani, amely leginkább alkalmas a tényleges gazdasági folyamatok bemutatására (tartalom elsődlegessége a formával szemben).”

A Költségvetési Elszámolások Szakértői Testülete 2010. október 13-án közzétette javaslattervezetét az elszámolási szabályok megváltoztatására.¹¹ A Testület az egyszeri bevételt arra a hosszabb időszakra elosztva javasolja elszámolni, amely alatt a bevétel gazdasági értelemben keletkezett. A szóban forgó esetben ez a korábbi évek járulékbevételeinek utólagos megemelését jelentené.

A portfólió feletti tulajdonjog megszerzésének hatása az állam finanszírozási igényére.

A költségvetési törvényben tervezett nettó kamatkidadások azzal a feltételezéssel vannak összhangban, hogy az Államadósság Kezelő Központnak nem kell refinanszíroznia („pénzzé tennie”) az átvett portfóliót, viszont fenntartja az MNB-nél elhelyezett, mintegy 2,5–3 milliárd euró értékű devizabetétet. Ugyanakkor a költségvetési kiadások egészét pénzben kell teljesíteni, míg a bevételi oldalon szereplő 529 milliárd forint döntő része (az átlépők portfóliójának szerkezetétől függően akár 90-95 százaléka) nem készpénzben, hanem értékpapírban van. Erről a problémáról a törvényjavaslat nem szól.

¹⁰ Bővebben lásd az Európai Bizottság 2010 szeptemberében közzé tett javaslatcsomagját a Stabilitási és Növekedési Egyezmény reformjára. URL:

http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic_situation/pdf/com2010_522en.pdf

¹¹ A javaslat elérhető a <http://www.mkt.hu/keszt> honlapon.

Jelentős következménye lehet a pénzügyi eszközök árfolyamára, ha az állam több mint 500 milliárd forint értékű megtakarítást ki akar vonni a tőkepiacról annak érdekében, hogy folyó kiadásokat teljesítsen. Az értékpapír-portólió készpénzre konvertálásához a kormánynak többféle megoldás áll rendelkezésére, a választandó megoldásról információ egyelőre nem áll rendelkezésre. Ezért olyan feltételezéssel élünk, amely megítélésünk szerint viszonylag kis piaci hatással jár. Feltesszük, hogy az állam az IMF-től felvett hitelből eddig az MNB-nél elhelyezett devizabetétjét csökkentti 529 milliárd forinttal – szemben az ÁKK finanszírozási stratégiájában feltételezett szinten tartással. Amennyiben a devizát az állam az MNB-nél váltja át forintra, akkor a devizatartalékok nem csökkennek, az MNB-nek – emiatt – nem kell változtatnia devizapiaci magatartásán.

2. A költségvetési törvény megfelelése a Kftv. és az Áht. hatályos előírásaival

- 1.) A Költségvetési felelősségről szóló törvényben foglalt számszerű előírásoknak a törvényjavaslat formailag megfelel. Ugyanakkor az átláthatóságot korlátozza, hogy sem azt nem mutatja be a dokumentum, hogy a költségvetési terv miként felel meg a 2009-ben előírt belső egyenlegkövetelménynek, sem azt nem vezeti le, hogy miképpen tesz eleget a Kftv. 18. § (2) bekezdésében foglalt ún. kiadási szabálynak. A Költségvetési Tanács részletes számszaki értékelését a 2011-re vonatkozó két numerikus szabály teljesüléséről a 4.1-es alfejezet tartalmazza. A fentiekben vizsgált állandó szabályokon túlmenően a javaslatra érvényes még a Kftv. 18. § (5) bekezdése, amely elrendeli, hogy *„a Kormány olyan költségvetési törvényjavaslatot köteles benyújtani, amely biztosítja, hogy ...[a] maastrichti deficitmutató értéke csökken az előző évi értékhez képest.”* Ennek az előírásnak mind a kormány idei és jövő évi uniós módszertan szerinti deficitcéljai (a GDP 3,8%-ról 2,9%-ra), mind az MKKT saját egyenlegprognózisa alapján (a GDP 3,7%-ról 2,4%-ra) megfelel a javaslat.
- 2.) A tavalyi évhez hasonlóan fennáll az a probléma, hogy a törvényjavaslat nem az egységes központi alrendszer költségvetését nevezi „központi költségvetésnek” (ahogyan azt az Áht. – Kftv. 22. §-val módosított – 2. §-a meghatározza), hanem a központi kormányzat költségvetését. Ez által a központi költségvetésből kimarad az elkülönített állami pénzalapok és a társadalombiztosítás költségvetése, holott annak az is része. Ez rontja az átláthatóságot.
- 3.) Külső tételek jogszabályi helye: az Áht. 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy külső tételnek csak az a költségvetési tétel tekinthető, amelyről „e törvény” (tehát az Áht.) kimondja, hogy külső tétel. Ezzel szemben – a tavalyi évhez hasonlóan – a külső tételek jegyzékét nem az Áht., hanem a költségvetési törvény tartalmazza.

Ahogyan arra a Költségvetési Tanács már több alkalommal (pl. 2010. október 12-i [közlemény](#), a 2009. novemberi [közlemény](#) a 2010. évi költségvetési törvényjavaslatról) felhívta a figyelmet, ez a gyakorlat ellentétes az átláthatóság elvével, valamint hátráltatja a Kftv.-ben rögzített költségvetési szabályok következetes alkalmazását.

A külső tételek értéke a költségvetési törvény elfogadásakor már „adottnak” tekinthető; ezekről a parlament a költségvetés elfogadásakor már nem dönt; a költségvetési törvény

kifejezett rendelkezése nélkül is teljesíthetők (Áht. 12. § (5) bekezdés). A költségvetési törvényjavaslat értékelésekor a Költségvetési Tanács az előző évben meghatározott belsőegyenleg-követelmény teljesülését vizsgálja. A külső tételek egyenlegének alakulását – és ezzel együtt a két évvel korábban meghatározott elsődleges egyenlegcél érvényesülését – a törvényjavaslatban a költségvetési szabályok már nem korlátozzák.

A törvényjavaslat 4.§-a jelenleg tartalmaz milliárd forintban meghatározott értékeket a belső tételek 2012. évi egyenlegkövetelményére és az elsődleges tételek 2013. évi egyenlegcéljára vonatkozóan. Ezeket az értékeket a költségvetés tárgyalásának egy későbbi fázisában valószínűleg még pontosítani kell, miután ismertté válik azoknak a szaktörvényeknek a hatása, amelyeket még a költségvetés zárószavazása előtt az országgyűlés elfogad. Ezek a – még el nem fogadott – törvények érinthetik a külső tételek 2012. évi értékét, ami ellentétes előjellel elmozdítja a belső tételek 2012. évi egyenlegkövetelményét. A 2011. és 2012. évi várható költségvetési egyenleg érinti az államadósság 2012. év végi várható értékét, ami pedig – a kamatkiadások 2013. évi várható értékén keresztül – meghatározza a 2013. évi elsődleges egyenlegcél.

- 4.) A külső tételek listáját a törvényjavaslat 10. számú melléklete tartalmazza. A lista – a tavalyi évvel ellentétben – a törvényi fogalom-meghatározásnak, és a Költségvetési Tanács által már korábban javasolt listának szinte teljes mértékben megfelel (lásd az MKKT augusztusi technikai [kivetítésének](#) M1. mellékletét), két helyen azonban pontosításra szorul. A 10. számú mellékletben a játékadóbból származó bevételeknek csupán az egyik költségvetési sora van megjelölve (XLII. fejezet) – amely a játékadó bevételek 85%-át jelenti –, míg a másik költségvetési sor (LXVII. fejezet), amely a bevétel kisebb részét tartalmazza, nincs megjelölve a mellékletben. Ugyancsak nem szerepel a Magyar Nemzeti Bank 2001. évi LVIII. törvény 65. § (3) bekezdésében meghatározott tárgyevi veszteség és eredménytartalék közötti különbözet megtérítése, holott ez kiadásként jelentkezik a központi költségvetés számára. Ez utóbbi valószínűleg amiatt van, mert a költségvetési törvény 2011-re nem tartalmaz erre vonatkozóan előírányt (azaz 2010-re nem kalkulál veszteséggel – ahogy az MKKT sem). Ennek ellenére a tételt azért kell szerepeltetni a listán, mert a 2012-es belső egyenleg követelmény meghatározásakor is figyelembe kell venni, és erre az időszakra már az MKKT előrejelzései alapján is elszámolható kiadást fog jelenteni.
- 5.) A külső tételek listájához kapcsolódóan szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy – a tavalyi évhez hasonlóan – a felülről nyitott előirányzatok között (9. számú melléklet) szerepel hibásan több külső tétel. Ezeket a tételeket szükségtelen és félrevezető ebben a listában szerepeltetni, mivel ezek nem a költségvetési törvény alapján minősülnek túlteljesíthetőnek, hanem az Áht. 12. § (5) bekezdése ad erre felhatalmazást.¹²

¹² Azok a tételek, melyek külső tételek és a felülről nyitott előirányzatok között is szerepelnek: Családi pótlék (21. cím, 1. alcím); Anyasági támogatás (21. cím, 2. alcím); Gyermekgondozási segély (21. cím, 3. alcím); Gyermeknevelési támogatás (21. cím, 4. alcím); Fogytékossági támogatás és a vakok személyi járadéka (22. cím, 2. alcím, 6. jogcímcsoport); Hozzájárulás az EU költségvetéséhez (37. cím); Álláskeresési támogatások (4. cím, 1. alcím); Bér garancia kifizetések (5. cím); Öregségi nyugdíj (2. cím, 1. alcím, 1. jogcím-csoport); Rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj (2. cím, 1. alcím, 2. jogcím-csoport); Hozzá tartozói nyugellátás (2. cím, 1. alcím, 3. jogcím-csoport); Rehabilitációs járadék (2. cím, 1. alcím, 5. jogcím-csoport); Terhességi-gyermekágyi segély (2. cím, 2. alcím, 1. jogcím-csoport); Táppénz (2. cím, 2. alcím, 2. jogcím-csoport); Kártérítési járadék (2. cím, 2. alcím, 4. jogcím-csoport); Baleseti járadék (2. cím, 2. alcím, 5. jogcím-csoport); Gyermekgondozási díj (2. cím, 2. alcím, 6. jogcím-csoport).

6.) A felülről nyitott tételek között olyan belső kiadási előirányzatok is szerepelnek, amelyek nem felelnek meg az Áht. 12. § (7) bekezdésében rögzített fogalomnak. A Költségvetési Tanács 2010. évi költségvetési törvényjavaslatához írt jelentésével, valamint több közleményével ellentétben – a tavalyi évhez hasonlóan – a szigorú törvényi definíciónak nem felelnek meg egyes felülről nyitott előirányzatok. A lista gyakorlatilag a tavalyi előirányzatokat sorolja fel, eltérő bontásban. Az új előirányzatok esetében megvan a felhatalmazás a szükséges jogszabály-alkotásra, kivéve a Katasztrófa-elhárítási cél-előirányzatokat (20. cím, 1. alcím, 34. jogcím-csoport), ahol ilyen felhatalmazást nem találtunk.

A tavalyi évhez képest előrelépésként értékelendő egyes előirányzatok kikerülése a felülről nyitott tételek közül (pl. helyi önkormányzatoknak nyújtott normatív hozzájárulások, szociális célú humánszolgáltatások normatív állami támogatása, egyházi szociális intézményi normatíva kiegészítése).

7.) Régóta az átláthatóságot súlyosan korlátozó problémaként jelentkezik, hogy az Országgyűlésnek benyújtott költségvetési tervek táblázatai nem tartalmazzák a folyó évi teljesülésre várt legfrissebb kormányzati becslést és csak az adott évre jóváhagyott eredeti tervszámokat tüntették fel, figyelmen kívül hagyva az Áht. 1992 óta hatályban lévő előírásait (115. §). A 2011. évi költségvetési javaslat sem kivétel ez alól. A parlamenti képviselőknek és a széles nyilvánosságnak így nincs módja megismerni a költségvetési tervszámokat megalapozó egyik legfontosabb feltételezést, tudniillik, hogy milyen bázisra tervezte meg az előirányzatokat a kormányzati apparátus. A költségvetési törvény vitájában meghatározódó belső tételek esetében ez a hiányosság még részben menthető azzal, hogy a folyó évi várható érték nem feltétlenül determinálja a következő évi összeget (a parlament viszonylag szabadon megváltoztathatja az előirányzatot), de a külső tételek vonatkozásában a folyó évi várható teljesülés ismerete elengedhetetlen az előrejelzés megalapozottságának értékeléséhez.

8.) A jogszabályi háttér – eddigi – hiánya miatt, még bizonytalanul ítélnélhető csak meg a jelek szerint csak kiadási oldallal rendelkező az Államháztartás helyzetét kiegyensúlyozó Alap.

Az Alapra két helyen szerepel utalás az 1. számú mellékletben: az „Államháztartás helyzetét kiegyensúlyozó alapból származó bevétel” (XLII. fejezet A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai; 1. cím, 6. alcím és LXXXI. fejezet Nyugdíjbiztosítási Alap; 1. cím, 2. alcím). Az Alapból származó, a GDP mintegy 2 százalékát kitevő bevételekről a költségvetési törvény indoklása nem szól. Miniszteri nyilatkozat szerint a nyugdíjpénztár-választás szabadságáról szóló 2010. évi C. törvény adta átlépési lehetőség eredményeképpen állami tulajdonba kerülő eszközök (állampapírok, részvények stb.) értékesítéséből származnának. Az alapot a Kormány az államadósság törlesztésére fordítaná, azonban az Alap jogszabályi háttere még ismeretlen.

Itt jegyezzük meg azt, hogy az Alap létrehozásáról az Áht. 54. § (1) bekezdése értelmében törvénynek kellene rendelkeznie, és forrása részben ugyanezen § (2) bekezdése szerint államháztartáson kívülről származó adójellegű befizetés,

hozzájárulás, járulék, vagy bírság lehet. Az alapból vállalkozási tevékenység nem folytatható.

- 9.) A törvényjavaslat – a tavalyyal ellentétben – nem tartalmazza a központi alrendszer konszolidált mérlegét, szemben az Áht. 2/A. § (2) bekezdés a) pontjával, melynek értelmében az állami költségvetés az államháztartás központi alrendszerének konszolidált költségvetése. A konszolidáció célja az államháztartás központi alrendszerén belüli transzferek kiszűrése, ami elemi feltétele az átláthatóságnak.
- 10.) Az átláthatóságot rontja, az értelmezést nehezíti a különféle tartalékok – *most első alkalommal tapasztalt* – pontatlan törvényjavaslatbeli megnevezése:
- a) a törvényjavaslatban tartalmilag ugyan szerepel az Áht. 25-26. §-ában szereplő általános tartalék, azonban más, „Rendkívüli kormányzati intézkedések” név alatt; (Ennek a tartaléknak az összege – *a tavalyyi költségvetési törvényjavaslat általános tartalékával ellentétben* – eléri az Áht. 26. § (1) bekezdésében előírt kötelező minimális mértéket – lásd még a 3. keretes írást.)
- b) nem egyértelmű, hogy katasztrófa-elhárítás esetén a felülről nyitott katasztrófa elhárítási céllelőirányzat, vagy az általános tartalék lesz az intézkedések forrása, mivel mindkettőnek ugyanaz a funkciója (az általános tartalékot a Kormány valószínűleg az ehhez hasonló felülről nyitott tételeket érintő kifizetések esetén nem fogja felhasználni);
- c) korábban ismeretlen „Tartalék” található a „Pártalapítványok támogatása” címen / I. Országgyűlés fejezet).
- 11.) A rendelkezések hatályvesztésének időpontját az Áht. 53/B. §-ának megfelelően a javaslat 80. §-a tartalmazza, ugyanakkor – *ahogyan azt már tavalyyi jelentésünkben is kifejtettük* – a formai megfelelés véleményünk szerint abban az esetben lenne teljes, ha a javaslat differenciáltan tartalmazná a hatályvesztést, hiszen a törvény rendelkezései többségének a 2011. évtől már nincs relevanciája. Az Áht. 31. §-ában előírt, önkormányzatokkal kapcsolatos rendelkezéseket a törvényjavaslat tartalmazza. Az állami kezesség és bankgarancia Áht. 33/A. § (2) bekezdésben és 33/B. § (1) bekezdésében előírt szabályai a javaslatban megtalálhatóak. Az Áht. 52. § (1) bekezdésében foglalt eljárási szabályt a Kormány betartotta.

3. Makrogazdasági alappálya 2010–2014

Előrejelzésünk során a gazdaság hosszabb távú, változatlan szabályozás melletti trendfolyamataiból indulunk ki. A hosszú távú folyamatokról alkotott elképzelésünk augusztushoz képest csak kis mértékben változott.¹³ Már a pénzügyi válságot megelőző időszak alatt is alacsony, 1-2 százalékos közöti szintre csökkent a magyar gazdaság trend szerinti növekedése. A válság időszaka során ez a növekedés nulla közeli szintre esett, és a válságból történő kilábalás alatt csak lassan tér vissza a trendjéhez, hosszabb távon 3% körüli szintre. Továbbra is úgy látjuk, hogy ez a növekedés a fogyasztás korábbinál mérsékeltebb trendnövekedése mellett valósul meg, míg a beruházások a GDP-t meghaladó ütemben nőnek hosszabb távon is. A nettó export a válságból való kilábalás során pozitív módon járul hozzá a gazdasági növekedéshez. A magyar gazdaság fellendülése jelenleg a nettó export növekedéséből ered, a belső kereslet meglehetősen visszafogott, hosszabb távon azonban a növekedés szerkezete egyre inkább a fogyasztás és a beruházás felé mozdul el. A kilábalás során a munkakereslet fokozatos növekedése enyhíti a túlkínálatot a munkapiacra, a 2010. év során tetőző munkanélküliség tovább csökkenhet.

Ehhez az alappályához adódnak a kormányzati intézkedések hatásai illetve a ciklikus folyamatok.

A 2009 óta érvényben lévő adószervezet a munkát kevésbé, a fogyasztást pedig jobban megadóztatja, és így hosszabb távon növelheti a gazdaság kibocsátását és magasabb foglalkoztatottsági szinthez vezethet. Ezt a folyamatot tovább erősíti az augusztusi Költségvetési alappályában már számításba vett júliusi adócsomag, valamint az októberben benyújtott adócsomagok, így az egyes ágazatokat terhelő különadókról (későbbiekben válságadók) szóló 2010. évi XCIV. törvény és az szja-rendszer és egyéb adók módosításáról szóló T/1376. számú törvényjavaslat. A válságadók átmenetileg csökkentően hatnak a beruházásokra, de a válságadók 2013-as kivezetésével és ezzel egy időben a társasági adó módosításának érvénybe lépésével ez a tendencia megfordulhat; összhatásukat tekintve a válságadók a trendkibocsátásra nincsenek hatással. A személyi jövedelemadó szabályainak módosítása élénkíti a gyengélkedő belső keresletet is, aminek hatására a nettó export hozzájárulása a növekedéshez az elmúlt időszakokkal ellentétben ismét negatívba fordulhat. Az szja-változások hosszú távon növelik a kibocsátást és a foglalkoztatottságot (ld. az adócsomag elemzését és annak módszertanát részletesen bemutató 2. Mellékletet).

Az augusztus óta beérkezett makrogazdasági adatok hatására valamelyest módosítottuk a rövidtávú makrogazdasági pályát. Ez leginkább a fogyasztásról (a kiskereskedelmi termékforgalom alakulása) és a beruházásról megjelent, az általunk vártnál rosszabb adatoknak tudható be. Csupán az új adatok következtében 2010-re alacsonyabb fogyasztási kiadást és szintén alacsonyabb beruházást valószínűsítünk, aminek következtében az infláció kismértékű lassulására is számítunk (bővebben lásd az 1. keretes írást).

¹³ Az augusztusi technikai kivétítéshez hasonlóan a makrogazdasági előrejelzés továbbra is egy fiskális politikával kibővített dinamikus sztochasztikus általános egyensúlyi (DSGE) modellen alapul. A modell kódja és leírása az alábbi honlapról letölthető: <http://www.mkkt.hu/modszertan>. A modell és paraméterei augusztus óta érdemben nem változtak. A modell eredményeit szakértői megítélés alapján korrigáljuk, többek között a kormányzati intézkedések – így például a válságadókról szóló 2010. évi XCIV. törvény és az általános vitára bocsátott SZJA és egyéb adóváltoztatásokról szóló T/1376. számú törvényjavaslat – általunk becsült hatásával.

A gazdasági válság továbbra is érezteti hatását a pénzügyi piacokon, főként a szigorú hitelkínálati korlátok fennmaradása miatt. A likviditási korlátok megléte rövid távon továbbra is csökkentően hathat a fogyasztásra.¹⁴ Mindazonáltal a pénzügyi piac természetes helyreállása következtében is enyhülhetnek a korlátok, így a fogyasztási ráta 2011-től már lassan emelkedhet. Mindemellett pozitív hatása van az elkölthető jövedelemre a személyi jövedelemadó módosításának is, melynek következtében 2014-ben már elérhető a válság előtti fogyasztási szint. Ezt a folyamatot azonban 2013-ig fékezheti a válságadók valószínűsíthető áthárítása miatt bekövetkező áremelkedés. Összességében a fogyasztási kiadások 2010-ben mintegy 3,5%-kal eshetnek vissza, 2011-ben pedig 2,6%-kal bővíhetnek, majd 2012-ben érik el várhatóan a leggyorsabb bővülést és onnan lassan visszaigazodnak egy 3 százalékos körüli növekedési trendhez.

Várakozásaink szerint 2010-ben a beruházások alig mutatnak növekedést; ezt a legújabb adatok is alátámasztják. Számításaink szerint 2010-ben a GDP-nél lassabban bővülnek a beruházások, de 2011-re is alacsonyabb beruházást valószínűsítünk, mint korábban. Ezt részben egyedi tényezők, például az autógyártók (Daimler, Audi, Opel) beruházásai, részben a hitelkorlátok enyhülése felfelé módosíthatja. A beruházások növekedése 2012-ben érheti el a 6% körüli szintet, majd ezt követően tovább gyorsul, részben a válságadók kivezetésének köszönhetően, részben a társasági nyereségadó akkor életbe lépő csökkentése miatt. További beruházásélénkítő tényező lehet 2013-tól a korábbi évekről elhalasztott beruházások megindulása.

A közösségi fogyasztás és a természetbeni társadalmi juttatások 2011-es előrejelzéséhez döntően a 2011. évi költségvetési törvény adatait használtuk fel. 2012-től kezdődően ezeket az értékeket reálértéken változatlan szinten tartottuk.

2010-re vonatkozó inflációs prognózisunkat a beérkező kedvező adatok némileg lefelé módosították. A vállalatok az év hátralévő részében már nem tudják áraikban érvényesíteni a 2010 októberében elfogadott válságadók következtében megnövekedett terheiket, így várhatóan idén még nem, de 2011-től érvényesülhet a válságadók következtében inflációs nyomás. Ehhez adódnak a személyi jövedelemadó módosításának közvetett hatásai. A rendelkezésre álló jövedelem bővülése miatt várhatóan megnövekedő belső kereslet felfelé hajthatja az árakat. Így tehát két oldalról is felfelé irányuló nyomás nehezedik az inflációra. Ellenkező irányú, vagyis lefelé ható erőt jelenthet az árfolyam erősödése. Az olajár esetében, mint az korábban említettük, a vártnál alacsonyabb növekedés mutatkozik, ez némileg lefelé korrigálhatja az infláció mértékét. A hatósági árszabályozások miatt szintén fékeződik az infláció, ezzel ellentétesen hat a jövedéki adó emelése 2011-től. Mindezen hatások eredőjeként 2011-ben 3,7 százalékkal nőhetnek a fogyasztói árak.

Hosszabb távon az inflációs képünket alapvetően meghatározza az a feltételezésünk, hogy a monetáris politika képes elérni az inflációs célját 2013-ra, és az infláció ezt követően a cél körül alakulhat. E feltételezésből jegybanki szigorítás következik, főleg a 2011-2013 közötti időszakban.

A versenyszféra foglalkoztatási mutatóinak esetében a képünk nem módosult érdemben augusztushoz képest. A foglalkoztatás csökkenése 2010 folyamán megfordul – a korábban vártnál hamarabb –, 2011-re már 0,6 százalékos létszámbővülést várunk. Ez a

¹⁴ A likviditási korlátokat némiképp ellensúlyozhatják a bajban lévő adósok megsegítésére hozott – eddig még be nem nyújtott – intézkedések.

foglalkoztatás-bővülés a teljes előrejelzési horizonton fennmarad, illetve tovább erősödik (elérve az 1 százalék körüli éves növekedési ütemet), többek között a személyi jövedelemadót érintő változásoknak, valamint a fokozatosan élénkülő munkaerő-keresletnek köszönhetően. A közsféra létszámát illetően mintegy 20 000 fős csökkenéssel számolunk 2011-re. Mindezek alapján a 2010-ben tetőző, magyar viszonylatban kiemelkedően magas munkanélküliségi ráta a következő évek során fokozatosan mérséklődhet.

A versenyszféra béreinek alakulását nagyban meghatározza a munkakínálatnál alacsonyabb munkakereslet és a vállalatok válság során megromlott jövedelmezősége. Véleményünk szerint a vállalatok profithelyzetüket többek között a termelékenység-növekedéstől elmaradó reálbér-emeléssel igyekeznek javítani, aminek következtében az előrejelzési horizonton a bruttó nominálbérek növekedése 4–5 százalék között alakulhat. Az adószabályok változásának következtében a nettó bérek 2011-től lényegesen gyorsabban növekedhetnek és ez a hatás hosszabb távon is fennmaradhat.

Az inflációs célt elérő monetáris politika a gazdaság fokozatos kilábalása mellett a kamatpályát 7 százalék fölé emelné 2014-re. A kamatpályát azonban a kormányzati intézkedések is befolyásolják, amelyek közül a válságadók bevezetése és a személyi jövedelemadó csökkentése növeli az inflációs feszültségeket. Ezért az inflációs célok eléréséhez szükséges jegybanki kamatemelés már 2011-ben elkezdődhet. Mindezek az előrejelzések a kockázati prémium változatlanságának feltételezése mellett készültek. Makrogazdasági előrejelzésünket az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: Makrogazdasági pálya (éves változás, százalék*)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	tény	előrejelzés				
GDP	-6,7	0,9	2,8	3,3	3,3	3,0
Háztartások fogyasztási kiadása	-8,1	-3,5	2,6	3,8	3,3	2,5
Természetbeni társadalmi juttatások	-1,8	-2,4	-1,3	0,0	0,0	0,0
Közösségi fogyasztás	2,2	3,4	-1,2	0,0	0,0	0,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-8,0	0,5	4,5	6,6	8,5	6,0
Export	-9,6	12,1	9,9	9,6	10,2	10,3
Import	-14,6	10,5	9,8	10,3	11,1	10,4
Fogyasztóiár-index	4,2	4,8	3,7	3,1	3,0	3,3
Versenyszféra bér	4,3	4,2	4,2	4,9	4,4	4,9
Versenyszféra létszám	-3,9	-0,8	0,6	0,8	1,0	0,9
Nemzetgazdasági létszám	-2,5	0,0	0,0	0,7	0,8	0,7
Munkanélküliségi ráta (%)	10,0	11,1	10,5	9,7	8,8	8,1
Háztartások rendelkezésre álló reáljövedelme	-7,6	-2,1	1,9	2,9	2,5	1,7
Forint/euró árfolyam	280,6	279,2	272,3	272,6	271,6	272,1
Három hónapos kamat	8,2	5,3	5,7	6,0	6,9	7,6
Kőolaj hordónkénti ára (Ft)	12 406	16 293	16 953	17 481	17 689	17 824

* Kivéve a munkanélküliségi ráta, a forint/euró árfolyam, a három hónapos kamat és az olajár esetében, ahol a táblázat éves átlagos szintet közöl.

1. KERETES ÍRÁS

A makrogazdasági alappálya augusztushoz képesti változásának tényezői

Az előrejelzés változása alapvetően három tényezőcsoportra bontható: (1) beérkezett új adatok és információk, (2) kormányzati intézkedések és (3) a monetáris politika megváltozása. A változásokat a 2. táblázat bontja fel részletesen.

Új adatok és információk:

A nyár vége óta beérkezett új adatok (elsősorban a II. negyedév adatai) valamint az adatrevíziók alapján 2010-re az augusztusban várthoz képest enyhén kedvezőtlenebb konjunkturális környezetet látunk.

A második negyedéves GDP-adat kismértékű negatív meglepést okozott, amely mögött egymással ellentétes gazdasági folyamatok állnak. A belső felhasználásra, valamint az ipari termelésre vonatkozó legfrissebb adatokból az látszik, hogy a lakossági fogyasztási kiadás és a bruttóállóeszköz-felhalmozás vártnál nagyobb csökkenését ellensúlyozza az exportra történő termelés jelentős növekedése. A növekedésről alkotott képünk 2010-re ezen hatások kiegyenlítődése miatt enyhén negatívan módosult (-0,1 százalékpont).

Az elmúlt hónapokban beérkezett inflációs adatok nyomán némileg lefelé módosítottuk a 2010-es inflációs prognózisunkat. Az inflációs nyomás enyhülésében szerepet játszhatott az árfolyam erősödése, valamint a továbbra is gyenge belső kereslet.

Az adatok továbbra is laza munkapiacról tanúskodnak, összhangban a korábbi várakozásainkkal. A versenyszféra létszámcsökkenése megállt, azonban a foglalkoztatottak száma még mindig elmarad az előző év azonos időszakától és a bruttó bérek emelkedése is visszafogottan alakul, korábbi várakozásainkkal megegyezően. Az aktívák száma emelkedő tendenciát mutatott, melyhez emelkedő foglalkoztatott létszám párosult, enyhén mérséklődő munkanélküliséget eredményezve.

A kormányzati fogyasztás és a természetbeni transferek esetében a beérkező friss adatok nyomán magasabb növekedést, illetve kisebb visszaesést valószínűsítünk 2010-re. A 2011. évi költségvetési törvény adatai alapján 1 százalékos fölötti csökkenést prognosztizálunk ezen tételekre, míg 2012-től kezdődően továbbra is változatlan szintet feltételezünk.

Intézkedések:

Az augusztus óta eltelt időszak során két számottevő intézkedés történt. Az egyik az egyes ágazatokat terhelő különadóról szóló 2010. évi XCIV. törvény elfogadása (válságadók). A másik pedig az általános vitára bocsátott T/1376. számú törvényjavaslat az szja és egyéb adók módosításáról. Ezek hatásait röviden elemeztük a főszövegben, az elemzés módszereit részletesen a 2. Melléklet mutatja be. A különadókról szóló törvényjavaslat veti ki 2011-ben is a pénzügyi szervezetek különadóját. Mivel már az augusztusi technikai kivétítésben is azt feltételeztük, hogy a gazdasági szereplők beépítik a várakozásaikba ezt a különadót, ezért annak közvetett hatásait már érvényesítettük az akkori alappályában. Ezért ez az intézkedés nem módosította az alappályát.

Megváltozó monetáris politikai feltételek:

A bevezetett intézkedések nyomán több oldalról is felfelé irányuló nyomás nehezedik az inflációra 2011-től. Mind a válságadók várható áthárítása, mind a rendelkezésre álló jövedelem növekedése miatti fogyasztásbővülés inflációt gerjeszt. A középtávú inflációs cél eléréséhez éppen ezért jegybanki szigorításra lehet szükség jövő év elejétől kezdődően. Ennek következtében szigorúbb kamatfeltételekre, valamint kis mértékben de tartósan erősebb árfolyamra számítnak, míg idén várhatóan gyengébb lesz az árfolyam az augusztusban vártnál. A 2. táblázat a makrogazdasági változók növekedésének augusztusi alappályához viszonyított eltérését mutatja, százalékpontban.

2. táblázat: A makrogazdasági pálya augusztushoz képesti változása

	2010	2011	2012	2013	2014
Új adatok és információk, adatrevíziók					
GDP	-0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Háztartások fogyasztási kiadása	-0,3	0,4	0,2	0,1	0,0
Természetbeni társadalmi juttatások	0,8	-1,3	0,0	0,0	0,0
Közösségi fogyasztás	1,6	-1,2	0,0	0,0	0,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,9	-1,2	1,5	1,4	1,1
Fogyasztói árindex	-0,4	-0,1	0,0	0,0	0,0
Versenyszféra bér	-0,4	-0,4	-0,1	0,0	0,0
Versenyszféra létszám	0,4	-0,2	0,0	0,0	0,0
Kormányzati intézkedések					
GDP	0,0	0,2	0,1	0,2	0,0
Háztartások fogyasztási kiadása	-0,1	0,8	0,7	0,5	-0,1
Természetbeni társadalmi juttatások	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Közösségi fogyasztás	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,0	-0,6	-0,6	1,5	-0,1
Fogyasztói árindex	0,1	0,5	0,4	0,1	0,3
Versenyszféra bér	0,0	0,6	0,1	-0,5	0,0
Versenyszféra létszám	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1

3.1. A költségvetéshez benyújtott makropálya értékelése

A költségvetés növekedési és inflációs előrejelzése lényegileg összhangban van az MKKT várakozásaival. A gazdasági növekedés szerkezetét illetően azonban számottevő eltérések mutatkoznak az MKKT és a kormány makropályája között, ami – amint azt később részletesebben is bemutatjuk – jelentős eltérést okoz a költségvetés bevételeiben, főként a fogyasztási és a munkát terhelő adók tekintetében. A kormány makrogazdasági pályája a lakosság fogyasztási kiadásainak jelentős gyorsulását tartalmazza, ami azzal a feltételezéssel konzisztens, hogy az szja-csökkenés hatásaként a lakosság többletjövedelmének nagy részét fogyasztási kiadásra költi. Ezzel szemben az MKKT azzal számol, hogy a lakosság a többletjövedelemnek csak mintegy felét költi el. A másik jelentős különbség a bruttó állóeszköz felhalmozás 2011-es előrejelzésében van: ezek az MKKT számításában jóval visszafogottabban alakulnak. Az MKKT és a kormány foglalkoztatottsági előrejelzése 2011-re közel esik egymáshoz. 2012-től a kormány a foglalkoztatottság jelentősebb bővülésére számít, miközben az MKKT véleménye szerint az adóváltozások inkább a magas jövedelműek bevallott jövedelmének növekedését eredményezik (elsősorban a munkaintenzitás növekedése miatt), míg a foglalkoztatottság bővülése hosszabb távon 0,5 százalékot (15 ezer főt) tehet ki. Az MKKT némileg magasabb bruttó bérnövekedéssel kalkulál a munkaintenzitás növekedésének következtében.

A költségvetéshez benyújtott makropálya értékelését és az MKKT előrejelzésével való összehasonlítását számos tényező nehezíti. A törvényjavaslat indoklása nem tartalmazza a makrogazdasági előrejelzés mögötti feltételezések teljes körét, az előrejelzésben használt modellek, módszerek ismertetését, és nem mutatja be a fontosabb intézkedések, adóváltozások makrogazdaságra gyakorolt hatásait sem. Csak egy ilyen elemzés alapján lehetne megállapítani, hogy a két makrogazdasági pálya közötti különbségeket egyes intézkedések makrogazdasági hatásainak eltérő megítélése vagy egyéb tényezők okozzák-e.

3. táblázat: A kormány és az MKKT makrogazdasági előrejelzése (éves változás, százalék)

	MKKT		Kormány	
	2010	2011	2010	2011
GDP	0,9	2,8	0,8	3,0
Háztartások fogyasztási kiadása	-3,5	2,6	-3,1	3,9
Természetbeni társadalmi juttatások	-2,4	-1,3	-0,7	-2,3
Közösségi fogyasztás	3,4	-1,2	3,3	-7,6
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,5	4,5	1,4	6,9
Export	12,1	9,9	12,6	9,0
Import	10,5	9,8	11,4	9,3
Fogyasztóiár-index	4,8	3,7	4,7	3,5
Versenyszféra bér	4,2	4,2	3,9	4,5
Versenyszféra létszám*	-0,8	0,6	-1,2	0,6
Nemzetgazdasági létszám*	0,0	0,0	-0,1	-0,4
Háztartások rendelkezésre álló reáljövedelme	-2,1	1,9	-1,7**	1,4**

* A KSH Munkaerő-felmérése alapján

** MKKT becslés a benyújtott törvényjavaslat alapján

2010-es makrofolyamatok megítélése

A két előrejelzés között nincs jelentős különbség. A különbségek közül kiemelhető a fogyasztási kiadások alakulása; a kormány 0,4 százalékponttal kisebb fogyasztás visszaesést valószínűsít, mint az MKKT. A legfrissebb adatok elvben mindkét prognózist alátámaszthatják; a bizalmi indexek kedvező alakulása inkább a kormányhoz közelebbi, miközben a tényadatok és a kiskereskedelmi folyamatok inkább az MKKT-hez közelebbi fogyasztást vetítenek előre. A bruttó állóeszköz felhalmozást illetően a két pálya között hibahatáron belülnek minősíthető a különbség figyelembe véve az idősor zajosságát. Az infláció megítélése is hasonló. Az MKKT valamelyest kedvezőbb foglalkoztatottsági helyzettel számol, amelynek döntő oka a kedvezően alakuló legfrissebb adatok hatásában keresendő. A kedvezőbb foglalkoztatottsági helyzet pedig az MKKT előrejelzésében valamelyest magasabb versenyszektorbeli bérekben is tükröződik az élénkülő munkakeresletnek köszönhetően.

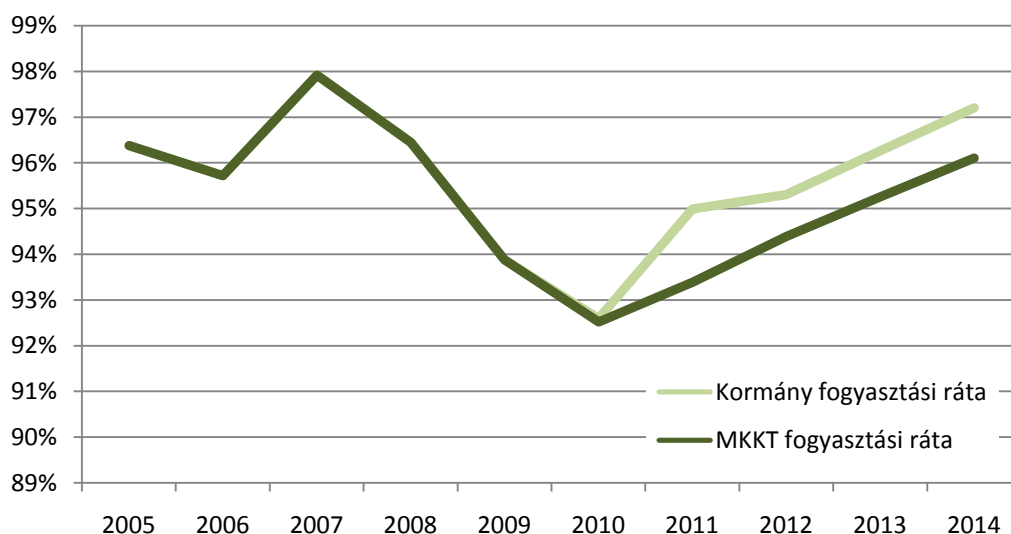
2011-es makrofolyamatok megítélése

A 2011-es előrejelzések között a 2010-esnél jelentősebben a különbségek, annak ellenére, hogy a GDP-növekedés főszámát illetően az MKKT csak kis mértékben pesszimistább a kormánynál. A növekedés szerkezetében a nagy különbséget döntően három tényező okozza.

Az MKKT szimulációs eredményei alapján az szja-csökkentés – bár hasonló mértékben növeli a lakosság rendelkezésére álló jövedelmét mint ahogy az a kormány előterjesztésében szerepel – kisebb fogyasztásbővülést okoz. Az MKKT makromodellje alapján a jövedelem növekedésének csak közel fele jelentkezik az első évben fogyasztási keresletként. Ezt az indokolja, hogy az adócsökkentésből jelentősebb mértékben részesülnek a közepes és a magasabb jövedelműek, akik pótlólagos jövedelmüket kisebb mértékben költik el, és nagyobb mértékben fordíthatják megtakarításra vagy hiteltartozásaik csökkentésére, mint az alacsonyabb jövedelműek.

A pénzügyi válság miatti óvatossági megtakarítások kifutásával a fogyasztási ráta (a fogyasztási kiadás és a rendelkezésre álló jövedelem aránya) emelkedésére számít a kormány és az MKKT is. A kormány előrejelzése szerint azonban a fogyasztási ráta jóval korábban eléri válság előtti szintjét (2. ábra). Az MKKT véleménye szerint a magas fogyasztási előrejelzést lefelé mutató kockázatok övezik.

2. ábra A fogyasztási ráta kormány és az MKKT előrejelzésében *

* A fogyasztási kiadás és a nettó rendelkezésre álló jövedelem hányadosa.

A másik jelentős különbség a két makropálya között a bruttóállóeszköz-felhalmozásban jelentkezik. Mindkét intézmény a beruházások élénkülésére számít, a kormány optimistább. A törvényjavaslat indoklása szerint a magas beruházási dinamika a (főként a feldolgozóiparban) beinduló nagyberuházásokkal hozható összefüggésbe, de a kis- és középvállalkozások beruházásai is élénkülnek. Az MKKT véleménye szerint ezeket a hatásokat tompítja az egyes ágazatokra (energia, kereskedelem és telekommunikáció) kivetett különadó, amely a beruházási dinamikára késleltető hatással van. A hitelezési tevékenység pedig továbbra is inkább nyomott lesz. Ez ad magyarázatot arra, hogy az MKKT valamelyest pesszimistább 2011-re. Az MKKT makropályájában később, a társasági adó újabb csökkentése után és a különadók megszűnésével, indul csak meg egy jelentősebb beruházásélénkülés. Ezért az MKKT szerint a benyújtott makropálya bruttó állóeszköz felhalmozásra vonatkozó előrejelzése körül is inkább lefelé mutató kockázatok vannak.

A harmadik jelentős különbség a kormányzat kereslet hatásában keresendő. Miközben a kormány a közösségi fogyasztás 7,6 százalékos és a természetbeni társadalmi juttatások 2,3 százalékos reálcsökkenésével kalkulál, addig az MKKT saját becslése a két tényezőre 1,2 és 1,3 százalékos csökkenés. Az MKKT becslése a benyújtott költségvetés közgazdasági bontása alapján készült; az alapján nominálisan egy kis mértékű emelkedés tapasztalható a dologi és a személyi jellegű kiadások tekintetében, miközben ezen tételek deflátorai (amely jelentős mértékben az állami bérekkel mozog együtt) várakozásaink szerint nem haladja meg a GDP-deflátort. Így a kormány által becsült jelentős keresletvisszafogó hatás az MKKT becslése szerint jóval kisebb lesz.

Mindezekon túlmenően érdemes még azt is megjegyezni, hogy amennyiben a benyújtott makropályában szereplő fogyasztási kiadás dinamika valósulna meg, akkor az a kormány várakozásainál erőteljesebb inflációs nyomáshoz vezethet. A magasabb beruházás- és fogyasztásnövekedés pedig megítélésünk szerint a kormány várakozásainál rosszabb külső egyensúly kialakulását is előidézheti.

2. KERETES ÍRÁS

A költségvetés munkapiaci vonatkozásai

A költségvetési javaslat alapján 2011-ben jelentősen, 92 Mrd forintól mintegy 64 Mrd forintra csökken a közcélú munkára fordított költségvetési források összege és így a közmunka programban részt vevők száma is (számításaink szerint mintegy 17-18 ezer fővel). A központi kormányzatban az átlagbér változatlan nominális szinten marad 2011-ben, és ebben a körben nem számítunk jelentős leépítésre, legfeljebb 1-2 ezer főre, így a teljes bértömeg is csak kismértékben csökken. Ez összhangban van a költségvetési törvényjavaslatban a központi kormányzat személyi költségeire vonatkozó előirányzattal, amely kismértékben még növekszik is 2011-ben. Az önkormányzati szektor esetében nem valószínű a létszámcsökkenés, mivel saját hatáskörben dönthetnek a leépítésekről, és az önkormányzatok központi támogatása 2010-ről 2011-re nő. Összesen tehát 2011-ben legfeljebb 20 ezer fővel fog csökkenni a közszférában foglalkoztatottak létszáma, a közszféra bértömege pedig – lényegében a közmunkások számának csökkenése miatt – csak enyhén, 1-2 százalékkal fog mérséklődni.

Számításaink szerint 2011-ben nő a magánszektorban foglalkoztatottak létszáma mintegy 18 ezer fővel, 0,6%-kal, majd 2012-2014 között további évi 25-30 ezer fővel. Össességében a foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági szinten alig, 1-2 ezer fővel csökken 2011-ben. Ezzel párhuzamosan csökken a munkanélküliség 11,1%-ról 10,5%-ra, vagyis mintegy 30 ezer fővel. A foglalkoztatottság és a munkanélküliség csökkenése együttesen az inaktívák számának növekedését jelenti, összesen mintegy 32 ezer fővel 2011-ben.

Az inaktívák száma a nyugdíjasokon kívül több forrásból növekedhet; a kismamák, a tartós munkanélküliek vagy az ellátatlan inaktívák számának növekedése által. A kismamák ellátásainak (TGYÁS, GYED, GYES) tervszámai 2011-ben nem emelkednek számottevően. A tartós munkanélküliek (55%-ban) és inaktívák (45%-ban) ellátását biztosító rendelkezésre állási támogatás (illetve az ezt felváltó bérpótló támogatás) összege pedig csökken 2011-ben.

A közmunka csökkenése 28 Mrd forint csökkenést jelent a költségvetés kiadási oldalán, míg a munkanélküliek számának 30 ezer fős csökkenése csökkenti egyrészt az álláskeresői ellátásokat (8 milliárd forinttal), másrészt a rendelkezésre állási támogatást (amelyet 2011-ben az úgynevezett bérpótló járandóság vált fel – 3 Mrd forinttal).

Míg a közszféra teljes bértömege csak enyhén csökken 2010-ről 2011-re, a teljes nemzetgazdaság bruttó bér- és keresettömeg növekedése 3,3% lesz 2011-ben. Ez a bruttó bérek 3,4%-os átlagos növekedését, míg a nettó bérek 6%-os átlagos növekedését jelenti.

A kormány tervei szerint 2011-től nyugdíjba vonulhatnak a legalább 40 éves munkaviszonnyal rendelkező nők a ma érvényes nyugdíjkorhatár előtt. Ezzel kivételünkben nem számoltunk, de a kormányzati tervekben szereplő ezzel kapcsolatos mintegy 34 milliárd Ft-os költségvetési kiadás alapján számításaink szerint ez az alapfolyamatokon felül mintegy 32 ezer munkaképes korú nő nyugdíjazását jelentheti. Az új nyugdíjszabályok életbe lépése alapvetően eltérő munkapiaci képet jelentene.

4. Költségvetési elemzés

4.1. A Költségvetési törvényjavaslat számszaki értékelése

Numerikus szabályok értékelése. A költségvetési törvényjavaslat értékelésének első szempontja a 2009-ben 2011-re meghatározott belsőegyenleg-követelmény teljesülése. Mivel a 2010. évi költségvetési törvény az érvényes jogszabályokkal ellentétesen a GDP arányában határozta meg a 2011-es belsőegyenleg-követelményt, nem pedig összegszerűen, a Költségvetési Tanács – 2010. januárjában publikált álláspontjának¹⁵ megfelelően – úgy számszerűsítette a követelményt, hogy a nominális GDP értékének a 2010-es költségvetési tervezés alapjául szolgáló 2009. őszi hivatalos kormányzati prognózist feleltette meg. A belső tételek 2011. évi egyenlegének így 5215 milliárd forintos hiánynál kisebb hiányt kell elérnie. Tekintve, hogy a 2011. évi költségvetési törvényjavaslat bizonyos mértékig eltér a belső és külső tételek elhatárolásában (ennek háttéréhez lásd a 2. fejezet 4. pontját) a korrekt összehasonlításhoz a belső tételekre vonatkozó korlátot át kell számolni az idei javaslat 10. mellékletében közölt hivatalos lista szerint: a korlát így átszámolva -5398 milliárd Ft. A 2011-es költségvetési javaslatban ennél jelentős mértékben kedvezőbb, -5160 milliárd Ft, a belső tételek egyenlege. Ebből 529 milliárd Ft egyenlegjavulást idéznek elő a tervezett magán-nyugdíjpénztári visszalépésekből eredő rendkívüli bevételek; ezek nélkül az egyenleg érdemben rosszabb, -5688 milliárd Ft lenne.

A költségvetési törvényjavaslat értékelésének második szempontja a kiadási szabály teljesülése. A Kftv. 18. §-a felső korlátot határoz meg az államháztartás központi alrendszerének korrigált és konszolidált elsődleges kiadási főösszegére.¹⁶ A 2011-es főösszeg nem haladhatja meg a 2010. évi előirányzat reálértékének tárgyévben várható GDP-növekedés ütemének felével megnövelt összegét. A központi alrendszerek 2010-es főösszegét megnövelve a 2011-es költségvetési tervezéshez használt várható inflációval (3,5%) és a várható GDP-növekedési ütem felével (1,5%) kerekítve 11670 milliárd Ft összeget kaptunk. A 2011-re tervezett korrigált és konszolidált főösszeg ennél közel 300 milliárd Ft-tal kisebb (11375 Mrd), tehát a kiadási szabály követelményének a javaslat eleget tesz.

A költségvetés tervszámainak összehasonlító értékelése. A 4. táblázat összefoglalja a Költségvetési Tanács 2011-re vonatkozó költségvetési előrejelzését összevetve a kormányzati tervszámokkal. A táblázat harmadik oszlopa a két előrejelzés eltérését mutatja: pozitív számok ott szerepelnek, ahol a Költségvetési Tanács előrejelzése nagyobb, mint a kormányé, negatív számok ott, ahol kisebb. Az önkormányzati hiány és az ESA-híd tekintetében a kormányzati tervszámot változatlanul átvettük. Így a Költségvetési Tanács jövő évi egyenlegmutatókra készített előrejelzése a GDP fél százalékpontjával kedvezőbb, mint a kormányé.

¹⁵ Lásd: Háttéranyag a Költségvetési Tanács 2010. január 14-én publikált közleményéhez ([pdf](#)).

¹⁶ A korrigált főösszeg kiszámításához az elsődleges kiadásokat csökkenteni kell az Európai Uniótól származó források, valamint a központi költségvetési szervek saját bevételeinek tervezett összegeivel. A konszolidálás során a főösszeget tovább kell csökkenteni az elkülönített állami pénzalapok befizetésének és meghatározott költségvetési támogatási tételeknek a tervezett összegével. Ez utóbbi tételek a magánnyugdíjpénztárba átlépők miatt kiesett járulékot meg pótlása és a Nyugdíjbiztosítási Alap kiadásainak támogatása címén, valamint az Egészségbiztosítási Alapnak járulék címén átadott pénzeszközök.

4. táblázat: A költségvetés főbb mutatóinak előrejelzése 2011-re, milliárd forint

	2011. évi tervszám	MKKT	Eltérés
Külső tételek egyenlege	5464,9	5622,5	157,5*
Belső tételek egyenlege	-5160,3	-5178,1	-17,8
Elsődleges egyenleg	304,6	444,3	139,7
Nettó kamategyenleg	-993,4	-976,6	16,8
Központi alrendszer pénzforgalmi egyenleg	-688,7	-532,3	156,5
Önkormányzati rendszer egyenlege (kormány)	-110,0	-110,0	0,0
Államháztartás pénzforgalmi egyenlege	-798,7	-642,3	156,5
Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (GDP %-ban)	-2,8	-2,3	0,6
ESA-híd (GDP %-ban, kormány)*	-0,1	-0,1	0,0
<i>Maastrichti egyenleg (GDP %-ban)</i>	<i>-2,9</i>	<i>-2,4</i>	<i>0,5</i>
<i>Nominális GDP</i>	<i>28440,0</i>	<i>28332,7</i>	<i>-107,3</i>

Megjegyzés. A külső tételeken belül a nyugdíjkiadásoknál mintegy 35 milliárd forintnyi eltérést valószínűleg az magyaráz, hogy az MKKT nem számolhatott a legalább 40 év szolgálati idővel rendelkező nőkre vonatkozó várható törvényi változással.*

A belső tételek esetében az előirányzatok hozzávetőleg 80%-ánál változatlan formában átvesszük a kormányzati tervszámot. Az úgynevezett felülről nyitott tételcsoport összességében csak mintegy 45 százalékára (kb. 1000 milliárd Ft-ot kitevő kiadási sorokra) készítünk önálló becslést. Nem teszünk különbséget abból a szempontból a tételek között, hogy pontosan milyen engedélyhez van kötve az előirányzat túllépése (pl. miniszteri vagy testületi kormánydöntéshez), azt tekintjük ugyanis lényegi pontnak, hogy ebben a körben az Országgyűlés lemondott a kontroll érvényesítéséről a végrehajtás során. Nagyságrendje miatt (meghaladja a 100 milliárd Ft-ot) kiemelhető ezen kiadások közül a gyógyszerfinanszírozás, az uniós programokhoz hazai költségvetésből nyújtott társfinanszírozás, a fogyasztói árkiegészítés, valamint a lakástámogatások (a tételekhez tartozó részletes módszertani leírásokat a B. függelék tartalmazza). Összességében ezen tételeknél a saját becslésünk csekély mértékben, mintegy 18 milliárd Ft-tal haladja meg a törvényjavaslatban szereplő tervszámokat.¹⁷

A Költségvetési Tanács által 2011-re előrejelzett külsőtétel-egyenleg érdemben, több mint 155 milliárd Ft-tal magasabb a kormányzati tervszámoknál. Az eltérésekből kb. 45 milliárd Ft-ot magyaráz a külső kiadások eltérő becslése, és mintegy 110 milliárd Ft pedig a külső bevételekből adódik. (A külső tételekben mutatkozó eltéréseket a 6. táblázat mutatja be részletesen.)

A külső bevételeken belül a legnagyobb eltérés a személyi jövedelemadóban van, becslésünk (1425 milliárd Ft) 66 milliárd Ft-tal magasabb a kormányzati tervszámnál (1359 milliárd Ft). A különbségből mintegy 40 milliárd Ft a T/1376. számú törvényjavaslat („szja-csomag”) hatásainak eltérő számszerűsítéséből származik. Az szja-rendszer átalakítása a

¹⁷ A korábbi években rendszerint szerepeltek a felülről nyitott listán az önkormányzatok normatív támogatásai, valamint az ezekhez kapcsolódó normatív jellegű fejezeti kezelésű előirányzatok, (összességében több mint 700 milliárdos összegben). A benyújtott 2011. évi törvényjavaslat ezt a tételcsoportot már nem jelöli ki nyitottnak, ezért erre a körre is változtatás nélkül elfogadjuk a hivatalos tervszámot. Saját számításaink alapján egyébként összességében csak csekély mértékű, mintegy 5 milliárd Ft-tal nagyobb kiadást valószínűsítünk, ha továbbra is szabadon el lehetne térni az előirányzattól a költségvetés végrehajtása során.

kormány szerint az szja-bevételeket 2011-ben 308 milliárd Ft-tal, a Költségvetési Tanács hatásvizsgálata szerint viszont csupán 265 milliárd Ft-tal csökkenti – a már 2009-ben törvénybe iktatott, eredetileg 2011. január 1-jétől életbe lépő sáveltolás 190 milliárd Ft-os bevételecsökkentő hatásán túl.¹⁸ Például a kormány szerint a családi kedvezmény kiterjesztése 145 milliárd Ft-ba, az MKKT szerint viszont pénzforgalmi szemléletben 2011-re csak 125 milliárd Ft-ba kerül. Az MKKT és a hivatalos tervszám között fennmaradó mintegy 25 milliárd Ft különbséget szinte teljes egészében megmagyarázza a kormány 1,3 százalékponttal alacsonyabb előrejelzése a nemzetgazdasági bér- és keresettömegről.

A nyugdíjbiztosítási, egészségbiztosítási és egyéb alapokba befolyó külső bevételek területén a Költségvetési Tanács a kormányzati tervszámoknál 47 milliárd Ft-tal magasabb összeget jelez előre. Az eltérésből 29 milliárd Ft a nyugdíjbiztosítási, 10 milliárd Ft az egészségbiztosítási járulékbévételeknél keletkezik, és nagy részben megmagyarázható a bértömeg-előrejelzések 1,3 százalékpontos különbségével. Ugyanakkor a kormányhoz hasonlóan a Költségvetési Tanács sem számol a foglalkoztatói járulékfizetési felső határ jövő évi bevezetésével.^{19 20}

Összességében a magasabb bértömeg-előrejelzés kb. 65 milliárd Ft-tal emeli az adó- és járulékbévételeket a költségvetési törvényjavaslat előirányzataihoz képest. A versenyszféra bér- és létszámalakulására vonatkozó kormányzati előrejelzés azonban érdemben nem tér el a Költségvetési Tanács prognózisától. A Költségvetési Tanács és a kormányzat bértömeg-előrejelzése közötti különbséget az okozza, hogy a kormányzat az adóbevételek tervezése során érdemi közsférabeli bértömeg-csökkenést feltételez. Ezt azonban (ld. 2. keretes írást) a költségvetés kiadási oldala (személyi költségek előirányzata) nem támasztja alá. Ezért a Költségvetési Tanács véleménye szerint a közsférából származó adóbevételek 65 milliárd Ft körüli összegben alultervezettek.

A gazdálkodó szervezetek befizetései a Költségvetési Tanács előrejelzése szerint kb. 30 milliárd Ft-tal lesznek magasabbak a kormányzati tervszámoknál. Az eltérés két fő forrásra vezethető vissza. Az egyik tényező, hogy az egyes ágazatokat terhelő különadóból származó 2010-es bevételeket a kormányzati tervszámok nominálisan rögzítetten, 161 milliárd Ft-on tartják 2011-ben, a Költségvetési Tanács prognózisa (177 milliárd Ft) viszont növekedéssel számol. A 2011. évi adóelőleget ugyanis már nem a 2009. évi, hanem a várhatóan magasabb 2010. évi árbevétel alapján kell fizetni, ráadásul a jövő év során kell elszámolni az idei adókötelezettség és adóelőleg különbségét is, ami szintén növeli az

¹⁸ [Becslésünk](#) szerint a T/1376. számú törvényjavaslat munkát terhelő elvonásokat érintő elemei pénzforgalmi szemléletben mintegy 280 milliárd Ft közvetlen költséget jelentenek, azonban ebben szerepel a béren kívüli juttatások átalakításának és egyéb kisebb tételeknek a járulékokat érintő hatása is.

¹⁹ A T/1376 számú törvényjavaslat 137. §-ával módosítani kívánt Tbj. 20. § (2) bekezdése alapján 2011-től (lásd javaslat 207. § (5) bekezdését) a foglalkoztató által fizetendő társadalombiztosítási járulék is felül korlátos lenne, ugyanakkor a T/1498 számú törvényjavaslat csak a foglalkoztatotti járulékfizetési felső határ összegét tartalmazza (58. §) és kizárólag az arról rendelkező Tbj. 24. § (2) bekezdésére hivatkozik (a Tbj. 20. § (2) bekezdésére nem). Jogtechnikai szempontból ezért kérdéses számunkra az, hogy hogyan fog megjelenni a költségvetési törvényben a foglalkoztatói társadalombiztosítási járulékfizetési felső határ, és hogyan lesz lehetséges végrehajtani az „Adócsomagban” szereplő új rendelkezést.

²⁰ A Költségvetési Tanács a bevezetésben bemutatott módszertani elvekkel összhangban nem veszi figyelembe a nyugdíjjárulék fél százalékpontos emeléséről szóló javaslatot sem, csak a zárószavazás előtti véleményében fogja elemezni annak hatásait.

adóbevétel.²¹ A másik tényező az energiaellátók jövedelemadóijából (Robin Hood adó) származó bevételek eltérő becslése: itt a kormányzati tervszám 2011-re is lényegében a 2009. évi tényadat (20 milliárd Ft), pedig a piaci nyereségprognózisok szerint az érintett nagy szereplők (pl. a MOL Nyrt.) nyeresége várhatóan emelkedik a következő időszakban. Mindazonáltal megjegyzendő, hogy a két ágazati adóból származó bevétel az alapfolyamatok volatilitása miatt csak nagy előrejelzési hibával becsülhető, ezért érthető lehet ezen a ponton a kormányzat óvatos tervezése.

A társasági adóbevételek előrejelzésében mintegy 15 milliárd Ft-tal magasabb a Költségvetési Tanács előrejelzése. Ez utóbbinál a különbséget részben az magyarázza, hogy előrejelzésünk nem tartalmazza a társasági adó szabályok sporttal összefüggő módosításának mintegy 8 milliárd Ft-ra becsült hatását, hiszen az csak az Európai Bizottság jóváhagyása után léphet hatályba.

A fogyasztási típusú adók területén a Költségvetési Tanács a kormányzati tervszámoknál 15 milliárd Ft-tal kevesebb általános forgalmi adót és 10 milliárd Ft-tal kevesebb jövedéki adót jelez előre. Az eltérés fő oka, hogy a vásárolt fogyasztás 2011-ben 1,4%-kal kisebb a Költségvetési Tanács makrogazdasági alappályájában, mint a költségvetés alapjául szolgálóban. Az illetékekben 14 milliárd Ft az MKKT becslésének elmaradása a költségvetési javaslatához képest. A kormányzati becslések a 2010. évi várható illetékbevételeket lényegében szinten tartják 2011-ben, míg az MKKT prognózisa azzal számol, hogy a lakástranzakciók és a lakásárak csökkenésének megtorpanását csak késleltetve követik majd az illetékbevételek, ezért a jövő év elején még az illetékbevételek csökkenésére számítunk.

A jóléti külső kiadások körébe tartozó tételek közül a nyugdíjkiadásoknál 35 milliárd forint eltérést láthatunk, amit a legalább 40 év szolgálati idővel rendelkező nőkre vonatkozó szabálmódosítás várt hatása magyaráz. Mivel a társadalombiztosítási nyugellátásokra vonatkozó törvény ilyen irányú módosításának folyamata a szerkesztés lezárultáig nem kezdődött el, a Költségvetési Tanács ezt a jövőbeli változást nem vehette figyelembe. Ismereteink szerint ugyanakkor a költségvetési törvényjavaslat már számolt a várt létszámnövekedéssel (becslésünk szerint hozzávetőleg 32 ezer fő) és az ebből fakadó kiadásnövekedéssel.

Az ugyanebbe a körbe tartozó egyéb kiadások kismértékű különbségét részben a várt bérdinamikák eltérése, részben az igénybevevői létszámokra vonatkozó eltérő feltételezések magyarázzák. Nominális értéken meghatározott ellátási szintek esetében változatlan átlagos kifizetéseket feltételeztük. Létszám előrejelzéseink az elmúlt években megfigyelt trendek továbbvezetésén, illetve a 2009. évi intézkedések (pl. folyósítási időtartam biztosított jogviszony-hosszhoz kötése) fokozatosan megjelenő hatásán alapulnak. Tekintettel arra, hogy a törvényjavaslatot megalapozó, létszámokra vonatkozó feltételezéseket a kormány nem tette közzé, nem áll módunkban további eltérések – így jövőbeli szabályváltozások – hatásainak elkülönítése. Arányát tekintve jelentős eltérést (43% – 2,8 milliárd forint) látunk a bér garancia kifizetéseknél. Miközben az átlagos kifizetések várt növekedésére nézve vélhetőleg hasonló feltételezésekkel él a kormány és az MKKT (ez a költségvetési törvényjavaslatból nem derül ki), az MKKT létszámbeccslése az elbocsátások várt számának változását tükrözi.

²¹ Az egyes ágazatokat terhelő különadóról szóló törvényjavaslat benyújtott formájában még mások voltak az adóelőleg-fizetés speciális szabályai, ezért a benyújtott javaslat szerint (hatásvizsgálatát lásd itt: <http://www.mkkt.hu/koltsegvetesi-hatasvizsgalatok>) a bevétel némileg kevesebb, mintegy 170 milliárd Ft lett volna 2011-ben.

5. táblázat: A külső tételek előrejelzésének részletes összehasonlítása a kormányzati tervszámokkal

BEVÉTELI OLDAL			
Költségvetési tétel	Kormány 2011	MKKT 2011	Eltérés
Gazdálkodó szervezetek befizetései			
Társasági adó	362,0	378,9	16,9
Hitelintézeti járadék	10,8	10,2	-0,6
Pénzügyi szervezetek különadója	187,0	185,6	-1,4
Egyes ágazatokat terhelő különadó	161,0	177,1	16,1
Cégautóadó	28,1	21,5	-6,6
Energiaellátók jövedelemadója	20,0	29,6	9,6
Társas vállalkozások különadója	0,0	-1,0	-1,0
Egyszerűsített vállalkozói adó	196,1	193,5	-2,6
Ökoadók	26,5	25,3	-1,2
Bányajáradék	83,0	85,7	2,7
Játékadó	48,6	52,1	3,5
Egyéb befizetések	32,0	34,4	2,4
Rehabilitációs hozzájárulás	65,0	68,5	3,5
Egyéb külső központosított bevételek	23,7	20,9	-2,8
Fogyasztáshoz kapcsolt adók			
Általános forgalmi adó	2 498,3	2 483,2	-15,1
Jövedéki adó	878,0	869,9	-8,1
Regisztrációs adó	32,3	34,6	2,3
Lakosság befizetései			
Személyi jövedelemadó	1 359,0	1 424,6	65,6
Magánszemélyek különadója	0,0	0,0	0,0
Adóbefizetések	0,3	0,6	0,3
Illeték befizetések	88,2	74,0	-14,2
Egyes vagyontárgyak adója	0,0	0,0	0,0
Vám- és cukorágazati hozzájárulás beszedési költség	9,0	9,4	0,4
Munkaerőpiaci Alap			
Szakképzési hozzájárulás	49,0	48,5	-0,5
Egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulék MPA-t	187,7	185,1	-2,6
Bérgarancia támogatások törlesztése	1,0	1,3	0,3
Nemzeti Kulturális Alap			
Játékadó bevétel 5-ös lottóból	8,7	11,6	2,9
Kutatási és Technológiai Innovációs Alap			
Innovációs járulék	22,8	25,0	2,2
Nyugdíjbiztosítási Alap			
Munkáltatói és biztosított járulék	2 547,6	2 577,2	29,6
Egyéb járulékok és hozzájárulások (csak külső tételek)	27,9	22,9	-5,0
Egészségbiztosítási Alap			
Munkáltatói és biztosított járulék	595,7	606,1	10,4
Egyéb járulékok és hozzájárulások (csak külső tételek)	38,6	42,1	3,5
Egészségügyi hozzájárulás	35,9	38,2	2,3
Külső bevételek összesen	9 623,8	9 736,6	112,8

KIADÁSI OLDAL			
Költségvetési tétel	Kormány 2011	MKKT 2011	Eltérés
Családi támogatások, szociális juttatások			
<i>Családi támogatások (külsőnek minősülő)</i>	442,5	435,5	-7,0
<i>Jövedelem pótló és kiegészítő szociális támogatások (külsőnek minősülő)</i>	31,3	30,8	-0,5
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	258,1	255,1	-3,0
MNB veszteségtérítés	0,0	0,0	0,0
Munkaerő-piaci Alap			
<i>Passzív ellátások</i>	135,5	135,1	-0,4
<i>Bérgarancia kifizetések</i>	7,0	4,9	-2,1
Nyugellátások	3 054,8	3 020,4	-34,4
Egészségbiztosítási Alap			
<i>Táppénz</i>	86,1	90,6	4,5
<i>GYED</i>	93,7	93,6	-0,1
<i>E. Alap egyéb külső pénzbeli ellátásai (pl. TGYÁS)</i>	50,9	49,2	-1,7
Külső kiadások összesen	4 159,9	4 115,2	-44,7
Külső tételek egyenlege	5 464,9	5 622,5	157,5

Hangsúlyozzuk, hogy a Költségvetési Tanács külső tételekre vonatkozó előrejelzése a jelenlegi legvalószínűbb scenáriót tükrözi. A makrogazdasági folyamatok romlása (pl. W alakú recesszió bekövetkezése) esetén az adóbevételek is jelentősen csökkenhetnek, és a kormányzati tervszámok alá is kerülhetnek. Érthető lehet a kormányzat konzervatív tervezése, ha a ciklus hatását kiszűrő magyar szabályokon túl a konjunkturális folyamatoktól függetlenül a maastrichti egyenleget is mindenképpen be kívánja tartani.

A Költségvetési Tanács 2011-re mintegy 17 milliárd forinttal alacsonyabb nettó kamategyenleget valószínűsít pénzforgalmi szemléletben a kormányzati tervszámnál, ami mögött elsősorban a kamatbevételek eltérő előrejelzése áll. A kamatbevételek erősen függenek a kibocsátandó instrumentumok kuponjainak meghatározásától. Előrejelző modellünkben igyekszünk minimalizálni az árfolyamvesztést és -nyereséget. Összehasonlítva az elmúlt évek kamatbevételeit a 2011-re tervezettel megállapítható, hogy jelenlegi ismereteink és várakozásaink szerint a kormányzat körültekintő módon jelezte előre a nettó kamategyenleget. A kamatkörnyezet előrejelzése meglehetősen bizonytalan, így a konzervatív tervezés indokolt.

A belső tételek szerkezeti változásai. A korábban elmondottak szerint, ha eltekintünk a magán-nyugdíjpénztári vagyonnal kapcsolatos egyszeri bevételektől, akkor nominálisan 290 milliárd Ft-tal nagyobb belső tétel-hiányt kapunk, mint a 2010. évi költségvetésben eredetileg meghatározott -5398 milliárd Ft-os korlát. Másképpen fogalmazva: az eredeti 2010. évi tervszámokhoz képest az egyenlegromlás mintegy 105 milliárd Ft-tal meghaladja az infláció mértékét. A könnyebb áttekinthetőség és a teljesség biztosítása miatt az alábbiakban a belső tételek szerkezetének módosulását az új előirányzatokat az eredeti tervszámokkal való összevetésben mutatjuk be. Mivel a belső tételek egyenlegének ideai várható értékére lényegében mind az augusztusi kivétítésünkben, mind a jelenlegi elemzésünkben az eredeti

egyenlegterv teljesülését becsültük,²² ezért az egyenlegek változására koncentráció elemzésünk akkor is releváns a költségvetési egyensúly szempontjából, ha időközben sok tétel esetén az eredeti előirányzatokhoz képest túlfutások, vagy esetleg elmaradások valószínűsíthetők.

A következő táblázat elemzési célból alkalmas aggregált csoportokat képezve vezeti le a nominális egyenlegváltozás összetevőit 2010-ről 2011-re a belső tételeken:

²² Ennek háttérében mindkét említett anyagunkban döntően az állt, hogy a belső tételeken prognosztizált hozzávetőleg 150 milliárdos egyenlegromlást teljes mértékben ellensúlyozta a definíció szerint a belső tételek közé tartozó stabilitási és kamatkockázati tartalék fel nem használásán alapuló számításunk.

6. táblázat: A 2010-es és a 2011-es költségvetési terv összehasonlítása a belső tételeken (negatív szám jelöli az egyenleg romlását, milliárd Ft-ra kerekítve)

Belső tételek csoportjai	Az új előirányzatok nominális eltérése a 2010. évi tervtől	Megjegyzés
Költségvetési intézmények személyi kiadásai	-20	Változatlan bértábla mellett gyakorlatilag szinten maradó létszámmal egyenértékű a központi körben
Költségvetési intézmények egyéb kiadásai (pl. dologi, beruházási)	-139	Elsősorban a dologi kiadásoknál tapasztalható a megugrás
Vagyongazdálkodás (Nemzeti Földalappal együtt)	-69	A romlást elsősorban a kisebb értékesítési és hasznosítási bevételek magyarázzák (pl. osztalék-befizetések, ingatlan-eladások)
Helyközi tömegközlekedés támogatása	-54	A többletkiadás valószínűsíthetően a MÁV-csoport finanszírozását szolgálja (ezzel várhatóan nem lesz szükség 2011 folyamán egyszeri transzferekre)
Önkormányzatok	-34	A közcélú foglalkoztatás forrásainak áttérelésével korrigáltuk az előirányzatokat
EU alapok társfinanszírozása	-69	Az uniós programok felfutásával arányosan növekvő kiadás
Fejezeti kezelésű előirányzatok (társfinanszírozás nélkül)	-48	<i>Ceteris paribus</i> 77 milliárd Ft-os egyenlegjavulást okozna a kedvezményes nyugdíjakhoz való hozzájárulások kiváltása
Központi költségvetési tartalékok	+137	A kisebb tartalékszint beépítése – a stabilitási és kamatkockázati tartalék megszüntetése – javítja az egyenleget (lásd a 3. keretes írást)
Egészségbiztosítási Alap	+1	A költségvetési vita során a 2010. év bevételi oldalára betervezett fiktív 22 milliárdos bevétellel korrigáltuk az előirányzatokat
Minden egyéb tétel eredő egyenleghatása (pl. médiatámogatás, elkülönített állami alapok belső kiadásai)	+5	Maradékulven kiszámolható
Összes változás	-290	Az eredeti belső tétel egyenleg reálértéken való rögzítéséhez képest 105 milliárd Ft az egyensúly romlása

A fejezeti kezelésű előirányzatoknál a magán-nyugdíjpénztári vagyonhoz kapcsolódó bevételek hozzávetőleg 77 milliárd Ft értékben váltanak ki különféle kedvezményes nyugdíjakhoz való hozzájárulásokat (ebből 70 milliárd Ft a Honvédelmi Minisztérium, illetve a Belügyminisztérium fejezetén belül jelentkezik). Ezt a kiadáscsökkentő hatást viszont több mint ellensúlyozza új programok finanszírozása, illetve egyes megnövelt támogatások (pl. népszámlálás (10 milliárd Ft), illetve az EU-elnökség (6,7 milliárd Ft)). A tételcsoport végső egyenlegének jövő évi romlásához hozzájárultak még a megemelt támogatások (pl. Honvédelmi Minisztérium a csapatok központi infrastrukturális és logisztikai ellátás kiadásaira együttesen 18,5 milliárd Ft-tal többet fordíthat), vagy új közpolitikai programok indítása (pl. a Nemzetgazdasági Minisztérium frissen felállított Szervezet-átalakítási Alapja, vagy a Vidékfejlesztési Minisztérium új kezdeményezései (8-8 milliárd Ft körüli többletkiadások). Összességében elmondható, hogy amennyiben kiszűrjük a fejezeti kezelésű kiadások közül a jövőre már nem ezeket a sorokat terhelő nyugdíj-hozzájárulásokat, akkor az látható, hogy a reálértéken történő rögzítéshez képest hozzávetőleg 50 milliárd Ft a tervezett többletkiadás.

3. KERETES ÍRÁS

A költségvetési tartalékairól

A költségvetésben 2011-re tervezett tartalékok összege alacsony, a 2010 évi eredeti előirányzathoz képest 45%-ot csökkent. Legutoljára 2006-ban volt ilyen alacsony a tartalékok mértéke, azóta eddig folyamatosan nőtt.

Az általános tartalék helyett, mely előre nem valószínűsíthető, nem tervezhető kiadások fedezetéül szolgál, idén új néven 'Rendkívüli kormányzati intézkedések' előirányzatot (90 milliárd Ft) tervezett a kormány. Ez összegében jóval nagyobb, mint az elmúlt évek átlagosan 40-60 milliárd Ft-os tartaléka, és nagyjából azonos mértékű a rendkívüli természeti károk következtében évközben utólagosan megemelt 2010-es általános tartalék mértékével. Ez a tartalék a központi költségvetés kiadási főösszegének 1%-át teszi ki, így ha elnevezése nem is, de mértéke megfelel az Áht.-ben megköveteltnek.

A költségvetésben még be nem tervezett bérintézkedések fedezetéül szolgáló céltartalék (12 milliárd Ft) mértéke az elmúlt évekhez képest önmagában is alacsony, a 2010 évi eredeti előirányzathoz képest 64%-ot csökkent. Ezt indokolhatja az, hogy a kormány szándékai szerint nem tervez a céltartalékok fedezetére a költségvetési vita során illetmény-emelést, vagy kereset-kiegészítést a közszférában.

Néhány fejezetnél az előző évhez hasonlóan fejezeti tartalékokat terveztek, jelentősebb növekedés csak a természetbeni ellátások céltartalékánál és az önkormányzatoknál figyelhető meg. Ám az önkormányzati tartalék nem a váratlan kiadások fedezetéül szolgál, hanem korábbi, a működőképesség megőrzését szolgáló kiegészítő támogatásokat vált fel, ezért funkcionálisan nem célszerű a tartalékok közé sorolni.

A törvényjavaslatból kimaradt ugyanakkor az évek során változó nevű és funkciójú egyéb tartalékok megtervezése. Az elmúlt években többnyire 100 milliárd Ft feletti értékben voltak a kiadási előirányzatok között központi tartalékok (stabilitási, kamatkockázati, egyensúlyi). Ezek valódi biztonsági pufferként viselkedtek, mert az összegünk egészének vagy egy részének a zárolásával a hatóságok ellentételezhettek más tételeken kialakuló egyenlegromlásokat.

Összegezve a céltartalék alacsonyabb mértéke indokoltnak tekinthető, sőt javítja az átláthatóságot, de az általános és egyéb központi tartalékok alacsony szintje (56%-os csökkenés 2010-hez képest) csökkenti a kormány mozgásterét a negatív költségvetési folyamatok (pl. a vártnál kisebb gazdasági aktivitásból fakadó adóbevétel-elmaradások) ellensúlyozására, ami kiemelt kockázatot jelent a költségvetés végrehajtása során.

7. táblázat: Tartalékok mértéke a költségvetési tervekben (milliárd Ft)

	2010	2011	Változás
Céltartalék	33,0	12,0	-21,0
Egyéb központi tartalék	205,9*	90,0	-115,9
Fejezeti tartalékok			
<i>EU</i>	1,3	1,4	0,1
<i>Vagyron fejezet</i>	10,0	7,0	-3,0
<i>Földalap</i>	-	0,8	0,8
<i>Gyógyszertámogatások</i>	30,5	31,0	0,5
<i>Természetbeni ellátások</i>	3,0	15,0	12,0
<i>Egyéb fejezeti tartalékok</i>	3,5	0,8	-2,7
Összesen	287,2	158,0	-129,2

*Az általános tartalék mértéke a költségvetési törvény módosításával évközben további 35 Mrd Ft-tal emelkedett az idei évben.

4.2. Elmozdulások 2010-re az augusztusi alappályához képest

8. táblázat: Aktualizált költségvetési előrejelzés 2010-re, milliárd Ft

	2010. évi eredeti költségvetési tervszám	MKKT november	Eltérés
Külső tételek egyenlege	5 570,6	5 567,3	-3,3
Belső tételek egyenlege	-5 393,4	-5 420,5	-27,1
Egészségbiztosítással kapcsolatos fiktív bevétel	0,0	27,4	27,4
Nettó kamategyenleg	-1 047,6	-1 000,2	47,4
Központi alrendszer pénzforgalmi egyenleg	-870,4	-826,0	44,4
Önkormányzati rendszer egyenlege (kormány)	-190,0	-190,0	0,0
Államháztartás pénzforgalmi egyenlege	-1 060,4	-1 016,0	16,7
Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (GDP %-ban)	-4,0	-3,8	0,2
ESA-híd (GDP %-ban, kormány)*	0,2	0,1	-0,1
<i>Maastrichti egyenleg (GDP %-ban)</i>	<i>-3,8</i>	<i>-3,7</i>	<i>0,1</i>

* Az Országgyűlés november 2-án elfogadta azt az Áht-módosítást, hogy a hazai elszámolási szabályok szerint a társadalombiztosítás alapokban korábban képződött többletek költségvetési bevételként számolhatók el a felhasználás évében. A hazai egyenlegmutatóra vonatkozó prognózisunk figyelembe veszi ezt – a Költségvetési Tanács által elutasításra javasolt²³ – változást, de ezzel az összeggel korrigáltuk a kormány ESA-híd prognózisát, mert azt nyilvánvalóan nem érinti egy ilyen „fiktív” bevételi növekmény.

A belső tételek 2010. évi várható teljesülésére adott becslésünk módszertani logikája megegyezik az augusztusi technikai kivetésben közölttel²⁴. Különbséget alapvetően két tényező jelent: (i) az augusztus eleje óta meghozott gazdaságpolitikai döntések eltérő jogszabályi kiindulópontot jelentenek; (ii) figyelembe vettük további két hónap költségvetési végrehajtásának adatsorait. Az augusztus óta meghozott egyedi döntések közül, a költségvetés egyenlegét az alábbiak befolyásolják érdemi mértékben.²⁵

- Az Országgyűlés a 2010. évi költségvetés módosításával²⁶ felhatalmazást adott a kormánynak arra, hogy az Egészségbiztosítási Alap 2007. és 2008. évben keletkezett tartalékát a Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoportból finanszírozott egészségügyi szolgáltatók korábbi évekből felhalmozott adósságának rendezésére fordítsa. Feltételezzük, hogy a kormány a teljes többletforrást a felhasználja a kórházak adósságkonszolidációjára, így a gyógyító-megelőző ellátás kiadása 27,4 milliárd Ft-tal megnövekszik.

²³ A Magyar Köztársaság Költségvetési Tanácsának véleménye „Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény módosításáról” szóló törvényjavaslatához (pdf).

²⁴ A részletes leíráshoz lásd a Költségvetési alappálya (2010-2014) I. függelékét a teljes dokumentum letölthető az MKKT honlapjáról (pdf).

²⁵ A felsoroltakon kívül említésre méltó, hogy a kormány bejelentése a BKV 2010 novemberében folyósítandó 12,5 milliárd Ft-os többlettámogatásáról, amelynek a forrása és jogcíme még nem tisztázott. Ha a BKV nem a megemelt általános tartalék terhére kapja a többletforrást, akkor a költségvetés egyenlege a támogatás összegével romlik.

²⁶ 2010. évi XCVII. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény módosításáról. Az Egészségbiztosítási Alap 2007-ben 27,4 milliárd Ft, míg 2008-ban 0,07 milliárd Ft pozitív egyenleggel zárt.

- Az Országgyűlés a fentebb hivatkozott törvénymódosítás keretében 35,2 milliárd Ft-tal megnövelte az államháztartás általános tartalékát (92,5 milliárd Ft-ra), melynek forrása a MOL Zrt. által visszafizetett bányajáradék-kedvezménye. A törvényjavaslat indoklása szerint a befolyt többletbevételt a természeti katasztrófák miatti nélkülözhetetlen kiadások fedezésére fordítja a kormány.
- A kormány 2010 októberében ismételten módosította az egyes gazdálkodó szervezetek részére nyújtott egyedi támogatásokról szóló kormányrendeletet oly módon, hogy a MÁV Zrt. számára 23 milliárd Ft többlettámogatást engedélyezett a vasúti pályahálózat működtetéséhez. Ennek megfelelően az áprilisban 182,9 milliárd Ft-ra megemelt egyedi és normatív támogatások kiadásai 205,9 milliárd Ft-ra emelkedtek.

A beérkező új adatok hatására egymással ellentétes módon változtak az egyes sorokra adott prognózisaink az augusztusban közöltekhez képest. Az érdemibb elmozdulások közül kiemelhető, hogy a költségvetési intézmények nettó egyenlegrontó hatására adott becslésünk a 3. negyedév moderáltabb kiadási adatai hatására közel 60 milliárd Ft-tal javult. A kifizetések gyorsulása miatt ugyanakkor például a gyógyszer-támogatásokra, illetve az uniós programok hazai költségvetési támogatásaira vonatkozó számításunk egyenként több mint 10 milliárd Ft-tal nagyobb kiadást jelez az idei évre.

A 2010. évi várható maradványállomány becslése során – analóg módon az augusztusi technikai kivetítéssel – azzal a feltételezéssel élünk, hogy az év utolsó negyedévében a fejezetek a 2002-2009. között tapasztalható átlagos maradvány-felhasználás arányainak megfelelően költik tovább a felhalmozott több mint 600 milliárd Ft-os maradványállományukat. Ennek eredményeként 2010 végére a maradványállomány várhatóan 21,5 milliárd Ft-tal fog csökkenni. Az augusztusi 42,5 milliárd Ft-os maradványállomány csökkenési prognózisunkhoz képest ez az eredmény egyenlegjavulást jelent. A tartalékokra vonatkozó feltételezésünk megegyezik az augusztusban használttal: az általános és céltartalékot teljes összegében felhasználják a felülről zárt előirányzatok többletkiadásainak forrásaként (előbbi a korábban említett 35 milliárd Ft-tal megemelt összegben),²⁷ míg a jogszabályok értelmében idén el nem költhető stabilitási és kamatkockázati tartalék együttesen 148 milliárd Ft-os értékben javítja az egyenleget.

Összességében a jelenlegi becslésünk – bár markánsan eltérő szerkezetben – gyakorlatilag megegyezik mind az elfogadott költségvetési belső egyenleggel, mind az augusztusban publikált prognózisunkkal (ugyanakkor itt is érdemes megjegyezni, hogy az Egészségbiztosítási Alap korábbi többleteinek vitatható elszámolása nélkül az egyenleg 27 milliárd Ft-os hiányt mutatna). A felülről nyitott előirányzatok, valamint a zárt előirányzatok esetében a maradvány-felhasználásból megvalósuló együttesen közel 150 milliárdos túlköltséget teljes mértékben ellensúlyozza a fel nem használt stabilitási és kamatkockázati tartalék.

A külső tételek 2010. évi várható egyenlege összességében 133 milliárd Ft-tal javult az augusztusi kivetítésünkhöz képest (részletesen ld. az 1. Mellékletet). Az augusztus óta megismert kormányzati intézkedések közül az egyes ágazatokat terhelő különadó (a

²⁷ A két említett tartalék esetén október 30-ig felhasználásra került az eredeti előirányzatok mintegy 95%-a (a megnövelt összeghez viszonyítva is az arányszám közel 70%).

társasági adóból és az energiaellátók jövedelemadó-jából való levonhatóságot figyelembe véve) mintegy 140 milliárd Ft-tal, a magán-nyugdíjpénztári átutalások kéthavi felfüggesztése pedig 60 milliárd Ft-tal javította a külső tételek egyenlegét, ugyanakkor az autonóm tényezők és módszertani fejlesztések összességében 65 milliárd Ft-tal rontották azt. Ilyen tényezők közül említésre méltóak az alábbiak:

- A társasági adóbevétel-előrejelzés jelentősen csökkent előrejelzési rendszerünknek a speciális célú vállalatokat (scv-eket) érintő módszertani változása miatt. 2010. január 1-jétől több, az adózás előtti eredményt csökkentő tétel (például a kapcsolt vállalkozástól kapott kamat) levonhatósága megszűnt, amelyek várható hatását augusztusban a rendelkezésre álló vállalati szintű adatok alapján statikus szemléletben (viselkedési hatást nem feltételezve) számszerűsítettük. Azóta rendelkezésünkre állnak az scv-k részletes adóbevallási adatai, ami alapján kiderült, hogy a megszűnt adóalap-csökkentő tételeket statikus szemléletben elszámolva többszörösére nőne az egyébként évek óta legfeljebb 10 milliárd Ft-os adófizetési kötelezettségük. Ez az adóoptimalizálási viselkedés jelentős megváltozását váltja majd ki, ennek megfelelően most az scv-k adófizetési kötelezettségének kivetítéskor a 2008-2009-es adófizetési kötelezettségük szinten tartásával számolunk, ami 2010-ben mintegy 65, 2011-ben pedig 75 milliárd Ft-tal csökkenti a társasági adóbevételeket. Társasági adóbevétel előrejelzésünk 2010-re így már csupán 361 milliárd Ft. (A 2010-re vonatkozó kormányzati tervszám 609 milliárd Ft volt, az évközi társasági adócsökkentés 60 milliárd Ft-os és a különadók levonhatóságának kb. 40 milliárd Ft-os hatását figyelembe véve a tervszámnak megfelelő prognózis 513 milliárd Ft lenne.)
- A bányajáradék-prognózisunk a MOL Nyrt. 35,2 milliárd Ft-os szeptemberi befizetésének hatására – amellyel augusztusi kivetítésünk során még nem számoltunk – ugyanennyivel megemelkedett.
- Az egyéb, gazdálkodó szervezetek befizetéseit érintő változások közül kiemelendő a cégautóadóra vonatkozó prognózis csökkentése 5 milliárd Ft-tal a bevallott cégautók számának folyamatos csökkenése miatt, továbbá az egyéb központosított bevételek előrejelzésének szintén 5 milliárd Ft-os csökkentése. Ez utóbbi a csomagolóeszközök után fizetendő termékdíjakból származó bevételek rossz alakulása miatt következett be.
- 2010-re vonatkozó személyi jövedelemadó-bevétel prognózisunk augusztus óta 34 milliárd Ft-tal csökkent, elsősorban a kamatadó-bevételek vártnál nagyobb elmaradása (15 milliárd Ft) és a makrogazdasági pálya kedvezőtlenebbé válása miatt. Ezenkívül azt feltételezzük, hogy a jövő évi adóváltozások miatt egyes munkáltatók január második felére halasztják az év végi jutalmak kifizetését, csökkentve a decemberi adóbevételeket. Így 2010. évi prognózisunk már 100 milliárd Ft-tal van az eredeti kormányzati tervszám alatt.
- A nyugdíjbiztosítási, egészségbiztosítási és egyéb alapokba befolyó járulékbévételek – a magán-nyugdíjpénztári átutalások felfüggesztésének kéthavi 61 milliárd Ft-os hatása nélkül – összességében több mint 20 milliárd Ft-tal maradnának el az augusztusi prognózisunktól. Az elmaradás legfőbb oka, hogy az azóta beérkezett új információk szerint a járulékbévételek effektív kulcsa (a tényleges bevételeknek a bértömegből számítható elméleti bevételekhez viszonyított aránya) érdemben

csökkent. Míg augusztusi kivetítésünk során azt a tényt használtuk, hogy a legnagyobb tételt jelentő munkaadói nyugdíjjárulék effektív kulcsa csupán 0,6%-kal csökkent az előző év azonos időszakához viszonyítva, addig az első kilenc hónap adatai alapján számolt effektív kulcs már 2%-kal marad el az előző év azonos időszakához képest. Az effektív kulcs változása a járulékbéveteli előrejelzést önmagában mintegy 35 milliárd Ft-tal csökkenti. Ezt kisebb mértékben kompenzálják egyéb tételek, például az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék MPA-t megillető hányadának vártnál jobb alakulása.

- A forgalmi típusú adóbevételeknél enyhén felfele mozdult el az előrejelzés augusztushoz képest. Az eltérés fő oka, hogy a jövő évtől esedékes jövedéki adóemelés miatt a cigaretta esetében erős adójegy-tárazással számolunk, és ezért a jövedéki adóra vonatkozó előrejelzésünket 18 milliárd Ft-tal, 858 milliárd Ft-ra emeltük. Az illetékbevételekben az utolsó néhány hónap vártnál jobb adatai miatt 4 milliárd Ft-tal emeltük az előrejelzést, ami azonban így is jelentősen (mintegy 20%-kal) elmarad az eredeti 2010-es előirányzattól.
- A külső jóléti kiadások 2010. évi MKKT által várt teljesülése több tétel esetében is módosult augusztusi kivetítésünkhöz képest. A nyugdíjkiadások az éven belüli lefutása alapján mintegy 8,3 milliárd forintos (0,28%-os) elmaradásával számolunk, ami egyfelől a kiegészítő nyugdíjmelés és a létszám várttól való elmaradásának eredője. A létszámbeli eltérést egyrészt az előrehozott nyugdíjazás lehetőségével érintettek körének csökkenése, másrészt az újonnan megállapított korhatár alatti rokkantnyugdíjasok számával magyarázható. Ez utóbbi folyamat oka a szigorodó elbírálásban, másrészt az ellátottaknak az eddigieknél némileg gyorsabb átlépése más ellátási kategóriákba.
- A táppénzkiadások alacsonyabb várható teljesülését egyrészt a fajlagos ellátások csökkenése, másrészt a táppénzes napok számának visszaesése okozta: 2010 januárjában az egy főre jutó ellátás 15%-kal csökkent reálértéken az előző év azonos időszakához képest, míg a táppénzes napok száma ugyanezen időszak alatt 9%-kal csökkent. Módszertanunk alapján augusztusban 88 milliárd forint kiadást vetítettünk ki idénre, a harmadik negyedévi adatok alapján látszik, hogy az igénybevétel tovább csökkent, visszaesett a táppénzes napok száma, így az év egészére a fentiek alapján alacsonyabb, 80 milliárd forintos kiadással számolunk.
- A további külső jóléti kiadások kismértékben elmaradnak az augusztusban számított teljesülestől, aminek oka az igénybevevői létszámok vártnál gyorsabb csökkenése, illetve lassabb emelkedése. Egyes gyermeknevelési támogatások esetén (TGYÁS, GYES, GYED) további, 2011-re is hatással bíró eltérést okoznak a 2009. augusztusi intézkedések fokozatos érvényesülésére vonatkozó eltérő feltételezések.

4.3. Elmozdulások 2011-re az augusztusi pályához képest

A külső tételek alakulása. Az MKKT augusztusi költségvetési alappályájához képest jelentősen megváltozott negatív irányba a 2011-es külső tételekre vonatkozó képünk (lásd a lenti táblázatot). A külső tételeket érintő kormányzati intézkedések (az egyes ágazatokat terhelő különadók, az adó- és járuléktörvényeket érintő változtatások, a magán-nyugdíjpénztári átutalások felfüggesztése és a nyugdíjkorrekció bázishatása) közvetett hatásokkal együtt összesen mintegy 500 milliárd Ft-tal növeli jövőre a külső tételek egyenlegét. Ezt ugyanakkor jelentősen rontják egyéb tényezők: a közszféra bértömegére vonatkozó feltételezéseink változása, az autonóm makrofolyamatok és egyéb beérkező adatok, valamint a módszertani fejlesztéseink hatása.

9. táblázat: Az MKKT 2011-re vonatkozó becslés elmozdulásai a külső és kamattételek miatt (milliárd Ft)

	milliárd Ft
	2011
MKKT augusztusi egyenlegbecslés (központi alrendszer)	-1 008,6
Intézkedések hatása	498,0
<i>Egyes ágazatokat terhelő különadó</i>	164,0
<i>Adó- és járuléktörvények módosítása</i>	-28,0
<i>Magán-nyugdíjpénztári befizetések átirányítása</i>	379,0
<i>Nyugdíjkorrekció bázishatása</i>	-17,0
A közszféra 2011. évi bértömegére tett technikai feltevésünk változása	-111,1
Új adatok és módszertan hatása	-259,9
<i>Makropálya változása</i>	-48,9
<i>Társasági adó: SCV-k eltérő elszámolása</i>	-75,0
<i>Kamatadó-bevételek csökkenése</i>	-37,0
<i>Járulékok effektivitási rátájának csökkenése</i>	-46,0
<i>EU-hozzájárulás változása</i>	-23,0
<i>Egyéb tételek</i>	-30,0
Nettó kamategyenleg elmozdulása	-55,6
Összesen (frissített MKKT-előrejelzés a költségvetési javaslat intézkedései nélkül)	-937,2
Kormány 2011. évi pénzforgalmi egyenlegcél	-688,8
A hivatalos egyenlegcélhoz szükséges egyenlegjavulás	248,4

Mintegy 110 milliárd Ft-tal romlik a külső tételek (elsősorban szja- és járulékbévételek) jövő évre várható egyenlege a közszférára tett feltételezéseink változása miatt. Augusztusi kivetítésünkben technikai feltételezésként a közszféra béreit 2011-ben a 2010. évi szinten reálértelemben, létszámát pedig nominálisan rögzítettük. Ettől eltérően most a költségvetési törvényjavaslat ismeretében (a közmunkásokkal együtt) 20 ezer fős létszámcsökkenéssel számolunk, ami automatikusan megjelenik a személyi jövedelemadó és járulékbévételek csökkenésében is. Továbbá a béren kívüli juttatásoknak a közszférán belüli 200 ezer Ft-ban történő rögzítése is mérsékli – augusztushoz képest – az adóbevételek 2011. évi alakulására adott előrejelzésünket. Fontos hangsúlyozni, hogy a belső tételek 2011-es főszámain nem látható a feltételezésünk változásai tükörképeként értelmezhető érdemi egyenlegjavulás a

kisebb bérkifizetések miatt. Ennek oka, hogy más belső kiadási tételek növekménye, illetve bevételek csökkenése több mint ellensúlyozza ezt a változást (ahogy azt 9. táblázatban is bemutattuk).

A fentiekén túl vannak olyan autonóm makro- és egyéb tényezők, amelyek összességében mintegy 260 milliárd Ft-tal rontják a külső tételek jövő évi egyenlegét. Ezek egy része 2010-ben is hat, tehát már a 2010. évi egyenleget is rontja. A legfontosabb hatások a következők:

- Intézkedések nélkül számolva némileg kedvezőtlenebb lett a képünk a fő adóalapok (versenyszféra bértömege és vásárolt fogyasztás) változásáról. Intézkedések nélkül a versenyszféra bértömege 0,6%-kal és a vásárolt fogyasztás 0,5%-kal lenne alacsonyabb annál, mint amit augusztusi kivetítésünk tartalmazott, és a nominális GDP is enyhén lefele mozdult el. Ugyanakkor a korábban vártnál (3,4%) magasabb (3,8%) nyugdíjindexálás mintegy 12 milliárd Ft-tal növeli a kiadásokat. Ezek a hatások összességében majdnem 50 milliárd Ft-tal rontják a külső tételek egyenlegét.
- Az scv-k eltérő kezelése a társasági adó módszertanunkban 2011-re mintegy 75 milliárd Ft-tal csökkenti a társasági adóbevétel előrejelzését.
- A vártnál rosszabb kamatadó-bevételek jövő évben (az áthúzódó hatásokkal együtt) a már 37 milliárd Ft-tal rontják az szja-bevételi előrejelzést.
- Mint már említettük, a járulékbévételek effektív kulcsa érdemben csökkent 2010-ben, ami 2011-re is mérsékli a várt járulékbévételeket. Ráadásul augusztusi kivetítésünkben azt feltételeztük, hogy az effektív kulcs a kibocsátási rés záródásával fokozatosan visszatér a hosszú távú értékéhez. Mivel azonban idén az effektív kulcs a kibocsátási rés csökkenése által előrejelzettnél nagyobb mértékben esett vissza, ezért módszertani változásként mostani előrejelzésünkben már nem használjuk a két változó közötti kapcsolatot, hanem állandónak feltételezzük az effektív kulcsot. A két hatás együttesen 46 milliárd Ft-tal csökkenti a jövő évi járulékbévételeket.
- Az EU-hozzájárulás költségvetési törvényjavaslatból átvett értéke 23 milliárd Ft-tal rontja az egyenleget augusztusi kivetítéshez képest.
- A kamategyenleg tekintetében is romlott a jövő évre vonatkozó prognózisunk mintegy 55 milliárd Ft-tal, ami jelentős mértékben a magasabb feltételezett hozampályával magyarázható.

Összességében tehát a központi alrendszerre kitűzött kormányzati egyenlegcélhoz – mielőtt figyelembe vennénk a költségvetési törvényjavaslatba foglalt információkat és intézkedéseket – aktualizált becsléseink szerint még további, közel 250 milliárdos egyenlegjavulásra lenne szükség. Amint a fenti táblázatból is kitűnik, ebben már számszerűen beépítettük a magán-nyugdíjpénztári egyéni tagdíjak ideiglenes átirányítását a költségvetésbe. Ugyanakkor a költségvetési törvényjavaslat levezetése szerint a kormány a 689 milliárd Ft-os hiánycélját azután éri csak el, hogy ennél a „résnél” jóval nagyobb (529 milliárd Ft) bevételt realizál a magánnyugdíj-pénztári át- illetve visszalépésekkel összefüggésben.

A különbséget két tényező magyarázza (lásd még a következő táblázatot). Egyrészt, amint azt a 4.1-es alfejezetben részletesen indokoltuk, a kormány tervszámainál kedvezőbb külső és kamategyenleget prognosztizálunk 2011-re – döntően ennek köszönhető, hogy a kormánynál fél százalékponttal alacsonyabb hiányt várunk az államháztartási körben. Másrészt a belső tételek egyenlege a hivatalos előirányzatok alapján rosszabb, mint amint augusztusban feltételeztünk. Augusztusi kivetítésünkben – aminek az egyenlegbecsléséből indult ki az egész levezetésünk – azzal a technikai feltevéssel közelítettük a változatlan szintű állami szolgáltatási színvonal elvét, hogy a belső tételek egyenlege csak az infláció mértékéig fog romlani 2011-ben. A költségvetési javaslat alapján ennél a belső tételeken előirányzatainak nettó hiánynövelő hatása hozzávetőleg 105 milliárd Ft-tal nagyobb.

10. táblázat: Eltérések a költségvetési tervszámokhoz, illetve korábbi feltételezéseinkhez képest

	milliárd Ft, 2011
Külső tételek	157,5
Nettó kamategyenleg	16,8
Belső tételegyenleg romlása a reálértéken rögzítéshez képest (MNYP vagyon nélkül számolva)	105,3
A konzervatív tervezés és az intézkedések okozta további egyensúlyjavulási igény	279,6

Az előző két táblázatban kiszámolt egyensúly-javulási igény összege (248+280 milliárd Ft) így tehát pontosan megegyezik a magánnyugdíj-pénztári tagok átlépéséből fakadó bevétellel. Mint látható volt: az aktuális számításaink szerint a GDP 0,5%-val kevesebb egyenszeri bevétel mellett is elérhető lenne a 2011-re kitűzött hiánycél.

1. Melléklet: A 2010-es külső tételek előrejelzésének részletes összehasonlítása az eredeti kormányzati tervszámokkal

BEVÉTELI OLDAL			
Költségvetési tétel	Kormány	MKKT	Eltérés
Gazdálkodó szervezetek befizetései			
Társasági adó	609.3	361.5	-247.8
Hitelintézeti járadék	13.0	10.2	-2.8
Pénzügyi szervezetek különadója	0.0	185.6	185.6
Egyes ágazatokat terhelő különadó	0.0	162.8	162.8
Cégautóadó	24.0	21.0	-3.0
Energiaellátók jövedelemadója	20.0	23.4	3.4
Társas vállalkozások különadója	0.0	-25.4	-25.4
Egyszerűsített vállalkozói adó	182.6	183.6	1.0
Ökoadók	25.9	24.6	-1.3
Bányajáradék	47.0	143.6	96.6
Játékadó	63.1	53.5	-9.6
Egyéb befizetések	32.0	32.0	0.0
Egyéb külső központosított bevételek	25.5	20.3	-5.2
Fogyasztáshoz kapcsolt adók			
Általános forgalmi adó	2 313.9	2 331.1	17.2
Jövedéki adó	892.9	857.7	-35.2
Regisztrációs adó	39.3	29.4	-9.9
Lakosság befizetései			
Személyi jövedelemadó	1 881.1	1 781.2	-99.9
Magánszemélyek különadója	4.3	6.1	1.8
Adóbefizetések	5.8	3.0	-2.8
Illeték befizetések	110.0	82.0	-28.0
Egyes vagyontárgyak adója	50.0	0.0	-50.0
Vám- és cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítése	7.4	8.7	1.3
Munkaerőpiaci Alap			
Szakképzési hozzájárulás	49.0	46.2	-2.8
Rehabilitációs hozzájárulás	62.4	53.7	-8.7
Egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulék MPA-t megillető hányada	180.0	185.4	5.4
Bérgarancia támogatások törlesztése	1.0	1.3	0.3
Nemzeti Kulturális Alap			
Játékadó bevétel 5-ös lottóból	10.0	10.9	0.9
Kutatási és Technológiai Innovációs Alap			
Innovációs járulék	23.6	23.9	0.3
Nyugdíjbiztosítási Alap			
Munkáltatói és biztosított járulék	2 193.3	2 227.7	34.4
Egyéb járulékok és hozzájárulások (csak külső tételek)	11.6	12.6	1.0
Egészségbiztosítási Alap			
Munkáltatói és biztosított járulék	588.0	599.0	11.0
Egyéb járulékok és hozzájárulások (csak külső tételek)	45.6	38.8	-6.8
Egészségügyi hozzájárulás	49.1	41.6	-7.5
Külső bevételek összesen	9 560.7	9 537.0	-23.7

KIADÁSI OLDAL			
Költségvetési tétel	Kormány 2010	MKKT 2010	Eltérés
Családi támogatások, szociális juttatások			
<i>Családi támogatások (külsőnek minősülő)</i>	448.6	446.1	-2.5
<i>Jövedelempótló és kiegészítő szociális támogatások (külsőnek minősülő)</i>	30.4	30.7	0.3
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	220.8	228.1	7.3
MNB veszteségtérítés	0.0	0.0	0.0
MPA			
<i>Passzív ellátások</i>	143.5	142.2	-1.3
<i>Bérgarancia kifizetések</i>	8.0	6.8	-1.2
Nyugellátások	2 902.5	2 894.2	-8.3
Egészségbiztosítási Alap			
<i>Táppénz</i>	96.5	80.2	-16.3
<i>GYED</i>	90.0	92.7	2.7
<i>E Alap egyéb pénzbeli ellátásai (külsőnek minősülő, pl. TGYÁS)</i>	49.8	48.7	-1.1
Külső kiadások összesen	3 990.1	3 969.7	-20.4
Külső tételek egyenlege	5 570.6	5 567.3	-3.3

2. Melléklet: Az augusztus óta benyújtott adóváltoztatások makrogazdasági hatásai

A makrogazdaság alakulása szempontjából jelentős hatása lehet az ún. válságadók bevezetésének, a személyi jövedelemadó-rendszer átalakításának, a pénzügyi szervezetekre kirótt különadónak (mellyel már augusztusban is számoltunk), valamint a társasági nyereségadó csökkentésének. Az intézkedéseket tartalmazó *Az adó- és járuléktörvények, a számviteli törvény és a könyvvizsgálói kamarai törvény, valamint az európai közösségi jogharmonizációs kötelezettségek teljesítését célzó adó- és vámjogi tárgyú törvények módosításáról* szóló általános vitára benyújtott T/1376. számú törvényjavaslat, valamint *Az egyes ágazatokat terhelő különadóról* szóló 2010. évi XCIV. törvény hatásairól részletes elemzéseket adtunk ki, melyeknek most csak a főbb megállapításait kívánjuk összefoglalni.²⁸

Az egyik legfontosabb eleme az októberi adócsomagnak az szja-rendszer átalakítása lesz, melynek során bevezetésre kerül az egykulcsos 16%-os adó, fokozatosan kivezetik a szuperbruttósítás intézményét és bővítik a családi kedvezményt. Az új adórendszer bevezetése a közvetlen hatások mellett jelentős makrogazdasági hatásokkal jár. A személyi jövedelemadó csökkentése növeli a rendelkezésre álló jövedelmet és így a fogyasztást is. Továbbá pozitív foglalkoztatási és növekedési hatásokkal járhat, azonban becsléseink szerint ezek nem akkora nagyságrendűek, hogy az adóváltoztatás önfinanszírozó lehessen.

Az szja-változások jelentős közvetett hatásokkal járnak, melyeket mind mikroszimulációs, mind makromodellel számszerűsítettünk. Az szja-változás adócsökkentést jelent aggregált szinten, valamint erős viselkedési hatásokkal is jár, ugyanis az adórendszer megváltozása befolyásolja az adózók munkapiaci döntéseit. Az így fellépő hatások lényegében két tényezőtől függenek: az ún. határadókulcs és az átlagadókulcs alakulásától. A határadókulcs azt méri, hogy egy adott bruttó jövedelem mellett mekkora az adóterhe 100 forint többletjövedelemnek, míg az átlagadókulcs a teljes adófizetés bruttó jövedelemhez viszonyított arányát fejezi ki. Mikor a munkavállaló dönt arról, hogy vállaljon-e túlórárt vagy másodállást, akkor a határadókulcs alapján mérlegel.

Az átlagadókulcs változása a fentivel ellentétes hatással lehet az adózó erő kifejtésére. Ha ceteris paribus csökken az adózó az adófizetési kötelezettsége, annak hatására nő a nettó jövedelme és így elképzelhető, hogy csökkenti a munkára fordított időt vagy erő kifejtést.

A határadókulcs munkaösztönző hatása inkább a magasabb jövedelműek esetében lehet erőteljesebb, az alacsony jövedelemkategóriákban kevésbé jelentős. A bevallott jövedelem változása pedig elsősorban a munkaintenzitás emelkedése okán következik be és kevésbé a fehéredésnek köszönhetően. Az átlagadókulcs változásának munkapiaci hatásai vegyesek és főleg attól függenek, hogy a rendelkezésre álló jövedelem változása milyen makrohatásokat generál.

²⁸ A teljes elemzések letölthetők a <http://www.mkkt.hu/koltsegvetesi-hatasvizsgalatok> honlapon „A Költségvetési Tanács becslése *Az adó-és járuléktörvények, a számviteli törvény és a könyvvizsgálói kamarai törvény, valamint az európai közösségi jogharmonizációs kötelezettségek teljesítését célzó adó- és vámjogi tárgyú törvények módosításáról* szóló T/1376. számú törvényjavaslat költségvetési hatásairól” címen, valamint „A Költségvetési Tanács becslése *Az egyes ágazatokat terhelő különadóról* szóló T/1374. számú törvényjavaslat költségvetési hatásairól” címen.

A mikroszimulációs modellt az APEH egyéni szintű adatait használva készítettük el.²⁹ A módszer előnye, hogy egyéni szinten tudja modellezni a különböző szja-szabályok együttes hatását, így figyelembe tudja venni az eltérő tulajdonságú adózókat, akiket eltérő módon érintenek az adóváltozások. A mostani szja-módosítás mind a határ- mind az átlagadókulcsot csökkenti, de a jövedelemszinttől függően más-más mértékben. Az alacsony és közepes jövedelműeknél a határadókulcs alig csökken, miközben ide tartozik az adózók legnagyobb része. A gyermektelen alacsony jövedelmű adózóknál még az is előfordulhat, hogy az adójóváírás változásai miatt nő az adófizetés, azaz, nő az átlagadókulcs. A magas jövedelemmel rendelkezőknél egyaránt jelentősen csökken a határ- és átlagadókulcs. Összességében az adófizetők közel 40 százalékánál csökken az adófizetési kötelezettség, ők valamennyien 2,3 millió Ft feletti éves jövedelemmel rendelkeznek. További 40 százalék számára nő ugyanakkor az adófizetési kötelezettség, bár csak kis mértékben. Ők valamennyien évi 3,5 millió forint alatti jövedelemmel rendelkeznek. A fennmaradó 20 százalék számára nem változik a nettó jövedelem. Ide tartoznak a nagyon alacsony, átlagosan 660 ezer forint éves jövedelemmel rendelkezők.

A közepes és még inkább a magas jövedelműeknél jelentkezhetnek erős viselkedési hatások, ami a munkaintenzitás várható emelkedése miatt a bruttó béreket felfelé hajthatja. A mikroszimulációk eredményeit összegezve az látszik, hogy az adózók alsó négy percentilisében átlagosan a nettó jövedelem alig változik, míg az adózók felső húsz százalékánál jelentősebb, akár a 2 százalékot is meghaladó jövedelemnövekmény keletkezhet.

Az adóváltozás jelentős makrogazdasági hatásokkal is jár. Ezek számszerűsítésénél igyekeztünk tekintettel lenni arra, hogy a különböző jövedelmi kategóriákban eltérő viselkedési hatások lehetnek. Mindezek figyelembevételéhez az MKKT eddig használt makromodelljét³⁰ módosítottuk³¹. Mivel a különböző jövedelmi csoportokba tartozó szereplők különböznek a munkakínálatuk ár- (adó)rugalmasságában, termelékenységükben, valamint abban, hogy jövedelmük mekkora hányadát fogyasztják el és fordítják megtakarításra (milyenek a likviditási korlátaik), ezért fontosnak találtuk egy olyan elemzési módszer kialakítását, amely ezeket is képes figyelembe venni. Ehhez egy három reprezentatív háztartásra épülő makromodellt készítettünk.

Az eredeti modell háztartási blokkját bővítettük ki, aminek hatására megváltozott a munkaerőpiac kínálati oldala. A makromodellben szereplő három reprezentatív háztartást a KSH Háztartási költségvetési felvétele (HKF) alapján feleltettük meg a háztartások különböző jövedelmi csoportjainak. A HKF-ben szereplő egyéneket háztartási ekvivalens jövedelmi tizedekre osztottuk.³² Az alacsony jövedelműek csoportja a háztartások alsó 5 ekvivalens jövedelmi tizede, továbbá ez a csoport teljes mértékben likviditáskorlátos. A közepes jövedelműek a háztartások következő négy jövedelmi tizede, amely háztartások közül 20 százalékuk szembesül likviditási korlátokkal. Az előbb említett két csoport között a

²⁹ Az adatok a 2008-ban adóbevallást benyújtók 10 százalékos anonim mintáját tartalmazza

³⁰ Baksa Dániel –Benk Szilárd–Jakab Zoltán (2010): Does The Multiplier Exist? Kézirat.

http://media.coauthors.net/konferencia/conferences/1/Baksa_Benk_Jakab_MKE_revised_10_12.pdf

³¹ Baksa Dániel –Békési László –Jakab Zoltán –Soós Gábor (2010): Személyi jövedelemadó változás értékelése egy többszereplős DSGE-modell keretben, MKKT kézirat

³² A háztartási ekvivalens jövedelem az egy „fogyasztási egységre” jutó háztartási jövedelem. Ez a jövedelemkonceptió tehát figyelembe veszi a háztartásban élők számát és korát.

határ a minimálbér 1,5 és 2-szerese között van. A magas jövedelműek nem likviditáskorlátosak és ide tartozik a felső ekvivalens jövedelmi tized, ahol a háztartásfő bérjöveldeme nem kisebb 4-5 millió Ft-nál.

A makromodell beállításához a legfontosabb paraméter a munkakínálat rugalmassága, mivel ez határozza meg az szja-változás dinamikus hatásait. Fontos megemlíteni, hogy a szakirodalom alapján külön kezeljük az ún. extenzív rugalmasságot (a munkába állás és nem munkába állás közti döntés érzékenysége a munka adóterhére) és az intenzív rugalmasságot (a ledolgozott órák számának érzékenysége az adóteherre).

A bevallott jövedelem rugalmassága szempontjából két paraméter fontos, a bruttó bér (1-METR) szerinti rugalmassága, ahol METR az effektív marginális adókulcs és a bruttó bér (1-AETR) szerinti rugalmassága, ahol AETR az effektív átlagos adókulcs. Az első paraméter azt méri, hogy hány százalékkal nő az egyén bruttó bére, ha egy százalékkal nő a pótlólagos bruttó keresetének hazavihető része. Ez a paraméter a határadókulcs változására érzékeny, így kifejezi az adórendszer ösztönző hatásait. A második paraméter megmutatja, hogy hány százalékkal nő az egyén bruttó bére, ha egy százalékkal nő a teljes bruttó bérének hazavihető hányada. Ez utóbbit szokás jövedelemhatásnak hívni, előjele általában negatív.

Számításaink során törekedtünk arra, hogy a rugalmasságból fakadó hatásokat konzervatív módon számszerűsítsük, ezért az 1-METR szerinti rugalmasságot a jövedelemtől függően más-más értéknek vettük (a magasabb jövedelműeknél magasabb, az alacsony jövedelműeknél nulla). Az 1-AETR-szerinti rugalmasságot minden jövedelemkategóriában nullának tételeztük fel.

A kalibrálás során az MKKT alapmodellje volt a kiindulópont, attól elsősorban csak a háztartási szektorban térünk el. A kiegészítéshez szükséges paraméterek a három csoport jövedelmi létszám-aránya, 2008. évi bértömegben vett arányuk és az SZJA adóterhelésük voltak.

A makromodell szempontjából legfontosabb különbség a három reprezentatív háztartás között az, hogy megtakarítási döntéseikkel képesek-e az időszakok között jövedelmet átcsoportosítani és így fogyasztásukat simítani. Azok a háztartások, melyek nem rendelkeznek jelentősebb megtakarításokkal, erre nem képesek, vagyis likviditáskorlátosak. Ebből fakadóan a rendelkezésre álló jövedelmüket teljes mértékben elköltik. A különböző jövedelmi csoportok abban is eltérnek, hogy milyen erősen reagálnak munkakínálatukkal az adóterhelésre. Az alsó és középső csoportban gyengébb munkapiaci hatásokkal számolunk, míg a felső jövedelmi kategóriában erősebbel.

Az alapmodell és a többszereplős modell eredményeinek összehasonlítását követően általánosan elmondhatjuk, hogy a csoportokat hasonlóan érintő gazdasági sokkok esetén a két modell lényegesen nem tér el egymástól, a háromszereplős modell azonban erősebb keynesi hatásokat mutat a likviditáskorlátos szereplők magas aránya miatt.

A háromszereplős makromodell eredményeit a mikroszimulációból származó eredményekkel is módosítanunk kellett, mert bár a modell a viselkedési hatások egy részét képes kezelni (eltérő bérek, adókulcsok, likviditási helyzet), de a munkaintenzitás növekedését nem képes teljes mértékben megragadni.

A személyi jövedelemadó változtatása alapvetően két fő csatornán keresztül fejti ki makrohatásait. Egyrészt növeli a lakosság rendelkezésre álló jövedelmét, másrészt megváltoztatja a munkakínálatot. Az alacsony és közepes jövedelműeknél, ahol az adózók legnagyobb része található, a határadókulcs alig csökken, így az intézkedések makrogazdasági hatásai tompítottan tudnak csak megjelenni. Ennek hatásaként a foglalkoztatottság emelkedése és a munkanélküliség csökkenése csak korlátozottabban jelentkezik. A magas jövedelműek esetében a határadókulcs jelentős csökkenése komolyabb viselkedési hatásokat implikálna a munkapiacra, de mivel ez a réteg a lakosság csak kis hányadát teszi ki, ezért ez a hatás nemzetgazdasági szinten alacsony mértékű lesz.

A másik fontos csatorna az aggregált keresletre gyakorolt hatás. Az adókulcs-csökkenés mellett a családi adókedvezmény megemlése is jelentős jövedelem-emelkedést okoz. Ez a hatás még erőteljesebben jelentkezik a magasabb jövedelemcsoportokban. A rendelkezésre álló jövedelem növekedése miatt fokozódhat a fogyasztási kereslet, illetve ugyanígy növekedhetnek a nettó megtakarítások is. Nemzetgazdasági szinten a fogyasztásra gyakorolt hatás azonban tompított lesz, mivel egyrészt a magasabb jövedelemcsoportok a népesség kis százalékát teszik ki, másrészt ezek nem fogyasztják el a teljes többletjövedelmüket. A másik hatás, ami miatt a vártnál kevésbé növekedhet a fogyasztás, hogy az adócsökkentés miatt javuló jövedelmi viszonyok az eladósodott háztartások egy részénél lehetőséget teremtenek az adósságszolgálati terhek enyhítésére. Vagyis lehetséges az, hogy többletjövedelmüket nem fogyasztják el, hanem inkább előtörlesztésre fordítják. Mindezen hatások következtében úgy számolunk, hogy a fogyasztás növekedése 2011 és 2012-ben lesz jelentősebb, rendre 1,1 illetve 0,7 százalékponttal élénkülhet.

A megemelkedett keresletre a vállalatok termelésbővítéssel reagálhatnak, így fokozva a munkaerő iránti keresletüket. A magasabb munkakínálat és munkakereslet lényegében stabil átlag órabérhez vezethető, de emellett növeli a teljes bértömeget. Az intézkedés összességében 2014-ig kb. 0,5 százalékkal emeli a foglalkoztatottságot.

Az szja adóváltoztatás ronthatja a nettó exportot, mivel a fogyasztás várható megnövekedése importot is generál. Ennek hatását némileg ellensúlyozhatja az, hogy a csökkenő órabérek javíthatják az export költség-versenyképességét. A megnövekedő fogyasztás további hatása az, hogy az inflációt is emelheti, nagyjából 0,2-0,3 százalékponttal 2011-2012-ben. Később az inflációemelő hatás fokozódhat, aminek oka az, hogy a megemelkedő aggregált kereslet csak késleltetve fejti ki maximális inflációs hatását, amelyhez még hozzáadódik az inflációs tehetetlenség is.

Az így kialakuló inflációs nyomás hatására a jegybank várhatóan reagálni fog, szigorít és a reálkamatok megemelkedése nyomán ez kis mértékben visszavetheti a beruházásokat.

A GDP növekedése az szja módosításának hatására 2011-2012-ben egyaránt közel 0,2 százalékponttal lehet magasabb az egyébként vártnál.

Egy másik jelentős adóváltozás az, hogy 2013-tól a társasági adó kétkulcsos adórendszer helyett egykulcsossá válik. Ennek hatása leginkább a beruházást érintheti: számításaink szerint ez önmagában nagyjából 1 százalékponttal növelheti meg a beruházásokat 2013-ban. A társasági adó csökkentése továbbá növelheti a gazdaság hosszú távú növekedési potenciálját, valamint a foglalkoztatottságot is emelheti.

További jelentős adómódosítás volt október során az, hogy bevezették az egyes ágazatokra vonatkozó különadót, vagyis az úgynevezett válságadót. A három érintett ágazat a bolti kiskereskedelem, a távközlés és az energiaszektor. A válságadó jelentős makrohatásokkal járhat. Ezek között fontos megemlíteni az áthárítás lehetőségét is. A különadók fogyasztókra történő áthárítása ágazati információkra épülő feltételezéseink szerint korlátozott, ám egyúttal mégis valószínű forgatókönyv lehet. Az ennek nyomán esetlegesen fellépő áremelkedések hatása lecsapódhat a lakossági fogyasztás visszaesésében. Egy másik fontos hatás, amelyet bizonyos ágazati szereplők már kihangsúlyoztak, az az, hogy a tervezett beruházásokat elhalasztják, késleltetik (ez elsősorban és legerőteljesebben a távközlési szektorban következhet be).

A bolti kiskereskedelmet terhelő különadó makrohatásai közgazdaságilag hasonlóak a fogyasztást terhelő adókéhoz. Habár az adót már 2010-ben is beszedik, vagyis egy negyedév alatt kell közel ugyanakkora összeget kell befizetni, mint a 2011-2012-es évek egészében, azzal számolunk, hogy az árakban történő alkalmazkodás csak fokozatosan fog bekövetkezni. Számításaink szerint az adó hasonló átgyűrűzési profillal rendelkezik majd, mint a fogyasztási típusú adók általában.

A különadó tehát megjelenhet a fogyasztói árakban, amelynek következtében csökken a reál rendelkezésre álló jövedelem, valamint a fogyasztási kereslet. Az adó pozitív hatással lehet a munkakínálatra rövidtávon, azonban ezt a hatást kioltja a várhatóan alacsonyabb aggregált kereslet miatt visszaeső munkakereslet csökkenés. Ahogy korábbi kiadványaink során, úgy most is fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy önmagában a fogyasztási adó emelése, ha más torzító (például munkát terhelő) adók csökkentését váltja ki, akkor hosszabb távon ez magasabb termeléshez és fogyasztáshoz vezethet.

Az árak várható emelkedése nyomán fellépő átmeneti reálkamat-csökkenés akár beruházást élénkítő hatással is járhatna. Azonban ezt ellensúlyozhatja a negatív keresleti és termelési hatások miatti beruházások iránt megnyilvánuló csökkenő kereslet. Így a kereskedelmi szektorban azzal számolunk, hogy a tervezett beruházások egy része elhalasztásra kerülhet.

A kereskedelmi vállalatok azonban nem csak áremeléssel védhetik ki a különadó számukra negatív hatásait, hanem a beszállítói piacon keresztül is alkalmazkodhatnak. Profitjuk csökkenésére úgy is reagálhatnak, hogy más, olcsóbb beszállítókat keresnek, esetleg szigorítják eddigi feltételeiket. Ez a hatás makrogazdasági szempontból bizonytalanságot jelent, azonban elmondható, hogy ez akár az import megemelkedését is eredményezheti, amin keresztül tompulhat a fogyasztói árak emelkedése és így a fogyasztói kereslet csökkenése is.

A távközlési szektort terhelő különadó esetében szintén úgy számolunk, hogy hatásai hasonlóak lehetnek egy fogyasztási típusú adóhoz. A várható legnagyobb hatás azonban itt a beruházások esetében jelentkezik, hiszen jelentős mértékű beruházás elhalasztás következhet be. Ennek hatása a nemzetgazdaság beruházási ütemére 2011 és 2012 során 0,1-0,2 százalékpontos csökkenés lehet. 2010-ben az évből hátralévő idő rövidsége miatt ezek a hatások nem jelentkeznek.

Az áthárítás itt is lehetséges forgatókönyvként jelenik meg, ami bizonytalanságot jelent, hisz nem tudható biztosan, hogy a vállalati ügyfélkörre mekkora mértékben terhelik rá a szolgáltatók a különadót. Ennek megtörténte azt jelentené, hogy megemelkednek a vállalatok költségei, amelyek később megjelenhetnek az árakban is. Alapszcenáriónkban

azonban pont a nagyfokú bizonytalanság miatt ilyen hatást csak korlátozott mértékben valószínűsítünk.

Az energiaellátókat terhelő különadó esetében a makrohatások több csatornán keresztül, illetve az egyes részpiacok eltérő viselkedésén keresztül jelentkeznek.

A járműüzemanyag-piacon az ágazati szakértői információk alapján azt valószínűsítjük, hogy az adó bevezetése a nettó árakat nagyjából 1 százalékos mértékben emelheti. Az áremelkedés hatására pedig csökkenhet a fogyasztás. Az adóteher fogyasztókra történő áthárítását akadályozza, hogy számos forgalmazó képes az importjai növelésére, ez által védve ki az esetleges áremelési kényszert. Az üzemanyag-turizmus intenzitásának potenciális növekedése is az áthárítás ellen dolgozik. Összességében ezért úgy véljük, hogy az adó fogyasztókra történő áthárítása az üzemanyagokra kivetett egyéb adóknál megfigyeltnél alacsonyabb lehet.

Az energiaszektor azon szegmensére kivetett adó esetében, ahol szabályozottak az árak, az adó végső árakban történő érvényesítését nem tartjuk valószínűnek. Ennek következtében a szereplők kénytelenek szembenézni a profitjuk csökkenésével és így a beruházásaik elhalasztására számítunk.

A piac azon részein, ahol nem szabályozottak az árak (főként a vállalati villamos energia szegmensben) viszont azzal számolunk, hogy a vállalatok költségei kis mértékben emelkednek, amely így csökkenő termeléshez vezethet. Ennek hatására csökkenhet a munka iránti kereslet, emelkedhetnek az árak, így közvetve csökkentheti a fogyasztói keresletet is.

Az energiaszektor összességében tehát csak korlátozottan lesz képes áthárítani az adót, profitja így csökken, amely a szektor beruházásainak elhalasztásához vezethet. A továbbra is fennmaradó ún. Robin Hood adó szintén negatív hatással lehet a beruházások alakulására. Mindezek következtében a másik két szektorban vártnál számottevően nagyobb beruházás-visszaesést okozhat a különadó.

Összefoglalva a teljes képet, elmondható, hogy az egyes ágazatokat terhelő különadók több csatornán fejtik ki hatásukat a makrogazdaságra. Egyrészt, feltételezéseink szerint az érintett vállalatok csak korlátozott mértékben tudnak élni az áthárítás lehetőségével. Ennek legfőbb oka az éles piaci verseny, valamint a szabályozott árú piacok megléte. A csomag összességében mérsékelheti a fogyasztás iránt megnyilvánuló keresletet, valamint felhajthatja az árszintet. Mivel az adók jelentős mértékben a fogyasztást drágítják meg, így a lakosság megtakarítási hajlandósága várhatóan emelkedik és emiatt a reáljövedelmek szinten maradása ellenére a vásárolt fogyasztás bővülése 2011-ben és 2012-ben 0,2 illetve 0,1 százalékponttal csökkenhet az alappályához viszonyítva.

Az adófizetés kötelezettsége alá eső vállalatok esetében azt valószínűsítjük, hogy azok beruházásaik elhalasztásával reagálnak. A többi vállalat esetében csak annyiban fog jelentkezni a beruházás csökkenése, amennyiben azt a csökkenő aggregált kereslet indokolja.

A jogszabály szerint a különadók 2013. január 1-től megszűnnek, amit a szereplők figyelembe vesznek döntéseik során. Ennek következtében a makrohatások az adók kifizetése után ellenkező irányúak lehetnek, tehát erős beruházás élénkülés várható. Amennyiben a

szereplők a meghirdetettnél hosszabb ideig tartó adóra számítanak, akkor a vállalati beruházások és a fogyasztás mérséklődése a számítottnál is nagyobb lehet.

Végül, de nem utolsósorban azt is figyelembe kell venni, hogy a különadó javítja az államháztartás finanszírozási pozícióját, amely javíthatja a piaci hitelességet és a kamatprémium csökkenésén keresztül közvetve mérsékelheti az adósságszolgálatot.

Az októberi adócsomagok három legfontosabb elemének (személyi jövedelemadó csökkentése, válságadó bevezetése, társasági adó csökkentése) összesített hatásait a 3. ábra mutatja.

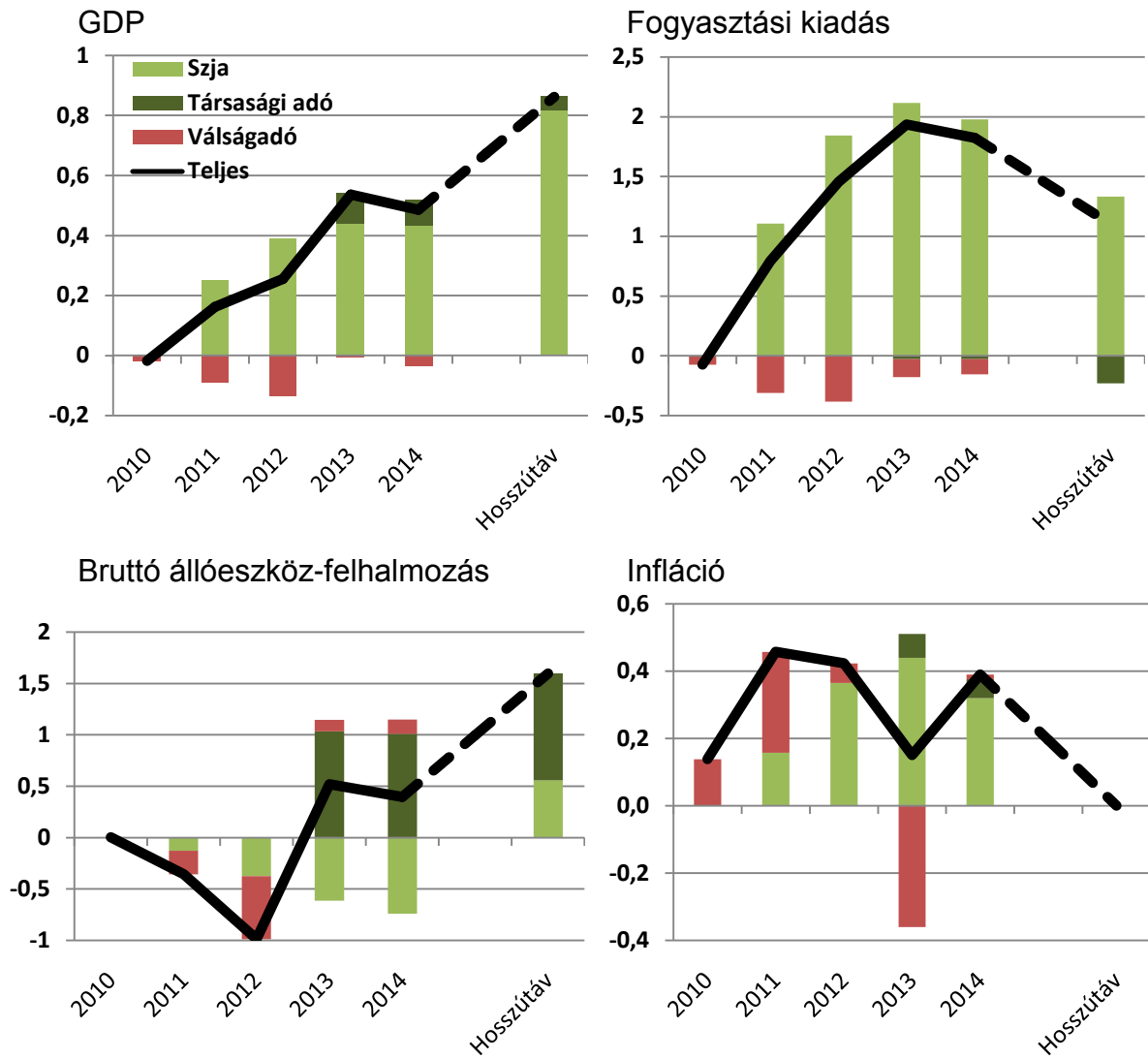
Az intézkedések 2014-ig összesen közel 2%-kal emelheti meg a fogyasztás szintjét az alappályánkhöz képest. A fogyasztás növekedését leginkább az szja változások generálhatják, melyek már 2011-ben 1,1 százalékos többletfogyasztást generálnak. A válságadók ezzel ellentétben negatívan hatnak a fogyasztásra. A hosszútávú hatások valamelyest alacsonyabbak, hiszen a gazdaság növekedésével párhuzamosan a megtakarítások is növekedhetnek.

A beruházások esetében 2012-ig egyértelmű negatív hatások jelentkeznek, köszönhetően a válságadók beruházás-visszafogó és elhalasztó hatásainak. Az szja-módosítás következtében megnövekedő munkaerő-kínálat – az olcsóbbá váló munka – a helyettesítési hatás következtében is visszavetheti a beruházásokat. A válságadók kivezetésével és a társaságiadó-csökkentésével 2013-tól ismét megnövekedhet a beruházások mértéke és ez hosszútávon is fennmaradhat. Ehhez hozzájárul, hogy idővel a gazdaság növekedésének hatására olcsóbbá váló tőke újabb beruházásokat generálhat és közel 1,5%-os szintbeli növekedést okozhat az alappálya által implikálthoz képest.

A GDP-növekedés tekintetében az intézkedések összhatása az egész előrejelzési horizonton pozitív. Kezdetben az szja csökkentése segíti a gazdaság növekedését a belső kereslet erősödésén keresztül, habár ezt a hatást valószínűleg tompíthatja a negatívba forduló nettó export. A válságadók negatív hatásai 2013-tól eltűnnek, továbbá ugyanabban az évben a csökkenő társasági adó is okoz 0,1%-nyi többlet-növekedés. Összességében hosszútávon a GDP szintje 0,9%-al lehet magasabb az alappályánkhöz képest, melynek jelentős részét az szja rendszer átalakítása okozza.

Az intézkedéseknek összességében átmenetileg inflációgerjesztő hatásuk van. Míg 2011-ben még a válságadóknak lehet nagyobb inflációs hatása a fogyasztókra áthárított költségek miatt, addig középtávon leginkább az szja csökkentés emeli meg átmenetileg az infláció szintjét. Hosszú távon természetesen az infláció visszatér az alappályához. Mindezek a hatások alacsonyabbak is lehetnek egy monetáris beavatkozás esetén.

3. ábra: A adóváltozások makrohatásai (százalékos eltérés az alappályától)

Költségvetési módszertani függelék

A. Külső és kamattételek módszertani leírása

A.1. Gazdálkodó szervezetek befizetései

A.1.1. Társasági adó

Felhasznált adatok

- a kettős könyvvezetésre kötelezett vállalkozások társasági adóbevallásainak adatait tartalmazó APEH adatbázis (az adatbázis az egyes cégek részletes adatait tartalmazza 2003 és 2008 közötti évekre)
- APEH Gyorsjelentés 2001-2009. évekre

Jogszabályi háttér

A társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény

Figyelembe vett jogszabályváltozások:

- 2010. január 1-jétől a társasági adókulcs 16%-ról 19%-ra emelkedett,
- ugyanígy idéntől több adózás előtti eredményt módosító tétel megszűnt,³³
- társasági adóalapot képez a reprezentáció és az üzleti ajándék,
- a veszteség bármely rendeltetésszerű joggyakorlás esetén elhatárolható, APEH engedély nélkül is,
- 2010-től hatályba lép a forrásadóztatás,³⁴
- Az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény értelmében 2010. július 1-jétől a társasági adó sávós adóvá vált. 2010-ben a számított adóalap fele 19%-kal adózik, a kedvezményes kulcs igénybevételének felső határa 50 millió Ft, ugyanakkor a számított adóalap másik felének első 250 millió Ft-ja 10%-kal adózik. A második félévben a kedvezményes kulcs a korábbi, megszorító feltételek (Tao. Tv. 19 (3)) nélkül igénybe vehető (a megszorító feltételek miatt eddig a cégek csak kis arányban éltek a kedvezménnyel).
- 2011 januárjától a számított adóalap első 500 millió Ft-ja 10%-kal, a fennmaradó rész pedig 19 százalékkal adózik.
- A T/1376. számú benyújtott törvényjavaslat (amelynek hatásával már számolunk) szerint 2013. január 1-jétől egységesen 10%-os lesz a társasági adó kulcsa.³⁵

³³ A következő módosító tételek megszűnésével számolunk: helyi iparüzési adó; visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás, elengedett kötelezettség; kapcsolt vállalkozás kamatkedvezménye; ráfordításként elszámolt visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás, juttatás, tartozásátvállalás; szabályozott piacon kötött ügylet nyeresége alapján történő adóalap-csökkentés; környezetvédelmi kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék-növekmény; adomány.

³⁴ Az off-shore cégek (jogi személyiség nélküli külföldi szervezetek) magyar társasági adóalanyokká váltak, ha kamatot, jogdíjat, szolgáltatási díjat kapnak, belföldi személytől, vagy külföldi vállalkozótól. Az ilyen árbevételekre az adó mértéke 30 százalékos (visszatartott adó). A forrásadó összegét szakértői becslés alapján rögzítjük a kivetítési horizonton.

Módszertan

Eredmény szemléletű adókötelezettség

A sávós adózás bevezetése miatt a társasági adó előrejelzésében már nem elegendő az adóalap tömegének becslése, hanem a számított adóalap adóalanyok közötti, méret szerinti eloszlását is figyelembe kell venni a számításoknál. Ezért az előrejelzés során az összesített értékek helyett az egyes cégek 2008-as eredménykimutatás sorait vesszük alapul. Ezeket indexálással aktualizáljuk a 2009-2014-es évekre.

Az adózás előtti eredmény komponenseit, az üzemi, pénzügyi és rendkívüli eredményt a következőképpen jelezzük előre.

Az üzemi eredményt négy részre bontjuk: (1) bevételek;³⁶ (2) nem bérjellegű költségek;³⁷ (3) személyi jellegű ráfordítások; és (4) értékcsökkenési leírás. A bevételeket illetve a nem bérjellegű költségeket a nominális GDP növekedési ütemével indexáljuk.³⁸ A bértömeget a versenyszféra létszám- és bérnövekedés indexeinek szorzatával vetítjük előre, korrigálva a munkaadói járulékkulcs változásával. Az értékcsökkenési leírást az adott évet megelőző két év átlagos saját növekedési ütemével vetítjük előre.

A pénzügyi bevételeket és ráfordításokat külön-külön a nominális GDP növekedési ütemével indexáljuk. Hasonlóképpen járunk el a rendkívüli bevételek és kiadások esetén is.

Mivel az egyéni szintű cégszámítások csak az adóbevallások feldolgozása után, késleltetve állnak rendelkezésre, a 2009-es adatokat is becsülnünk kell. A tételek 2009-es (eredmény szemléletű) értékét vállalatonként a 2009-re vonatkozó APEH Gyorsjelentésből, a 2009/2008-as indexek alapján becsüljük. A 2010-14 közötti évekre a kivetítés makrogazdasági pályájából származó adatokat használjuk az indexáláshoz.

Következő lépésben az egyes vállalatok számított adóalapját kell számszerűsíteni, amely az adózás előtti eredmény és a növelő és csökkentő tételek egyenlege. A csökkentő és növelő tételek köre jelentősen változott 2010. január elsejével. Annak érdekében, hogy az előrejelzés konzisztens legyen a 2010-es szabályozással, az adatokat meg kell tisztítani azokról a tételektől, amelyeket 2008 előtt még igen, de 2010 után már nem alkalmazhattak a cégek. Így a 2008-as adóbevallási adatokban szereplő növelő tételek közül a jogszabályi változások miatt kihagyjuk a következőket:

- Kapcsolt vállalkozástól kapott kamat bevételeként elszámolt kamatot meghaladó részének a fele
- Filmgyártáshoz adott támogatás összege

Hasonlóan, a csökkentő tételek közül kihagyjuk a következőket:

- Környezetvédelmi kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék-növekmény

³⁵ Nem számolunk a látványcsapat-sportágak adókedvezmény formájában történő támogatásának adóbevételi hatásával. Jelenleg ez a jogszabály még nem hatályos (2010. évi LXXXIII. törvény), az Európai Bizottság jóváhagyását követően lép csak hatályba.

³⁶ A bevételek tartalma: értékesítés nettó árbevétele, aktivált saját termelés, egyéb bevételek és egyéb befektetések bevétele.

³⁷ A kiadások tartalma: Anyagköltség, egyéb költségek és ráfordítások és befektetések ráfordításai

³⁸ A GDP növekedési ütemét a belföldi értékesítés áfájával korrigáltuk.

- Kapcsolt vállalkozástól kapott kamat kapcsolt vállalkozásnak fizetett kamatot meghaladó részének a fele
- Képzőművészeti alkotás beszerzésére fordított összeg
- Visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás, elengedett kötelezettség miatt bevételként elszámolt összeg
- Az üvegházhatású gázok kibocsátás egységes kereskedelme révén elért jövedelem 50%-a
- Az eszközök között nyilvántartott műemlék ingatlan felújítására felvett hitel kamata
- Szabadalom és mintaoltalom kedvezménye
- Helyi iparűzési adó levonhatósága
- Az adomány összege

A csökkentő és növelő tételeket a fent kiszámolt adózás előtti eredmény növekedési ütemével indexáljuk.

2010-től társasági adó alapjának része a reprezentáció és az üzleti ajándék. Számításaink szerint³⁹ ez 2010-ben 75 milliárd Ft-tal növeli az adóalapot. Az összeget az adózás előtti eredmény arányában osztjuk el a vállalatok között, a további évekre pedig az adózás előtti eredmény növekedési ütemével indexáljuk.

A számított adót a pozitív számított adóalapból mindig a hatályos szabályozás szerint számítjuk. A számított adót a vállalkozások adókedvezmény és adómentesség alkalmazásával csökkenthetik. Ezek előrejelzését a vállalkozások múltbeli viselkedése alapján végezzük, feltételezve, hogy a számított adóalap közel állandó százalékát tudják igénybe venni az egyes vállalatok. A kedvezmények és a mentesség levonásával kapjuk a vállalkozások közgazdasági eredményszemléletű adókötelezettségét.

A 2008-2009-es speciális célú vállalkozások (scv-k) az APEH által készített listája és azok 2009-es adóbevallása alapján a 2010-es adózás előtti eredményt csökkentő és növelő tételeket érintő változtatások érzékenyen érintik adófizetési kötelezettségüket.⁴⁰ A 2010-ben hatályos szabályozás alapján a 2009-es adófizetési kötelezettségük többszörösére nőne (statikus szemléletben), amely várhatóan jelentős viselkedési hatást vált ki esetükben. Ennek megfelelően az scv-k adófizetési kötelezettségének kivetítésekor a 2008-2009-es adófizetési kötelezettség szinten tartásával számolunk.

Pénzforgalmi szemléletűvé alakítás

A társasági adóbevételek költségvetési egyenlegre gyakorolt hatásának számszerűsítéséhez az eredményszemléletű adóbevételeket pénzforgalmi szemléletűvé alakítjuk. A jogszabály alapján a cégek számított adóelőlege az előző két év eredményéből számított érték. Amennyiben az adott évi adókötelezettség meghaladja az adóelőleg értékét, úgy a cégnek be kell fizetnie (fel kell töltenie) a különbözetet. Amennyiben az előző évben többet fizetett be a szükségesnél, úgy visszaigényléssel élhet. Az adóelőleg megfizetésével egyidejűleg a

³⁹ MKKT: Technikai kivetítés 2010-14, III.2.1. fejezet. A [teljes dokumentum](#) (pdf) elérhető az MKKT honlapján.

⁴⁰ A szóban forgó speciális célú vállalkozások általában pénzügyi holding formájában működő, általában kapcsolat vállalkozásokat pénzügyi finanszírozását biztosító gazdasági társaságok.

cégek a feltöltést és a visszaigénylést is elszámolják az APEH felé. Erre az elszámolásra az adóév végén kerül sor.

Mivel mikroszintű modellünk – a véletlen fluktuációk figyelmen kívül hagyása miatt – egyelőre még nem alkalmas az eredményszemléletű adóbevételek pénzforgalommá alakítására, a pénzforgalmi korrekciót múltbeli makroidősorok alapján végezzük. Becsült egyenletünk a következőképpen alakul (2000-2009):

$$\log\left(\frac{vissza_t}{taoeredm_t}\right) = \beta_0 - \beta_1 * \left[\log(taoeredm_t) - \frac{\log(taoeredm_{t-1}) + \log(taoeredm_{t-2})}{2} \right]$$

ahol $vissza_t$ a t év bevallásai alapján (t+1) évben visszaigényelt összeg, $taoeredm_t$ pedig az eredményszemléletű adóbevétel. A számunkra legfontosabb együttható becslés értéke: $\beta_1 = 2.57$. Innen a pénzforgalmasítás a következő:

$$taopénzf_t = taoeredm_t + vissza_t - vissza_{t-1} + korr$$

Ahol $taopénzf_t$ a pénzforgalmi szemléletű társasági adó. Az egyenlet tartalmaz egy korrekciós tényezőt ($korr$), ami azért szükséges, mert az APEH Gyorsjelentésben (és mikroadatbázisban) levő bevallási eredményszemléletű adatok (az ott szereplő visszaigénylési adatokkal korrigálva) nem adják ki a pénzforgalmi adatokat, többek között az eltérő adóéves vállalatok vagy az évközben megszűnők miatt.

A.1.2. Egyes ágazatokat terhelő különadó

Felhasznált adatok

Vállalati szintű kettős könyvvizetésű társasági adóbevallási adatok (APEH, 2009)

Jogsabályi háttér

2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatokat terhelő különadóról

A törvény értelmében 2010. év végén hatályba lépnek a bolti kiskereskedelmi, a távközlési és az energiaellátó vállalkozói tevékenységet érintő különadók. Az adóköteles tevékenység bizonyos kiskereskedelmi alágazatokban a bolti kiskereskedelmi tevékenység, a távközlésnél az elektronikus hírközlési tevékenység, az energiaellátók esetében pedig a teljes vállalkozói tevékenység (nettó árbevétel). Az adó alapja a szóban forgó tevékenységekből származó nettó (áfát nem tartalmazó) árbevétel, ami a költségekkel nem csökkenthető.⁴¹ A

⁴¹ Mivel a kiskereskedelem és a távközlés területén az adó alapját az adóalanyok egy adott tevékenysége képezi, előfordulhat, hogy egy adott vállalkozásnál más tevékenységi körbe sorolt vállalkozási tevékenységből nettó árbevétele származik. Erről nem rendelkezünk információval, ezért a rendelkezésre álló társasági adóbevallási adatok egyszerű felhasználása felső becslésnek tekinthető. A kiskereskedelem esetében reális feltételezés, hogy a felső becslés aggregált szinten igen közel eshet a valós adókötelezettséghez (azaz a nem bolti kiskereskedeleméből származó árbevétel a kereskedelmi tevékenységéhez képest elhanyagolható mértékű). A távközlésnél a teljes nettó árbevétel alapján a 10 legnagyobb adófizető esetében a 2009-es eredmény-kimutatás mellékletében (<http://www.e-beszamolo.kim.gov.hu/>) fellelhető információk alapján számszerűsítettük a nem elektronikus hírközlésből származó árbevételt. Mivel az adófizetési koncentráció ebben az ágazatban igen jelentős (a 10 legnagyobb fizetető a teljes árbevétel alapján az adó közel 95%-át), így ez a módszer megbízható eredményhez vezet.

kiskereskedelemben és a távközlési ágazatban tevékenykedő vállalkozásoknál a különadó az adóalapra nézve többkulcsos, az energiaellátók esetében lineáris. A kiskereskedelem területén a sávos progresszió a következő: 500 millió Ft árbevétel alatt az adó mértéke 0%, 500 millió Ft és 30 milliárd Ft között 0,1%, 30 milliárd és 100 milliárd Ft között 0,4%, 100 milliárd Ft felett pedig 2,5%. A távközlés területén működő vállalatok 100 millió Ft alatti árbevételénél az adó mértéke 0%, 100 millió és 500 millió Ft-os nettó árbevétel között 2,5%, 500 millió és 5 milliárd Ft között 4,5%, ez utóbbi felett pedig 6,5%. Adóalanynak számítanak az egyszerűsített vállalkozói adót fizető társas és egyéni vállalkozások is, de a 25 millió Ft-os (bruttó) árbevételi korlát azt jelenti, hogy elhanyagolható mértékű az általuk befizetendő különadó, akár energiaellátókról, akár távközlési vállalkozásokról legyen szó. A törvény a többkulcsos adómérték miatti reális lehetőségként felmerülő adóoptimalizálást a kapcsolt vállalkozások adóalapjának összeszámításával igyekszik kiküszöbölni.

2010-ben a 2009-es nettó árbevétel alapján kell az adóelőleget megfizetni, az adó alapja a 2010-es nettó árbevétel. 2011-től az adó alapja a folyó évi árbevétel, adóelőleget viszont két részletben, az előző évi árbevétel alapján kell fizetni. A fizetendő adó és az adóelőleg közötti különbséget a tárgyévét követően kell elszámolni. A törvény szerint a szabályozás 2013. január 1-jén veszi hatályát.

A kivetítés módszertana

Számításaink során a 2009-es adóévre vonatkozó vállalati szintű társasági adóbevallások nettó árbevétel-adatait vettük alapul, és az adófizetési kötelezettség számítási módját képeztük le minden egyes érintett cég esetében. 2010 után a bolti kiskereskedelem árbevételét a folyó fogyasztási kiadások növekedési ütemével, a távközlési ágazat árbevételét 2011-ig a 2010-es szinten tartjuk, 2012-től pedig a reál GDP dinamikájával vetítjük ki (korlátozott áthárítás, uniós szintű szabályozások hatása). Az energiaellátók csoportján belül többféle indexálást alkalmazunk. A MOL Nyrt. árbevételét a forintban számolt olajár-pálya és a reál GDP szorzatával, a villamosenergia ágazat és egyéb vállalatok (legnagyobb részt a földgázágazatba tartoznak) árbevételét a szabályozott árak jelentősége miatt a reál GDP növekedésével visszük előre. Az adóelőleg-fizetési technika miatt 2011-2012-ben a pénzforgalmi szemléletű bevétel kisebb az eredményszemléletű adókötelezettségnél, míg 2013-ra kis pénzforgalmi bevétel keletkezik eredményszemléletű adókötelezettség nélkül (a beszédési technika miatt 2013-ra is várhatóan lesz bevétel az adókból).

A szabályozás szerint a 2010-et követő két évben a különadók mértéke az aktuális gazdasági teljesítményhez van kapcsolva. Habár a nettó árbevétel alapú adók általában sokkal nehezebben megkerülhetők más vállalati közterhekhez (v.ö. profitadók) képest és a kapcsolt vállalatokra vonatkozó rendelkezés is érdemben szűkíti az alkalmazkodási lehetőségeket, a két többkulcsos adó esetén nem zárható ki valamilyen adóoptimalizálási törekvés az érintett üzleti szervezetek részéről (pl. a vállalati szervezet, vagy az üzleti modell átalakításával). Megjegyzendő, hogy az energiaellátóknál az árbevétel-halmazódás miatt a többszörös adóztatás esete fennáll, amelyhez a vállalati kör átalakítása mint viselkedési reakció érdemben okozhatja az adóbevétel csökkenését 2010 után. Mégis, a lehetséges adóoptimalizáló lépések megítélésünk szerint összességében csak csekély mértékű negatív kockázatot jelentenek az adóbevételekre adott becsléseinkben.

A.1.3. Pénzügyi szervezetek különadója

Felhasznált adatok

APEH 10P90-es bevallás „A pénzügyi szervezetek különadó alapjának és különadójának meghatározására, önellenőrzésére” (aggregált adatok: hitelintézetek, biztosítók, pénzügyi vállalkozások, befektetési vállalkozások, tőzsde, árutőzsdei szolgáltatók, kockázati tőkealapkezelő szervezetek, befektetési alapkezelők)

Jogszáabályi háttér

Az adónemet az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény vezette be, amely tartalmazta a 2010. évi adófizetés részletszabályait. A 2011. évi adókötelezettség alapja a T/1376. számon benyújtott törvényjavaslat szerint a 2009-es üzleti év pénzügyi beszámolójából számítandó. A 2011. évi adókötelezettséget 2011. március 10-ig kell megállapítani, bevallani és négy egyenlő részletben, a negyedévek utolsó hónapjának 10. napjáig megfizetni. A jogszáabályok nevesítik, de nem számszerúsítik a pénzügyi szervezetek 2012. évi várható adófizetési kötelezettségét, ezért a 2012. évre pénzügyi szervezetek különadójából származó bevétellel nem számolunk.

Módszertan

Mivel a 2010. és 2011. évre várható adó alapja és az adókulcsok megegyeznek, ezért az előrejelzéséhez a szervezetek által 2010. évre bevallott adót használtuk fel. Adófizetésre kötelezett pénzügyi szervezetek megszűnését nem tételezzük fel.

A T/1376. számon benyújtott törvényjavaslat rendelkezik a 2010-ben jogelőd nélkül alakult pénzügyi szervezetek adókötelezettségéről. Az ilyen vállalkozások két egyenlő részben, 2011. szeptember 10. és december 10. napjáig fizetnek adót. Az adó alapja a 2011. szeptember 10. előtt beszámolóval lezárt üzleti év pénzügyi beszámolójából számítandó. Feltételezésünk szerint 2011-ben nem származik adóbevétel 2010-ben alakult pénzügyi szervezetektől.

A pénzügyi szervezetek adófizetési kötelezettségének részletes szabályai a 2010. évi XC. törvény alapján:

Hitelintézetek: az adóalapot a törvény a hitelintézetek (bankszektor, fióktelepek, takarékszövetkezetek és speciális intézmények) esetében a 2009. évi banki mérleg eszközoldalából származtatja. Az adóalap az ún. módosított mérlegfőösszeg, amelynek pontos meghatározása: az éves beszámoló mérlegében szereplő eszközök értékének együttes összege csökkentve a belföldi bankközi hitelből eredő követeléssel, a más belföldi hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások és befektetési vállalkozások által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokkal és részvényekkel, a belföldi pénzügyi vállalkozásoknak, befektetési vállalkozásoknak nyújtott hitelből, alárendelt és kiegészítő alárendelt kölcsöntőkéből eredő követeléssel (ideértve a velük kötött valódi penziós, óvadéki repó és sajátos szállítási repó ügyletből eredő követelést is). A különadó mértéke az első 50 milliárd Ft adóalapig 0,015%, míg az adóalap 50 milliárd Ft feletti részére 0,5 %.

Biztosítók: a törvény szempontjából biztosítónak számít a viszontbiztosításról szóló törvény szerinti viszontbiztosító és a biztosítási tevékenységről szóló törvény (Bit.) szerinti biztosító,

ide nem értve a „nem jelentős biztosító egyesületeket”. Utóbbi a Bit. szerinti nem-élet biztosítási ágon belül kizárólag a tűz és elemi károk, az egyéb vagyoni károk és a segítségnyújtási ágazatot művelő olyan biztosító egyesület, amely éves díjbevételeinek és tagsági hozzájárulásának együttes összege az utóbbi három üzleti évben egyszer sem érte el a 125 millió forintot. Az így meghatározott adózói kör adóalapja a korrigált díj, ami a 2009. évi beszámolóban szereplő nem-életbiztosítási tevékenységből keletkezett megszolgált díj viszontbiztosítás nélküli összege, növelve az életbiztosítási tevékenység bruttó díjával, csökkentve az egyszeri díjas biztosítások díjának 90%-ával és az eseti biztosítási díjak 90%-ával,⁴² tovább csökkentve a halasztott kezdetű nyugdíjkiegészítő biztosításoknak az Önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 46 - 49. §-ainak a PSZÁF által igazoltan megfelelő díjbevételeivel. Az adó mértéke valamennyi esetben 6,2%.

Pénzügyi vállalkozások: az adóalap a 2009. évi beszámoló adataiból számított kamateredmény, valamint díj- és járulékeredmény. Az adó mértéke 6,5%.

Befektetési vállalkozások: az adóalap a korrigált nettó árbevétel, azaz a befektetési szolgáltatási tevékenység bevételei csökkentve a befektetési szolgáltatási tevékenység ráfordításaival, az adó mértéke 5,6%.

Tőzsde: az adóalap a tőzsdei tevékenység bevétele növelve az egyéb bevételekkel, az adókulcs 5,6%.

Árutőzsdei szolgáltató: a törvény szerint az adóalap az árutőzsdei szolgáltatást kizárólagosan végző árutőzsdei szolgáltatóknál az értékesítés nettó árbevétele, míg az árutőzsdei szolgáltatást nem kizárólagosan végző árutőzsdei szolgáltatóknál az ebből a szolgáltatásból származó értékesítés nettó árbevétele. Az adó mértéke 5,6 %.

Kockázati tőkealap-kezelő: az adóalap az értékesítés nettó árbevétele, az adó mértéke 5,6%.

Befektetési alapkezelő: az adóalap a kezelt alapok 2009. december 31-i nettó eszközértékének,⁴³ valamint az alap által kezelt pénztári illetőleg egyéb portfólió vagyion 2009. december 31-i értékének együttes összege. Az adó mértéke 0,028%.

⁴² Egyszeri díj: azon életbiztosítási szerződésekből származó díj, amely egy összegben a tartam elején esedékes. Eseti díj: az életbiztosítási szerződéshez kapcsolódó, a szerződésben előre rögzített díjfizetési kötelezettségen felül fizetett biztosítási díj.

⁴³ Nettó eszközérték: a befektetési alap portfóliójában szereplő eszközök - ideértve a kölcsönbe adásból származó követeléseket is - értéke, csökkentve a portfóliót terhelő összes kötelezettséggel, beleértve a passzív időbeli elhatárolásokat is.

A1. táblázat: Pénzügyi szervezetek különadójából 2011-ben várható adóbevétel

	milliárd Ft	Várható adóbevétel
Hitelintézetek		132,6
Biztosítók		38,0
Pénzügyi vállalkozások		11,4
Befektetési vállalkozások		1,1
Tőzsde		0,2
Árutőzsdei szolgáltatók, kockázati tőkealap-kezelők		0,1
Befektetési alapkezelők		2,2
Összesen		185,6

A táblázatnak megfelelően a pénzügyi szervezetek különadójából 2011-ben 185,6 milliárd Ft adóbevételre számítunk.

A.1.4. Társas vállalkozások különadója

Az adónem 2010-től megszűnt, de az eltérő üzleti évet választó vállalkozások⁴⁴ továbbra is fizetik az ez után számított adóelőleget. A társasági adóval megegyező beszédési technika miatt a pénzforgalmi elszámolás nemcsak 2010-re, hanem 2011-re is áthúzódik. A részletes (bizonylatsoros) 2009-es bevallási adatok alapján rendelkezésünkre áll a nettó visszaigénylés⁴⁵ pontos összege, amely nem tartalmazza az eltérő adóéves adózók 2009-es bevallási adatait.

A 2010-es különadó-számla egyenlegének egyik meghatározója a naptári évvel megegyező adóévesek bevallásaiban szereplő, a 2009-es teljesítmények alapján 2010-ben fizetendő/visszaigényelhető különadó. A másik összetevő az eltérő adóévet választók 2010-re eső becsült összevont adóelőleg-fizetése, adóév végi feltöltése, valamint nettó visszaigénylése. Ez utóbbiaknál az adónem pénzforgalmi lezárásával kapcsolatban feltételezzük, hogy a becsült eredményszemléletű összes különadó-fizetési kötelezettségük és összes feltöltésük aránya a korábbi évek hasonló arányainak átlaga, és a nettó visszaigénylések kifizetése fele-fele arányban oszlik meg 2010 és 2011 között. Az adóelőleg-fizetésük 2010-re eső része az összes feltöltéssel csökkentett teljes eredményszemléletű különadó-fizetési kötelezettség 65%-a.⁴⁶

A.1.5. Egyszerűsített vállalkozói adó

Felhasznált adatok

- éves és negyedéves eva-bevétel idősorok (APEH és KSH, 2005-2010)
- evás társas vállalkozások bizonylatsoros bevallási adatai (10%-os reprezentatív minta) (APEH, 2005-2008)

⁴⁴ Az eltérő üzleti évet választó vállalkozások különadó fizetése kb. 6-7%-nyi a teljes különadó-befizetéshez képest a 2007-2008-as bevallási adatok alapján.

⁴⁵ A bevallási sor pontos elnevezése: az adóév utolsó napját követő 150. napig fizetendő, illetve visszaigényelhető különadó összege.

⁴⁶ Értelemszerűen a maradék 35%-ról azt feltételezzük, hogy 2009-ben volt esedékes.

Jogszabályi háttér

Az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló 2002. évi XLIII. törvény.

Módszertan

Az előrejelzés során feltételeztük, hogy 2014-ig nem változik az evás vállalkozások száma és ágazati összetétele, illetve hogy a 10%-os társasági adókulcs kiterjesztése és az eva-kulcs emelése, illetve az osztalékadó mértékének 20%-ról 16%-ra való mérséklése után sem nő meg az eváról a társasági adóra áttérő vállalkozások aránya.⁴⁷

2010-2014-ig a nominális GDP növekedési ütemével visszük előre az eva-alapot. A nominális GDP a termékadókat már tartalmazza, ezért annak változása magában foglalja az áfa-kulcs változásának árbevétel-növelő hatását is. A 2010-re várható eva-bevételnövekedést az alábbi egyenlet alapján becsüljük, 2005 első negyedév és 2010 második negyedév közötti adatokon (ahol a d_1 és d_2 dummy-változók a számlák kibocsátásának előrehozását modellezik)

$$\text{dlog}(evaalap_t) = 0,60 \text{dlog}(GDP_t) + \text{szeszonális faktorok} + 0,31d_1 + 0,27d_2 + \varepsilon_t$$

ahol,

$evaalap_t$: a 2010-ben érvényes szabályok szerint átszámított eva-alap t . negyedévben;

d_1 : 2006Q3-ban értéke: +1, 2006Q4-ben értéke: -1, egyébként 0;

d_2 : 2009Q4-ben értéke: +1, 2010q1-ben értéke: -1, egyébként 0;

GDP_t : a szezonálisan kiigazított nominális GDP értéke t . negyedévben.

Mint a fenti módszerből látszik, az előrejelzésben nem számolunk az adóalap adóárugalmasságával (tehát a bevallott árbevétel adókulcs-változásra vonatkozó tartós reakciójával), mert a rendelkezésre álló adatokon ez a hatás nem szignifikáns.⁴⁸

2011-től a GDP növekedési ütem 60%-ával nő az eva-bevétel a becsült együttthatóból adódóan.

A.1.6. Cégaadó

Felhasznált adatok

Negyedéves összesített bizonylatsoros adóbevallási adatok (APEH, 2009-2010).

Jogszabályi háttér

A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 17/A.§ - 17/G.§ (hatályos 2009. II. 1-től).

⁴⁷ Az eva és a társasági adó új adókulcsai összehatásukat tekintve nincsenek jelentős hatással. Ennek oka az, hogy azokban az ágazatokban, ahol az evás cégek jelentős része tevékenykedik (üzleti tanácsadás, ingatlanközvetítés, informatikai szolgáltatás stb.), ezek a változások nem módosítják olyan mértékben a költséghányad szintjét, amelynél már megérné elhagyni az eva-adózói kört. Erre utal az is, hogy a 2006-os nagymértékű adóemelés nem befolyásolta az evás társas vállalkozások ágazati összetételét.

⁴⁸ A 2010-es adókulcs-növelés bevételi hatása (szinteltolódás) nem szignifikáns a regresszióban, de közel sem zárható ki, hogy ha már több adat áll rendelkezésre, akkor sem lesz az. Ez lefelé mutató kockázatot jelent az eva-bevételek jövőbeli teljesítését illetően.

Módszertan

Feltevések:

- A cégautók száma évente a reál GDP növekedési ütemével növekszik 2011-től, mivel feltételezzük, hogy a gazdálkodó szervezetek aggregált teljesítményével arányos ez a változás
- csak a jogi személyek tulajdonában álló autók után fizetnek cégautóadót⁴⁹
- az adófizetési hajlandóságot/beszedési hatékonyságot a legutolsó adóbevételi tényadat alapján rögzítettük a kivetítési időhorizonton
- a jogi személyek tulajdonában álló autók hengerűrtartalom szerinti megoszlását (1600 alatt, illetve felett) a 2010 első két negyedéve alapján számított átlagértéken tartjuk
- a cégautókra kivetett, helyi önkormányzatok által beszedett gépjárműadó aránya nem változik a befizetett cégautóadóhoz képest a kivetítési horizonton

Becslés:

$$T_t = e_t[\alpha N_t t^{nagy} + (1 - \alpha)N_t t^{kicsi}](1 - \omega),$$

ahol:

T_t : cégautóadóból származó bevétel t . évben;

N_t : bevallott cégautó-állomány;

α : az 1600 köbcentiméter hengerűrtartalom feletti autók aránya az állományon belül;

t^{kicsi} : az 1600 köbcentiméter hengerűrtartalom alatti autókra vonatkozó éves adómérték;

t^{nagy} : az 1600 köbcentiméter hengerűrtartalom feletti autókra vonatkozó éves adómérték;

ω : a levonható gépjárműadó és a befizetett cégautóadó aránya;

e_t : adóbeszedési hatékonyságból (adófizetési hajlandóságból) eredő tényező (a kivetítési horizonton konstans).

A.1.7. Energiaellátók jövedelemadója („Robin Hood adó”)

Felhasznált adatok

- vállalati szintű társasági adóbevallási adatok energiaellátók jövedelemadó-bevallási sorai
- a MOL csoport szintű adózás előtti eredménye 2009-ben (nemzetközi számviteli standardok alapján), illetve ez utóbbi 2010-re vonatkozó átlagos („konszenzusos”) előrejelzése (Reuters adatbázis).

⁴⁹ Minden magánszemélynek, aki tételes költségelszámolást alkalmaz gépjárművel kapcsolatban, cégautóadó-fizetési kötelezettség keletkezik, így például az egyéni vállalkozóknak is. Erre vonatkozóan azonban nincsenek adataink.

Jogsabályi háttér

- A távhőszolgáltatás versenyképesebbé tételéről szóló 2008. évi LXVII. törvény 4.§ - 10.§ (adó bevezetése).
- A T/1376. számú benyújtott törvényjavaslat (amely az adó további évekre való kiterjesztését tartalmazza)

Módszertan

A Mol-csoport adózás előtti eredménye – amely a kőolaj világpiaci árától függ – fogja dominálni az adó növekedési dinamikáját a vizsgált előrejelzési időszakban. Ezt a Mol-csoport adózás előtti eredményének 2010-2011-es átlagos („konszenzusos”) előrejelzésével (Reuters adatbázis) vetítjük előre.⁵⁰ A villamosenergia-ipar 2007-től tapasztalt erőteljes profitnövekedési dinamikájának jelentősebb lassulásával számolunk, azt a nominális GDP helyett a reál GDP dinamikájával vetítjük ki az előrejelzési horizonton. 2010-ben hatályba lép ugyanis az energiaellátókra kivetett különadó is, amely a profitabilitásra is jelentős hatással lesz, mivel az áthárítás mértéke a villamosenergia-szektorban igen korlátozott. A földgázaszektorban (gyakorlatilag nem a Mol-csoportba és a villamos energia ágazatba tartozó vállalkozások) nem számolunk az adóbevétel növekedésével, a profitszintet jelentősen determináló hatósági árszabályozás miatt.

Az energiaellátókat terhelő különadó az adózás előtti eredmény terhére számolható el, aminek számítását vállalati szinten végezzük. Feltételezzük, hogy a különadó összegének arányos részével lehet csökkenteni az adózás előtti eredményt, illetve, hogy az adózás előtti eredmény csökkentő és növelő tételekkel való módosulása után kapott adóalap és effektív jövedelemadó-alap aránya⁵¹ a kivetítési horizonton a 2009-ben vállalati szinten tapasztalt hasonló arány lesz.

⁵⁰ A MOL Nyrt. magyarországi társasági adófizetése meglehetősen hektikusan alakult a 2003-2009-es időszakban. Ennek ellenére a MOL energiaellátók jövedelemadó-fizetését az adózás előtti eredménnyel arányosnak tételezzük fel, elsősorban azért, mert a szóban forgó adóalap a társasági adónál jóval bővebb, valamint az azt módosító tételek érvényesíthetősége is jóval korlátozottabb 2009-es adóbevallási adatok alapján.

⁵¹ Az energiaellátók jövedelemadóját csak az energiaellátásból származó jövedelem után kell megfizetni, ami az adózás előtti eredmény és az azt módosító tételek után kapott adóalap arányos része.

A.1.8. Hitelintézeti járadék

A hitelintézeti járadék alapja a kamat és kamatjellegű bevételként elszámolt összeg az állami kamattámogatással, kamatkiegyenlítéssel közvetlenül vagy közvetetten érintett hitelállomány alapján.⁵² Azaz a hitelintézeti járadékbevételek egyszerűsített számítási módja egy adott évre:

$$T = 0,05(I^E + I^H) = 0,05(i^E D^E + i^H D^H),$$

ahol:

I^H : a lakossági hitelállomány után fizetett kamat és kamatjellegű bevétel;

I^E : a vállalati hitelállomány után fizetett kamat és kamatjellegű bevétel;

D^H : állami kamattámogatással, kamatkiegyenlítéssel közvetlenül vagy közvetetten érintett lakossági hitelállomány (éves átlagos);

D^E : a vállalkozásoknak (nem lakosságnak) nyújtott hasonló hitelállomány (éves átlagos);

i^E, i^H : a hitelszerződéstől is függő mindenkori kamatlábak.

Ismerjük a lakossági kamattámogatott hitelek (D^H , 2005-2008) állományát (összevontan), illetve az éves összes törlesztés (tőke- és kamattörlesztés) nagyságát. A vállalatokra vonatkozóan azonban nem rendelkezünk adatokkal.⁵³ A vállalatoknak kihelyezett kamattámogatott hitelek kamattörlesztéséből befolyó hitelintézeti járadék összege a teljes befizetett járadékösszegnek valamivel kevesebb, mint a fele.

Annak ellenére, hogy 2009 második félévétől megszűnt a kamattámogatott lakossági hitelezés (korábbi szerződések alapján még van új kihelyezett hitel), a 2009-es előzetes adóbevételek adatai arról tanúskodnak, hogy ez sem az állományra, sem a teljes kamattörlesztésre nincs hatással. Feltételezhető az is, hogy a törlesztések jelentős részét jelenleg a kamatjellegű komponens teszi ki, tekintve, hogy a lakáshitelek általában igen hosszú lejáratú szerződések. Mivel a vállalati kamattámogatott hitelszerződések kondíciói jelentősen eltérnek a hasonló lakossági hitelektől, ezért a két szegmenst az előrejelzés készítésekor nem lehet egyben kezelni.

Megalapozott kivételhez szükség lenne a vállalati és lakossági kamattörlesztésekre, a futamidők átlagos hosszára (illetve azok eloszlására), illetve a hitelszerződésekben foglalt olyan információkra, amelyek a törlesztő részletek nagyságát befolyásolják.⁵⁴

A hitelintézeti járadék-bevétel havi gyakoriságú idősorára (2008 I. - 2010. X. hó) a szezonális faktorok a konstans mellett egy lineáris trendet is illesztünk, amivel a 2010-ben várható adóbevételt megbecsüljük. 2011-től a 2010-es várható teljesülést nominálfixen tartjuk.

⁵² Az államháztartás egyensúlyát javító különadóról és járadékról szóló 2006. évi LIX. törvény, 4. szakasz.

⁵³ A vállalati szféra esetében sokféle kamattámogatott hitelszerződés létezik.

⁵⁴ Az alábbi szervezetek közül egyik intézmény sem tudott érdemi, kellő részletezettségű adatokat rendelkezésünkre bocsátani: APEH, Bankszövetség, MNB, Nemzetgazdasági Minisztérium, Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete. A Magyar Államkincstár adatszolgáltatása folyamatban van (egyedi támogatott lakossági hitelszerződések néhány fontosabb paramétere).

A.1.9. Vámbeszedési költség és cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítése

Felhasznált adatok

- negyedéves, nemzetgazdasági folyó import értéke, Ft-ban számolva (KSH, illetve MKKT előrejelzés)
- negyedéves, EU-n kívülről származó folyó áruimport értéke, Ft-ban számolva (KSH, 2005Q1-2010Q1)
- vámbeszedési költség és cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítésének mértéke (Pénzügyminisztérium, 2005Q1-2010Q2)

Jogszáabályi háttér

2007/436/EK, Euratom tanácsi határozat

Módszertan

A vám és cukorágazati hozzájárulás beszedési költség megtérítésének dinamikáját az EU-n kívüli áruimport dinamikájával közelítjük, amit a teljes nemzetgazdasági folyó importból vezetünk le az alábbi egyenlet segítségével:

$$\text{dlog}(nEUimp_t) = 1,43 \text{dlog}(timp_t) - 0,56 \text{dlog}(timp_{t-1}) + 0,35 \text{dlog}(nEUimp_{t-1}) + \text{szeszonális faktorok} + \varepsilon_t,$$

ahol:

$nEUimp_t$: Ft-ban számolt EU-n kívüli áruimport értéke t negyedévben;

$timp_t$: Ft-ban számolt nemzetgazdasági folyó import szezonálisan kiigazított értéke t negyedévben

A vámbeszedés költségeinek megtérítése nem uniós országokból származó folyó import értékétől, illetve a Magyarországon vámkezelt áruk értékétől függ. Ez utóbbi közvetlenül nem megfigyelhető, a nem uniós országokból származó import arányában változatlanak feltételezzük 2010-ben és 2011-ben. Az adott importstruktúra melletti átlagos vámmértéket a kivetítési horizonton szintén változatlanak tekintjük.

$$\text{dlog}(vámbsesz_t) = 0,49 \text{dlog}(nEUimp_{t-1}) - 0,76 \text{dlog}(\text{dlog}(vámbsesz_{t-1})) + \text{szeszonális faktorok} + \varepsilon_t,$$

ahol:

$vámbsesz_t$: a vámbeszedési költség megtérítésének értéke t negyedévben

A cukorágazati hozzájárulás beszedési költségének⁵⁵ megtérítésének kivetítésekor a legfrissebb beterjesztett költségvetésben szereplő tervszámokat használjuk, illetve, ha az nem áll rendelkezésre, akkor a legutolsó rendelkezésre álló három év átlagában rögzítjük.

⁵⁵ A vizsgált időszakban (2005-2009) minden évben 500 millió Ft-nál kisebb tétel.

A.1.10. Egyéb vállalati befizetések és kisadók

Ebben a fejezetben az alábbi tételek kivetítési módszertanát foglaljuk össze:

- A) Egyéb befizetések
- B) Bányajáradék
- C) Innovációs járulék
- D) Ökoadók
- E) Játékadó

A) Egyéb befizetések

Felhasznált adatok

- Az APEH késedelmi pótlék és bírság számláira befolyt negyedéves adatok (APEH), 2007 első negyedév – 2010 harmadik negyedév
- T/10554. számú Törvényjavaslat fejezeti kötetei a Magyar Köztársaság 2010. évi Költségvetéséről

Jogszabályi háttér

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjairól és azok 1993. évi költségvetéséről szóló 1992. évi LXXXIV. törvény 13. számú melléklete.

Módszertan

Az APEH számláira érkező pótlék- és bírságösszegeből három költségvetési tétel lesz, ugyanis az APEH három részre osztja a befolyt bevételt: egy részét a Nyugdíjbiztosítási Alapnak, egy részét az Egészségbiztosítási Alapnak utalja át, amelyek költségvetési fejezetében a tétel külön megjelenik („Késedelmi pótlék, bírság”), a maradék pedig az „Egyéb befizetések” tétel alatt szerepel. (A felosztás arányairól az alábbiakban részletezett módon jogszabály rendelkezik.) A 2010 első kilenc havi bevételre vonatkozó tényadatok rendelkezésünkre állnak, ezekből tudjuk megbecsülni az egész éves összeget. A késedelmi pótlékból és bírságokból befolyó összeget a kivetítéshez kettébontjuk, s külön jelezzük előre. Kivetítési horizonton a késedelmi pótlék tételét a jegybanki alapkamat változásának és a bruttó bérdinamikának szorzatával, míg a bírság tételét az inflációval vetítjük ki. A két tétel összege adja ki az aggregált késedelmi pótlék- és bírság-összeget.

Ezt végül a jogszabály meghatározása alapján osztjuk fel a 2010. évi költségvetési törvényjavaslat fejezeti kötetében előre meghatározottak arányában az „Egyéb befizetések” című tétel és a két társadalombiztosítási alap (Nyugdíj- és Egészségbiztosítási) „Késedelmi pótlék, bírság” bevételi tételei között az alábbi képlet szerint:

$$R_X = \frac{X}{A + E + Ny} (P + B), \quad X = A, E, Ny$$

ahol:

R_A, R_E, R_{Ny} : rendre az „Egyéb befizetések”, az Egészségbiztosítási Alap, illetve a Nyugdíjbiztosítási Alap számára jóváírt éves pótlék- és bírság-bevétel;

A : a tárgyévi adóbevételi előirányzat;

E : a tárgyévi munkáltatói és biztosított egészségbiztosítási járulék, egészségügyi hozzájárulás, baleseti járulék és táppénz-hozzájárulás bevételi előirányzat;

Ny : a tárgyévi munkáltatói nyugdíjbiztosítási és biztosított nyugdíjjárulék bevételi előirányzat;

P : az állami adóhatóságnál kezelt késedelmi pótlék bevételi számlára havonta befolyt összeg;

B : az állami adóhatóságnál kezelt bírság bevételi számlán befolyt összeg (ideértve az adóbírság, mulasztási bírság és önellenőrzési pótlék bevételeket).

Ezt követően „Egyéb befizetések” tételénél kapott összeghez hozzáadjuk a „VPOP Bírság, kamat- és késedelmi pótlék” címén várt összeget, amelyet kivetítési horizonton úgy kapunk, hogy a 2009-es tényidőszaki bevételt a fogyasztói árindexszel vetítjük ki.

B) Bányajáradék

Felhasznált adatok

- éves nettó és bruttó bányajáradék-bevétel (Magyar Bányászati és földtani Hivatal, 1995-2009)
- átlagos kőolajár (1995-2014) (Ft/Brent hordó), az előrejelzési horizonton a makropályára tett technikai feltevések alapján
- 2010-es havi átlagos azonnali Ft/Brent hordó olajárak (Bloomberg)

Jogszabályi háttér

A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény.

Módszertan

- A bányajáradékon belül a 3-5% súlyú nem szénhidrogénre kivetett bányajáradék értékét a kivetítési horizonton az utolsó 3 év mozgóátlagában rögzítjük.
- A szénhidrogén-kitermelésre kivetett bányajáradék mértéke – a mező nagyságától, éves hozamától, illetve a kitermelés kezdetének időpontjától függően – 12%-tól 30%-ig terjed. Az 1998. január 1. előtt termelésbe állított szénhidrogén mezőkön kitermelt

földgáz esetében legalább 12%-os, de egyébként $[(P - Ak)/P] * 100$ százalék, ahol P a földgáz átlagára a $t-1$ évben, A a hazai termelésű földgáz elismert értéke 2003-ban, k a törvény szerinti korrekciós tényező a t évben. Mivel nem ismerjük az egyes szénhidrogénmezők bányajáradék-bevételben betöltött súlyát, ezért az alábbiakban vázolt egyszerűsített módon számolunk.

- A szénhidrogének kitermelése alapján beszedett teljes (bruttó) bányajáradékot úgy vetítjük előre, hogy az olajár múltbeli alakulása segítségével visszszámolt múltban kitermelt szénhidrogén mennyiséget egyszerű lineáris trend segítségével extrapoláljuk.
- Az egy kitermelt egységre jutó 12%-os mértékű (nettó) bányajáradék a Ft-ban számolt olajárral arányosan változik, de figyelembe vesszük, hogy az adó mértéke 3, illetve 6%-kal emelkedik, amennyiben az olaj ára a hordónkénti 80, illetve 90 USD felett van.
- A bányajáradék fenti képlet szerint számított része esetében az A/P hányados értékét a 2008-2009 átlagára jellemző 0,3-as értéken rögzítjük a 2010 utáni időszakra, figyelembe véve a k korrekciós tényező előre meghatározott változását.
- Az eddigi 2010-es adatok alapján a bányajáradékból származó bevétel meghaladja az éves költségvetési előirányzat időarányos részét. Ennek oka egyrészt a vártnál magasabb forintban számolt olajár, másrészt a MMBF Földgáztároló Zrt. előrehozott sapkagáz-kitermelése (amely, információink szerint 2010. júliusban befejeződött). Feltételezésünk szerint az időarányos feletti teljesülésért nagyobb részben ez utóbbi a felelős, ezért a 2010-es első hét havi nagyobb teljesülést nem szinteltolódásként, hanem egyszeri hatásként értelmezzük. A 2010 első hét havi tény Ft / Brent hordó olajárral becsült bevétel alakulását figyelembe véve – ezt a 2010-es előrejelzésünkhöz viszonyítva – becslésünk szerint a sapkagáz előrehozott mennyisége körülbelül 18 milliárd Ft többletbevételt hozott.
- 2010 szeptemberében az Európai Bizottság döntése következményeként a MOL Nyrt. kamatokkal együtt befizette a tényleges és „elméleti” bányajáradék-fizetési kötelezettsége 2005-2009 közötti időszakra vonatkozó különbözetét (35 milliárd Ft) a bányajáradék kincstári számlára.

C) Innovációs járulék

Felhasznált adatok

- innovációs járulékbévételek (APEH, 2004-2009)
- a kettős könyvvezetésre kötelezett vállalkozások társasági adóbevallásainak adatait tartalmazó APEH adatbázis

Jogszabályi háttér

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény 2-7.§.

Módszertan

A társasági adószámítás módszertanával összhangban a nettó árbevétel, illetve a kiadási tételek⁵⁶ összességét vállalkozásonként a nominális GDP növekedési ütemével indexáljuk a kivetítési horizonton (kivéve a mikro- és kisvállalkozások esetén, mivel azok nem alanyai az innovációs járuléknak).

Mivel a járulék bruttó összegéből levonhatóak a K+F ráfordítások, a társasági adó módszertanával konzisztens módon a K+F kiadások⁵⁷ alakulásáról feltételezzük, hogy a e címen az adóalanyok a számított társasági adóalap állandó százalékát tudják igénybe venni.

D) Ökoadó: energiaadó és környezetterhelési díj

Felhasznált adatok

- Magyar Államkincstár részletes, éves jelentése (Magyar Államkincstár, 2009)
- Zárszámadási törvények (2004-2008)
- Havi kincstári jelentések (Magyar Államkincstár, 2010)

Jogszabályi háttér

Az ökoadó jogszabályi háttérét az energiaadóról szóló 2003. évi LXXXVIII. törvény és a környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvény nyújtja.

Az utolsó jogszabályváltozás az energiaadó mértékeinek 2010. januárjától hatályos átlagosan 14,6 százalékos emelése (villamos energia: 252 forintról 295 forintra (14,58%); földgáz: 75,6 forintról 88,5 forintra (14,58%); szén: 2040 forintról 2390 forintra (14,64%).)

A környezetterhelési díj szabályozásában 2004 óta nem történt változás.

Módszertan

Az energiaadó megfizetése azokat a gazdasági szereplőket terheli, akik villamos energiát, földgázt, és/vagy szén használják (kivéve a lakossági fogyasztókat), míg

⁵⁶ Az adóalap (a helyi iparüzési adó alapja) megfelel a nettó árbevétel három tétellel csökkentett értékének; ezek a tételek: (1) eladott áruk beszerzési értéke; (2) közvetített szolgáltatások értéke; (3) anyagköltség.

⁵⁷ Alap kutatás, kísérleti fejlesztés közvetlen költsége (adózás előtti eredményt csökkentő tétel).

környezetterhelési díj fizetésére kötelezettek azok a környezethasználók, akik engedélyhez kötött tevékenységük során környezetterhelő anyagot bocsátanak ki.

A technikai kivetítés bázisaként az előző évi adóbevételeket használjuk. A jövőbeli adóbevételek meghatározásához a reál GDP dinamikáját használjuk.

A reál GDP növekedési ütemével való indexálás mellett két érv szól: (1) mindkét tétel esetében az adó alapja mennyiségben van meghatározva; és (2) az elmúlt évek alapján az így kapott becslés jól illeszkedik a tényadatokra.

E) Játékadó

Felhasznált adatok:

- Zárszámadási törvények (2004-2008)
- Háztartási Költségvetési Felvétel (HKF) (KSH, 2002-2007)
- Szerencsejáték Zrt. üzleti jelentése (Szerencsejáték Zrt., 2002-2008)
- KSH éves fogyasztói árindex (KSH, 2005-2009)
- Szerencsejáték Zrt. játékadó befizetései (Szerencsejáték Zrt., 2009-2010)
- Havi kincstári jelentések (Magyar Államkincstár, 2010)

Jogsabályi háttér

Az adó mértékét az 1991. évi XXXIV. törvény határozza meg, melyet ebben a vonatkozásban 2006 óta nem módosítottak. A költségvetési alappálya szempontjából releváns jogszabályi változást jelent az ötös lottóból származó játékadó bevétel 90 százalékának Nemzeti Kulturális Alapba történő átsorolása, valamint a kártyatermek játékbevétele után fizetendő játékadó bevezetése 2010. május 1-jétől.

Módszertan

Az adóalap meghatározása

A technikai kivetítés bázisaként az egyes játékokból származó előző évi játékadó-bevételt tekintjük.

A bevételváltozás meghatározása

A sorsolós játékokból származó jövőbeli bevételek meghatározásához két tényezőt vettünk figyelembe: a szerencsejátékok árváltozását, valamint a háztartások ár- és jövedelemrugalmasságát a szerencsejátékokra vonatkozóan. A szerencsejátékok iránti kereslet előrejelzéséhez a KSH háztartási költségvetési felvétele (HKF) alapján számított ár- és jövedelemrugalmasságokat használtuk. A szerencsejátékok árváltozására vonatkozóan játéktípusonként más feltevéssel éltünk. A Szerencsejáték Zrt. terveinek megfelelően 2011-re nem számolunk áremeléssel, míg a kivetítési horizont többi évében inflációkövető árváltozással számoltunk. Feltevésünket alátámasztja, hogy a 2002 és 2010 közötti időszakban a lottó- és totó játékok esetében az inflációnak megfelelő mértékű árváltozást

figyelhetünk meg, ha az árváltozások nem is pontosan évente követték egymást.⁵⁸ A többi sorsolós játék esetében is ezt az eljárást követjük: a kivetítési horizonton az adott évi inflációnak megfelelő mértékű árváltozást feltételezünk. Ez alapján az egyes játéktípusokból származó játékadóbevételek az alábbi képletek szerint adódnak.

Lottó-játékok és egyéb sorsolós játékok esetében:

A sorsolós játékok után fizetendő játékadó alapja a nyereményalap, amely a kibocsátott sorsjegyek számának és a fogyasztói árának a szorzata. A játékadó mértéke a nyereményalap százalékában van meghatározva. Az adómérték játéktípusonként változik: lottójátékok esetében az adókulcs 24 százalék; az egyéb sorsolós játékok közül a kenő esetében 24 százalék, míg a többi játék esetében (luxor, joker, puttó) 17 százalék.

$$d\log(R_{t,i}^{sorr}) = d\log(PDI_t) * \varepsilon^{jöv} + d\log(P_{t,i}^{sorr}) * (1 + \varepsilon^{ár}) + c$$

ahol:

$d\log(x)$: az x változó logaritmusának előző évhez viszonyított különbsége; egyben az x változó százalékos változásának közelítése.

$R_{t,i}^{lottó}$: játékadó bevétel az i sorsolós játékból a t évben;

$P_{t,i}^{lottó}$: az i sorsolós játék t évi ára;

$\varepsilon^{ár}$: szerencsejátékok árrugalmassága;

PDI_t : rendelkezésre álló reáljövedelem a t évben;

$\varepsilon^{jöv}$: a szerencsejátékok jövedelemrugalmassága;

c : konstans (az adóbevételek időbeli trendje).

Kaszinók, játékautomaták, pénznyerő automaták:

Kaszinók esetében az adó alapja a tiszta játékbevételek, pénznyerő automaták esetében a játékadót játékhelyenként szabják ki, míg a játékautomaták után gépenként 60 000 Ft játékadót kell fizetni. Az elmúlt években a játékadó mértéke ezen tételek esetében nem változott, viszont a játékhelyek után befizetett adó kismértékben de folyamatosan csökkent. Ezekre a tételekre vonatkozóan a technikai kivetítés a múltbeli adatokból becsült trendekkel történik.⁵⁹

Kártyatermek játékbevétele:

A kártyatermek tiszta játékbevétele után fizetendő játékadót 2010. május 1-jével vezették be. A megbízható előrejelzéshez szükséges információ hiányában ezzel a tétellel a technikai

⁵⁸ 2001 és 2010 között a lottó-játékok esetében átlagosan két évente történt áremelés, míg a totó-játékok árát ezen időszak alatt csak egyszer változtatták. Mindkét esetben a kumulált inflációnak megfelelően emelték az árakat.

⁵⁹ A trendeket a 2003 és 2009 közötti időszakon becsültük. A pénznyerő automaták adótételét a vizsgált periódusban háromszor módosították, ezeknek a hatásait az idősből kiszűrtük. A becsült együttható értéke mindhárom esetben statisztikailag szignifikáns volt.

kivetítés időhorizontján nem számolunk, így az általunk prognosztizált adóbevételhez képest ez pozitív irányú kockázatot jelent.

A becsült játékadó-bevétel a fenti játékok után számolt adóbevételek összege. A számítás végén – ahogy más tételek esetében is – a pénzforgalmi adóbevétel kiszámítása érdekében egy egyhónapos korrekciót hajtunk végre.

Egyedi tényezők, évközi adatok

A Szerencsejáték Zrt. első féléves adóbefizetései alapján azt látjuk, hogy az ötös lottót leszámítva valamennyi játék esetében kedvezőtlenebbül alakult a kereslet a márciusi várakozásainkhoz képest. Az időarányos teljesülést tekintve átlagosan 9 százalékos elmaradást látunk a sorsolós játékok esetében, kivéve az ötös lottót, amely után 3,5 százalékkal több adóbevétel folyt be. A lottójátékok esetében fontos keresleti tényező a fölhalmozott nyeremény összege. Az ötös lottó első féléves keresletének vártnál jobb alakulásában kiemelt szerepe lehetett a 28 héten keresztül felhalmozódott nyereménynek. A technikai kivetítés során ezzel a faktorial nem számolhatunk. A világbajnokság miatt a tippmix és a góltoló iránti kereslet is a vártnál kedvezőbben alakult, a vb ideje alatt a kereslet megduplázódott.

A harmadik negyedévre vonatkozó tényadatokat figyelembe véve azt láthatjuk, hogy a játékadó-bevételek továbbra is a várakozásaink alatt teljesülnek, ezért a legújabb előrejelzésünkben 3 milliárd forinttal kevesebb bevételre számítunk az augusztusban adott prognózisunkhoz képest.

A.1.11. Egyéb központosított bevételek

Felhasznált adatok

- Zárszámadási törvények (2004-2008)
- 2010. évi költségvetési törvényjavaslat (2010)
- Egyéb központosított bevételek (Magyar Államkincstár, 2009)

Jogszabályi háttér

Az egyéb központosított bevételeken belül a két legjelentősebb tétel a vízkészletjárulék és a termékdíjak, melyek jogszabályi háttérét az 1995. évi LVII. törvény valamint az 1995. évi LVI. törvény biztosítja. A Költségvetési Tanács 2010. májusi javaslata alapján az egyéb központosított bevételek egyes – a márciusi technikai kivetítés folyamán még külső tételként kezelt – tételeit a jövőben belső tételnek tekintjük,⁶⁰ s ezért technikai kivetítést ezekre vonatkozóan nem készítünk. Továbbra is külső tételként kezeljük az alábbiakat:

- Cégnyilvántartás bevételei
- Termékdíjak
- Közúti bírságbevételek

⁶⁰ Ide tartozik minden olyan tétel, amely vagy nagyságrendje alapján vagy definíciója szerint nem sorolható a külső tételek közé (a tételes listát ld. a Költségvetési Tanács 2010. május 28-án kiadott [közleményéhez](#) (pdf) tartozó [háttéranyagban](#) (pdf)).

Módszertan

A bevételi sor legjelentősebb tétele a környezetvédelmi termékdíjkból származó bevétel. A technikai kivetítés során bázisunk az előző évi bevétel, a termékdíjkból befolyó jövőbeli összeg meghatározásához a vásárolt fogyasztás volumenváltozását használjuk a kivetítési horizonton. Az első kilenc hónap bevételi adataiból kiindulva a termékdíjkból származó bevételekre adott előrejelzésünket módosítottuk az augusztusi technikai kivetítésben szereplő értékhez képest. Ennek legfőbb oka, hogy a csomagolóeszközök után fizetendő termékdíjkból származó bevételek a korábbi várakozásainknál lényegesen rosszabbul alakultak. 2010-re a termékdíjkból összesen várható bevételt a korábbi 21 milliárd forint helyett 18 milliárd forintot várunk.

Az egyéb tételek esetében azt látjuk, hogy a cégnyilvántartásból származó bevételek az előirányzatnak megfelelően alakulnak, míg a közúti bírságbevételek esetében jelentős az elmaradás, ezért a prognózisunkat a korábbi 2,8 milliárd forintról (amely megegyezik a Nemzetgazdasági Minisztérium tervszámával) 0,7 milliárd forintra módosítottuk.

A termékdíjkból származó bevétel:

$$d\log(R_t) = d\log(RVF_t) + c,$$

ahol:

$d\log(x)$: az x változó logaritmusának előző évhez viszonyított különbsége; egyben az x változó százalékos változásának közelítése;

R_t : termékdíjkból származó bevételek a t évben;

RVF_t : reál vásárolt fogyasztás a t évben;

c : konstans.

A.2. Társadalombiztosítási járulékok

A.2.1. Munkáltatói nyugdíjbiztosítási járulék

Felhasznált adatok

- A Nyugdíjbiztosítási Alap éves tényadatai (ONYF), 2003-2009.
- A Nyugdíjbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (ONYF), 2009-2010.

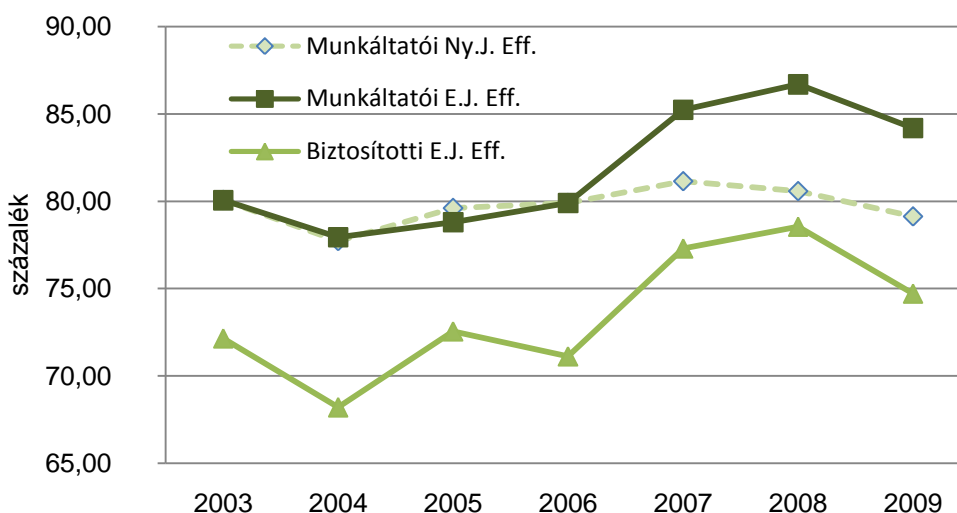
Jogsabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (1) bekezdése alapján, a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő nyugdíjbiztosítási járulék mértéke a foglalkoztatott munkavállaló társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettséggel terhelt havi bruttó keresetének 24%-a.

Módszertan

Az elemzett járulékok közül az első három kivetítési módszertana hasonló. A járulékok elvi alapja a nemzetgazdasági bruttó bér- és keresettömeg, vagyis őket a makrogazdasági pályából számolt ún. nemzetgazdasági bruttó bér- és keresettömeg indexszel vetítjük előre. Az elvi járulékalap és a járulékmérték szorzataként kiszámítjuk a potenciális járulékbevételt a korábbi évekre. Majd a tényleges és a potenciális járulékbevétel hányadosaként kiszámítjuk az adott tétel múltbeli befolyó hányadát vagy ún. *effektív rátáját*. Ennek értékével szorozzuk a későbbi évekre kiszámolt várható potenciális járulékbevételt, hogy megkapjuk a várható tényleges járulékbevételt. Az alábbi ábra mutatja a három járulékbevételi tétel effektív rátáját 2003 és 2009. között.

A1. ábra: Társadalombiztosítási járulékok effektív rátája

A munkáltatói nyugdíjbiztosítási járulékbevétel effektív rátája az utóbbi években relatív szűk sávban mozgott, ezért a márciusi kivetítésünkben ezt a bevételi tételt a tételre 2003 és 2009

között jellemző átlagos effektív rátával (79,73%) vezettük tovább.⁶¹ Jelen kivetítésünk alkalmával azonban más módszert követtünk. Az évközi kumulált havi adatokból számított átlagos effektív ráta idősoros alakulásából (lásd: „Éven belüli adatok értékelése”, 1. ábra) extrapoláltuk a 2010. évre várható effektív ráta szintjét (77,55%), amelyet a kivetítési horizonton konstansnak feltételezünk.⁶²

Továbbá figyelembe vettük a T/1376-os törvényjavaslat azon pontjának várható hatását, amely 2011. január 1-jétől a garantált bérminimum szintjére csökkentené az egyéni és társas vállalkozók adó- és járulékfizetési alapjának kötelező minimum értékét. Az ebből adódó várható munkaadói és biztosított nyugdíjbiztosítási járulékkiesés mértéke több mint 6,7 milliárd Forintra tehető.⁶³

A.2.2. Munkáltatói egészségbiztosítási járulék

Felhasznált adatok

- Az Egészségbiztosítási Alap éves tényadatai (OEP), 2003-2009
- Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP), 2009-2010

Jogsabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (1) bekezdése alapján a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő egészségbiztosítási járulék mértéke a foglalkoztatott munkavállaló havi bruttó keresetének 2%-a. Ebből 1,5 százalékpontot a *természetbeni* egészségbiztosítási járulék teszi ki, a maradék 0,5 százalékpontot pedig a *pénzbeli* egészségbiztosítási járulék.

Módszertan

Ahogy az A1. ábra mutatja, a tételre jellemző effektív ráta 2003 és 2006 között átlagosan 79,2%-os szinten stabil volt, majd 2007-2008-ra 86%-os szintre ugrott, vagyis csaknem 7 százalékpontot emelkedett.⁶⁴ 2009-ben a tendencia visszafordult: az effektív ráta 84,2%-ra

⁶¹ A mintegy 20 százalékpontot kitevő rés több komponensből tevődik össze. Ezek közül a következő három lehet a legfontosabb: (1) a módszertanban járulékalapként használt nemzetgazdasági bruttó bér és keresettömeg egy része nem képez járulékalapot; (2) a gazdaságban mindig (válság esetén még inkább) vannak olyan vállalkozások, amelyek különböző okok miatt likviditási nehézségekkel küzdenek vagy megszűnnek, azaz nem tudnak járulékot fizetni; illetve (3) léteznek a járulékfizetési kötelezettséget elkerülő, nem bevallott jövedelmek.

⁶² Augusztusi kivetítésünk során a HP-filter eljárással számított kibocsátási rés várható alakulása szerint határoztuk meg az effektív ráta tárgyévi s jövőbeli alakulását (annak ellenére, hogy az idősor rövidege miatt a modell diagnosztikai statisztikái nem voltak kielégítőek). A számok továbbá tartalmazzák a cafeteriára vonatkozó feltételezésünket is.

⁶³ A számítás során azon feltételezéssel éltünk, hogy a jelenleg a kétszeres minimálbér alapján adózó vállalkozók 60%-a fog élni a törvény adta alacsonyabb adó- és járulékalap lehetőségével.

⁶⁴ Az MKKT 2009-es őszi előrejelzésében – az egészségbiztosítási járulékbefizetések effektív rátájában megfigyelhető trendtörésből adódóan – e járulékbefizetési tételt a 2007-2008-as évekre jellemző magasabb átlagos effektív kulccsal vetítette előre.

csökkent.⁶⁵ Az effektív ráta szintjéről a kivetítési horizonton azt feltételezzük, hogy az 2010-ben 2009-hez képest enyhén csökken (83,98%-ra), majd szinten marad.⁶⁶

Továbbá figyelembe vettük a T/1376-os törvényjavaslat azon pontjának várható hatását, amely 2011. január 1-jétől a garantált bérminimum szintjére csökkentené az egyéni és társas vállalkozók adó- és járulékfizetési alapjának kötelező minimum értékét. Az ebből adódó várható munkaadói és biztosított egészségbiztosítási járulékkiesés mértéke több mint 1,6 milliárd Forintra tehető.⁶⁷

A.2.3. Biztosított egészségbiztosítási járulék

Felhasznált adatok

- Az Egészségbiztosítási Alap éves tényadatai (OEP), 2003-2009.
- Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP), 2009-2010.

Jogszabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (3) bekezdése alapján a biztosított munkavállaló által fizetendő egészségbiztosítási járulék mértéke a havi bruttó keresetének 6%-a. Ebből 4 százalékpontot a *természetbeni* egészségbiztosítási járulék teszi ki, a maradék 2 százalékpontot pedig a *pénzbeli* egészségbiztosítási járulék.

Módszertan

Ahogy az A1. ábra mutatja, e tételre jellemző effektív ráta mértéke 2003. és 2006. év között átlagosan 71%-os szinten alakult, majd 2007-2008-ban 78%-os átlagos szintre ugrott.⁶⁸ 2009-ben a tendencia e tételnél is visszafordult: az effektív kulcs 74,7%-os szintre csökkent.⁶⁹ Az effektív ráta szintjéről a kivetítési horizonton – a munkáltatói egészségbiztosítási járulék effektív rátájához hasonlóan – azt feltételezzük, hogy az 2010-ben 2009-hez képest enyhén csökken (74%-ra), majd 2014-ig ezen a szinten állandósul.

Éven belüli adatok értékelése

A Magyar Államkincstár 2010. évi második-tizedik havi, illetve a KSH intézményi statisztikai adatgyűjtésének első nyolc havi adatai alapján megvizsgáltuk a három hasonló módszerrel kivetített járulék (munkáltatói nyugdíjbiztosítási-, munkáltatói egészségbiztosítási- és biztosított egészségbiztosítási járulék) 2010 II-VIII. havi átlagos effektív rátájának

⁶⁵ Az idősort az egészségügyi szolgáltatási járulék tételével tisztítottuk meg.

⁶⁶ A számok tartalmazzák a cafeteriára vonatkozó feltételezésünket e tétel esetében is.

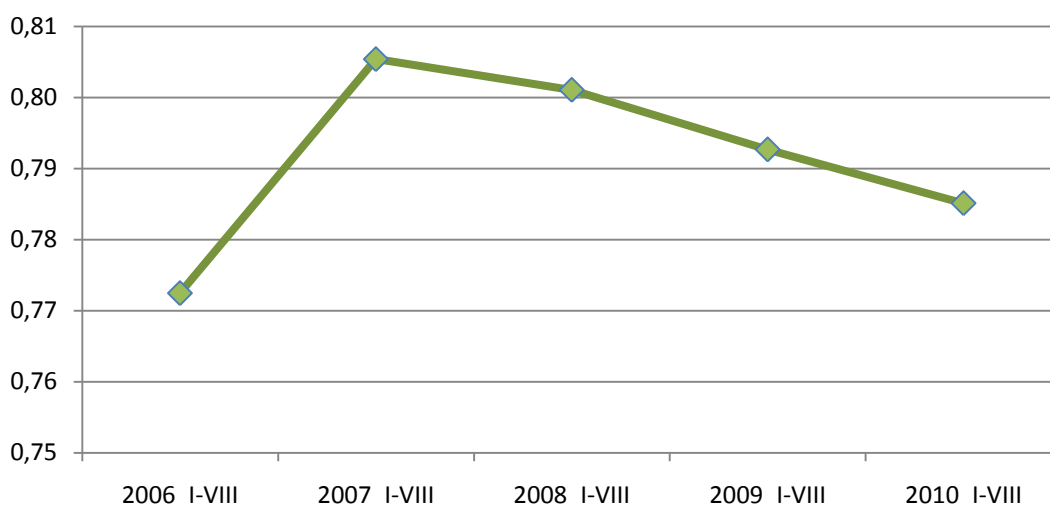
⁶⁷ A számítás során azon feltételezéssel éltünk, hogy a jelenleg a kétszeres minimálbér alapján adózó vállalkozók 60%-a fog élni a törvény adta alacsonyabb adó- és járulékalap lehetőségével.

⁶⁸ 2006.szept.1-től a nyugdíjas foglalkoztatott és az egyházi személyek is kötelesek 4 százalékos természetbeni egészségbiztosítási járulékot fizetni. A munkavállalói járulékot fizetők körének ily módon történő kiszélesítése az egyik magyarázata a tétel effektív rátájában 2006-ról 2007-re bekövetkezett szignifikáns megugrásának.

⁶⁹ Az MKKT 2010-es tavaszi előrejelzésében e tétel effektív rátájánál a nyugdíjas foglalkoztatottak és az egyházi személyek után fizetett egészségbiztosítási járulékbevételel tisztított idősort ábrázolta.

alakulását.⁷⁰ Azt találtuk, hogy a korábbi években az első hónapok alapján számított effektív ráta évről-évre igen hasonlóan alakult, mint a teljes év alapján számított ráta. 2010-ben az évközi adatokból számított effektív ráta némileg (kb. 76 bázisponttal) elmarad a 2009-es évközi szinttől (ennek mértéke nagyobb, mint az augusztusban látszott), ezért a tételek előrejelzésében 2010 egészére a 2009-es effektív rátát ennek megfelelően lefelé korrigáltuk. Az alábbi ábra mutatja a három fő járulékbéveteli tétel első nyolc havi átlagos effektív rátájának alakulását 2006 és 2010. között.

A2. ábra: A három járulékbéveteli tétel első nyolc havi átlagos effektív rátája

A.2.4. Biztosított (egyéni) nyugdíjbiztosítási járulék

Felhasznált adatok

- A Nyugdíjbiztosítási Alap éves tényadatai (ONYF), 2003-2009.
- A Nyugdíjbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (ONYF), 2009-2010.
- Az ONYF jogviszony-adatbázisának (KELEN) járulékfizetői létszám- és átlagos keresetadatai jogviszonyok és magánnyugdíjpénztári tagság szerinti megbontásban (ONYF), 1997-2008.
- A magánnyugdíjpénztári tagok létszámadatai (PSZÁF), 1998-2009.
- Havi járulékbévallási adatok (APEH), 2007-2010

Jogsabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (2) bekezdése alapján a biztosított munkavállaló által az Ny. Alapba fizetendő nyugdíjbiztosítási járulék mértéke a tisztán csak állami pillérbe tartozók esetében a havi bruttó kereset 9,5%-a, míg a vegyes (állami és magán) pillérbe tartozók esetében ez 1,5 %.

⁷⁰ Azért szükséges egy hónappal eltolni a két idősort, mert a KSH munkaügyi statisztikája eredményezemléletű.

A magánnyugdíjpénztári befizetésekhez kapcsolódó T/1378-as törvényjavaslattól azon átmeneti szabályozásváltozás várható, hogy az eddig a magánnyugdíjpénztárakba fizetett tagdíj (a havi bruttó kereset 8%-a) 2010. november 1-je és 2011. december 31-e között az állami rendszerbe folyik be.

Módszertan

A nyugdíjrendszer sajátosságából adódóan e bevételi tételt nem vetíthetjük ki egyszerűen a nemzetgazdasági bértömeg dinamikájával, mert a magánnyugdíjpénztári tagok összes járulékfizetőhöz viszonyított aránya évről évre nő az új kohorszok munkapiacra való belépésével. A magánnyugdíjpénztári tagok és a nem-magánnyugdíjpénztári tagok által befizetett járulékbevételt ezért a kivetítés során külön jelezzük előre.

A technikai kivetítés módszertana az alábbi fő lépésekből áll:

A létszámok előrejelzése:

A teljes biztosított létszám és a magánnyugdíjpénztári tagok számának múltbeli adataiból tudunk következtetni a magánnyugdíjpénztári tagok összlétszámon belüli arányának trendjére. A kivetítési horizonton a trend változatlanságát feltételezzük. A teljes biztosított létszámot a makrogazdasági pálya foglalkoztatotti létszámindexével vetítjük előre, majd az így előrejelzett teljes létszámot a két csoport korábbi megoszlásának trendje szerint bontjuk ketté. Így kapjuk meg a két csoport előrejelzett éves létszámát. Képletekkel:

$$\frac{N_t^m}{N_{t-1}^m} = \frac{N_t}{N_{t-1}} (1 + c)$$

$$N_t^a = N_t - N_t^m$$

ahol:

N_t : a foglalkoztatottak létszáma t évben (makropálya alapján);

N_t^m : a foglalkoztatott magánnyugdíjpénztári tagok létszáma t évben;

N_t^a : a foglalkoztatott nem mny-p-tagok létszáma t évben;

c : a magánnyugdíjpénztári tagok összes biztosított belüli arányának trendje.

Az egy főre jutó járulékalapok előrejelzése:

Ismert a két csoport által befizetett múltbeli járulékbevétel.⁷¹ A járulékmértékek figyelembevételével csoportonként megbecsüljük az egy főre jutó járulékalapot. Csoportonként kiszámoljuk az átlagos járulékalap növekedési ütemét, majd megnézzük ezek eltérését az átlagos bérnövekedéstől.

A kivetítésben a tényidőszaki egy főre jutó járulékalapot a makropályából számolt bruttó bér- és keresettömeg indexszel vetítjük előre úgy, hogy aztán azt korrigáljuk az adott csoport korábbi átlagos bérdinamikájának a nemzetgazdasági bruttó bérdinamikától vett eltéréssel.

⁷¹ Megjegyezzük, hogy az ONYF sem a 2008., sem a 2009. évre nem közli az egyéni nyugdíjjárulékbefizetés bontását (mivel nem rendelkezik pontos adatokkal arról, hogy milyen jogcímen érkezik a befizetés). Már a 2006. és 2007. évek megfelelő szerkezete is közelítő becslés volt részükről. Az APEH bevallási adatokból rendelkezik a szükséges bontással, és ezt rendelkezésünkre is bocsátotta.

$$\frac{W_t^m}{W_{t-1}^m} = \frac{W_t}{W_{t-1}} * (1 + d)$$

$$W_t * N_t = W_t^m * N_t^m + W_t^a * N_t^a$$

ahol:

W_t : bruttó átlagbér t évben (makropálya alapján);

W_t^m : a magánnyugdíjpénztári tagok átlagbére t évben;

W_t^a : a nem magánnyugdíjpénztári tagok átlagbére t évben;

d : magánnyugdíjpénztári tagok relatív átlagbérenek növekedése miatti korrekciós tényező.

A járulékbévételek előrejelzése:

A kivetített járulékbévételek az előrejelzett létszám, az előrejelzett egy főre jutó járulékalap és a járulékmérték szorzataként adódik. Ezen kívül egyszeri hatásként figyelembe vesszük a 2009 végi visszalépések hatását.⁷²

A fentiek mellett számolunk a T/1378-as törvényjavaslatban megfogalmazottakkal.

Éven belüli adatok értékelése

Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 2010. évi első kilenc havi adatai alapján kiszámítottuk a biztosított (egyéni) nyugdíjbiztosítási járulékbévételek 2010-re várható értékét, s azt találtuk, hogy az szinte teljes mértékben megegyezik az általunk korábban előrejelzett értékkel. Ezért e tételnél nem kell korrigálni az évközi adatokkal.

⁷² A 2009. július 9-e és 2010. március 31-e közötti időszakban összesen 64.804 visszalépési kérelem érkezett be a magánnyugdíjpénztárakhoz, melyből 2010. március 31-ig 62.059 kérelem került elfogadásra és elszámolásra.

A.2.5. A tb-alapok egyéb külső bevételi tételei

Ebben a fejezetben az alábbi tételek kivetítési módszertanát foglaljuk össze:

- A) A megállapodás alapján fizetők járulékai (mindkét tb-alap)
- B) Korkedvezmény-biztosítási járulék (Nyugdíjbizt. Alap)
- C) Százalékos egészségügyi hozzájárulás (EHO) (Egészségbizt. Alap)
- D) Egészségügyi szolgáltatási járulék (Egészségbizt. Alap)
- E) Munkáltatói táppénz hozzájárulás (Egészségbizt. Alap)

A) A megállapodás alapján fizetők járulékai (mindkét alap)

Felhasznált adatok

- A Nyugdíjbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (ONYF), 2009.
- Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP), 2009

A bevételi tétel tényadatai 1998 és 2009 között éves bontásban rendelkezésünkre állnak.

Jogsabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 34-35. §. rendelkezései alapján az ONYF-fel megállapodást kötő személy az általa megjelölt jövedelem (de minimum a megkötéskor érvényes minimálbér) után 33,5%-ot, az OEP-pel külön megállapodást kötő személy a mindenkor minimálbér összege után 50%-ot (ha nagykorú állampolgár), illetve a 18 évesnél fiatalabb személy után 30%-ot fizet.

Módszertan

A kivetítési horizonton a 2009-es tényidőszaki bevételt a makropályából számolt bruttó bér- és keresettömeg-indexszel vetítjük előre.

B) Korkedvezmény biztosítási járulék (Nyugdíjbizt. Alap)

Felhasznált adatok

A Nyugdíjbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (ONYF), 2009

A bevételi tétel tényadatai 2008 és 2009. évben éves bontásban rendelkezésünkre állnak.

Jogsabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 18.-19.-20/A §-ainak rendelkezései alapján a korkedvezmény biztosítási járulék alapja megegyezik a társadalombiztosítási

járulékéval, mértéke 13%. A kordedvezmény biztosítási járulékot 2007 és 2011. év között fokozatosan vezetik be. 2007-ben a járulék 0%-a, 2008-ban 25%-a, 2009-ben 50%-a, 2010-ben 75%-a, 2011-ben pedig a járulék teljes összege terheli a munkaadót. (A foglalkoztatót nem terhelő részt a központi költségvetés téríti meg a Nyugdíjbiztosítási Alap részére, a központi költségvetési hozzájárulások jogcímei között.)

Módszertan

Múltbeli adatokon a járulékalapot a járulékbévitel és a járulékmérték alapján becsüljük meg, majd a kivetítési horizonton a járulékalapot a bruttó bér- és keresettömeg-indexszel vetítjük kis, s a járulékmérték-változást figyelembe véve számítjuk ki a várható járulékbévitelt.

C) Százalékos egészségügyi hozzájárulás (EHO – Egészségbizt. Alap)

Felhasznált adatok

- Az Egészségbiztosítási Alap éves tényadatai (OEP), 2009
- Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP), 2009-2010
- A Pénzügyminisztérium éves, kulcsok szerinti tényadatai (PM), 2009

Jogszabályi háttér

Az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény 1-9. §-ainak rendelkezései alapján, 27%-os (korábban 11%-os) kulccsal EHO-t kell fizetni a kifizető által adóévben kifizetett, juttatott, az összevont adóalapba tartozó jövedelmek és a külön adózó jövedelmek után.⁷³ Továbbá 14%-os kulccsal EHO-t kell fizetni a magánszemélynek az adóévben megszerzett alábbi jövedelmei után.⁷⁴

Módszertan

A százalékos egészségügyi hozzájárulás esetében 14, illetve 27%-os hozzájárulást különböztethetünk meg. Először a tényidőszakon – a járulékbévitel és a járulékmérték alapján – megbecsüljük a járulékalapot. A kivetítési horizonton a becsült járulékalapot a nominális GDP változásával vetítjük előre,⁷⁵ s a járulékmérték-változást figyelembe véve számítjuk a várható járulékbévitelt.

Éven belüli adatok értékelése

⁷³ A kifizető munkaadót terhelő 27%-os EHO alapjai: adóelőleg-alap számításánál figyelembe vett jövedelem, a vállalkozói kivét és a kivétkiegészítés együttes összegének, illetve a személyes közreműködői díj és a személyes közreműködői díj-kiegészítés együttes összegének tárgyévbe bevallott nyugdíjjárulék alapját meghaladó része, természetbeni juttatások adóalapként meghatározott értéke, kamatkedvezményből származó jövedelem, egyösszegű járadékmegváltások, kis összegű kifizetések.

⁷⁴ A magánszemélyt terhelő 14%-os EHO alapjai: vállalkozásból kivont jövedelem, értékpapír-kölcsönzésből származó jövedelem, 25 százalékos adóterhet viselő osztalék, vállalkozói osztalékalap, árfolyamnyereségből származó jövedelem, ingatlan bérbeadásából származó 1 millió Ft-ot meghaladó teljes jövedelem.

⁷⁵ A nominális GDP e tételnél adóalapként való felhasználását a tétel alapját adó, alapvetően vállalkozói típusú jövedelmek jellege indokolja.

A Magyar Államkincstár 2010. évi első tíz havi adatai alapján megvizsgáltuk az egészségügyi hozzájárulásból (EHO) adódó járulékbévételi tétel 2010. évre várható teljesülését: a becsült⁷⁶ éves teljesülés értéke 10,1 milliárd Ft-tal alacsonyabb az általunk augusztusban előrejelzett értéknél (51,7 milliárd Ft). Ennek alapvetően egyetlen oka, hogy az utóbbi két-három hónapban jelentősen alacsonyabb szinten teljesült a tétel havi bevételi értéke. A korábbi hónapok értékének kb. csak a fele realizálódott. A tárgyévi teljesülésnél azon feltételezéssel élünk, hogy az év utolsó pár hónapjában is hasonlóan gyenge bevétel realizálódik. Ebből adódóan e tételnél a korábbi előrejelzésünket 10,1 milliárd Ft-tal lefelé korrigáljuk, és ennek megfelelően a következő évek is arányosan lefelé módosulnak.

D) Egészségügyi szolgáltatási járulék (Egészségbizt. Alap)

Felhasznált adatok

- Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP), 2009
- Az Egészségbiztosítási Alap éves tényadatai (OEP), 2009

A bevételi tétel tényadatai 2007 és 2009 között éves bontásban rendelkezésünkre állnak.

Jogszabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (4) bekezdésének rendelkezése alapján a nem biztosított és egészségügyi szolgáltatásra egyéb jogcímen sem jogosult belföldi magánszemélyek egészségügyi szolgáltatási járulékként tételesen (megszerzett jövedelem nagyságtól függetlenül) 2010. január 1-től havonta 4.950 Ft/fő/hó-t kötelesek fizetni az E. Alap részére.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjait is érintő T/1376-os törvényjavaslattól azon átmeneti szabályozásváltozás várható, hogy 2011. január 1-től havonta 5.100 Ft/fő/hó-t kötelesek fizetni az E. Alap részére.

Módszertan

A kivetítés alapját a 2009-es bevétel képezi. Ebből a járulékmérték segítségével megbecsüljük a 2009-ben befizetők létszámát. A befizetők létszámát a kivetítés során a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak számával indexáljuk, s ebből számítjuk ki a járulékmérték-változást figyelembe véve a várható járulékbévételt. Azzal a konzervatív feltételezéssel élünk, hogy a 2007. ápr. 1-jei illetve a 2008. jan. 1-jei törvényi változásból (a biztosítási státusz ellenőrzése az egészségbiztosítási szolgáltatások igénybevétele során) adódó fehéredési folyamat lezárult, így ebből adódó további regisztráció-bővüléssel nem számolunk.

⁷⁶ E járulékbévételi tétel 2010. évre várható teljesülésének becslése úgy történik, hogy vesszük az első tíz havi teljesülés és az „eredeti” (tényadatok nélküli) éves előrejelzésünk 2/12-ével súlyozott átlagát úgy, hogy súlyként az év első tíz és utolsó két hónapjára eső teljesülés átlagos szezonális indexét használjuk.

A T/1376-os törvényjavaslat ide vonatkozó hatásait is számszerűsítettük. Ez hozzávetőlegesen 600 millió Forinttal növeli majd meg az alap bevételeit.

E) Munkáltatói táppénz hozzájárulás (Egészségbizt. Alap)

Felhasznált adatok

Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP), 2009

A bevételi tétel tényadatai 1996 és 2009 között éves bontásban rendelkezésünkre állnak.

Jogsabályi háttér

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (5) bekezdésének rendelkezése alapján a munkáltatói táppénz hozzájárulás a táppénz összegének egyharmada.

Módszertan

A munkáltatói táppénz hozzájárulás a táppénz összegének egyharmada, összege tehát a bérjövdelem adott hányada. A 2009. augusztus 1-jén életbe lépett szabályozás változása (2 évnél hosszabb biztosított jogviszony esetén 70 helyett 60%, 2 évnél rövidebb biztosított jogviszony esetén 60 helyett 50%, a passzív táppénz maximálása és idejének rövidítése) a tétel csökkenését, a táppénzes esetszám növekedése a bevételi tétel növekedését eredményezi. A kivetítési horizonton a 2009-es tényidőszaki bevételt a táppénz alapjául szolgáló bruttó bér- és keresetösszeg dinamikával indexáljuk. A számítás módszertana és mögöttes feltételezései megegyeznek a táppénz előrejelzésünk módszertanával (lásd a függelék A.8. fejezetét).

A.2.8. Munkaerőpiaci Alap bevételei

Ebben a fejezetben az alábbi tételek kivetítési módszertanát foglaljuk össze:

- A) Munkaerőpiaci járulék
- B) Rehabilitációs hozzájárulás
- C) Szakképzési hozzájárulás

A) Munkaerőpiaci járulék

Felhasznált adatok

- A Munkaerő-piaci Alap egyes bevételei (zárszámadási törvények, 2000–2008)
- APEH rendszeres pénzforgalmi adatok a kiemelt bevételekről (188-as kód)
- Napi kincstári jelentések pénzforgalmi adatai (MÁK)

Jogszabályi háttér

2010. január 1-től a társadalombiztosítási járulékokról (Tbj.) szóló törvény rendelkezik – a társadalombiztosítási ellátások fedezetének megteremtésén túlmenően – a munkaerő-piaci célok fedezetéül szolgáló járulékok szabályairól is.

A társadalombiztosítás szempontjából így mind a foglalkoztató, mind a biztosított által 2009. december 31-ig fizetendő járulékok 2010. január 1-től kiegészültek a munkaerő-piaci járulékkal, amely az eddigi munkaadói,⁷⁷ munkavállalói, illetve a vállalkozói járulékokat váltja fel.⁷⁸ Januártól tehát mindhárom járulék a társadalombiztosítás hatálya alá tartozik és a bevétel a Munkaerő-piaci Alapot illeti meg.

A foglalkoztató által fizetendő munkaerő-piaci járulék 1%, a foglalkoztatotti munkaerő-piaci járulék és a biztosított egyéni vállalkozó által fizetendő járulék 1,5%.

A2. táblázat: A munkaerőpiaci járulékok mértékei, 2007-10

	2007	2008	2009	2010
Munkaadói járulék	0,03	0,03	0,0235	0,01
Munkavállalói járulék	0,015	0,015	0,015	0,015
Vállalkozói járulék	0,04	0,04	0,035	0,015

Megjegyzés: 2009-ben a munkaadói és vállalkozói járulékok év közben változtak, ezért éves átlagos kulcsok vannak feltüntetve.

⁷⁷ 2009. január 1-től 2009. június 30-ig a munkaadói járulék mértéke 3 százalék. 2009. július 1-től a munkaadói járulék mértéke a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig 1 százalékra csökken, de a járulékalap 143 000 forintot meghaladó részére, illetve a 2009. július 10-ig megszerzett jövedelmek után továbbra is 3 százalék munkaadói járulékot kellett fizetni.

⁷⁸ 2009. január 1-től 2009. június 30-ig a vállalkozói járulék mértéke 4 százalék. 2009. július 1-től a vállalkozói járulék mértéke a minimálbér kétszeresének megfelelő járulékalapig 2,5 százalékra csökken, de a járulékalap 143 000 forintot meghaladó részére, illetve a 2009. július 10-ig megszerzett jövedelmek után továbbra is 4 százalék vállalkozói járulékot kellett fizetni.

Módszertan

A tényidőszaki nemzetgazdasági bruttó bér- és keresettömeg és a járulékmérték szorzataként kiszámítjuk a potenciális járulékbevételt. A tényleges és potenciális járulékbevétel hányadosaként kapjuk meg a járulékbevételek befolyó hányadát, vagy ún. effektív rátáját (külön a munkaadói és a munkavállalói járulékokra).

A munkaadói járulék effektív rátája 2003 és 2009 között átlagosan 73,8%; a munkavállalói járuléké 67,7 százalék. A vállalkozói járulék esetében (mivel az effektív ráta alacsony – 3%-os) a szabályozásváltozás figyelembe vétele mellett a minimálbérrel és a versenyszféra foglalkoztatottságával indexálunk. Végül mindhárom járulékfajta esetében pénzforgalmi korrekciót hajtunk végre.

A járulérendszer átalakítása ellenére a teljes munkaerő-piaci járulékot három altételből becsüljük. A kivetítési horizonton a járulékalapot a makropályákból számolt bruttó bér- és keresettömeg-indexszel vetítjük előre. Az előrevetített járulékalap és a járulékkulcs szorzataként kiszámítjuk a potenciális járulékbevételt. Végül a potenciális járulékbevétel és a 2003 és 2008 közötti átlagos effektív ráta szorzataként kapjuk meg az előrevetített járulékbevételt.

B) Rehabilitációs hozzájárulás

Felhasznált adatok

- A rehabilitációs hozzájárulás éves adatai (zárszámadási törvények, 2002-2008)
- A rehabilitációs hozzájárulással kapcsolatos befizetés havi bontásban (APEH, 2005-)
- APEH rendszeres pénzforgalmi adatok a kiemelt bevételekről (119-es kód)
- Napi rendszerességű kincstári jelentések pénzforgalmi adatai (MÁK)

Jogszabályi háttér

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Flt.) 41/A.§ alapján (Hatályos 1998. január 1-től) a munkaadó – a nemzetgazdaság valamennyi szektorában – a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációjának elősegítése érdekében rehabilitációs hozzájárulás fizetésére kötelezett, ha az általa foglalkoztatottak átlagos statisztikai állományi létszáma a 20 főt meghaladja, és az általa foglalkoztatott megváltozott munkaképességű személyek átlagos statisztikai állományi létszáma nem éri el a létszám 5 százalékát (kötelező foglalkoztatási szint).

A hozzájárulás mértéke 2010. január 1-től 964 500 Ft/év (beiktatta: a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII tv. 129.§).

Módszertan

A 2010. januári változás azt jelentette, hogy a rehabilitációs hozzájárulás éves mértéke a korábbi 5,43-szorosára emelkedett. Ez a jelentős emelkedés feltehetően bizonyos mértékű viselkedési hatást váltott ki a munkáltatóknál. Az általános befizetési hajlandóság magas, a befizetés nehezen elkerülhető. Egyes munkáltatók több megváltozott munkaképességű dolgozót fognak alkalmazni, míg mások nem fognak (tudni) változtatni a megváltozott munkaképességűekre vonatkozó munkakeresletükön, és be fogják fizetni a hozzájárulás teljes rájuk eső részét. Egy harmadik lehetőség a szervezeten belül megtalálni azokat, akik az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szerint egészségkárosodottak, de eddig ezt nem jelezték (pl diabétesz, gyógyult infarktus). A márciusi technikai kivétítésben részletesen megvizsgáltuk költségvetési szempontból a cégek alkalmazkodási lehetőségeit.⁷⁹

Az egyetlen korábbi hasonló hozzájárulás-emelésnek, a 2003-ról 2004-re bekövetkezett 3,15-szörös emelésnek enyhe és csak átmeneti alkalmazkodási hatása volt. Márciusban úgy számoltunk, hogy az akkor megfigyelt változást arányosítottuk a mostanihoz, azt maradandónak tekintve és két éves adaptálási periódust feltételezve. Visszarendeződéssel azért nem számoltunk, mert a rehabilitációs hozzájárulás éves mértéke már megközelíti egy minimálbéres alkalmazott teljes éves bérköltségét (körülbelül 170 ezer forinttal kerül többé minimálbéren foglalkoztatni, mint kifizetni a rehabilitációs hozzájárulást).

Márciusban még azzal a feltételezéssel éltünk, hogy a hozzájárulás mértékének 5,43-szorosára emelése a betöltetlen helyek számát a 2009-es 91 ezer főről 2010-re mintegy 81 ezer főre, majd 2011-ben 76 ezer főre csökkenti. Így a hozzájárulásból befolyt összeg 2010-re 62,6 milliárd forint, majd 2011-re 74,5 milliárd forint (az első negyedéves elszámolás még az előző év szabályozása alapján zajlik, ezért húzódik el a hatás).

Az évközi adatokból azonban az látszik, hogy a cégek a vártnál kevesebb hozzájárulást fizettek. Az augusztusi kivétítésben úgy számoltunk, hogy az első hét hónap alapján az egész éves várható összeg 53,7 milliárd forint. Ez körülbelül 72 ezer betöltetlen helynek felel meg. Jelenleg – az első 10 hónap adatai alapján – ugyanezt az összeget valószínűsítjük 2010-re. Továbbá jelenleg sem feltételezünk további (sem éven belüli, sem a következő évekre áthúzódó) viselkedési hatásokat. Tehát 2011-ben, amikor a szabályváltozás hatása már az egész évre érvényesül, a bevételt 67 milliárd forintra becsüljük, és változására az előrejelzési horizonton nem számítunk.

⁷⁹ MKKT: Technikai kivétítés 2010-14., III.3.3. fejezet. A teljes dokumentum elérhető [itt](#) (pdf).

C) Szakképzési hozzájárulás

Felhasznált adatok

- A szakképzési hozzájárulás éves adatai (zárszámadási törvények, 2002-2008)
- A szakképzési hozzájáruláshoz tartozó befizetés, kiutalás, nettó bevétel havi bontásban (APEH, 2005-)
- APEH rendszeres pénzforgalmi adatok a kiemelt bevételekről (182-es kód)
- Napi kincstári jelentések pénzforgalmi adatai (MÁK)

Jogsabályi háttér

A szakképzési hozzájárulás intézménye lehetőséget ad minden versenyszférabeli munkáltatónak arra, hogy az őt terhelő tb-járulék alapjának 1,5%-át kitevő szakképzési hozzájárulásából a fizetendő járulék meghatározott százalékát saját munkavállalói képzésére fordítsa.

2009. január 1-től nem a bérköltség, hanem a fizetésre kötelezettet terhelő tb-járulék alapja után kell fizetni.⁸⁰

A szakképzési hozzájárulás teljesíthető gyakorlati képzés szervezésével, fejlesztési támogatás nyújtásával, saját munkavállaló részére szervezett képzéssel és pénzbeli befizetéssel. Az utóbbi három esetben az APEH felé bevallási és befizetési kötelezettség áll fenn. A bevallást július 20-ig kell benyújtani (előzetesen), illetve február 25-én kell az éves elszámoló bevallást benyújtani, ami az előző naptári évre vonatkozik.

Módszertan

A zárszámadási adatokból látható, hogy a 2009-es enyhe csökkenést leszámítva a szakképzési hozzájárulás értéke közel lineárisan emelkedik 2003 óta. Mivel a bevételek növekedési üteme a versenyszféra bér- és keresetömegének változásához áll közel (költségvetési szervek a hozzájárulást nem fizetik), az előrejelzési horizonton is ezt az indexet használjuk.

⁸⁰ Egyéb kisebb szabályozás-változások: (1) Mikro-és kisvállalkozások a fizetendő járulék maximum 60%-át, egyéb hozzájárulásra kötelezettek a fizetendő járulék legfeljebb 33%-át fordíthatják saját munkavállalók képzésére. (2) Az elszámolható költségek mértéke képzésben résztvevőnként és óránként nem haladhatja meg a minimálbér 12%-át, vagyis ez az összeg bruttó 8.580 Ft/óra. (3) A képzés minimális időtartama 20 óra. (4) A képzésre az Európai Unió tagállamainak területén kerül sor.

A.3. Fogyasztáshoz kapcsolódó adók

A.3.1. Áfa

Felhasznált adatok

- Napi adatok a bruttó befizetésről és kiutalásról (Magyar Államkincstár, 2008-2010)
- Havi áfa adatsorok (APEH, 2002-2010)
- Fogyasztási kiadás (KSH Nemzeti Számlák, 1995-2007)
- 2010. évi költségvetési törvény
- Áfa bizonylatsoros bevallási adatok (APEH, 2008-2009)
- Háztartási Költségvetési Felvétel (HKF) (KSH, 2002-2007)

Jogszabályi háttér

A kivetítés módszertana az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény rendelkezéseit veszi alapul. A számításaink során figyelembe vett jogszabályváltozás, hogy 2010. január 15-től a távfűtést átsorolták a korábbi, 18 százalékos kulcsból az 5 százalékos áfa-kulcs alá.

Módszertan

Az elvi adóalapok meghatározása és előrejelzése

Az áfa bevételeket négy elvi adóalaphoz mérjük, amelyeket a Nemzeti számlák rendszere nyilván tart. Ezek (1) a vásárolt fogyasztás, (2) a lakossági beruházás, (3) a kormányzati beruházás és (4) a kormányzati szektor dologi kiadásai.

Vásárolt fogyasztás

A vásárolt fogyasztás előrejelzése a márciusi technikai kivetítés módszertani függelékének III.1. pontjában közölt leírás alapján készült.⁸¹

Lakossági beruházás

A lakossági beruházások előrejelzése során csak az új lakások átadásának alakulását jelezzük előre, és mind a felújításokra, mind a nem-lakásjellegű beruházásokra az új lakás-építések dinamikáját illesztjük. Ennek két oka van: egyrészt az egyéni vállalkozók szállítóeszköz-beruházásait valamint az őstermelők gépberuházásait és földvásárlásait nem tudjuk külön modellezni, mivel alakulásuk rendkívül volatilis; másrészt az újlakás-építés és a felújítás-karbantartás aránya múltbeli adatokon viszonylag állandó. A rövid távú előrejelzéshez a kiadott építési engedélyek számát, valamint a már megvalósult lakásépítéseket használjuk, míg a hosszú távú előrejelzéshez a rendelkezésre álló jövedelem előrejelzett alakulását.

⁸¹ MKKT: Technikai kivetítés 2010-14, 58. o. A [teljes dokumentum](#) (pdf) elérhető az MKKT honlapján.

Kormányzati szektor dologi kiadásai és a kormányzati beruházások

A kormányzati szektor dologi kiadásaira és a kormányzati beruházásokra mint áfa-alapokra adott előrejelzésünk azonos a belső tételekre vonatkozó eljárásunkkal. Azon tételek esetén, ahol az adott belső tételre a tárgyévre vonatkozóan változatlan formában átvesszük az elfogadott költségvetés előirányzatait, a szóban forgó áfa alapokat is ennek megfelelően számszerűsítjük. Azon tételeknél, amelyeknél a folyó évi várható értékre saját becslést készítünk, az áfa alapok is ennek megfelelően számíthatnak. A további évekre – a belső tételekre vonatkozó módszertannal konzisztens módon – e tételeket reálértéken rögzítjük.

Az elvi kulcs és az elvi adóbevétel meghatározása

Az áfa-bevétel kivetítésénél az adóalapok meghatározása után a következő lépés a különböző áfa-kulcsok figyelembe vétele. Csak akkor tudjuk meghatározni, mennyi adónak kellene befolynia a rész-adóalapok után, ha figyelembe vesszük, hogy az adóalap mekkora része adózik az általános, és mekkora része a csökkentett adókulcsok szerint. Minden rész-adóalap esetében az adókulcsok súlyozott átlagát nevezzük az adott adóalapra jellemző elvi áfa-kulcsnak.

Vásárolt fogyasztás

A vásárolt fogyasztásból származó elvi áfa-bevétel meghatározásához három háztartástípust különböztetünk meg: aktív, nyugdíjas és egyéb inaktív háztartásokat.⁸² A háztartástípusok fogyasztási szerkezete eltérő, így az egyes áfa kulcsokba tartozó termékek és szolgáltatások más-más súlyt képviselnek a fogyasztói kosarukban. Ebből kifolyólag a három háztartástípushoz eltérő elvi áfa-kulcs tartozik. A háztartások megkülönböztetésének jelentősége a kivetítés szempontjából kettős: egyrészt a makrogazdasági folyamatoknak megfelelően a háztartástípusok arányai eltolódhatnak, másrészt a reáljövedelem változásának hatására a háztartástípusok fogyasztási szerkezete eltérően változhat. Mindkét esetben változik a nemzetgazdasági szintű vásárolt fogyasztás áfa-kulcsok szerinti szerkezete.

A három háztartástípus összes háztartáson belüli súlyát a KSH 2007 évi háztartási költségvetési felvétele (HKF) alapján határozzuk meg. A vásárolt fogyasztásra jellemző elvi kulcs kiszámításához még szükséges a különböző háztartástípusok fogyasztásának áfa-kulcsok szerinti felbontása. Az arányok kiszámításához is a HKF adatait használjuk. Minden háztartástípus esetén a négy áfa-kulcs szerint (0%, 5%, 18% és 25%) négy csoportra osztjuk a fogyasztást.

A fogyasztási szerkezet változásának elvi áfa-bevételre kifejtett hatásának kiszámításához két további lépésre van szükség: (1) a háztartástípusok összes háztartáshoz viszonyított arányának és átlagjövedelmének előrejelzésére és (2) háztartástípusonként a jövedelemváltozás fogyasztási szerkezetre kifejtett hatásának megbecslésére.

Az első lépéshez – szintén a HKF alapján – mindhárom háztartástípus esetében kiszámoljuk a munkajövedelmek, a nyugdíjak és a pénzbeli társadalmi juttatások megoszlását a háztartások nettó jövedelmén belül. Az eredményeket az alábbi táblázat tartalmazza.

⁸² A háztartástípusokat a következő módon definiáltuk: aktív háztartás, ha legalább egy tagja aktív; nyugdíjas háztartás, ha nincs aktív tagja, de van legalább egy nyugdíjas a háztartásban; és egyéb inaktív háztartás, ha minden tagja inaktív.

A3. táblázat: A háztartástípusok jövedelme jövedelemtípusok szerinti bontásban

	Aktív háztartások	Nyugdíjas háztartások	Egyéb inaktív háztartások
munkajövedelem	84,3%	12%	40,8% ⁸³
nyugdíj	6,3%	84,8%	8,2%
társadalmi juttatások	9,4%	3,2%	51%

A három jövedelemtípust külön-külön indexáljuk 2014-ig: a munkajövedelmeket a nemzetgazdasági nettó átlagbér növekedésével; a nyugdíjakat az átlagnyugdíj-indexszel vetítettük ki; a pénzbeli társadalmi juttatások esetében pedig az egyes tételekre külön feltételezésekkel élünk, majd ezeket az indexeket a három háztartástípus esetében az adott juttatási fajtának a teljes társadalmi juttatásokon belüli arányával súlyozzuk. A 2007-es jövedelemtípusok megoszlását ezekkel indexáljuk fel az egyes háztartástípusok esetében, és ebből adódik a háztartástípus-szintű jövedelemváltozások előrejelzése 2014-ig. A háztartástípusok aránya a kivetítési horizonton az adott csoport (aktív, nyugdíjas és inaktív) létszámára vonatkozó előrejelzésnek megfelelően alakul. A foglalkoztatottak száma a makrogazdasági előrejelzésből, a nyugdíjasok száma a nyugdíj-előrejelzési módszertanból származik, míg a teljes népesség esetében a KSH Népeségtudományi Intézete előrejelzését vesszük át.⁸⁴ Az inaktív háztartások száma maradékelven adódik.

A második lépésben a fogyasztási szerkezet alakulását jelezzük előre. Az alábbi táblázat a három háztartástípus fogyasztási szerkezetét mutatja be a jelenleg hatályos áfa-kulcsok szerint a 2007-es HKF alapján.

A4. táblázat: A háztartástípusok fogyasztásának ÁFA-kulcsok szerinti megoszlása, 2007

	0%-os kulcs	5%-os kulcs	18%-os kulcs	25%-os kulcs
Aktív háztartások	6,28%	5,06%	5,47%	83,19%
Nyugdíjas háztartások	4,37%	10,66%	6,14%	78,83%
Egyéb inaktív háztartások	3,32%	4,80%	7,12%	84,76%

A háztartástípusok fogyasztási szerkezetének változását a háztartástípusok egyes termékcsoportokra vett jövedelem-rugalmasságai segítségével jelezzük előre.⁸⁵ Egy háztartás adott termékcsoporthoz tartozó jövedelem-rugalmassága azt mondja meg, hány százalékkal nő a háztartás fogyasztása az adott termékcsoporthoz, ha jövedelme egy százalékkal nő. A jövedelem-rugalmasságokat a 2002-2007. évi HKF alapján becsültük, illetve ahol a minta kis mérete erre nem adott lehetőséget, a nemzetközi szakirodalomban becsült együtthatókat használtunk. A rugalmasság-bebecslés részleteit az alábbi keretes írás írja le.

⁸³ A munkajövedelmek aránya az egyéb inaktív háztartások nettó jövedelmén belül talán meglepően magas. Ennek oka egyrészt hogy sok a felvétel idején munkanélküli egyénnek volt az év folyamán munkajövedelme, másrészt pedig munkajövedelmet szerezhetnek az olyan inaktívnak számító egyének, mint a GYES-en lévők, illetve a tanulóként megbízási szerződéssel dolgozók.

⁸⁴ Az előrejelzések elérhetők a <http://www.demografia.hu/index.php/gyorslinkek/nepesseg-elreszamitasok> honlapon.

⁸⁵ Mivel az egyes áfa-kulcsok szerinti termékcsoporthoz tartozóan nem készül előrejelzés, ezért a kivetítéshez az árrugalmasságok hatását nem tudjuk figyelembe venni.

A rugalmasságok statisztikai becslése

A jövedelemrugalmasságok becslését a Háztartási Költségvetési Felvétel (HKF) 2002-2007-es hullámaiból összeállított adatbázison végeztük háztartástípusonként (aktív, nyugdíjas, egyéb inaktív), és a négy – 2010-es szabályozás szerinti – áfa-kulcsnál részletesebb termékcsopontonként. E rugalmasságok súlyozott átlagaként számítottuk ki az áfa-kulcsok által meghatározott négy termékcsoporthoz jellemző jövedelem-rugalmasságokat.

A rugalmasságok kiszámításához az alábbi egyenletet becsültük meg:⁸⁶

$$\log(RC_i) = \alpha + \varepsilon^{j\ddot{o}v} \log(PDI_i) + X_i \gamma + u_i$$

ahol:

RC_i : az i háztartás által az adott termékcsoporthoz tartozó termékből vásárolt mennyiség;

$\varepsilon^{j\ddot{o}v}$: az adott háztartástípus adott termékcsoporthoz tartozó jövedelem-rugalmassága;

PDI_i : az i háztartás rendelkezésre álló reáljövedelme;

X_i : háztartási jellemzők;

α : konstans;

u_i : az egyenlet hibaterme.

A következő kontrollváltozókat szerepeltettük az egyenletek becslése során: a háztartás létszáma, háztartásfő neme, életkora, az életkor négyzete, iskolai végzettsége (dummy változóként), a háztartásban élő gyermekek száma, régió-dummyk, településtípus-dummyk, továbbá év-dummyk és a naplóvezetés hónapjának megfelelő dummy változók (a szezonális kezelés miatt).

A háztartástípusok fogyasztási szerkezetének előrejelzése után az alábbi módon számíthatjuk ki a háztartástípusra jellemző elvi áfa-kulcsot:

$$\rho_{tk} = \sum_j w_{tkj} \frac{\tau_j}{1 + \tau_j},$$

ahol:

ρ_{tk} : a k háztartástípus t évi fogyasztásának elvi áfa-tartalma (ezt nevezzük elvi kulcsnak);

w_{tkj} : a k háztartástípus esetében a j termékcsoporthoz tartozó t évi súlya.

τ_j : a j termékcsoporthoz tartozó törvényi áfa kulcs.

Végül az elvi kulcs alapján kiszámítjuk a vásárolt fogyasztásból származó áfa-bevételt az egyes háztartástípusokra:

$$R_{tk}^{VF} = \rho_{tk} C_{tk}$$

ahol C_{tk} : a k háztartástípus t évi vásárolt fogyasztása.

⁸⁶ Az egyenletet megbecsültük úgy is, hogy a termékcsoporthoz tartozó árváltozására is kontrolláltunk, ez azonban nem okozott érdemi változást a jövedelemrugalmasságok értékeiben.

A teljes vásárolt fogyasztásból származó t évi elvi áfa-bevétel R_t^{VF} a három háztartástípus által fizetett elvi áfa összegeként adódik:

$$R_t^{VF} = \sum_k R_{tk}^{VF}.$$

Lakossági beruházásból származó áfa-bevétel

A jelenlegi szabályozás szerint ezen kategóriába tartozó termékek és szolgáltatások után a normál kulcs szerinti áfát kell megfizetni. Ebben a körben tehát az áfa-tartalom a bruttó beruházás 20%-a.

Kormányzati beruházásból származó áfa-bevétel

Hasonlóan a lakossági beruházásokhoz, a kormányzati beruházások esetében is a normál kulcsot alkalmazzuk az adóbevételek kiszámításához, tehát ebben a körben is 20%-os áfa-tartalommal számolunk a bruttó beruházások értékére vetítve.

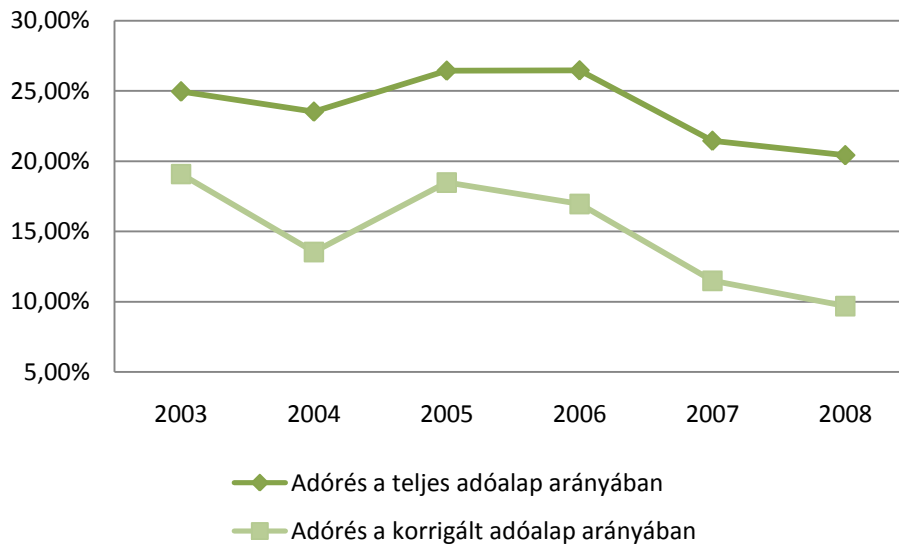
A kormányzati szektor dologi kiadásaiból származó áfa-bevétel

A kormányzati szektor fogyasztási szerkezetére vonatkozóan nem rendelkezünk információval, azonban a benyújtott költségvetésből kalkulálható az implicit áfa-kulcs, amelyet a kivetítési horizonton változatlanul tételezünk. Az így kapott implicit adókulcsot vetítjük a dologi kiadásokra adott tárgyévi előrejelzésünkre, amelynek eredményeként adódik a tárgyévi adóbevételek.

Az adórés meghatározása

Az elvi adóalapokból az adókulcsok segítségével kiszámítható elméleti áfa-bevétel és a tényleges áfa-bevétel között jelentős adórés van; az elvi adóalap egy részéből nem keletkezik áfa-bevétel. Mivel a kivetítés során az adóalapokat a várt makrogazdasági folyamatoknak megfelelően jelezzük előre, az áfa-bevétel kivetítéséhez az egyes rész-adóalapokhoz tartozó adórés alakulásáról is feltételezésekkel kell élnünk. (Az alábbiakban θ -val jelöljük az egyes adóalapokhoz tartozó befolyó hányadot vagy effektivitási rátát; vagyis $\theta = 1 - \text{adórés}$.) A teljes áfára vonatkozó adórés 2003 és 2008 közötti alakulása az A3. ábrán látható.

A3. ábra: Az áfa adórésének alakulása, 2003-2008

Megjegyzés: A korrigált adóalap kiszámításánál olyan tételeket vonunk ki az elméleti adóalaphoz, amelyek esetében tudjuk, miért nem keletkezik adóbevétel (adat hiányában nem minden ilyen tételt tudunk kivonni). Az adóeltitkolás mértékét így a korrigált adóalaphoz mért adórés közelíti meg jobban. A korrigált adóalap részletes meghatározásának módszerét lásd alább.

Kormányzati szektor dologi kiadásai, kormányzati beruházás

A kormányzati szektor dologi kiadásai és a kormányzati beruházások esetében úgy számolunk, hogy a teljes adóalap után befolyik az áfa bevétel, azaz az adórés nulla.

Lakossági beruházás

A lakossági beruházások esetében a befolyt hányadra vonatkozó becslésünket (θ^{LB}) a KSH lakásstatisztikai adatbázisa alapján határoztuk meg. A lakossági beruházásokon belül eltérő feltételezésekkel éltünk az új építésekre és a felújításokra vonatkozóan. Míg a felújítások esetében azt gondoljuk, hogy csak azon esetekben fizetik meg az áfát, ahol a felújításhoz hitelt is igénybevettek, az új építések esetében azt feltételezzük, hogy csak az értékesítési céllal végrehajtott beruházások esetében fizetik meg maradéktalanul az áfát. A saját használatra épített lakások esetében a lakásépítési költségindex összetevői alapján azt gondoljuk, hogy az anyagköltség és a munkadíjak nagyjából egyharmad-kétharmad arányt képviselnek a teljes költségen belül. Az anyagköltségek után feltételezhetően megfizetik az áfát, míg a munkadíjak esetében azt gondoljuk, hogy az eseteknek ugyanolyan hányadában keletkezik áfa-bevétel, mint a felújítások esetében. A lakossági beruházások után fizetendő áfa befolyó hányadára (θ^{LB}) vonatkozó becslésünk így 0,61-nek adódik, ami azt jelenti, hogy a számított adóalap 61%-a után keletkezik csak áfa-bevétel.

Vásárolt fogyasztás

A vásárolt fogyasztást a Nemzeti számlák alapján korrigálni tudjuk egyes, áfa-bevételt nyilvánvalóan nem eredményező, de a vásárolt fogyasztás részét képező tételekkel (mint pl. a prostitúció), azonban maradnak olyan egyéb tételek, amelyekre a Nemzeti Számlák nem tartalmaznak részletes bontást (pl. nyugta nélküli értékesítés, borraivaló, hálapénz stb.). A

vásárolt fogyasztás után fizetendő áfa befolyó hányadát (θ^{VF}) ezért a többi rész-adóalap adórésének kiszámítása után maradékelven számítjuk ki a 2007-2009 közötti adatok alapján. Vagyis a lakossági beruházás befolyt hányadának megbecslése után – és feltételezve, hogy a kormányzati szektor dologi kiadásai és a kormányzati beruházások esetében a teljes adóalap után befolyik az áfa-bevétel– a fennmaradó áfa-kiesést a vásárolt fogyasztáshoz rendeljük. A vásárolt fogyasztás után fizetendő adó befolyt hányadára vonatkozó becslés így 0,92-nek adódik, ami azt jelenti, hogy a vásárolt fogyasztás esetében az adóeltitkolás mértéke 8 százalékos.

Összességében az adórésre adott becslésünk (θ^{VF} és θ^{LB}) alapján a fogyasztási adóalapok összegének kb. 20%-a után nem képződik áfa-bevétel, amely nagyságrendileg összhangban áll más országokban becsült értékekkel. Svédországban adórés-becslést először 1994-ben készítettek az 1980 és 1991 közötti időszakra vonatkozóan. Az átlagos adórés mértékére az elméleti áfa-bevételek arányában 11,6 százalékot kaptak.⁸⁷ Nagy-Britanniában hasonló becslést készítettek a 2002 és 2009 közötti időszakra. Az adórés ebben az intervallumban átlagosan 14 százalék volt.⁸⁸

A becsült befolyó hányadokat a technikai kivetítés horizontján változatlan szinten tartjuk. Ez az eljárás összhangban áll a feketegazdaságot vizsgáló bizottság 2010. márciusi jelentésével, melyben arra az eredményre jutott, hogy a fehéredési folyamat 2009 első félévében lezárult, további fehéredés csak új intézkedések esetén várható.⁸⁹

Egyedi tételek, évközi adatok

A tárgyévi adóbevétel meghatározása során figyelembe vesszünk olyan egyedi tételeket is, amelyek érdemben befolyásolják a várható adóbevételt.

- Az ún. PARAT-ügy nyomán járó visszatérítések miatti korrekció (K_{2010}^{PARAT}). Az Európai Bíróság 2009. április 23-án hirdetett ítéletet a PARAT-ügyben. Ennek értelmében az EU szabályozásával ellentétesnek minősítették azt a magyar szabályozást, amely az államháztartási támogatásban részesülő termékbeszerzések esetén a kapcsolódó áfa levonását csak a beszerzés nem támogatott hányada erejéig teszi lehetővé. Ezért a 2004. május 1. és 2005. december 31. között megvalósult támogatott eszközbeszerzések kapcsán az arányosítási kötelezettség miatt a le nem vont áfa az adózónak visszajár. A szabályozás szerint az adózó szigorú követelmények mellett, külön kérelem benyújtásával visszakérheti ezt az áfát. A visszakapott áfa után a jegybanki alapkamattal azonos mértékű kamat jár. A visszaigénylésre jogosultak kb. 38 milliárd forintot kérhetnek vissza ezen a jogcímen. Az érintettek egy részének már tavaly visszautaltak 19,6 milliárd forintot, ezért a 2010-es pénzforgalmi áfa-bevételek számítása során 18,4 milliárd forint korrekcióval számoltunk.
- Áfa-mentes adományozás (R_t^{adom}). 2010. június 17-től a közcélú adomány után nem kell áfát fizetni. E törvénymódosítás hatását a 2008-as társasági adóbevallás alapján

⁸⁷ Swedish National Tax Agency (2008): Tax Gap Map for Sweden, URL:

http://www.skatteverket.se/download/18.225c96e811ae46c823f800014872/Report_2008_1B.pdf

⁸⁸ Az Egyesült Királyság adó és vámhivatala (HM Revenue and Customs) (2009): Measuring Tax Gaps, URL: <http://www.hmrc.gov.uk/stats/measuring-tax-gaps.pdf>

⁸⁹ A feketegazdaságot és a gazdaság kifehéredését vizsgáló bizottság jelentése, 2010. március 4. URL http://www.feheredes.org/docs/feheredes_5_20100304.pdf

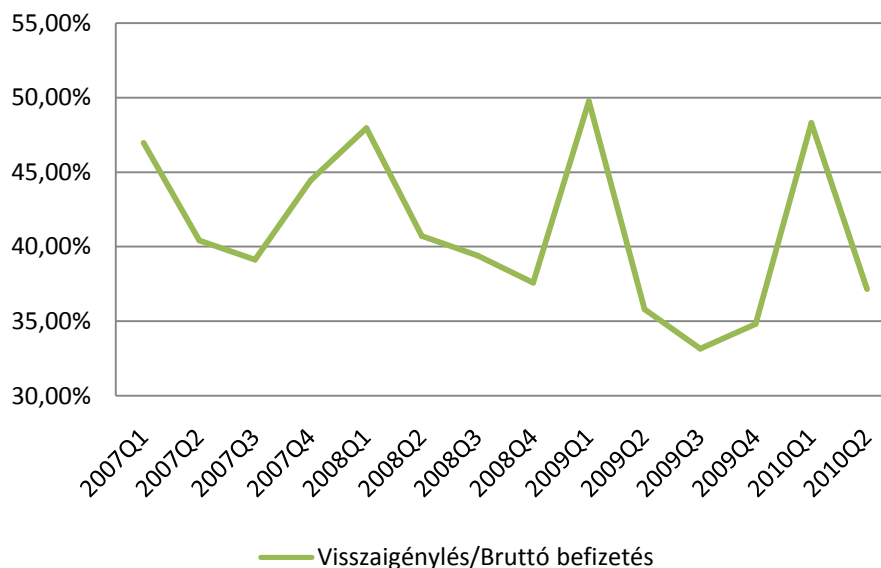
számszerűsítettük. A bevallások szerint a gazdasági társaságok 2008-ban 22 milliárd forint értékben adományoztak. A Magyar Adományozói Fórum 2009-ben készített felméréséből kiderül, hogy az adományok 80,3 százaléka pénzádomány, 19 százaléka természetbeni adomány, míg 0,7 százaléka önkéntes munka. Tekintve, hogy a pénzádományt nem terhelte áfa, a természetbeni adományok után kb. 1 milliárd forint áfa bevétel keletkezhetett 2008-ban. Az áfakulcs-emelést is figyelembe véve a 2010-re várt áfa-bevételből 0,5 milliárd forintot vontunk le, 2011 és 2014 között pedig évente 1 milliárd forintot.

Az első kilenc hónap adatai alapján azt látjuk, hogy a visszafizetések gyorsabban nőttek, mint a befizetések, és ennek következtében a visszafizetés/bruttó befizetés arány kb. 1 százalékponttal emelkedett. Számításaink szerint ez a növekedés kb. 15 milliárd forinttal csökkenti a nettó áfa-bevételt. A 2010-re várható nettó áfa-bevételek meghatározása során a fenti korrekciókon kívül az adójegy-tárazás (bővebben ld. II.3.2. pontban) áfa vonzatával is számoltunk, amely kb. 8 milliárd forinttal növelheti az áfa-bevételeket. Végeredményben az augusztusi prognózisunkhoz képest kb. 10 milliárd forinttal kevesebb bevételre számítunk.

Összesített áfa-bevétel

Az összesített nettó áfa-bevétel a bruttó befizetések és a visszautalások egyenlegéből adódik. 2008-ban megváltoztak a visszaigénylés szabályai. Korábban csak a befizetett áfa erejéig lehetett visszaigényelni, az esetleges többlet visszaigénylést görgetni kellett. 2008-tól azonban a visszaigénylést értékhatárhoz kötötték, az értékhatár eléréséig a visszaigényelhető áfa halmozódik. A szabályozás megváltoztatta a bruttó befizetés és visszautalás szezonálisitását. Az A4. ábrán látható, hogy 2008-tól a bruttó befizetés és visszautalás aránya az év első negyedében a legmagasabb, a második-harmadik negyedévben csökken, majd a negyedik negyedévben indul növekedésnek.

A4. ábra: Az áfa-visszaigénylések a bruttó befizetések arányában, negyedévenként

Ennek háttérében az áll, hogy az áfa visszaigénylésre jogosultak az év folyamán fokozatosan érik el a visszaigénylési értékhatárt a negyedik negyedévre. A negyedik negyedévre vonatkozó bevallást a következő negyedév első hónapjában kell benyújtani,

amivel egyidejűleg az adókötelezettséget meg kell fizetni. A visszaigénylés kifizetése másfél hónappal a bevallás benyújtása után történik.

A makropályából származó adataink eredményszemléletűek, így a módszertan eredményeképp kapott áfa-bevétel is eredményszemléletű. A módszertan utolsó lépéseként ún. ESA-hidat képezünk, hogy a kapott eredmény pénzforgalmi szemléletűvé alakítsuk.

Éven túli áthúzódások az áfa bevallási, befizetési valamint visszaigénylési szabályai miatt léteznek. Az adóalanyok a tárgyhavi áfa-bevallásukat a tárgyhót követő hónap 20-ig nyújtják be, s ezzel egyidejűleg teljesítik fizetési kötelezettségeiket is.⁹⁰ Így tehát a decemberi értékesítések utáni áfa bevétel a januári számlaforgalmi adatokban jelenik meg. A visszaigényelt összeg azonban nagyjából másfél hónappal a bevallást követően (márciusban) kerül kiutalásra.

A fentiek alapján a t évre vonatkozó ESA-hidat az alábbi képlet szerint kapjuk meg:

$$R_t^{ESA} = I_t^{jan} + O_t^{mar} - I_{t+1}^{jan} - O_{t+1}^{mar}$$

ahol:

I_t^{jan} : januári befizetések t évben (import áfa nélkül);⁹¹

O_t^{mar} : a t év március 31-ig visszafizetett ÁFA;

Az ESA-híd előállításakor a bruttó befizetések és visszafizetések múltbeli alakulását tekintjük kiindulópontnak. Első lépésben meghatározzuk a bruttó befizetés összegét a visszafizetés/bruttó befizetés arányra tett feltételezésünket felhasználva, majd ebből kiszámítjuk a visszautalások összegét. Végül a januári befizetés és a teljes befizetés, valamint a márciusig visszafizetett áfa és az összes visszafizetés múltbeli arányát felhasználva kapjuk meg az adott évi áthúzódásokat.

⁹⁰ Kivéve import áfa esetében, mivel itt a fizetési kötelezettség a termék behozatalának időpontjában keletkezik.

⁹¹ Az import áfa mértékét az előző időszakok alapján a januári bruttó befizetések 6 százalékában határoztuk meg, a kivetítési horizonton ezt az arányt változatlanul tekintjük.

Minden tényező kiszámítása után az összesített áfa-bevételt a tételek összege adja:

$$R_t = R_t^{VF} + R_t^{LB} + R_t^{KB} + R_t^{KF} + R_t^{ESA} - R_t^{adom} - K_{2010}^{PARAT}.$$

ahol:

R_t^{VF} , R_t^{LB} , R_t^{KB} , R_t^{KF} : A négy rész-adóalaphoz tartozó elvi adóbevétel.

R_t^{adom} és K_{2010}^{PARAT} : a két fent elemzett egyszeri tétel.

R_t^{ESA} : a t évre vonatkozó ESA-korrekció.

A.3.2. Jövedéki adó

Felhasznált adatok

- Szabadforgalmi, adójegy, kulcsváltozás valamint adóbevételi adatbázisa (VP, a Nemzetgazdasági Minisztérium hozzájárulásával, 2005-2010)
- Háztartási Költségvetési Felvétel (HKF) (KSH, 2002-2007)
- Árszínvonal, éves fogyasztói árindex az egyes jövedéki termékekre (KSH, 2005-2009)
- Havi kincstári jelentés (Magyar Államkincstár, 2010)

Jogszabályi háttér

A kivetítés a jövedéki adóról szóló 2003. évi CXXVII. törvény rendelkezéseit veszi alapul. A technikai kivetítésben figyelembe vett utolsó módosítás (egyes jövedéki adótételek emelése) 2010. január 1-jén lépett hatályba. Az Európai Unióban 2014-ben életbe lépő EU-s irányelv értelmében a cigaretta jövedéki adó tételét 90 euróban minimalizálják, valamint a teljes adótartalmat minimum 60%-ban állapítják meg. A fenti szabályok bevezetésére Magyarország 2018-ig átmeneti haladékot kapott. Tekintve, hogy az irányelv magyar jogrendszerbe történő átültetésének folyamata még nem kezdődött meg, technikai kivetítésünk során nem számolunk azzal az adóharmonizációs pályával, amelyen a magyar szabályozás haladhat 2018-ig, tehát a jövedéki adótételeket a kivetítési horizonton nominális értelemben változatlanoknak tekintjük.

Módszertan

Az adóalap meghatározása

A jövedéki adó alapja a jövedéki adóköteles termék (amelyek közül a legfontosabbak a benzin, a gázolaj és a cigaretta) belföldön forgalomba hozott mennyisége. A kivetítési horizonton bázisként mindig az előző évi szabadforgalmi mennyiséget használjuk.

A mennyiségváltozás előrejelzése

Először az egyes jövedéki termékek forgalmát vetítjük ki a makrogazdasági pálya segítségével. Ehhez először kiszámoljuk a múltbeli forgalmi adatok alapján, hogyan változott az egyes jövedéki termékek forgalma a háztartások rendelkezésre álló reáljövedelme és a jövedéki termék (többi termékhez viszonyított) árának függvényében. Ezeket az

összefüggéseket a jövedéki termék ún. jövedelem- és sajátár-rugalmasságával fejezzük ki. A jövedéki termék fogyasztásának jövedelemrugalmassága azt fejezi ki, hány százalékkal nő a jövedéki termék forgalmazott mennyisége, ha a háztartások rendelkezésre álló reáljövedelme egy százalékkal nő; a termék sajátár-rugalmassága pedig azt fejezi ki, hány százalékkal csökken a jövedéki termék forgalmazott mennyisége, ha a termék a fogyasztói jószágkosárhoz viszonyítva egy százalékkal drágább lesz. Ezeket a rugalmasságokat múltbeli adatok segítségével az alábbi egyenlet segítségével becsüljük meg, és ugyanezt a képletet alkalmazzuk a kivetítés időhorizontján a jövedéki termékek forgalmának kivetítésére:

$$d\log(Q_{ti}) = d\log(PDI_t) * \varepsilon_i^{jöv} + d\log(\widetilde{P}_{ti}) * \varepsilon_i^{ár} + c$$

ahol:

$d\log(x)$ az x változó logaritmusának előző évhez viszonyított változása; egyben az x változó százalékos változásának közelítése.

Q_{ti} : az i jövedéki termék vásárolt mennyisége t évben;

PDI_t : a rendelkezésre álló reáljövedelem t évben;

$\varepsilon_i^{jöv}$: az i jövedéki termék jövedelemrugalmassága;

P_{ti} : az i jövedéki termék árszínvonala t évben (tartalmazza a jövedéki adót);

$d\ln(\widetilde{P}_{ti})$: az i jövedéki termék relatív (inflációt meghaladó) árváltozása;

$\varepsilon_i^{ár}$: az i jövedéki termék árrugalmassága;

c : konstans.

Az alábbiakban sorra vesszük a fontosabb jövedéki termékeket. Minden terméknel külön jelezzük, ha az adott termék forgalmának makrogazdaságtani változóktól való függésének méréséhez indokoltnak tartottuk a fenti képlettől eltérni.

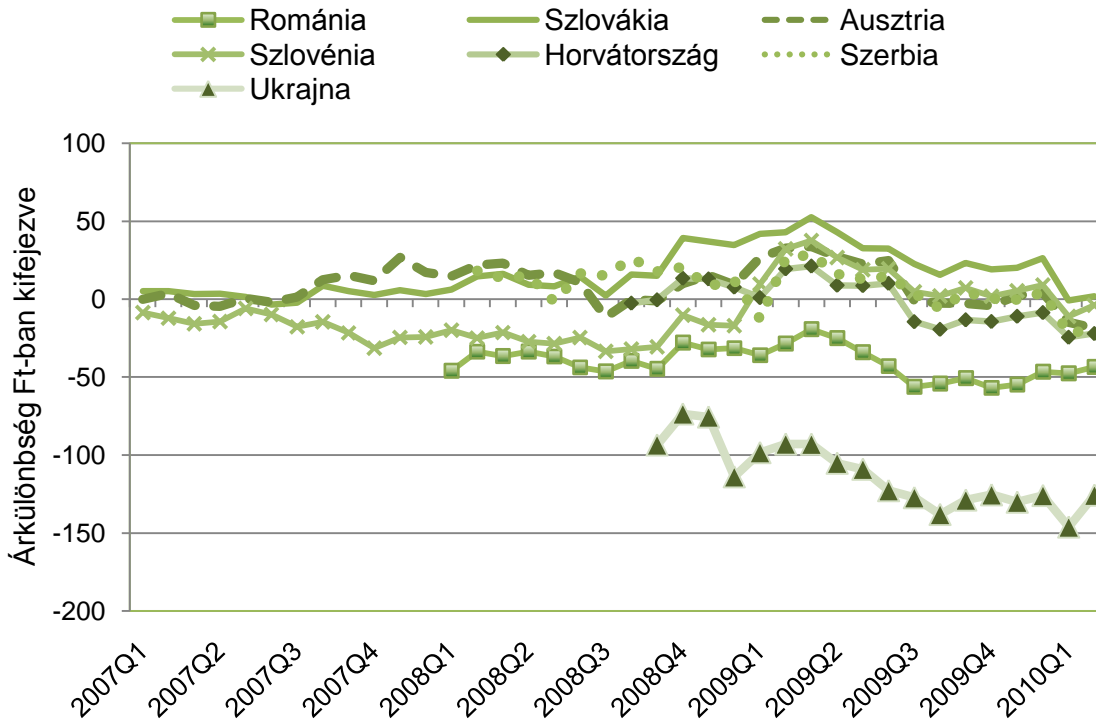
Egyedi tételek, évközi adatok

Gázolaj

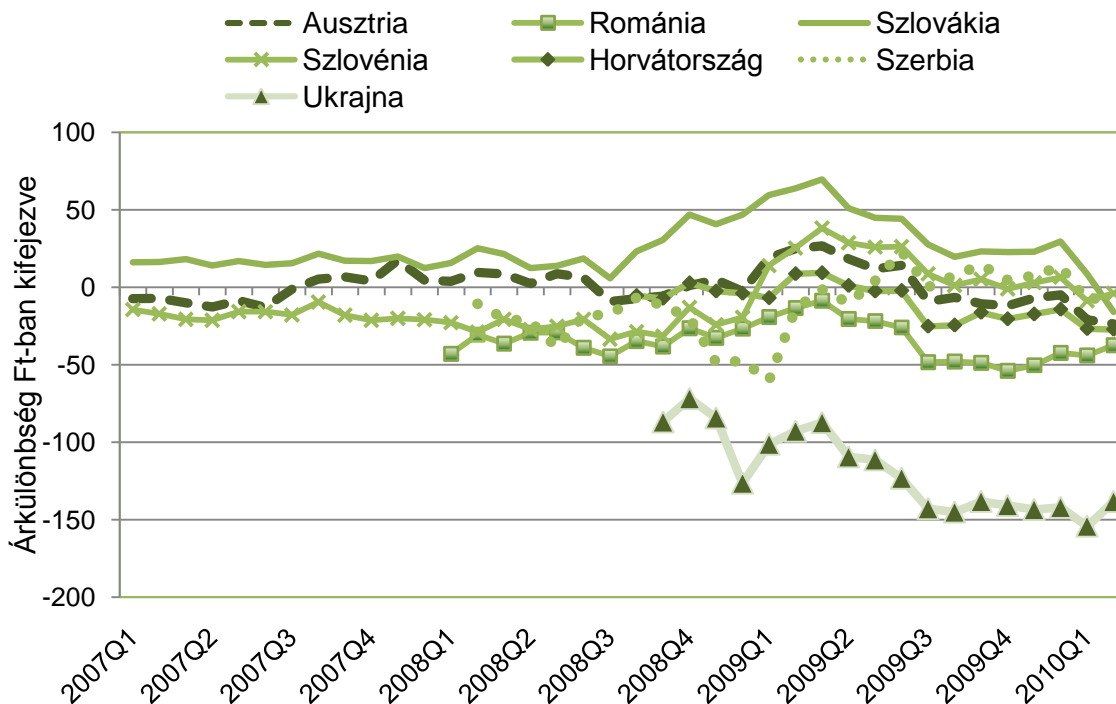
A gázolaj forgalmának megbecslésekor annyit módosítottunk a fenti képletben, hogy a forgalom jövedelemrugalmasságát nem a háztartások rendelkezésre álló reáljövedelmének, hanem a reál-GDP alakulásának függvényében vizsgáljuk. Ennek oka, hogy a gázolaj jelentős részét a fuvarozás és más gazdasági tevékenységek használják fel, és nem a háztartások.

A 2010. január-augusztusi időszak szabadforgalmi adatai alapján azt látjuk, hogy mind a benzin, mind a gázolaj keresett mennyisége jelentősen csökkent. Ebben komoly szerepe volt annak, hogy Magyarországon ez év elején valamennyi környező országhoz képest drágább lett az üzemanyag (pl. a korábbiakkal ellentétben még Ausztriához, Szlovéniához és Szlovákiához képest is). Az A5. és A6. ábrán látható, hogy a magyar átlagárhoz viszonyítva hogyan alakultak a környező országok üzemanyagárai forintban mérve 2006 és 2010 között.

A5. ábra: A környező országok benzinárainak alakulása a magyarországi fogyasztói árhoz viszonyítva

A6. ábra: A környező országok gázolajárainak alakulása a magyarországi fogyasztói árhoz viszonyítva

Az első három negyedév szabadforgalmi adatai alapján és az árak ismeretében arra következtethetünk, hogy mind az áthaladó forgalmat lebonyolítók, mind a határ mentén élő lakosság alkalmazkodott a kialakult helyzethez, és az üzemanyag fogyasztást feltehetően a határon túlra helyezte. Az üzemanyag-forgalom vártnál drasztikusabb csökkenését a határ menti „benzin-turizmus” azonban csak részben magyarázza. Azt láthatjuk, hogy a határ menti üzemanyag-forgalom valóban sokkal jobban visszaesett, mint a nem határ menti

kereslet, viszont ez utóbbi esetében is az ár- és jövedelemrugalmasságokkal magyarázható mértéknél jelentősebb volt a csökkenés.

A fenti jelenségre magyarázat lehet az üzemanyag ár- és jövedelemrugalmasságának nem-linearitása. Elképzelhető, hogy a hazai árszínvonal és a szomszédos országokkal szemben kialakult árkülönbség olyan kritikus szintet ért el, amely a szereplőket gyorsabb alkalmazkodásra ösztönözte. A rugalmasságok becsléséhez a HKF 2002 és 2007 közti adatait használtuk, ezért ezt a hatást a becslésünk nem tudta megragadni, mivel a lefedett időszakban nem történt hasonló eset.⁹²

A technikai kivetítés során azt feltételezzük, hogy a januári keresletcsökkenést – ami meghaladta a februári és márciusi mértéket – kizárólag az év eleji adóemelésre adott „túlzott” reakció okozta, vagyis az, hogy a vásárlók igyekeztek decemberben teletankolni autóikat. Az üzemanyagárak emelkedésének keresletre gyakorolt hatását tehát a februártól augusztusig rendelkezésünkre álló adatok alapján számszerűsítjük, ez alapján 2010 egészére a benzin mennyiségének esetében 12 százalékos, a gázolaj esetében pedig 5 százalékos csökkenést feltételezünk. Az így kapott éves szintekre vetítjük rá a rugalmasságok alapján számított változásokat.

Cigaretta

2010. január 1-jétől a dohánytermékek jövedéki adója kb. 10 százalékkal emelkedett. Az adójegy igénylésére vonatkozó szabályozás limitálja, hogy az adóemelést megelőző két hónapban a dohány-gyártók és forgalmazók milyen mennyiségben rendelhetnek alacsonyabb adótétellel ellátott adójegyeket, valamint azt is, hogy az ezekkel az adójegyekkel ellátott dohányárut 90 napon belül szabadforgalomba kell bocsátani. Tekintettel az adóemelés mértékére, a gyártók és forgalmazók szeptemberben és főként októberben „betáraztak” az alacsonyabb adótartalommal ellátott adójegyekből.

A tavaly év végi „adójegy-roham” számításaink⁹³ szerint 34 milliárd forintnak megfelelő többlet keresletet generált 2009-ben, ez kb. 2 milliárd szál cigarettát jelent. A 2010-es jövedéki adótétellel átszámítva, ez 38 milliárd forint bevételkiesést jelent az idei költségvetésből (ezzel márciusi előrejelzésünkben már számoltunk). 2011. január 1-jétől várhatóan ismét emelkedni fog a dohánytermékek jövedéki adója, ami feltehetően idén is raktározásra készíti a dohány-gyártókat és forgalmazókat. Emiatt a 2010-re várható jövedéki adóbevételre adott előrejelzésünket kb. 15 milliárd forinttal megemeltük az adójegy-kiadási statisztika alapján.

Az adójegy-tárazási szabályok 2011. január 1-jétől életbe lépő - az adójegyek előre készletezését megszigorító - módosításának nincs hatása. A technikai kivetítés készítésekor változatlan szabályozási környezetet feltételezünk. Csak abban az esetben számolunk

⁹² A Finances Quebec tanulmánya (The rising prices of hydrocarbons, URL: http://www.finances.gouv.qc.ca/documents/eefb/en/EEFEN_vol2_no1.pdf) azt találja, hogy az üzemanyagok árrugalmassága függ az árszínvonalától, azaz a fogyasztók magasabb árak mellett érzékenyebbek az árváltozásra. Az eredmények azonban a magasabb árszinteken is rugalmatlan keresletet mutatnak, a rugalmassági együttható 0,15 és 0,27 között mozog.

⁹³ Számításaink alapjául az 1998-2009 terjedő időszak adójegy-statisztikái szolgáltak. Megvizsgáltuk, hogy az adóemeléseket megelőző hónapokban mekkora volt az „átlagos” tárazás mértéke (átlagosan 26 milliárd forint). 2009. decemberben 60 milliárd forint jövedéki adó folyt be cigaretta után, így az átlagostól eltérő adójegy-tárazás hatása 34 milliárd forinttal növelte meg a tavalyi jövedéki adóbevételt.

módosítással, ha azt, egy már kihirdetett jogszabály tartalmazza. Tekintve, hogy a 2012 és 2014 közötti időszakra vonatkozóan nem volt elfogadott jogszabály a jövedéki adóemelésekre vonatkozóan, amivel a technikai kivetítésben számolhattunk volna, ebből fakadóan az új adójegy tárazási szabály hatásával sem kalkulálhatunk.

Jövedékiadó-bevétel

A fentiek alapján a tételenkénti adóbevételt az alábbi képlet adja meg:

$$R_{ti} = Q_{ti}T_{ti},$$

ahol:

R_{ti} : az i jövedéki termékből származó jövedéki adóbevétel;

T_{ti} : az i jövedéki termék jövedékhez tartozó adótétel.

A teljes jövedéki adóbevétel ezek összegeként adódik:

$$R_t = \sum_{i=1}^n R_{ti} - K_t^{diesel} + R_t^{ESA}$$

ahol:

K_t^{diesel} : mezőgazdasági termelők, valamint vízi vagy légi közlekedést üzemeltetők jövedéki adójának kiutalása. A kiutalás alapjául szolgáló dízelmenyiség 2004 és 2009 között stabil volt (314 M liter), ezért a technikai kivetítés teljes időhorizontján ezt a mennyiséget változatlanoknak tekintjük.

R_t^{ESA} : a jövedéki adó bevallási és befizetési szabályozása alapján az eredményszemléletű adóbevételen egy hónapos korrekciót hajtunk végre, hogy a pénzforgalmi szemléletű adóbevételt megkapjuk.

A.3.3. Regisztrációs adó

Felhasznált adatok

- Regisztrációsadó-bevétel havi bontásban környezetvédelmi kategória és adókatégória szerinti bontásban (Vám és Pénzügyőrség, NGM hozzájárulásával, 2005-2009)
- Regisztrációsadó-befizetés (Magyar Államkincstár, 2008–2010)

Jogszabályi háttér

Az idevonatkozó jogi szabályozás a regisztrációs adóról szóló 2003. évi CX. törvényben található. Az aktuális költségvetési alappálya szempontjából releváns változás 2007 óta nem volt.

Módszertan

Az adóalap meghatározása

A technikai kivétítés bázisa a 2009-ben Magyarországon újonnan forgalomba helyezett gépjárművek száma. Az autópiac alakulására vonatkozó várakozásaink jelentősen eltérnek a márciusi technikai kivétítés során használt feltételezésektől. Korábban 2010-re 58 500 darab új autó eladással számoltunk, ami az első negyedév pénzforgalmi adatai alapján optimistának tűnik. A rendelkezésünkre álló évközi adatok alapján jelenleg 2010-re 45.300 új autó forgalomba helyezését várjuk. Nem változott azonban a 2014-re várt forgalomba helyezések száma, és hogy 2010-2014 között egyenletes növekedési ütemet feltételezve határozzuk meg a köztes évekre várt új autók számát (a részleteket ld. a márciusi Technikai kivétítés III.4.3. pontjában).⁹⁴

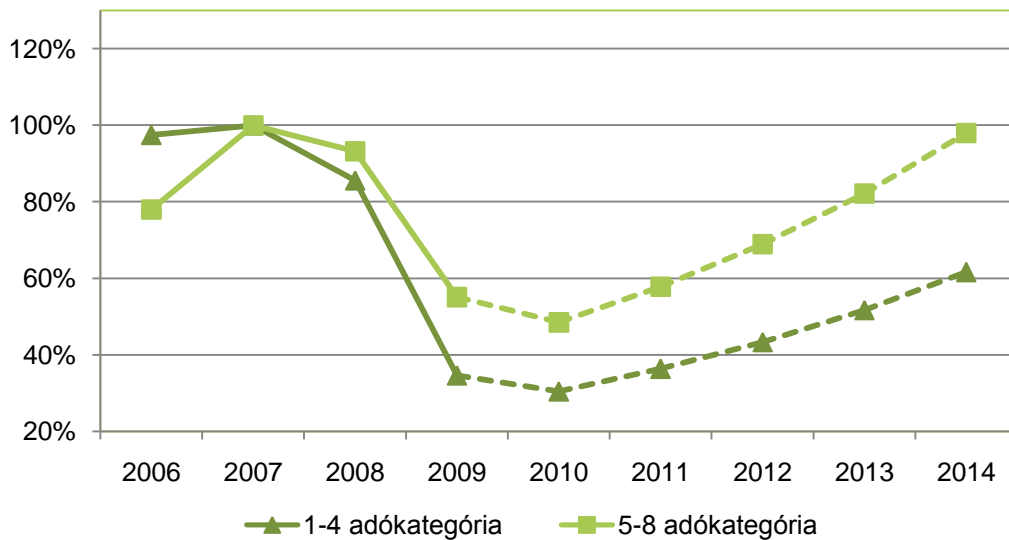
Az adókatégoriánkénti adóbevétel meghatározása

A 2006 és 2009 közötti időszakra adókatégoriánként rendelkezésünkre áll a regisztrációs adóból származó bevétel. Ez alapján minden adókatégoria esetében meghatározzuk az átlagos adótételt. Ezt az átlagos adótételt változatlanak tételezzük fel a kivétítési horizonton.

A forgalomba helyezett autók között 2008-ról 2009-re csökkent a kisautók (1500 ccm-ig) aránya. Ennek háttérében valószínűleg a válság hatására beszűkülő hitelkínálat és a rendelkezésre álló jövedelem csökkenése áll. A lakosság által hitelre vásárolt autókon belül korábban a kisebb teljesítményű autóknak volt nagyobb súlya. A hitelezési feltételek szigorodása miatt úgy gondoljuk, hogy a kisautók aránya a 2009-es szinthez képest nem változik, a piac helyreállása után sem tér vissza a válság előtti szintre. A fentiek értelmében a Magyarországon elsőként forgalomba helyezett autók eloszlásában nem feltételezünk változást 2014-ig 2009-hez képest (A7. ábra).

⁹⁴ MKKT: Technikai kivétítés 2010-2014. A [teljes dokumentum](#) (pdf) elérhető az MKKT honlapján.

A7. ábra: Forgalomba helyezett személyautók számának alakulása (2007 = 100%)

A regisztrációs adóból származó bevétel

A fentiek értelmében az autók forgalomba hozásából származó teljes regisztrációs adó-bevétel: Az i -ik adókatégóriából származó regisztrációs adóbevétel: $R_t = \sum_i w_i Q_t T_i$, ahol:

w_i : az i adókatégória súlya;

Q_t : a t évben forgalomba helyezett autók száma (előrejelzés);

T_i : az i adókatégóriához tartozó átlagos adótétel.

A motorkerékpárok forgalomba helyezéséből adódó regisztrációs adóbevételt a fentiekhez hasonló módszerrel számítjuk.

A.4. Lakossági befizetések

A.4.1. Személyi jövedelemadó

Felhasznált adatok

- A személyi jövedelemadó bevallásokból készített összefoglaló táblázatok (4-es és 5-ös közlési táblák: jövedelemsávok szerint bontott összevont adóalap, adókedvezmények, adójóváírás, számított adó, kedvezményekkel csökkentett adó és adófizetési kötelezettség, 23-as számú táblázat a családi adókedvezményről – APEH, 2008-2009); külön APEH-adatszolgáltatás a kifizetői adók összegéről.
- A Magyar Államkincstár napi jelentései
- A természetbeni juttatások és a korábban adómentes jövedelmek becsült adatai (Nemzetgazdasági Minisztérium, 2008-2009)
- A háztartások (konszolidált) pénzeszköz-állománya eszköztípus szerinti bontásban, negyedévenként (Nemzetgazdasági pénzügyi számlák, MNB, 2007. első negyedévtől -2010. második negyedévig)

- A 2008-as személyi jövedelemadó bevallásokból vett tízszázalékos véletlen (anonim) minta (APEH)
- Imputált mikroadatbázis: a TÁRKI Háztartás Monitor 2007, a Háztartási költségvetési és Életkörülmények Felvétel 2008 és az anonim APEH SZJA 2008 adatállományok többszörös összekapcsolásával (a családi adó- és adóalap kedvezmény vizsgálatára)

Jogsabályi háttér

A személyi jövedelemadóra vonatkozó jogszabályok gyakran változtak az elmúlt években, akár év közben is és a nemrég benyújtott T/1376. számú törvényjavaslat ismét jelentős átrendezést jelent⁹⁵. 2010-ben jelentősen emelkedett a sávhatár, míg 2011-től egykulcsos lesz az szja. 2010-től az összevont jövedelmeket szuperbruttósítani kell, ami azt jelenti, hogy az adót a bruttó kereset munkáltatói járulékkal emelt összege után kell fizetni. Ennek megfelelően változott az adójóváírás formulája is. Az adóalap-kiegészítésnek is nevezett adóalap számítási módszer két lépcsőben, 2013-ra megszűnik. 2010-től megszűnt a különadó és egyes adókedvezmények, valamint közteherkötelessé váltak egyes természetbeni illetve korábban adómentes juttatások. Ezek rendszere 2011. január 1-től ismét változik.

Nyolc pontba szedve összefoglaljuk a T/1376 törvényjavaslat változtatásait a személyi jövedelemadó rendszerben.⁹⁶

- 1) Az összevont adóalapra vonatkozó névleges adókulcs egységesen 16% lesz a jövedelem nagyságától függetlenül.
- 2) Az adóalap-kiegészítés három év alatt fokozatosan megszűnik. 2011-ben még a teljes munkáltatói járulékokkal növelt (27%) adóalap a személyi jövedelemadó alapja. 2012-ben ez megfelelődik (13,5%) és 2013-ban megszűnik. Ez esetben is, mint az adókulcsnál, az összehasonlítás a szuperbruttó hatályban maradásához képest történik.
- 3) Az adójóváírás 2011-től a bér- és adóalap-kiegészítés 16 százaléka, havonta maximum 12100 forint (korábban 15100 Ft volt), amelyet teljes mértékben (az adóalap-kiegészítéssel növelt) 2 millió 750 ezer forintos éves összes jövedelemig, 12%-os csökkenő összegben pedig 3 millió 960 ezer forintos éves összes jövedelemig lehet érvényesíteni. Az adójóváírás szerkezete kivételünk horizontján állandó, azaz nem vesszük figyelembe annak semmilyen, még törvénybe nem foglalt 2012-es és 2013-as változását.
- 4) Megszűnik az adóterhet nem viselő járandóságok kategóriája. Az eddig ide sorolt jövedelmek (nyugdíj, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás stb) – a hallgatói munkadíj kivételével – adómentessé válnak. Ez azt jelenti, hogy többé nem képezik az összevont adóalap részét, a rájuk eső adóval tehát nem kell csökkenteni a számított jövedelemadót.
- 5) Lényegesen kibővül és családi adóalap-kedvezménnyé alakul az eddig csak három- és többgyerekesek számára igénybe vehető családi adókedvezmény. Egy és két

⁹⁵ Ahogy a jelentés bevezetőjében jeleztük, a jelen költségvetési javaslat hatásvizsgálatának készítésekor a figyelembe vett jogszabályokba közé beleértjük nem csak a már kihirdetett, hanem az október 30-ig általános vitára alkalmasnak talált törvényjavaslatokat is, és a hatásokat ezekhez képest számszerűsítjük.

⁹⁶ A Költségvetési Tanács a törvényjavaslatról készített hatásvizsgálatának teljes szövege elérhető az MKKT honlapján ([pdf](#)).

gyermek után havonta 62500 forint adóalap-kedvezmény érvényesíthető, ez hatásában hasonló egy havi 10 ezer forint adókedvezményhez. A legalább három gyermekkel rendelkezők esetében az adóalap-kedvezmény 206 250 forint, ami adókedvezményben 33 ezer forintot jelent gyermekekenként (a jelenlegi szabályozásban a kedvezmény 4 ezer forint / gyerek a legalább három gyerekeseknél). A kedvezmény megosztható a jogosulttal közös háztartásban élő házastárssal vagy élettárssal. Adóalap-kedvezményként való bevezetésével a családi kedvezmény az eddigi helyzethez képest (a számított szja-ból előbb az adójóváírást, és csak utána a családi adókedvezményt lehetett levonni) a kedvezmények sorában az első helyre kerül.

- 6) Az egykulcsos adórendszer 16 százalékos kulcsa az elkülönülten adózó jövedelmekre (tőkejövedelmek, vagyonátruházásból származó jövedelem, kamatjövedelem stb.) is érvényes 2011-től. Ez az esetek többségében adócsökkenést (25 illetve 20 százalékról) jelent, egy jelentősen kisebb körben viszont adóemelés (az eddigi 10 százalékos osztalék esetében).
- 7) Átrendezésre kerül sor a béren kívüli juttatások rendszerében is. A korábbi kategóriák ugyan megmaradnak, azonban az egyes kategóriákra jellemző kulcsváltozásokon túl azok szerkezete is némileg átalakul.
- 8) Az önkéntes kölcsönös biztosítási és a nyugdíj-előtakarékossági számlára történő befizetés kedvezménye 30%-ról 20%-ra csökken. Az átmeneti adókedvezményeket (például a lakáscélú hiteltörlesztés kedvezményét) 2015-ig kivezetik. A családi kedvezményen kívüli néhány megmaradó kedvezmény esetében eltörlik a felső igénybevételi határt.

Az SZJA és az adójóváírás 2008-2011 között érvényes szabályait az alábbi két táblázat foglalja össze.

A5. táblázat: SZJA szabályok 2008-2013 között

SZJA (különadóval)	Kulcs 1	Kulcs 2	Kulcs 3	Sávhatár 1	Sávhatár 2
2008	18%	36%	40%	1700000	7137000
2009	18%	36%	40%	1900000	7446000
2010	21,6%	40,6%	-	3937000	-
2011	20,3%	-	-	-	-
2012	18,2%	-	-	-	-
2013	16,0%	-	-	-	-

Az A5. táblázatban a 2010-es adókulcsokat és sávhatárt a korábbi évekkel való összehasonlíthatóság kedvéért a törvényi (szuperbruttó jövedelem szerinti) értékekről a bruttó jövedelem szerinti értékekre számítottuk át. 2010-ben a törvényi alsó adókulcs értéke 17%, a felső kulcsé 32%; a sávhatár 2010-ben 5 millió forint. 2011-től 2013-ig a törvényben meghatározott adókulcs 16 százalék lesz, azonban az adóalap-kiegészítés fokozatosan megszűnik: a 2011-es szorzó még a 2010-essel megegyező ($16\% \cdot 1,27 = 20,32\%$), 2012-ben ennek már csak a fele ($16\% \cdot 1,135 = 18,16\%$) és végül 2013-ban a szorzó egyszeres.

A6. táblázat: Az adójóváírás szabályai 2008-2011 között⁹⁷

Adójóváírás	Mértéke	Éves maximuma (Ft)	Korlátja (Ft)	Fokozatos megállításának mértéke	Fokozatos megállításának határa (Ft)
2008	18%	136 080	1 250 000	9%	2 762 000
2009	18%	136 080	1 250 000	9%	2 762 000
2010	21,6%	181 200	2 510 240	15,2%	3 700 000
2011	20,3%	145 000	2 165 354	15,2%	3 118 110

Az A6. táblázatban a 2010-es és 2011-es adójóváírás paramétereit a korábbi évekkal való összehasonlíthatóság kedvéért a törvényi (szuperbruttó jövedelem szerinti) értékekről a bruttó jövedelem szerinti értékekre számítottuk át. 2010-ben az adójóváírás törvényi (szuperbruttó) paramétereit: az adójóváírás mértéke 17%; korlátja 3 188 000 Ft; fokozatos megállításának mértéke 12%; fokozatos megállításának határa 4 698 000 Ft (Az adójóváírás éves maximuma nem változik a szuperbruttósítás hatására). 2011-re a T/1376. számú törvényjavaslat szerint az adójóváírás törvényi értékei: az adójóváírás mértéke 16%; korlátja 2 750 000 Ft; fokozatos megállításának mértéke 12%; fokozatos megállításának határa 3 960 000 Ft, míg az adójóváírás éves maximuma 145 200 forintra csökken.

A T/1376. számú törvényjavaslat szabályozási változásin kívül a következőket is figyelembe vesszük. A személyi jövedelemadóban a béren kívüli juttatások szabályozása az Országgyűlés által 2009. június 29-én elfogadott, a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról szóló 2009. évi LXXVII. törvényben, valamint az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvénnyel és a megtakarítások ösztönzésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi CXVI. törvényben foglalt módosítások következtében 2010. január 1-től megváltozott.

Módszertan

A módszertan leírásának a szerkezete a személyi jövedelemadó bevallás kitöltésének szerkezetét követi. Az (1) összevont adóalapról számoljuk ki a (2) számított szja-t, amiből kivonjuk az (3) adójóváírást, majd szintén levonjuk az (4) adóterhet nem viselő járandóságokra eső adót (2010-ig) és az (5) adókedvezményeket. Így áll elő az összevont adóalap adója, amelyet növelnünk kell az (6) elkülönülten adózó jövedelmek adójával.

Ezek után vesszük figyelembe a (7) magánszemélyhez nem köthető személyi jövedelemadóhoz tartozó adóbevételeket, amelyek nem a személyi jövedelemadó bevallásból származnak. Itt két nagy tételnek, a (8) kamatadónak és a (9) 2009-ig adómentes béren kívüli juttatásokból származó bevételeknek külön alfejezetet szánunk. Végül röviden ismertetjük a (10) személyi jövedelemadó bevételek 2010-es eddigi éven belüli lefutását.

Mivel adataink többsége adóbevallási adat, a pénzforgalmi szemléletű eredményekhez korrekciót kell végrehajtanunk. A t évi bevallásokból számolt számított szja tizenegy tizenkettőhöz (I-XI hónapok) hozzá kell adnunk a $t-1$ évi eredményszemléletű számított

⁹⁷ A sajtóban megjelent 2012-re és 2013-ra vonatkozó, az adójóváírás kivezetéséről szóló elképzelésekkel a változatlan szabályozási pályára vonatkozó feltételezésünk alapján jelen technikai kivetítésben nem számolunk.

szja egy tizenkettédét (decemberi munkavégzés januárban kifizetett bére), és így kapjuk a t évi pénzforgalmi adatot. Az adójóváírással, családi és egyéb év közben érvényesíthető adókedvezményekkel hasonló a helyzet. Más adókedvezmények (például biztosítási kedvezmény, közcélú adomány kedvezménye stb), csak az adóbevalláskor érvényesíthetők, és így t évi eredményszemléletű értékük pénzforgalomban teljes egészében $t+1$ évre vonatkozik.⁹⁸

1) Az összevont adóalap előrejelzése:

Az összevont adóalapot öt részre osztjuk: a munkaviszonyban lévő alkalmazottak bérjövödelmére, egyéni vállalkozói kivételre, mezőgazdasági őstermelésből származó jövedelemre, adóterhet nem viselő járandóságokra, és „egyéb jövedelemre”. Az egyéb jövedelem⁹⁹ kategóriában kezeljük a nem önálló tevékenységek közül az ún. más nem önálló tevékenységből származó jövedelmeket (például az országgyűlési, helyi önkormányzati, európai parlamenti képviselőként szerzett jövedelem); a nem önálló tevékenységgel kapcsolatos költségtérítést. A végkielégítésnek adott évben figyelembe vett részét és az előző évi végkielégítésnek adott évben figyelembe vett részét a munkanélküliségbe lépők számára vonatkozó feltételezésünkkel konzisztens módon indexáljuk (lásd a Függelék bérgarancia-kifizetésekről szóló A.7. fejezetét). Ugyancsak az egyéb jövedelmek közé soroljuk az önálló tevékenységek közül a más önálló tevékenységből származó jövedelmeket (itt vannak például az ingatlanhoz kapcsolatos egyes jövedelmek) és az egyéb tevékenységek közül mindent az adóterhet nem viselő járandóságokon kívül.¹⁰⁰

Ezen öt jövedelemkategóriát vezetjük tovább az előrejelzési horizonton jövedelemsávonként külön a következő indexálással:

1) A munkaviszonyban lévő alkalmazottak bérjövödelmét a nemzetgazdasági bértömeg változásnak megfelelően vetítjük előre; 2) a kivételt elszámoló egyéni vállalkozók jövödelmét 2010-ben a minimálbér-emeléssel indexálva, utána pedig a technikai kivétel feltételezései szerint változatlan nominális szinten tartva; 3) a mezőgazdasági őstermelők jövödelmét változatlan nominális szinten tartva (a tapasztalat alapján egyik sem változó); 4) az adóterhet nem viselő járandóságot bevallók átlagos ilyen típusú jövödelmét a nyugdíjindexszel, létszámát a nyugdíjasok létszámával vetítjük előre; végül 5) az egyéb jövedelem kategóriába eső jövedelmeket nominális GDP-vel vetítjük előre. Az öt jövedelemkategória összege adja előrejelzési horizonton az összevont adóalapot, amely így jövedelemsávosan is rendelkezésünkre áll. 2010-től a szuperbruttósítás miatt 1,27-es korrekciós szorzót is használunk az adóterhet nem viselő járandóságok kivételével, ezt 2011-ben ugyanígy, 2012-ben 1,135 szorzót használva, majd 2013-tól egyszeres szorzót használva végezzük el.

2) A számított adó előrejelzése:

A 2009-es összevont adóalaphoz tartozó létszámadatokat indexáljuk a nemzetgazdaságban foglalkoztatottak létszámára vonatkozó feltételezésünkkel és minden jövedelemsávban átlagot számolunk. Erre a jövedelemsávonkénti átlagjövedelemre vetítjük rá az aktuális évi

⁹⁸ Így állhat elő például, hogy 2010 januárjától megszüntetett kedvezményeknek még van 2010. évi pénzforgalmi hatásuk.

⁹⁹ Az egyes altételek hozzávetőleges méretéről augusztusi elemzésünkben lehet tájékozódni.

¹⁰⁰ Vagyis: magánnyugdíjpénztár által a kedvezményezett részére kifizetett, szolgáltatásnak nem minősülő jövedelem; külföldi kiküldetésből származó jövedelem; egyéb jogcímen kapott jövedelem; a kettős adóztatást kizáró egyezmény szerint külföldön adóköteles, adóterhet nem viselő járandóságnak nem minősülő jövedelem; a kettős adóztatást kizáró egyezmény hiányában külföldön is adózott jövedelem.

személyi jövedelemadó képletét. Végül az adott jövedelemsávhoz tartozó, indexált létszám kategóriával szorozva számított személyi jövedelemadó tömegeket kapunk, melyeknek összege az adott évi számított összevont személyi jövedelemadó.

A 2009-es adatokból így számított szja-t összehasonlítva a valós 2009-es számított szja-val adódik az összevont adóalap korrekciónk (0,99), amit a teljes előrejelzési horizonton tovább vezetünk.

3) Az adójóváírás előrejelzése:¹⁰¹

A munkaviszonyban lévő alkalmazottak jövedelemsávonkénti előre jelzett átlagjövedelmére vetítjük az adójóváírás adott évben érvényes képletét. A jövedelemsávonkénti átlagos adójóváírást utána az előre jelzett létszámmal felszorozva megkapjuk a „számított” adójóváírást, amelyet aztán egy jövedelemsávonkénti korrekciós függvényt alkalmazva kapjuk meg a „valódi” előre jelzett adójóváírás-tömeget.

A korrekciós függvényt 2009-ben a tényadatok alapján (a tényleges adójóváírás jövedelemsávonkénti ismeretében) pontosan meg tudjuk határozni. A 2009-es számított adójóváírás előrejelzésünk és a 2009-es tényadat eltéréséből adódó eltérést korrekcióként használjuk az előrejelzési horizonton. Ez a korrekció ekvivalens a korábbi mikro alapú és aggregált jövedelemsávok adatokra épülő előrejelzési módszertanunk eltéréseivel.

4) Az adóterhet nem viselő járandóságokra eső adó előrejelzése:

Az adóterhet nem viselő járandóságokra vonatkozó, jövedelemsávonkénti előrejelzésünkre (ld. feljebb) vetítjük az éves aktuális adótáblát, ezután korrigálunk a foglalkoztatottak létszámának várható változásával, és így kapjuk meg az adóterhet nem viselő járandóságok adójára vonatkozó kivetítésünket. Ez 2010-ig adót csökkentő tétel, 2011-től, lévén ezek a tételek kikerülnek az összevont adóalapból, már csak 2011-re áthúzódó csekély pénzforgalmi hatásuk van. Az adóterhet nem viselő járandóságok összevont adóalapból történő kiemelése növeli az igénybe vehető adójóváírást annak lecsengési szakaszában, ami kb. 6 milliárd Ft bevételkiesést okoz. Ugyanakkor a járandóságok adómentessé tétele az adóbevallást egyszerűsíti és az adminisztrációs költségeket csökkenti.

5) Az adókedvezmények előrejelzése:

Az adójóváírás és az adóterhet nem viselő járandóságok adója mellett a következő, 2010-ben érvényben lévő adókedvezményekkel csökkentjük a számított adót¹⁰².

- 1) A nyugdíjpénztári szolgáltatás kedvezménye (bérdinamikával).
- 2) Családi adókedvezmény (az igénybe vevők számának trendjével). Ez év közben is érvényesíthető, ezért 11/12-es pénzforgalmi korrekciót végzünk.
- 3) A külföldön megfizetett adó kedvezménye (bér- és keresettömeg változásával).
- 4) A súlyos testi fogyatékoság miatt levonható összeg (2010-ig a minimálbér növekedési ütemével, onnantól a technikai kivetítés módszertanának megfelelően változatlan nominális szinten tartva). Ez év közben is érvényesíthető, ezért 11/12-es pénzforgalmi korrekciót végzünk.
- 5) A lakáscélú hiteltörlesztés kifutó adókedvezménye (fix arányú éves csökkentés).
- 6) A mezőgazdasági őstermelői kedvezmény (változatlan nominális szint).
- 7) A felnőttképzés kedvezménye (inflációval).

¹⁰¹ A korábban használt mikro alapú és aggregált jövedelemsávok adatokra épülő előrejelzési módszertanunk leírását az augusztusi technikai kivetítés II.4.1. fejezete tartalmazza. A [teljes dokumentum](#) (pdf) elérhető az MKKT honlapján.

¹⁰² Minden tételnél zárójelben tüntettük fel az indexálás módját.

T/1376 törvényjavaslat alapján a súlyos testi fogyatékoság miatt levonható összeg és őstermelői kedvezmény változatlan feltételekkel, de jövedelemkorlát nélkül érvényesíthető, az egyéb, áthúzódó kedvezmények (tandíj halasztott kedvezménye, lakáscélú hiteltörlesztés áthúzódó kedvezménye) tekintetében pedig a törvényjavaslat rögzíti, hogy azokat utoljára a 2015. évi adó terhére lehet elszámolni, ezek tehát fokozatosan megszűnnek.

6) Az elkülönülten adózó jövedelmek adójának előrejelzése:

Az előrejelzés alapja a 2009-es személyi jövedelemadó bevallások alapján készült 4-es APEH közlési tábla, amely összegzi a bevallók elkülönülten adózó jövedelmeit és azok adóját (161-184 sorok).

A társasági nyereségadó-alapra vonatkozó előrejelzésünkkel megegyező dinamikával vetítjük ki a tulajdonosi típusú jövedelmeket. Ezek közé tartozik az osztalékjövedelem, a vállalkozásból kivont jövedelem, az egyéni vállalkozói jövedelem és osztalékalap, az egyéb forrásadós jövedelmek, a tőzsdei ügyletből származó jövedelem és az ellenőrzött külföldi társaság, egyéb szervezet által juttatott jövedelem. Az osztalék esetében a válság miatt 2009-ben külön korrekciót végzünk, hogy a 2009-es költségvetési szintű pénzforgalmi tényadatot visszkapjuk.

A nominális GDP ütemével indexáljuk a következő jövedelmeket: ingó vagyontárgy értékesítéséből származó jövedelem, ingatlan bérbeadásából származó jövedelem, életjáradékból származó jövedelem, árfolyamnyereségből származó jövedelem, privatizációs lízing jövedelme, értékpapír kölcsönzésből származó jövedelem, kamatból származó jövedelem, csereügyletből származó jövedelem és a fizetővendéglátás tételes átalányadója.

A vagyonátruházásból származó jövedelem az illetékekre vonatkozó előrejelzésünkkel konzisztensen tartalmazza az ingatlanpiaci tranzakciókra vonatkozó feltevésünket (a leírást lásd a függelék A.4.2. fejezetében).

Az elkülönülten adózó jövedelmekre is vonatkozó egykulcsos 16%-os adókulcs bevezetése további bevételkieséssel jár. Ebből legjelentősebb a magánszemélyhez nem köthető (kifizetői) kamatadó és a 25%-os osztalékadó 16%-ra csökkentése. Az egységes kulcs bevezetése révén értelmét veszti az ingatlan-bérbeadáshoz kapcsolódó adózási módok közötti választási lehetőség, így az ingatlan bérbeadásából származó jövedelem után az önálló tevékenységre irányadó szabályok szerint kell adózni.

7) A magánszemélyekhez nem köthető személyi jövedelemadó előrejelzése:

Előrejelzésünk 2008 és 2009-es adatokon alapul. Az alábbi tételeket jelezzük előre:

- Társasházaknak kifizetett jövedelemből levont forrásadó: inflációs rátával indexáljuk.
- Egyéb jogcímen levont személyi jövedelemadó; más, a kifizetőt terhelő személyi jövedelemadó: inflációs rátával indexáljuk.
- Reprezentáció, üzleti ajándék utáni adó: 2010-től a társasági adózásban szerepel, a személyi jövedelemadóban maradó részét (a nem társasági adóalanyokra vonatkozó) bérindexálással vezetjük tovább.
- Önkormányzat által fizetendő 33, illetőleg 8%-os szja: az inflációval vezetjük tovább.
- A külföldi illetőségű magánszemélyt terhelő szja: a bértömeeggel vezetjük tovább.
- A kamatjövedelmet terhelő 20%-os (2011-től 16%-os) személyi jövedelemadó: lásd alább.
- Természetbeni juttatások után a kifizetőt terhelő 54%-os szja: lásd alább.

8) A kamatadó előrejelzése:

A kamatadó-bevételt az adóalap közvetett mérőszámaihoz tudjuk kötni: az MNB által publikált nemzetgazdasági pénzügyi számlákban figyeljük meg a háztartások (konszolidált) pénzeszköz-állományát eszköztípus szerinti bontásban, negyedévenként. Részletes módszertanunkat lásd a 2010. augusztusi kiadványunkban.

Az évközi folyamatok alapján a 2010. évre augusztusban adott előrejelzésünkhöz képest kevesebb, 92 milliárd forint körüli bevételre számítunk 2010-re. A 2011. január elsején életbe lépő 16 százalékos adókulcs a kifizető által levont kamatjövedelem-adóra is vonatkozik, ami eredményszemléletben 15,6 milliárd forint bevételkiesést jelent jövőre.

9) A 2009-ig adómentes béren kívüli juttatásokból származó közterhek előrejelzése

A 2009-ig adómentes juttatások 2010-ben öt csoportba sorolhatók: (1) 2010-ben is adómentes; (2) bizonyos értékhatárig a munkáltató kedvezményes, 25%-os adót fizet; (3) 54%-os szja, valamint az adóval megnövelt rész után 27%-os járulék terheli; (4) teljes egészében adó- és járulékköteles; végül (5) adóterhet nem viselő járandóság (ide csak a munkáltatói lakáscélú támogatás tartozik).

A különböző adózási szabályok alá kerülő csoportok közti átrendeződéssel kapcsolatban 2010. márciusban azt feltételeztük, hogy az 54%-os adó alá tartozó elemeket a munkáltatók a jövőben már kevésbé választják, helyette 25%-os adót viselő juttatásokat adnak munkavállalóiknak változatlan bruttó értéken. Az 54%-os adókulcs alá eső juttatások teljes helyettesítését 2011-től feltételeztük, és 2010-re átmenetileg e juttatások korábbi értéke egynegyedének megmaradására számítottunk.¹⁰³

Az APEH 2010 első tíz hónapjára vonatkozó bizonylatsoros beszámolója tartalmazza a 25%-os körbe tartozó juttatások után fizetett adót. Az éves juttatások összege az első tíz hónap alapján a teljes évre arányosítva számolható, és így adódik az utánuk fizetett adó is.

A 2009-ig adómentes béren kívüli juttatások megadóztatására vonatkozó vállalati reakciókat korábban semmilyen forrásból nem tudtuk becsülni, jelenleg azonban már rendelkezésünkre állnak az évközi adatok. Azt feltételezzük, hogy a vállalatok 2010-es alkalmazkodása gyors volt és már teljes egészében lezajlott, ezért további magatartási változással nem számolunk. A 2010 utáni évekre vonatkozó előrejelzésnél feltételezzük, hogy a béren kívüli juttatások értéke a foglalkoztatottak számát követi. A T/1376. számú törvényjavaslat a következő átrendeződést eredményezi a béren kívüli juttatások rendszerében. A korábbi kategóriák ugyan megmaradnak, azonban az egyes kategóriákra jellemző kulcsváltozásokon túl azok szerkezete is némileg átalakul:

- a) Egyes juttatásokat (például reprezentáció, üzleti ajándék) továbbra is csak kifizetői adó terhel (1,19*16%).
- b) A kedvezményes (eddig 25%-os kifizetői adókulccsal adózó) kör ezután 16%-os kulccsal fog adózni úgy, hogy az adó alapja a juttatás értékének 1,19 szerese. (A szorzó biztosítja, hogy egy adott értékű kedvezményes juttatás implicit adókulcsa azonos legyen az egyenértékű bérkifizetésével.) Ugyanakkor ebben a körben járulékfizetési kötelezettség továbbra sem keletkezik. Ide fog tartozni (adott értékhatárig) az üdülési csekk, a meleg és hideg¹⁰⁴ étkezési utalvány, utazási bérlet, iskolakezdési támogatás, a megújulási kártya (új elem), az internethasználati díj¹⁰⁵ és egyes, a magánszemély részére szóló havi foglalkoztatói hozzájárulás (önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztár,

¹⁰³ Márciusi feltételezéseinket a márciusi technikai kivetítés III.5.1. része részletesen tartalmazza. A [teljes dokumentum](#) (pdf) elérhető az MKKT honlapján.

¹⁰⁴ A hideg étkezési utalvány eddig az 54%-os adó és 27%-os járulékkulccsal adózó kategória részét képezte.

¹⁰⁵ Az internetes díj ez idáig a teljesen adómentes kategóriába tartozott.

egészségpénztár stb.). Ezzel a leggyakrabban igénybe vett juttatás-elemek gyakorlatilag egy csoportba kerülnek.

- c) Az eddig 54%-os adó- és 27%-os járulékkötelezettséggel terhelt juttatáskör adókulcsa szintén 16%-os szintre csökken úgy, hogy az 1,19-es szorzót itt is alkalmazni kell, és a járulékkötelezettség továbbra is fennmarad. Mivel a csoport korábban legjelentősebb eleme (a hideg étkezési utalvány) átkerül a kedvezményesen adózók körébe, ezért a csoport meglehetősen leszűkül. Ezeket a juttatásokat továbbra is munkaadói járulék terheli.
- d) Az összevont adóalap részét fogja képezni ezután például az iskolarendszerű képzés, a sportcélú támogatás és személyszállítási szolgáltatás,¹⁰⁶ amely tételek így az adóalap részeként adókötelesek, vagyis adóalap-kiegészítéssel növelt értékük után kell 16%-os adót – valamint munkaadói és munkavállalói járulékokat – fizetni a magánszemélynek. (Ugyanakkor ezek adóalapjából is levonható a családi adókedvezmény, és adójukból érvényesíthető adójóváírás, adókedvezmény.)

10) Éven belüli adatok a teljes szja-bevétel modellezésében

Az szja-bevételek nagy többségére (a kamatadón, a béren kívüli juttatásokon és néhány kisebb tételen kívül) nem rendelkezünk éven belüli részletes bontással, ezért az éven belüli adatokat csak aggregált módon – azonban a befizetéseket és a kiutalásokat külön kezelve – tudjuk vizsgálni. A havi befizetési adatok és a KSH havi átlagbér- és létszámadataiból egy hónap eltolással kiszámolt bértömeg arányát rávetítve a makropályából adódó éves bértömegre kaphatjuk az éves befizetés egy becslését. A kiutalások esetében az első tíz hónap tényadataihoz hozzáadjuk az előző évek utolsó két hónapjára vonatkozó átlagokat, és így jutunk a kiutalások éves becsléséhez. Az egyenleg a befizetések és kiutalások különbségeként adódik. A decemberi prémiumok mértékére és áthúzódására az éven belüli előrejelzés jelentősen érzékeny lehet.

Általában az éven belüli adatok felhasználásával adott év adott hónapjáig (adott esetben 2010 októberéig) ismeretes információk alapján a csak éves adatokat felhasználó, részletezettebb előrejelzésünkhöz képest eltérés mutatkozhat a teljes évre vonatkozóan. Mindkét típusú előrejelzésnek vannak előnyei és hátrányai, összesített előrejelzésünkben ezért a két előrejelzés súlyozott átlagát jelenítjük meg, az éven belüli előrejelzést az eltelt hónapok számával, az éves előrejelzést pedig a maradék hónapok számával súlyozva.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Az iskolarendszerű képzés idáig a kedvezményesen adózó kategória körébe tartozott, az utóbbi két elem pedig a teljesen adómentes csoportba.

¹⁰⁷ Így év elején 100% súllyal szerepelne az éves előrejelzés, év végén 100% súllyal az éven belüli előrejelzés, a két időpont között pedig lineárisan változik a súlyozás.

A.4.2. Illetékek

Felhasznált adatok

- Illetékbevételek képződése havi táblázatok (APEH, 2008-2009)
- Illetékbevételek felosztása havi táblázatok (APEH, 2008-2009)
- Féléves illeték zárási összesítők (APEH, 2007-2009)
- Illetékbevételek alakulása típusonként (NGM, Önkormányzati adók osztálya, 1991-2009)
- APEH ingatlan tranzakciós adatok
- MÁK napi gyorsjelentés az illetékek helyzetéről
- Eljárási illeték havi adatai (PM, 2005-2009)

Jogsabályi háttér

2010. január elsejével a visszterhes vagyónátruházási illeték általános mértéke a megszerzett vagyon terhekkal nem csökkentett forgalmi értéke után 10%-ról 4%-ra csökkent. Lakástulajdon szerzése esetén az illeték mértéke 4 millió forint forgalmi értékig 2% maradt, az ezt meghaladó összeg után azonban 6%-ról 4%-ra csökkent. A kormány bevezetett egy új típusú illetékformát, amely a belföldi ingatlanvagyonnal rendelkező társaságban fennálló vagyoni betét megszerzése esetén fizetendő, mértéke ingatlanonként 1 milliárd forintig 4%, a forgalmi érték ezt meghaladó része után 2%, de ingatlanonként legfeljebb 200 millió forint.¹⁰⁸

A júliusi adócsomagot tartalmazó, *Egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról* szóló 2010. évi XC. törvény is módosította az illetékek hatályos szabályozását. A törvény 26. § és 27. § értelmében mentes az öröklési és ajándékozási illeték alól az örökhagyó és az ajándékozó egyenes ági rokona (ideértve az örökbefogadáson alapuló rokoni kapcsolatot is) által megszerzett örökség és ajándék. Az örökösödés 20 millió forintos határig a közeli hozzátartozó esetében eddig is (2009 jan. 1-jétől) illetékmentes volt, mostantól azonban egyenes ágon az öröklési és ajándékozási illetéket egyáltalán nem kell megfizetni. A 20 milliós értékhatár a többi közeli hozzátartozóra megmarad. A módosítás 2010 második félévétől hatályos.

Módszertan

Az illetékbevételek előrejelzésében a teljes illetékbevételt és annak típusait jelezzük előre, és ezt követően osztjuk szét a központi költségvetést és az önkormányzatokat illető részre a szabályozás alapján. Az alábbiakban az öröklési és ajándékozási, a két visszterhes (ingatlan átruházási és gépjármű átruházási) és az eljárás illetékfajták technikai kivetítését foglaljuk össze.

Öröklési illeték: a 2009. január elsején történt jogszabályváltozást követően a közeli hozzátartozók mentesültek az illetékfizetési kötelezettség alól 20 millió forintos forgalmi

¹⁰⁸ Az illetéket azonban csak abban az időpontban kell megfizetni, amikor a vagyonszerző, illetve magánszemély esetén közeli családtagjai, gazdasági érdekeltségei tulajdonában álló vagyoni betétek aránya eléri, vagy meghaladja a társaságban fennálló vagyoni betétek 75%-át. Az illeték alapja az ingatlanal rendelkező társaság tulajdonában álló belföldi ingatlanok forgalmi értéke. Ebből azonban csak a vagyoni betét (vagy betétek összességének) arányának megfelelő rész képezi illetékfizetési kötelezettség alapját.

értékhatárig (gépjárművek öröklésénél nincs illetékmentesség, de az ezekből származó bevétel nem számottevő: 2009-ben csupán fél milliárd forint). Az APEH zárási összesítői alapján 2009-ig az öröklési illeték mintegy 75%-át fizették közeli hozzátartozók, így az ebből az illetékfajtából befolyt bevétel várhatóan ekkora mértékben esik vissza a szabályozás előtti, 2008. évi bevételhez képest, és aztán ezen a szinten marad. 2010 második félévétől további – az egész államháztartásra vonatkozó – 0,64 milliárd Ft csökkenés várható az egyenes ági illetékmentesség miatt (az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvényhez készült, a törvény elfogadása előtt publikált elemzésünk módszertanunkkal összhangban).¹⁰⁹ 2011-től kezdve a nyugdíj-előrejelzéssel konzisztens halálózási indexet és a nominális GDP-t használjuk a kivetítéskor, figyelve arra, hogy 2011-ben már a teljes évre érvényes az egyenes ági illetékmentesség.

Az évközi lefutást tekintve ez az illetékfajta még a 2009-es szabályozás változás miatti átmeneti állapotban van, az áthúzódások miatt még mindig nem érte el a 25%-ra való visszaesést. Az éves előrejelzésünk ezen adatokkal konzisztens.

Ajándékozási illeték: az ajándékozási illetékből befolyt bevétel értékét a vásárolt fogyasztás változásának megfelelően emeltük a kivetítési horizonton. 2010-ben itt is jelentkezik egy féléves (0,74 milliárd Ft-ot kitevő) csökkentő hatás. Az évközi adatok alapján az éves teljesülés a korábbi előrejelzésünknek megfelelően alakul.

Visszterhes gépjármű-átruházási illeték: az autópiaci eladások 2009-es nagymértékű visszaesését követően a 2011-2014-es időszakban fokozatos növekedéssel számolunk. Feltételezzük, hogy a használtautó-piac hamarabb helyreáll, mint az újautó-piac (mivel kevésbé is esett vissza a válság folyamán), de az összes illetékbevétel a visszterhes gépjármű-átruházásból 2014-re sem éri el a válság előtti szintet.

Visszterhes ingatlan-átruházási illeték: a legnagyobb részt kitevő lakóingatlan után fizetendő illetékrészt az APEH illetékösszesítők (követelés és befolyás között eltelt átlagos időszak) és az APEH ingatlan tranzakciós adatok (tranzakció időpontja és illeték kiszabása közt eltelt átlagos idő) alapján egy év késleltetéssel költjük a tranzakciók számának alakulásához. A lakástranzakciók számára és a lakásárindexre szakértői előrejelzést alkalmaztunk. Azt feltételezzük, hogy a tranzakciók száma nem esik tovább és jövőre megindul a növekedése, de az előrejelzési horizonton nem tér vissza a válság előtti értékére. A lakásárindex hamarabb indul felfelé, és az inflációval fog mozogni.

Az új – a társasági részesedés megszerzésén keresztül közvetve szerzett ingatlantulajdonhoz kapcsolódó – illetékből az év feléig 29 millió Ft folyt be, ezzel arányos éves bevételre számítunk (a korábbi, egész évre vonatkozó várakozás 29 milliárd volt).

¹⁰⁹ A teljes dokumentum elérhető az MKKT honlapján ([pdf](#)).

Eljárási illeték: több kisebb illetékfajtából áll össze. A Magyar Posta Rt illetékbevételei, az okmányirodákban jelentkező illetékbevételek, a VPOP illetékbevételei, az önkormányzati adóhatóságoknál képződő illetékbevételek, a cégbírósági eljárási illetékbevételek valamint az APEH által szedett bírósági eljárási illeték, felügyeleti illeték és államigazgatási eljárási illeték teszi ki; ezeket egyenként lineáris trenddel jelezzük előre és aztán összegezzük.

A.4.3. Egyéb lakossági adóbefizetések (bérfőzési szeszadó és lakossági vámbevételek)

Felhasznált adatok

- havi és éves gyakoriságú bérfőzési szeszadó-bevétel (KSH és NGM, 2005-2010)
- lakosságtól származó vámbevételek (NGM, 2005-2009)

Jogszabályi háttér

A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény, 63-67§.

Figyelembe vett jogszabályváltozás:

- 2010. szeptember közepétől sem a bérfőzetés, sem a magánfőzés keretében való lepárlás után nem kell bérfőzési adót fizetni háztartásonként éves szinten 50 literes főzött/főzetett mennyiség alatt.

A kivetítés módszertana

A havi bevételi adatok alapján látszik, hogy az érintettek a kedvezőbb szabályozási időpont utánra halasztották a bérfőzetésüket (az új szabályozási tervezetet 2006. júniusában jelentették be. Az első olyan hónapban, amikor már az új szabályozás hatályban volt, azaz 2010 októberében 38 millió Ft bevétel keletkezett bérfőzési szeszadóból (és lakossági vámból). 2010 novemberétől a korábbi szabályozási környezethez képest elhanyagolható nagyságú bevétel várható a bérfőzési szeszadóból, ami az éves 50 literes korlát (hektoliterfokban) meghaladásából, illetve a bérfőzetett/magánfőzetett szesz kereskedelmi forgalomba hozatalából származhat. Feltételezzük, hogy az a korábbi szabályozáshoz képest alacsony bevétel, amely várhatóan keletkezni fog bérfőzési szeszadóból, szezonális jelleget fog mutatni éven belül. Részben ezért 2011-től éves szinten 200 millió Ft-ban rögzítjük éves szinten a technikai kivetítés horizontján.

A lakossági vámbevételeket a legutolsó három 3 év átlagában nominálisan rögzítjük az előrejelzési horizonton.

A.5. Családi támogatások és egyéb szociális juttatások

A.5.1. Anyasági támogatás

Felhasznált adatok

- Átlagos ellátás és ellátotti létszám éves adatai (KSH), 2006 – 2009.
- Átlagos ellátás és ellátotti létszám havi adatai (MÁK), 2005. július – 2010. szeptember
- Élveszületések száma (KSH tényszámok és demográfiai előrejelzés), 2001 – 2014.

Jogszályi háttér

- A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény
- Az öregségi nyugdíj legkisebb összege: 168/1997. (X. 6.) Korm. rend. 11. §

Módszertan

A 2010. évi ellátotti létszámra az év első kilenc hónapjának adataiból, valamint az elmúlt évek ellátotti létszámának éven belüli alakulásából következtetünk.

Az anyasági támogatás gyermekenkénti összege megegyezik az öregségi nyugdíjminimum 225%-ával, ikergyermekek esetében pedig 300%-ával. Mivel a kivetítést változatlan szabályozás mellett kell elkészítenünk, az öregségi nyugdíjminimumot a kivetítési horizonton változatlanul feltételezzük. Továbbá változatlanul feltételezzük az ikerszületések teljes születésszámhoz viszonyított arányát. Így a kivetítési horizonton a fajlagos ellátást változatlanul tekintjük. Az igénybevevők számának a jogosultakhoz viszonyított arányát a 2010-es értéken változatlanul tartjuk. Ezek a feltételezések a korábbi megfigyelésekre és a megfigyelések mögöttes folyamatainak stabilitására épülnek.

A.5.2. Gyermekgondozási segély (GYES)

Felhasznált adatok

- Átlagos ellátás és ellátotti létszám éves adatai (KSH), 1970 – 2009.
- Átlagos ellátás és ellátotti létszám havi adatai (MÁK), 2005. július – 2010. szeptember
- Az igénybevevői létszám megoszlása a gyermekek száma, valamint a legfiatalabb gyermek kora szerint, 2008. április
- 0-3 évesek száma (KSH tényszámok és demográfiai előrejelzés), 2001 – 2014.

Jogszályi háttér

- A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény.
- Az öregségi nyugdíj legkisebb összege: 168/1997. (X. 6.) Korm. rend. 11. §

Figyelembe vett jogszabályváltozások:

- A 2010. május 1. után született gyermekek esetében a GYES három helyett csak két éven keresztül jár. (A hosszabb folyósítást keletkeztető esetek szabályozása nem változott.)
- Közvetett hatása lehet a TGYÁS-t és a GYED-et érintő szabályozás-változásnak: 2010. május 1-től terhességi-gyermekágyi segély és gyermekgondozási díj annak jár, aki a szülést megelőzően két éven belül (a korábbi 180 helyett) 365 napon át biztosított volt, és a biztosított jogviszonyba beszámítható időszakok köre is szűkült. A GYED esetében a folyósítás időtartama megegyezik az előző két évben szerzett biztosított jogviszony hosszával.

Módszertan

Változatlanok tételezzük fel az átlagos ellátási szintet a 2010 első kilenc hónapjára jellemző átlagos szinthez képest, mert nem feltételezünk változást sem az öregségi nyugdíjminimum értékében, sem az ikerszületéseknek az összes élveszületéshez viszonyított arányában.

A tényadatok szerint az ellátotti létszám hónapról hónapra nő, ezért a 2010. év hátralévő részének átlagos létszámát a májusi létszámmal megegyezőnek várjuk, majd 2010-et követően a 0-3 korévek létszámához képest változatlanok feltételezzük.

Ezt azonban a jogszabályváltozások miatt két módon kell módosítani egészen addig, amíg az új szabályok hatása teljes mértékben nem érvényesül, és nem alakul ki egy új, stabil szint:

- Változatlan magatartást feltételezünk a szereplőkről, ami azt jelenti, hogy a TGYÁS és a GYED szigorodó szabályai miatt a jogosultságukat elvesztők ezen ellátási formák helyett GYES-t vesznek majd igénybe. Ez csekély mértékben már 2010 második felében hatást gyakorol a létszámmra, és a hatás fokozatosan egyre jelentősebbé válik.
- A jogosultsági időtartam rövidülésének hatása 2012-től jelentkezik. Ennek ellátotti létszámra gyakorolt hatását azon igénybevevők becsült számával közelítettük, akik 2009 áprilisában 2 és 3 év közötti, nem beteg, nem iker gyermekkel voltak GYES-en. (A GYES-en lévőknek több mint fele van GYES-en 2 év fölötti gyermekkel, hiszen sokan váltottak GYES-re a már eddig is csak a gyermek 2 éves koráig járó GYED lejárta után.)

Az alkalmazott becslési módszer képlete:

$$GYES_t = L_GYES_t * A_GYES_t$$

$$L_GYES_t = \alpha_{2010} * P_t^{0-3} - S_t * L_GYES_{23_{2008}} + L_GYED_t^* + L_TGYÁS_t^*$$

$$A_GYES_t = \beta_{2010} * NYM_{2010}$$

ahol:

$GYES_t$: a GYES kiadások t évi nagysága;

L_GYES_t : a t évi ellátotti létszám;

A_GYES_t : a t évi átlagos ellátási szint;

α_{2010} : az átlagos igénybevételi hányad, 2010, becsült;

P_t^{0-3} : a referencia-népesség (0-3 évesek);

S_t : jogszabályváltozási súly-változó, ami 2012 előtt 0, 2012-ben 0,25, egyébként 1;

L_GYES23_{2008} : a 2-3 év közötti gyermekkel (vagy több gyermekkel, akik közül a legfiatalabb 2-3 év közötti) GYES-en lévők száma, 2008. áprilisi igénybevételi adatok alapján;

$L_GYED_t^*$, $L_TGYÁS_t^*$: azon GYED-, illetve TGYÁS-igénybevevők száma, akik a jogszabályváltozás miatt elveszítik a GYED-, illetve TGYÁS-jogosultságukat (időarányosan);

β_{2010} : az átlagos kifizetésnek az öregségi nyugdíjminimumhoz viszonyított aránya (az eltérés oka az ikrek után járó magasabb ellátás), 2010, becsült;

NYM_{2010} : az öregségi nyugdíj kormányrendeletben rögzített legkisebb összege, 2010.

A.5.3. Családi pótlék

Felhasznált adatok

- Átlagos ellátás és ellátotti létszám éves adatai (KSH), 2006 – 2009.
- Átlagos ellátás és ellátotti létszám havi adatai (MÁK), 2005. július – 2010. szeptember
- 0-18 évesek száma (KSH tényszámok és demográfiai előrejelzés), 2006 – 2014.
- családi pótlékban részesülők száma az ellátás összege szerinti megoszlásban (MÁK), 2006 – 2010. április
- családi pótlékban részesülők száma korévenként, beteg – nem beteg megoszlásban (MÁK), 2009. április

Jogszabályi háttér

- A 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- A fenti törvény végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) korm. rendelet
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (amely meghatározza a tanköteles korhatárát)
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 72.§ (1) bekezdése (amely meghatározza, hogy mikor kerül egy gyermek ideiglenes elhelyezésre)

Figyelembe vett jogszabályváltozások:

- 2010. augusztus 31-től a sajátos nevelési igényű gyermekek kivételével a családi pótlék legfeljebb annak a tanévnek a végéig jár, amelyben a tanuló 20. életévét betölti – szemben a korábbi, 23 éves korhatárral.

Módszertan

2010 első kilenc hónapjának ellátási létszámra és átlagos ellátási összegre vonatkozó adataiból következtetünk a 2010. évi kifizetésekre, figyelembe véve egyrészt a fenti jogszabályváltozások várható hatását, másrészt a korábbi évek havi adataiban megfigyelhető szezonalitást. A szezonalitás oka, hogy a gyermekek egy jelentős része az iskolai tanév végeztével kerül ki a jogosultsági körből; júliusban tehát mindig van egy kb. 6,5%-os létszámesés, amit fokozatos visszaemelkedés követ.

A 2010 utáni évekre az igénybevevők létszámára a 0-18 éves korcsoport létszámából következtetünk oly módon, hogy a 18. életévük betöltése után is jogosultak összes ellátotti létszámon belüli arányát a 2010. évi adatponthoz képest változatlanul tartjuk. Az egészséges jogosultakra vonatkozó abszolút korhatár 23-ról 20 évre csökkentésének figyelembe vétele során a 21-23 évesek 2009-es ellátotti létszámon belüli arányából indulunk ki.

Tekintettel arra, hogy az igénybevevők családtípusonkénti összetétele az elmúlt években hozzávetőleg változatlan volt, és a fent említett jogszabályváltozások csak jelentéktelen mértékben befolyásolják azt, az egyes ellátásoknak az átlagos ellátás számításánál alkalmazott súlyát nem változtatjuk meg az utolsó tényadathoz képest. Mivel technikai kivétéseink csak a már kihirdetett joganyagból indulhatnak ki, a 2010 utáni években változatlan jogszabályi környezetet, azaz változatlan ellátási összegeket feltételezünk.

A leírtak tehát az alábbi feltételezésekre épülnek:

- (a) a jogosulti állomány családtípusonkénti összetétele nem változik;
- (b) a 18. életévüket követően is jogosult igénybevevők aránya a teljes igénybevevői létszámhoz viszonyítva csak az egészséges jogosultakra érvényes abszolút korhatár leszállításának hatása miatt változik;

A jelenleg alkalmazott becslési módszer képlete:

$$CSP_t = L_CSP_t * A_CSP_t$$

$$L_CSP_t = (\alpha_{2010} - \alpha_{2008}^{21-23}) * P_t^{0-18}$$

$$A_CSP_t = A_CSP_{2010}$$

ahol:

CSP_t : a családi pótlék kiadások t évi nagysága;

L_CSP_t : a t évi ellátotti létszám;

A_CSP_t : a t évi átlagos ellátási szint;

α_{2010} : igénybevételi hányad, vagyis az igénybevevők száma a teljes 0-18 éves korosztály létszámához viszonyítva, 2010, becslült;

α_{2008}^{21-23} : a 21-23 éves igénybevevők aránya a 0-18 éves népesség arányában;

P_t^{0-18} : a referencia-népesség (0-18 évesek);

A_CSP_{2010} : a családi pótlék átlagos ellátás (ellátástípusok súlyozott átlaga), 2010, becslült.

A.5.4. Gyermeknevelési támogatás (GYET)

Felhasznált adatok

- Átlagos ellátás és ellátotti létszám éves adatai (KSH), 1993 – 2009.
- Átlagos ellátás és ellátotti létszám havi adatai (MÁK), 2005. július – 2010. szeptember
- 0-3 évesek száma (KSH ténytípusok és demográfiai előrejelzés), 2001 – 2014.

Jogszabályi háttér

- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- Az öregségi nyugdíj legkisebb összege: 168/1997. (X. 6.) Korm. rend. 11. §

Figyelembe vett jogszabályváltozások:

- A GYES-re vonatkozó jogszabályváltozással összhangban a 2010. május 1. után született gyermekek esetében a GYET már a legkisebb gyermek két éves korától igénybe vehető (szemben a korábbi három éves alsó korhatárral), ezzel a potenciális folyósítási időtartam egy évvel meghosszabbodik.

Módszertan

Az átlagos ellátási szint megegyezik az öregségi nyugdíjminimum értékével, amit a kivetítés módszertana alapján változatlanul tételezünk fel a 2010 első kilenc hónapjára jellemző átlagos szinten.

A technikai kivetítés során az igénybevevőknek a 3-8 év közötti gyermekek létszámához viszonyított arányát vesszük alapul, feltételezve, hogy ennek az aránynak a várható értéke megegyezik a 2010 első kilenc hónapjában jellemző igénybevételi aránnyal. Feltételezzük továbbá, hogy ez az igénybevételi arány 2012 májusától kezdve a 2-3 év közötti gyermekekre is hasonló lesz. Tekintettel arra, hogy a GYES-re vonatkozó intézkedések csak 2012 második harmadától éreztetik hatásukat, felételeztük, hogy ez a GYET-re – mint a többgyermekes családban nevelkedő 2-3 éves gyermekek komplementer ellátására – szintén teljesül.

A jelenleg alkalmazott becslési módszer képlete:

$$GYET_t = L_GYET_t * A_GYET_t$$

$$L_GYET_t = \alpha_{2010} * P_t$$

$$A_GYET_t = NYM_{2010}$$

ahol:

$GYET_t$: a GYET kiadások t évi nagysága;

L_GYET_t : a t évi ellátotti létszám;

A_GYET_t : a t évi átlagos ellátási szint;

α_{2010} : az átlagos igénybevételi hányad a referencianépesség arányában, 2010, becsült;

P_t : a referencia-népesség (2012. májusig a 3-8 évesek, ezt követően a 2-8 évesek);

NYM_{2010} az öregségi nyugdíj jogszabályban rögzített legkisebb összege.

A.5.5. Gyermekgondozási díj (GYED)

Felhasznált adatok

- Átlagos ellátás és ellátotti létszám éves adatai (KSH), 2006 – 2009.
- Átlagos ellátás és ellátotti létszám havi adatai (OEP), 2000. január – 2010. július
- 0-2 évesek száma (KSH tényszámok és előrejelzések), 2006 – 2014.
- GYED-ben részesülők elmúlt két évben szerzett biztosítási jogviszonyának hossza és a GYED-számítás alapját képező napi jövedelme – mikroadatok (OEP), 2009.

Jogsabályi háttér

- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól;
- minimálbér: 295/2009. (XII. 21.) Korm. rend. 2. § (1) bek.

Figyelembe vett jogszabályváltozások:

- 2010. május 1-től gyermekgondozási díj annak jár, aki a szülést megelőzően két éven belül (a korábbi 180 helyett) 365 napon át biztosított volt, és a biztosítotti jogviszonyba beszámítható időszakok köre is szűkült. A folyósítás időtartama megegyezik az előző két évben szerzett biztosítotti jogviszony hosszával. Az említett változások 2010. május 1-től hatályosak, hatásukat azonban csak 2010 novemberétől éreztetik, mivel a GYED folyósítása a terhességi és gyermekágyi segély kihasználása után (tipikusan a szülést követő hatodik hónap után) indul meg.

Módszertan

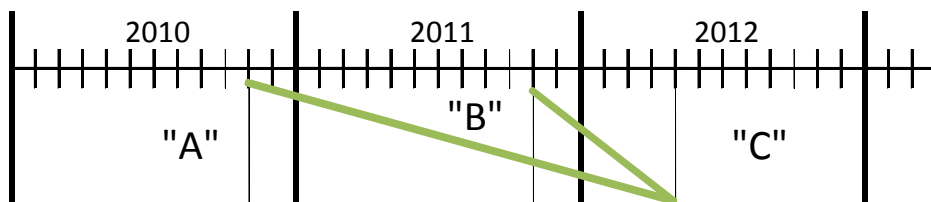
A 2010. évi várható átlagos ellátotti létszámra, valamint az átlagos ellátási szintre az év első hét hónapjának adataiból, valamint a 2010 hátralévő részére várt bérnövekedési ütemből következtetünk – figyelembe véve természetesen, hogy az átlagos GYED-kifizetések a béreknél valamivel lassabban nőnek, hogyha a minimálbér arányában meghatározott plafont változatlanak tekintjük.

Jogsabályváltozás hiányában a technikai kivetítés során az igénybevevőknek a 0-2 év közötti gyermekek létszámához viszonyított arányát az utolsó tényadathoz képest változatlanak tekintenénk. Ezt az arányt azonban korrigálnunk kell a jogszabályváltozás hatásával. A jogszabályváltozás létszámra és átlagos ellátási szintre gyakorolt hatásának becslése során egy olyan – az Országos Egészségbiztosítási Pénztár által rendelkezésünkre bocsátott, anonim adatbázisra támaszkodtunk, amely egy három negyedéves intervallum alatt GYED-ben részesülők megelőző két évben szerzett biztosítási jogviszonyának hosszát és a GYED-számítás alapját képező napi jövedelmét is tartalmazza. Feltételeztük, hogy ez az adatsor reprezentatív módon tükrözi a GYED-en lévők biztosítási jogviszony és jövedelem szerinti megoszlását, így ez alapján számítottuk ki azokat a korrekciós szorzókat, amelyekkel az ellátotti létszám és az átlagos ellátási szint jogszabályváltozás hatására történő alakulását előrejelezhetjük.

A kivetítés során – némi egyszerűsítéssel élve – három állapot és a köztük lévő átmenetek átlagos ellátotti létszámát számítottuk ki az F7. ábra által szemléltetett módon: 2010 májusáig a teljes létszám a rendszer része („A” állapot: mindenki a rendszerben van). Ezt követően már a 365 napnál alacsonyabb biztosítási idővel rendelkezők nem mehetnek GYED-re, de a már GYED-en lévők közül csak fokozatosan, két év alatt fogynak el azok, akiknek nincs meg a kellő hosszúságú biztosítási jogviszonyuk („B” az az állapot, amikor a létszám a legalább 365 nap jogviszonnal rendelkezőket tartalmazza). 2011 májusától azonban egy újabb tényezővel kell számolni: akiknek a biztosítási jogviszonya 365 nap fölött, de 580 nap alatt van, azok kapnak ugyan GYED-et, de nem a gyermek kétéves koráig, hanem csak annyi napig, ahány napos a biztosítási jogviszonyuk. Így őket a biztosítási jogviszonnal arányosan súlyozva vesszük figyelembe a létszámban („C” állapot: a legalább 365 nap jogviszonnal rendelkezők a jogviszony hosszával súlyozva szerepelnek a létszámban). A három állapot természetesen nem egyik napról a másikra váltja fel egymást, hanem fokozatosan, két, illetve egy év alatt történik meg az átmenet, így 2010-ben az „A” és „B”, 2011-12-ben pedig az „A”, a „B” és a „C” állapot időarányosan súlyozott átlagával számoltunk.

Szintén a fent említett adatokat használtuk fel arra, hogy az átlagos ellátási szint alakulását levezessük az MKKT által feltételezett bérnövekedési indexből. A GYED értéke ugyanis a napi átlagkereset 70%-a, de legfeljebb a mindenkori minimálbér kétszeresének 70%-a, ezért – változatlan minimálbért, azaz változatlan plafont feltételezve – az átlagos ellátási szint a béreknél lassabban fog nőni. Mindhárom állapotra kiszámítottuk az átlagos ellátási szintet, majd ezek súlyozott átlagával közelítettük az éves átlagokat.

A8. ábra: GYED-kiadások kivetítése

A jelenleg alkalmazott becslési módszer képlete, a 2010-2012-es korrekciós szorzókkal:

$$GYED_t = L_{GYED_t} * A_{GYED_t}$$

$$L_{GYED_t} = \alpha_{2009} P_t^{0-2} \beta_t$$

$$A_{GYED_t} = A_{GYED_{2009}} * \frac{W_t}{W_{2009}},$$

ahol:

$$\beta_{2010} = \frac{\frac{9}{12}A + \frac{1}{12} \left[\frac{34}{18}A + \frac{2}{18}B \right]}{A};$$

$$\beta_{2011} = \frac{\frac{1}{12} \left[\frac{110}{18}A + \frac{70}{18}B \right] + \frac{1}{12} \left[\frac{10}{18}A + \frac{20}{18}B + \frac{6}{18}C \right]}{A};$$

$$\beta_{2012} = \frac{\frac{1}{12} \left[\frac{8}{18} A + \frac{16}{18} B + \frac{48}{18} C \right] + \frac{8}{12} C}{A};$$

$$W_{2009} = W_{2009}^A$$

$$W_{2010} = \frac{\frac{9}{12} A * W_{2010}^A + \frac{1}{12} \left[\frac{34}{18} A * W_{2010}^A + \frac{2}{18} B * W_{2010}^B \right]}{\frac{9}{12} A + \frac{1}{12} \left[\frac{34}{18} A + \frac{2}{18} B \right]};$$

$$W_{2011} = \frac{\frac{1}{12} \left[\frac{110}{18} A * W_{2011}^A + \frac{70}{18} B * W_{2011}^B \right] + \frac{1}{12} \left[\frac{10}{18} A * W_{2011}^A + \frac{20}{18} B * W_{2011}^B + \frac{6}{18} C * W_{2011}^C \right]}{\frac{1}{12} \left[\frac{110}{18} A + \frac{70}{18} B \right] + \frac{1}{12} \left[\frac{10}{18} A + \frac{20}{18} B + \frac{6}{18} C \right]};$$

$$W_{2012} = \frac{\frac{1}{12} \left[\frac{8}{18} A * W_{2012}^A + \frac{16}{18} B * W_{2012}^B + \frac{48}{18} C * W_{2012}^C \right] + \frac{8}{12} C * W_{2012}^C}{\frac{1}{12} \left[\frac{8}{18} A + \frac{16}{18} B + \frac{48}{18} C \right] + \frac{8}{12} C};$$

$$W_t^X = \frac{\sum_j^X \min\{W_t^j * 0,7 ; 2 * M * 0,7\}}{X}; \quad t = 2010, 2011, 2012; \quad X = A, B, C;$$

$$W_t^j = W_{2009}^j * \Delta w_t,$$

és:

$GYED_t$: a GYED-kiadások t évi nagysága;

L_GYED_t : a t évi ellátotti létszám;

A_GYED_t : a t évi átlagos ellátási szint;

α_{2009} : az átlagos igénybevételi hányad;

P_t^{0-2} : a referencia-népesség (0-2 évesek);

β_t : a jogszabályváltozás átlagos ellátotti létszámra gyakorolt hatását leképező korrekciós szorzó;

W_t : a mintából becsült átlagkereset t évben;

A : teljes létszám a mintában;

B : a 365 napnál hosszabb biztosítási idővel rendelkezők létszáma a mintában;

C : a 365 napnál hosszabb biztosítási idővel rendelkezők biztosítási idővel súlyozott létszáma a mintában;

W_t^A, W_t^B, W_t^C : az A, B, illetve C kategóriába tartozók t évi mintából becsült átlagbére;

Δw_t : a beszámított keresetek kumulált növekedése 2009 és $t-1$ év között (mivel a t . évben GYED-re menők ellátásának alapját a szülést megelőző évi, azaz $t-1$. évi kereset adja, ezért itt a bruttó bérnövekedési indexek késleltetve szerepelnek);

W_t^j : a mintában szereplő egyes ellátottaknak a GYED-számítás alapját képező napi jövedelme;

M : a minimálbér összege.

A kivetítési módszer mögött tehát az a feltételezés rejlik, hogy a potenciális GYED-igénybevevők biztosítási jogviszony szerinti megoszlása a jövőben is hasonló lesz a jelenlegi megoszláshoz. Tekintve azonban, hogy a korábbi szabályozás alapján szükséges hat hónapos jogviszony megszerzésére még lehetősége volt az igénybevevőnek akkor is, amikor már biztos lehetett abban, hogy gyermeke lesz, az új szabályozás szerint szükséges egyéves jogviszony esetében ez már nem áll fenn. Ezért valószínű, hogy a jövőben kevesebben lesznek olyanok, akik csak a szülést megelőző fél évben dolgoznak, az azonban kérdéses, hogy az igénybevevők mekkora hányada fog arra törekedni, hogy rendelkezzen a szükséges egy éves jogviszonnyal, és hogy mennyi időt vesz igénybe ez az alkalmazkodási folyamat. Mindezek miatt a GYED esetében a viselkedési hatások figyelmen kívül hagyása komoly kockázatokat jelent.

A.5.6. Terhességi-gyermekágyi segély (TGYÁS)

Felhasznált adatok

Terhességi-gyermekágyi segély (TGYÁS):

- Átlagos ellátás és ellátotti létszám éves adatai (KSH), 2006 – 2008.
- Átlagos ellátás és ellátotti létszám havi adatai (OEP), 2000. január – 2010. július
- Élveszületések száma (KSH tényszámok és előrejelzések), 2006 – 2014.
- TGYÁS-ben részesülők elmúlt két évben szerzett biztosítási jogviszonyának hossza és a TGYÁS-számítás alapját képező napi jövedelme – mikroadatok (OEP), 2009.

Jogszabályi háttér

TGYÁS:

- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól

Figyelembe vett jogszabályváltozások:

- 2010. május 1-től terhességi-gyermekágyi segély annak jár, aki a szülést megelőzően két éven belül (a korábbi 180 helyett) 365 napon át biztosított volt, és a biztosított jogviszonyba beszámítható időszakok köre is szűkült.

Módszertan

A 2010. évi várható átlagos ellátotti létszámra, valamint az átlagos ellátási szintre az év első hét hónapjának adataiból, valamint a 2010 hátralévő részére várt bérnövekedési ütemből következtetünk.

Jogszabályváltozás hiányában a technikai kivetítés során az igénybevevőknek a születésszámhoz viszonyított arányát az utolsó tényadathoz képest változatlanul tekintenénk. Az intézkedés létszámra gyakorolt hatásának becslése során egy olyan – az Országos Egészségbiztosítási Pénztár által rendelkezésünkre bocsátott, anonim adatbázisra

támaszkodtunk, amely egy három negyedéves intervallum alatt TGYÁS-ban részesülők megelőző két évben szerzett biztosítási jogviszonyának hosszát is tartalmazza. Feltételeztük, hogy ez az adatsor reprezentatív módon tükrözi a TGYÁS-on lévők biztosítási jogviszony szerinti megoszlását, így ebből számítottuk ki azoknak az arányát, akik a jogszabályváltozás után is jogosultak lesznek TGYÁS-ra.

Az ellátások átlagos mértékéről feltételeztük, hogy az átlagos nemzetgazdasági bérnövekedésnek megfelelő ütemben nő. (A GYED-számításnál használt, mikroadatokon alapuló módszerre itt azért nincsen szükség, mert a TGYÁS összegére nincsen megállapítva plafon.)

$$TGYÁS_t = L_TGYÁS_t * A_TGYÁS_t$$

$$L_TGYÁS_t = \alpha_{2009} \beta_t P_t^{0-2}$$

$$A_TGYÁS_t = A_TGYÁS_{t-1} * \Delta w_t$$

ahol:

$$\beta_{2010} = \frac{8}{12} \phi + \frac{4}{12}, \text{ és } \beta_t = \phi \text{ minden } t \geq 2011 \text{ évre;}$$

$TGYÁS_t$: a TGYÁS-kiadások t évi nagysága;

$L_TGYÁS_t$: a tévi ellátotti létszám;

$A_TGYÁS_t$: a t évi átlagos ellátási szint;

α_{2009} : az átlagos igénybevételi hányad;

P_t^{0-2} : a referencia-népesség;

Δw_t : a figyelembe vett keresetek tárgyévre várt százalékos növekedése (azaz a t-1. évre előrejelzett bruttó bérnövekedési index);

ϕ : azoknak aránya a jelenlegi ellátottakon belül, akik a jogszabályváltozás után is jogosultak lesznek a TGYÁS-ra.

A fent bemutatott előrejelzési módszer mögött tehát az a feltételezés rejlik, hogy a potenciális TGYÁS-igénybevevők biztosítási jogviszony szerinti megoszlása a jövőben is hasonló lesz a jelenlegi megoszláshoz. Tekintve azonban, hogy a korábbi szabályozás alapján szükséges hat hónapos jogviszony megszerzésére még lehetősége volt az igénybevevőnek akkor is, amikor már biztos lehetett abban, hogy gyermeke lesz, az új szabályozás szerint szükséges egyéves jogviszony esetében ez már nem áll fenn. Ezért valószínű, hogy a jövőben kevesebben lesznek olyanok, akik csak a szülést megelőző fél évben dolgoznak, az azonban kérdéses, hogy az igénybevevők mekkora hányada fog arra törekedni, hogy rendelkezzen a szükséges egy éves jogviszonnyal, és hogy mennyi időt vesz igénybe ez az alkalmazkodási folyamat. Mindezek miatt a TGYÁS esetében a viselkedési hatások figyelmen kívül hagyása komoly kockázatokat jelent.

A.5.7. Baleseti járadék és kártérítési járadék

Felhasznált adatok

- Kiadások éves adatai (OEP), 2005-2009, 2010. 1-3. negyedév
- Létszám és főellátás átlagának éves (januári) adatai (ONYF), 2000-2009

Jogszabályi háttér

Baleseti járadék:

- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól, 57-60.§
- kiegészítések a fenti törvény végrehajtási rendeletében

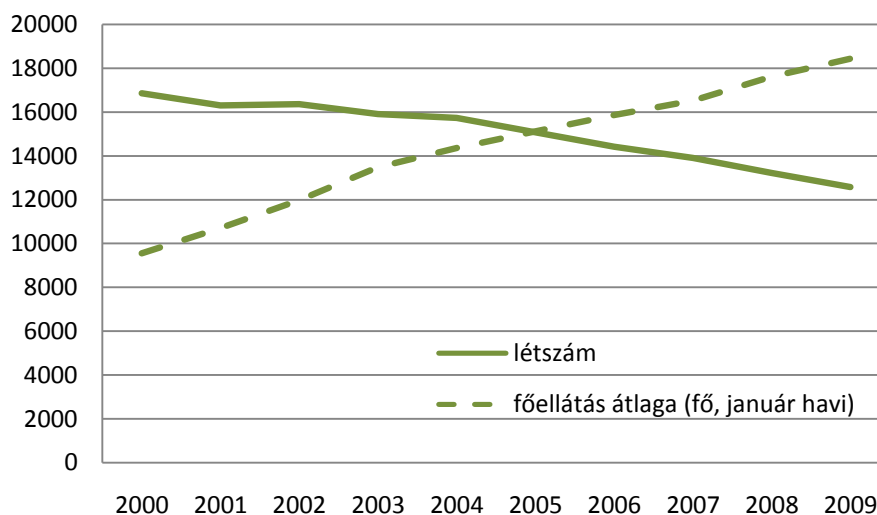
Kártérítési járadék:

- 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről 183.§
- kiegészítések
 - 5/1990 EüM rendeletben (december 27.)
 - HIV-fertőzöttekről szóló 32-35/1991. kormányhatározatban

Módszertan

A baleseti járadék alapját a havi átlagkereset képezi. A baleseti járadékra fordított kiadásokra – az új belépők oldaláról – mind a bérek növekedése, mind a béreloszlás alakulása hatással van. Másrészt a baleseti járadékban részesülők kiadási állományát a nyugdíjak növekedési üteme emeli. E két hatás közül feltételezésünk szerint az utóbbi erősebb. Megfigyelhető ugyanakkor a létszám csökkenése, amely az összkiadások növekedését fékezi. E kettős hatást a 2011-es előrejelzésben úgy érvényesítjük, hogy a baleseti járadékra fordított kiadást a várható létszám és főellátás átlagának szorzataként számítjuk. A várható létszámot az előző három év átlagos csökkenési ütemének és a 2010-es év átlagos havi létszámának szorzataként kapjuk. Az ellátás átlagát a nyugdíj növekedési ütemével megegyezően növeljük. A baleseti járadékra fordított kiadás az átlagos ellátás és a létszám szorzataként állt elő, amit egy korrekciós tényezővel is korrigáltunk, ami két adatforrás különbözőségéből fakadt.

A9. ábra: A baleseti járadék

A kártérítési járadék esetében a munkáltató a munkavállalónak a munkaviszonyával összefüggésben okozott kárért felel, és kártérítésként egyösszegű kifizetésen túl járadékot is meg lehet állapítani. Ha a kár mértéke pontosan nem számítható ki, a munkáltató olyan összegű általános kártérítés megfizetésére köteles, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas, és ez szintén járadékként is megállapítható. Az adatsorban egy csökkenő trend figyelhető meg, amelynek megfelelően az előrejelzésünkben az utolsó három év adataira illesztett lineáris trenddel számoltunk.

A.5.8. Jövedelempótló és jövedelem-kiegészítő szociális támogatások

Felhasznált adatok

Havi létszámadatok kategóriák szerinti bontásban (SZMM, 2005.01.–2010.08.)

Jogszabályi háttér

Fogyatékosági támogatás és a vakok személyi járadéka: A költségvetési tétel működését és nagyságát a fogyatékosok jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, illetve a 168/1997 és a 242/2008 Korm. rendeletek határozzák meg. Korábban a látássérültek a vakok személyi járadékára voltak jogosultak (15 360 Ft), a fogyatékosági támogatásra való áttérést a 1998. évi XXVI. törvény 23/A. §-ának (2) bekezdése, és a 141/2000. (VIII.9.) Korm. rend. 9/B-9/E.§-a szabályozza. 2001. július 1-től nincs új megállapítás a vakok személyi járadékára, viszont a már megállapított járadékot az ONYF továbbra is folyósítja.

Fogyatékosági ellátásra a 18. életévüket betöltött, súlyosan fogyatékos személyek (látási fogyatékos, halláskárosodott, értelmi fogyatékos, mozgásszervi fogyatékos) jogosultak. Az ellátás mértéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 65%-a illetve 80%-a a fogyatékoság fokától és típusától függően (2010-ben 18 525 Ft és 22 800 Ft). A látási

károsultak ellátásának mértékét külön kormányrendelet (242/2008) állapítja meg (2010-ben 15 360 Ft).

Módszertan

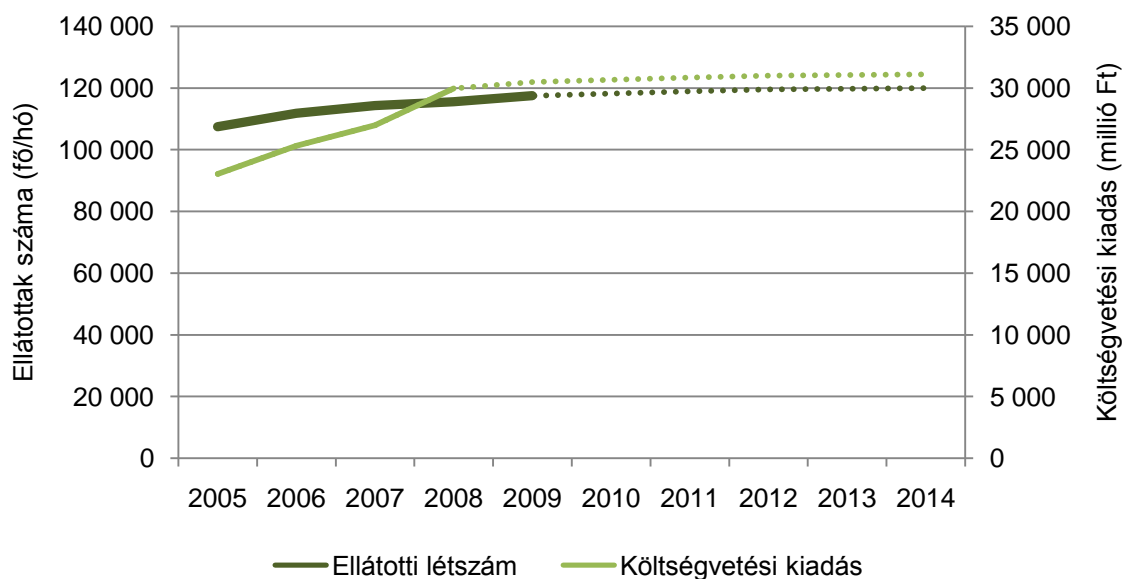
Az ellátások mértékét az alábbi képlet alapján számoljuk:

$$kiadás_t = \sum_i TR^i N_t^i,$$

ahol TR^i az i ellátáshoz tartozó pénzbeli transzfer egy főre jutó mértéke, N_t^i pedig az i ellátásra jogosultak száma t évben. A teljes kiadás a három ellátáshoz tartozó kiadás összegeként adódik.

A vakok személyi járadéka kifutó ellátás, az új jogosultaknak és az áttérőknek fogyatékosági támogatást állapítanak meg. A fogyatékosok támogatásán belül az ellátottak átlagos megoszlása a két kategória között az elmúlt éveket figyelembe véve állandó: 55% (80%-os kategória) 45% (65%-os kategória), ezért nem kell összetételhatással számolni. Az ellátottak összlétszáma az elmúlt években néhány százalékkal emelkedett, így az előrejelzés során is ezzel a mérsékelt emelkedéssel számolunk. Mivel az ellátások mértéke nominálisan meghatározott, az alappálya mentén (változatlan szabályozást feltételezve) a legutolsó értéket fixen tartjuk. Ez azt jelenti, hogy a költségvetési kiadások összege évről évre a létszám változásának megfelelően emelkedik (A10. ábra).

A10. ábra: Ellátottak létszámának változása (2005=100%)

Forrás: SZMM

A.6. Passzív (munkanélküliségi) ellátások

Felhasznált adatok

- Az ellátásokra jogosultak létszáma, átlagos ellátás és teljes ellátás járadékfajtánként szakaszokra és típusokra, havi bontásban (ÁFSZ, 2006.01.-2010.9)
- KSH Munkaerő Felmérés anonimizált egyéni adatai (2008. I. negyedév – 2010. II. negyedév)

Jogszabályi háttér

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény az álláskeresési támogatásoknak alapvetően két fajtáját határozza meg: az álláskeresési járadékot és az álláskeresési segélyt. Járadékra azok jogosultak, akik a munkanélkülivé válásukat megelőző négy évben legalább 365 napot dolgoztak. A segélynek három formáját különböztetjük meg: jogosultak lehetnek rá azok a munkanélküliek (a) akik 180 nap járadékra voltak jogosultak és azt kimerítették, (b) akik 365 nap helyett csak 200 nap munkavisztonnyal rendelkeztek vagy, (c) akik 140 nap járadékra voltak jogosultak és azt kimerítették, és az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb öt év hiányzik.

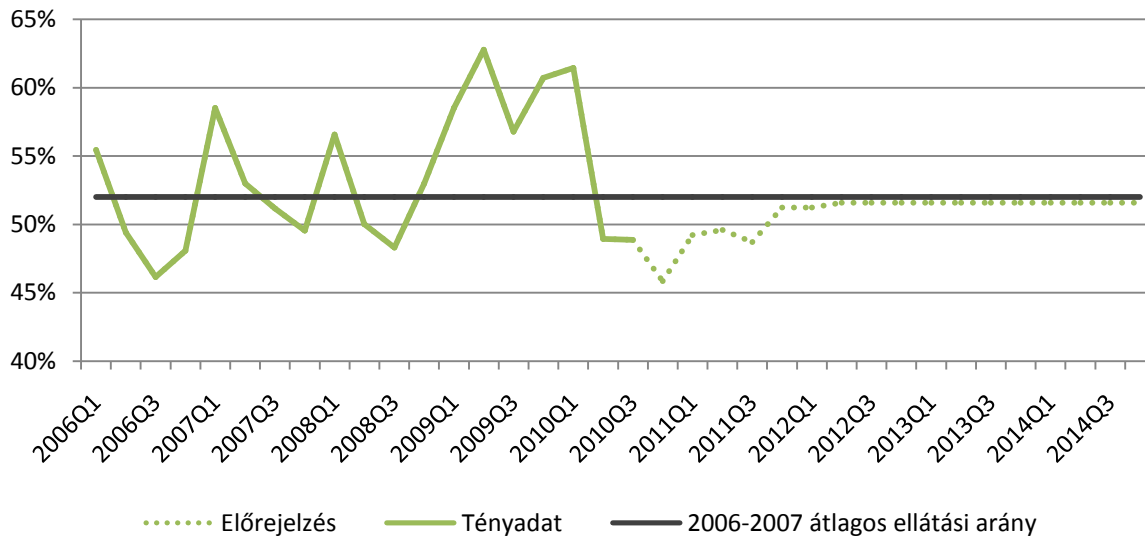
Módszertan

Az ÁFSZ adatai alapján munkanélküli ellátásban részesülők száma (havi érintett létszám) az elmúlt két évben a KSH Munkaerő Felmérése alapján kapott munkanélküli létszám 48-63%-a volt.

Az ellátotti hányad legmagasabb értékét 2009. második negyedévében érte el (63%), ami annak tudható be, hogy a munkanélküliek között megnőtt a hosszabb jogosultsági idővel rendelkezők aránya (azaz a kiáramlási létszámok átmenetileg csökkentek, ahogy az ellátáson töltött idő meghosszabbodott). Ezt feltételezhetően az okozta, hogy a válság során több olyan foglalkoztatott vált munkanélkülivé, akik régóta dolgoztak, és a munkanélküliségi ellátás teljes hosszára jogosultak lettek.

A kivetítés során azt feltételezzük, hogy az ellátottak aránya és az ellátásokat megalapozó átlagkeresetek növekedési üteme a 2010 harmadik negyedévi tényadatoknak megfelelően visszaesik 2011-ben, majd visszatér a korábbi átlagos szintre 2012 végéig (A11. ábra). Ezt az a feltételezés indokolja, hogy a válság kezdetekor a munkanélküliségbe belépő ellátottak járadékukat kimerítik, és a további belépők összetétele nem tér el a válság előtti belépőkétől.

A11. ábra: Ellátottak aránya a KSH munkaerő-felmérés szerinti munkanélküliek számához viszonyítva

Forrás: Ellátottak száma: Állami Foglalkoztatási Szolgálat; Munkanélküliség: Munkaerő-felmérés, KSH

A munkanélküliség dinamikájára vonatkozó becslésünk az MKKT makrogazdasági előrejelzéséből származik. A munkanélküli ellátásban résztvevők létszámát úgy kapjuk meg, hogy az egyes járadékszakaszokra és segélyfajtákra előrevetített ellátási arányt megszorozzuk a munkanélküliek számával. Az ellátási arány csökkenése különböző ellátástípusokban késleltetve jelentkezik tekintve, hogy a válság kezdetekor belépő ellátottak késleltetve (a korábbi ellátási formák kimerítését követően¹¹⁰) lesznek jogosultak ezekre a kifizetésekre.

Az ellátások mértékét különbözőképpen vezetjük tovább az álláskeresői járadék és az álláskeresői segély esetében, mivel ezeket különbözőképpen érinti a változatlan szabályozás feltételezése. Az álláskeresői járadék első szakaszában az ellátás összegét a nettó bérindexszel növeljük, de változatlanul hagyjuk a törvényben szabályozott maximális összeget. A nominálisan fix felső korlát így egyre több ellátott esetében válik effektívvé, vagyis egyre többen kapják a jelenlegi minimálbér 120%-át. Az álláskeresői járadék második szakaszában, illetve az álláskeresői segély esetében a törvényben nominálisan meghatározott ellátási összeget hagyjuk változatlanul a kivetítési horizonton.

¹¹⁰ Az álláskeresői járadék első szakaszában 2009 első félévében jelentkezett a válság miatt nagyobb ellátotti arány, ami arra vezethető vissza, hogy korábban nagyobb arányban váltak munkanélkülivé hosszú munkaviszonnyal rendelkező emberek. Ez az ellátotti arány növekedés az álláskeresői járadék második szakaszában 2009 végén jelentkezett, az álláskeresői segély esetében pedig 2010 elején.

A teljes nettó kiadás az ellátotti létszám és az átlagos ellátás szorzataként keletkezik, ez után az összeg után viszont még tb-járulékot kell fizetni. Ezek alapján az álláskeresők ellátásainak előrejelzése (PT) a következő képlettel írható le:

$$PT_t = \sum_j e_{j,t} U_t TR_{j,t}$$

ahol $e_{j,t}$ az egyes járadékfajtára vonatkozó ellátotti arány, U_t a munkanélküliség, $TR_{j,t}$ pedig a bruttó – járulékokat is tartalmazó – ellátások mértéke ellátástípusonként.

A.7. Bérgarancia-kifizetések és -megtérülések

Felhasznált adatok

- Éves bérgarancia-folyósítás (Zárszámadás, 2001–2008);
- Éves bérgarancia-folyósítás (SZMM, 2009);
- Éves átlagos munkanélküliség (KSH, 2000–2009).

Jogsabályi háttér

A tételt a Bérgarancia Alapról szóló 1994. évi LXVI. törvény határozza meg, amely jelenleg – kisebb módosításokkal – a 2001 januárjában hatályba lépett szabályozást tartalmazza.

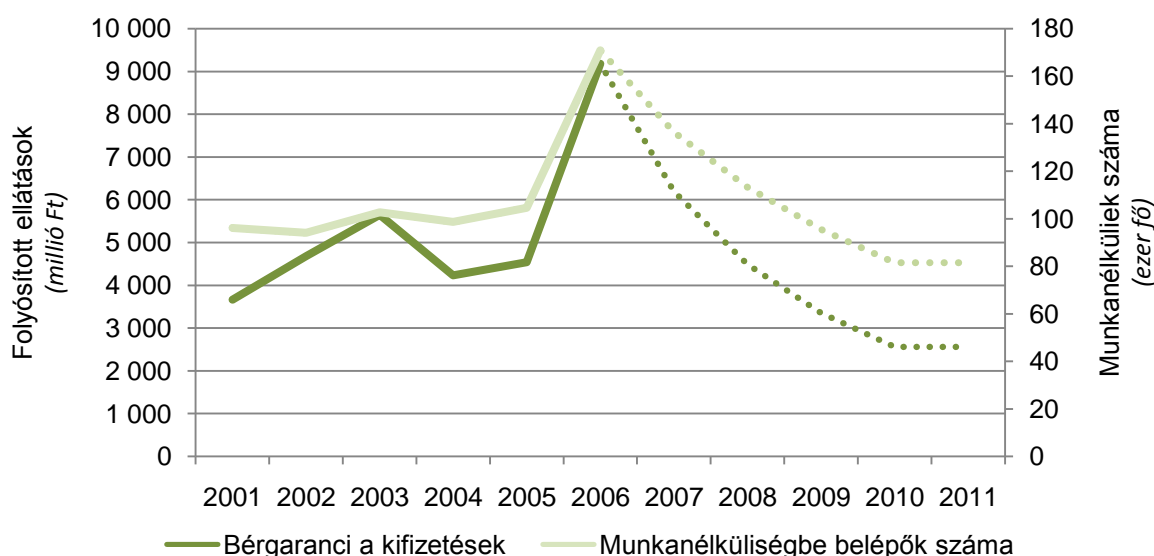
A bérgarancia-támogatást felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetek vehetik igénybe a munkavállalóval szemben fennálló kiegyenlíthetetlen bértartozásuk kifizetésére. Összege jogosultanként nem haladhatja meg a tárgyévet megelőző második év – KSH által közzétett – nemzetgazdasági havi bruttó átlagkeresetének ötszörösét (2010-ben 994.500 Ft). A támogatást vissza kell fizetni a folyósításától számított 60. napon. Amíg a támogatás teljes összegét nem fizették vissza, addig a felszámoló bérfizetésen kívül más célra kifizetést nem teljesíthet.

A korábbi szabályozást módosította a 2007. áprilisi változás, amelyben pontosították a jogosultság feltételeit, így 25%-kal visszaesett a támogatottak létszáma és a kifizetés is.

Módszertan

Azok az egyedi csődesetek, amelyek nagyobb létszámleépítéssel járnak, évről-évre változókonnyá teszik ezt a költségvetési tételt. Habár az éves aggregált adatoknál megfigyelhető, hogy a kifizetések mértéke együtt mozog az elbocsátások létszámával, az egyedi felszámolási esetek nagymértékű bizonytalanságot jelentenek.

A12. ábra: Bérgarancia-kifizetések és a munkanélküliségi beáramlás összefüggése

A kivetítés során cégszintű adatokon alapuló, nagyobb létszámú leépítésekkel nem számoltunk. A t évi kifizetések mértékét (BG_t) az alábbi képlet alapján határozzuk meg:

$$BG_t = BG_{t-1}(1 + d\log E_t^{ki} * r)$$

ahol $d\log E_t^{ki}$ a munkanélküliségbe beáramlók számának előző évhez képesti százalékos változását jelöli, r pedig a bérgarancia kifizetések munkanélküliségi beáramlásra vonatkozó rugalmasságát (amelynek értékét 2008-2009 átlagához képest változatlanul feltételezzük).

A foglalkoztatottságból munkanélküliségbe belépők számának kiszámításához a KSH Munkaerő-felvétel 1995 első és 2009 negyedik negyedév közötti negyedéves gyakoriságú állományából képzett panelt használtuk. Először létrehoztunk egy ún. munkapiaci átmenet-mátrixot, amely a foglalkoztatott, munkanélküli, illetve inaktív statusok közötti átmenetek számát foglalja össze az egyes negyedévekre. Ezt a mátrixot korrigáltuk a negyedéves állományi be- és kilépésekkel az úgynevezett iteratív arányos illesztési módszer felhasználásával.¹¹¹

A kivetítés során abból a feltevésből indultunk ki, hogy a munkaerőpiaci kereslet a gazdasági ciklust követi, azaz a recesszió idején megnövekszik az elbocsátások aránya, míg a fellendülés időszakában csökken. Ezt az összefüggést a 1995-2009 közötti időszakra statisztikailag megbecsültük, és az alábbi eredményt kaptuk:

$$e_t^{ki} = 0,005 + 0,54 * e_{t-1}^{ki} - 0,14 * NÖV_t$$

ahol e_t^{ki} az elbocsátási arány t negyedévben (a foglalkoztatottak számához viszonyítva), $NÖV_t$ a GDP növekedési üteme t időszakban az MKKT makrogazdasági modellje alapján.¹¹²

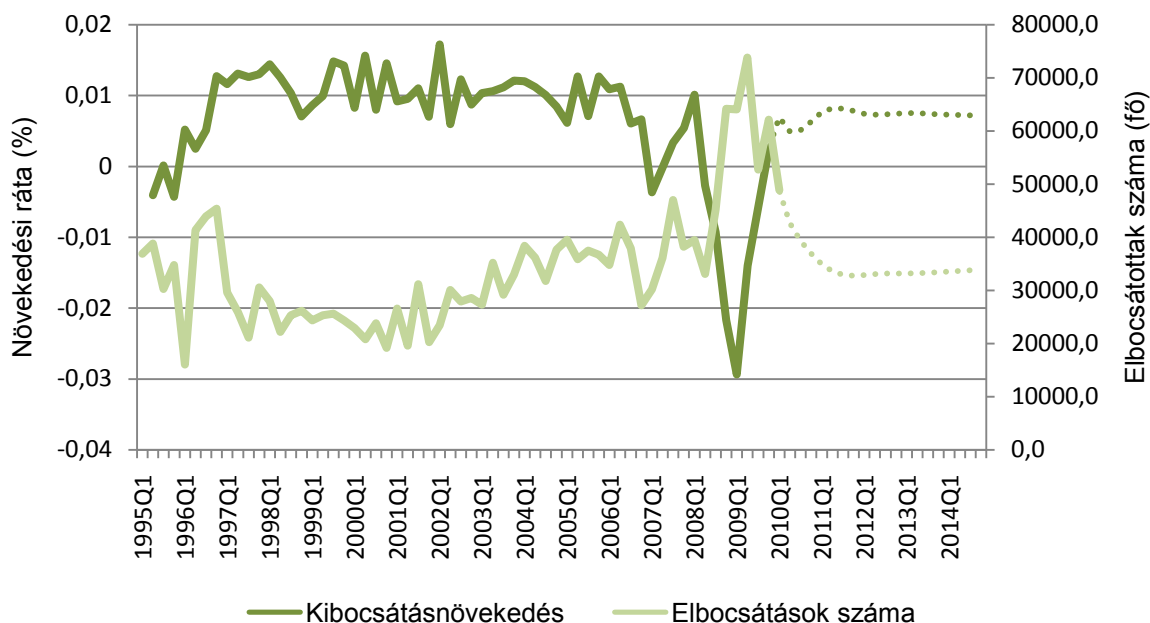
¹¹¹ A módszert korábbi alkalmazásához lásd: Cseres-Gergely Zsombor (2010): Út a munkából – és a munkába: adalék a 2008 végén kibontakozó válság foglalkoztatási hatásaihoz állományváltozással konzisztens munkapiaci áramlások alapján. Kézirat.

¹¹² Az előző évi elbocsátási arány és a növekedés becslült együtthatója statisztikailag szignifikáns az 5%-os szinten, az egyenlet magyarázó-ereje $R^2 = 0,67$.

A kibocsátásra és a foglalkoztatottságra (E_t) vonatkozó előrejelzés a makrogazdasági modellből származik. Az elbocsátások számát az alábbi képlettel számoljuk:

$$E_t^{ki} = e_t^{ki} E_t$$

A13. ábra: Elbocsátások számának előrejelzése

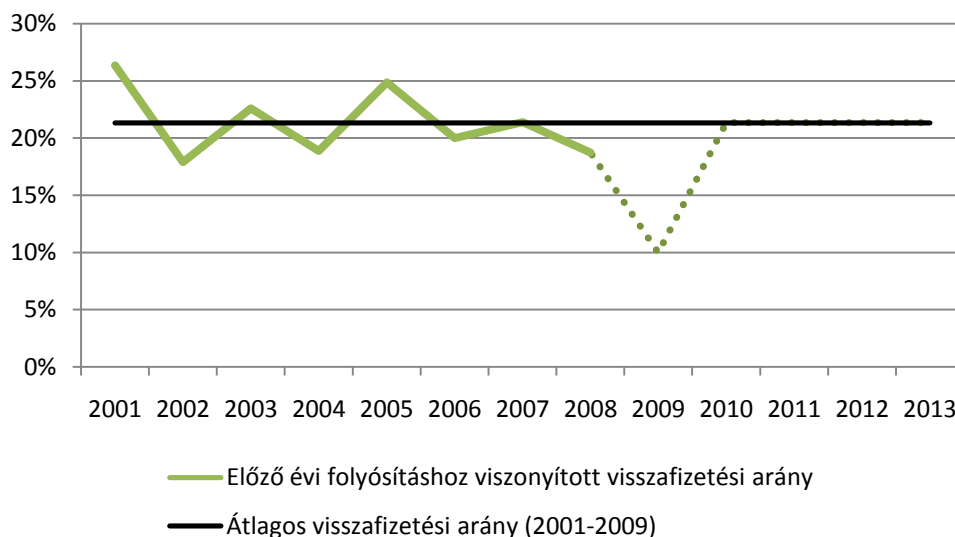

Az kifizetések mértékét ezek alapján az alábbi képlet alapján számoljuk:

$$BG_t^v = BG_{t-1} V_t$$

ahol BG_t^v a tárgyévi bérgarancia visszafizetés, BG_{t-1} az előző évi bérgarancia folyósítás, V_t pedig az előző évi folyósításhoz viszonyított visszafizetési arány. A 2010 évi visszafizetési arányt az évközi adatok lefutása alapján határoztuk meg (10%), amely kiugróan alacsony az elmúlt 9 év átlagához viszonyítva, 2011-2014-re viszont 2001-2009 évek átlaga alapján vetítettük ki.

A14. ábra: Előző évhez viszonyított bérgarancia-visszafizetési arány

A.8. Táppénz

Felhasznált adatok

- Táppénzadatok összevontan a táppénzfajtákra havi bontásban (OEP, 2000.01.-2010.03)
- Anonimizált egyéni táppénzadatok (teljes körű a lezárt eseteket tekintve) (OEP, 2008. I. negyedév – 2009. IV. negyedév)

Jogszabályi háttér

A táppénzkiadásokat költségvetési szempontból két típusra bontjuk. Az egyik típusba sorolhatóak azok a táppénzkiadások, amelyekre a biztosítási jogviszonyuk fennállása alatt jogosultak az igénybevevők (aktív táppénz), a másikba a jogviszony megszűnését követő táppénz tartozik (passzív táppénz).

A táppénz szabályait a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény határozza meg. 2009. augusztus 1-jével a táppénzesek ellátásának mértéke a jogosultsági idő függvényében megváltozott, így a két évnél kevesebb jogosultsági idővel rendelkező táppénzesek a bérük 60%-a helyett csak 50%-át kapják meg táppénzként, míg az ennél hosszabb jogosultsági idővel rendelkezők 70% helyett 60%-ot kapnak. Ezzel együtt a passzív táppénz leghosszabb időtartama 45 napról 30 napra csökkent.

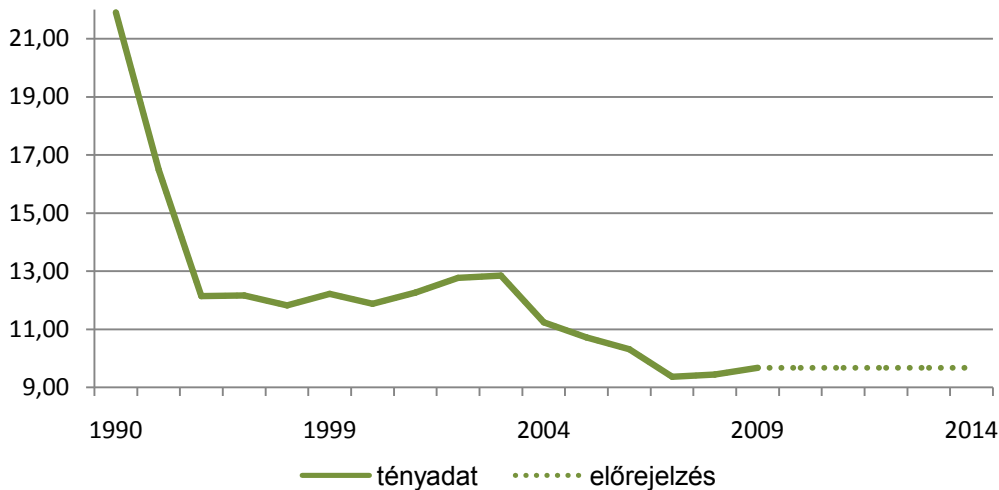
Módszertan

A táppénz költségvetési kiadásainak kivetítésekor külön módszertant alkalmazunk az aktív és passzív táppénzes napok számát illetően.

A múltbeli adatokon megfigyelhető, hogy 1990 óta stabilan a foglalkoztatottak 90%-a jogosult táppénzre, ezért azzal a feltevéssel élünk, hogy a jogosultsági arány a 2009-es szinten marad.

A táppénzre jogosultak adatait összevetve a táppénzes napok számával azt találjuk, hogy a korábbi csökkenést követően az egy jogosultra jutó táppénzes napok száma 2007 óta stagnál. Az idősor vizsgálata azt mutatja, hogy két szabályváltozás között az egy jogosultra jutó napok száma lényegesen nem változik, így azzal az egyszerűsítő feltételezéssel élünk, hogy az egy főre jutó táppénzes napok száma 2014-ig a jelenlegi szinten marad (9,6 nap/jogosult). Ez a feltételezés teszi lehetővé, hogy a táppénzes napok számát a foglalkoztatási és munkanélküliségi adatok segítségével jelezzük előre (amelyek létszám adatok).

A15. ábra: Egy jogosultra jutó táppénzes napok száma (nap)

Forrás: OEP

Az aktív táppénzes napok előrejelzéséhez a foglalkoztatási dinamikát használjuk. A passzív táppénzes napok kivetítéséhez a foglalkoztatásból kilépők létszámváltozását használjuk, mivel csak azok jogosultak passzív táppénzre, akik a biztosításuk megszűnését követően három munkanapon belül válnak keresőképtelenné. Mindkét feltételezést alátámasztják az idősorok változatlan szabályozási időszakokból származó szakaszai.

A táppénzesek ellátásait az MKKT makromodelljéből származó bérdinamikával indexáljuk, azaz feltétezzük, hogy az ellátást igénybevevők átlagbére ugyanolyan dinamikával változik, mint a nemzetgazdasági átlagbér.

Táppénz (TP) előrejelzésünk képletekben:

$$TP_t = (NAPOK_{P,t} + NAPOK_{A,t})KIF_t$$

ahol $NAPOK_{P,t}$ és $NAPOK_{A,t}$ a passzív és a jogosultsági idő alatt igénybevett táppénzes napok számát jelölik, KIF_t pedig az átlagos kifizetés mértékét. Az összes (aktív-, illetve passzív-) táppénzen töltött nap kivetítéséhez először egy számszaki azonossággal fejezzük ki ezeket:

$$NAPOK_{A,t} = \frac{NAPOK_{A,t} J_t}{J_t} \frac{E_t}{E_t},$$

$$NAPOK_{P,t} = \frac{NAPOK_{P,t} J_t^{ki}}{J_t^{ki}} \frac{E_t^{ki}}{E_t^{ki}}.$$

Vagyis az aktív táppénzen töltött napok száma három tényező szorzataként bontható fel. Ez a három tényező (1) a táppénzre jogosult munkavállalók átlagos (aktív-) táppénzes napjainak száma ($NAPOK/J$); (2) a jogosultak összes foglalkoztatotthoz viszonyított aránya (J/E); és (3) a foglalkoztatottak száma (E). A passzív táppénzen töltött napok száma hasonlóan három tényező szorzataként bontható fel: (1) a táppénzre elvileg jogosult állásvesztők átlagos (passzív-) táppénzes napjainak száma ($NAPOK/J^{ki}$); (2) a jogosult állásvesztők összes állásvesztőhöz viszonyított aránya (J^{ki}/E^{ki}); és (3) a foglalkoztatottságból kiáramlók száma (E^{ki}).

Feltételezve, hogy az átlagosan igénybe vett napok száma és a jogosultak nem jogosultakhoz viszonyított aránya stabil, az aktív-táppénz-kiadásokat a foglalkoztatottak számának változása, míg a passzív-táppénz-kiadásokat a foglalkoztatottságból kiáramlók számának változása határozza meg.

A.9. Nyugdíjkiadások

Felhasznált adatok

- Általános demográfiai mutatók (létszámok életkor és nem szerinti bontásban) (*KSH Népeségtudományi Intézete, 1999-2014*)
- Ellátotti állományi adatok: ellátottak létszáma kor, nem és ellátástípus szerinti bontásban, korévenként és naptári évenként, év eleji állapot szerint (ONYF, 1999-2010)
- Ellátotti állomány nyugdíjainak ellátástípus, fő és teljes ellátás, nem, korév és naptári évek szerinti megoszlása, januári állapot szerint (ONYF, 1999-2010)
- Új megállapítások száma és nagysága nem, születési év, folyósítás kezdete, ellátástípus és a megállapítás alapjául szolgáló kereset szerint (ONYF, 1999-2010.március)

Jogszabályi háttér

Kivetítésünkben figyelembe vesszük a 2009-ben esedékes nyugdíjkorrekció 2010-re halasztását, továbbá a főszabályként először 2014-ben alkalmazandó korhatáremelés várható hatását. A nyugdíjasok esetében alkalmazott keresetösszeg-határ emelésének hatását, illetve a nyugdíjképlet változásából fakadó létszám és időbeli hatásokat figyelmen kívül hagytuk, mivel a viselkedési reakciókra vonatkozóan nem állnak rendelkezésünkre információk.

A 2013-tól alkalmazott lineáris helyettesítési ráta hatását szintén figyelembe vettük. A bruttó nyugdíjszámítási alap számszerűsítésére az újonnan megállapított nyugdíjak esetében azonban nem volt lehetőség, mivel ennek beépítéséhez információk szükségesek az új megállapításokat megalapozó szolgálati időre és a kétféle (2013 előtti és utáni) nyugdíjszámítási alap eltéréseinek együttes várható hatására vonatkozóan.

A 2013. után megállapított nyugdíjak esetében a visszatekintő svájci indexálást alkalmaztuk, összhangban a hatályos jogszabállyal.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépés újból, ezúttal 2011. december 31-ig történő megnyitásának hatásait nem állt módunkban figyelembe venni, mivel a visszalépők pénztári számlaegyenlegének elszámolását, társadalombiztosítási nyugdíj-jogosultságát érintő jogszabály a szerkesztés lezárultáig nem született.

Módszertan

Az ellátottak létszámát úgy jelezzük előre, hogy az egyes korévekre jellemző részvételi (telítettségi) hányadok változásait összehasonlítjuk az egymást követő korévek esetében, és ezekből képzünk a teljes életpályára egy telítettségi profilt. A továbbiakban a t , k , p , s , sz jelölések rendre a naptári év, születési év, ellátástípus, nem, szolgálati idő jelzetei

$$N(t) = \sum_s \sum_p \sum_{k=1910}^{1999} P(t)_{k,s} * R(t)_{k,p,s}$$

ahol:

$N(t)$ az ellátottak létszámának összege, $t > 2010$ naptári évben,

$P(t)_{k,s}$ a KSH által a t évre előrejelzett, k évben született s nemű emberek létszáma,

$R(t)_{k,p,s}$ az adott évre, ellátástípusra, nemre jellemző telítettségi hányad.

Minden évben az ellátással még nem rendelkezők közül kerülhet ki az ellátotti állomány növekménye:

$$N'(t)_{k,s} = P(t)_{k,s} * (1 - \sum_p R(t)_{k,p,s}) = P(t)_{k,s} * R'(t)_{k,s},$$

ahol $N'(t)_{k,s}$ a t évben ellátásban nem részesülő, k évben születettek száma, $R'(t)$ pedig ugyanezeknek az embereknek aránya a kohorszon belül.

A teljes telítettség változását az ellátás nélkül maradtak arányváltozásából vezetjük le:

$$\Delta R'(t)_{k,s} = \frac{1 - \sum_p R(t-1)_{k,s}}{1 - \sum_p R(t)_{k,s}}, \quad \forall t = \{2002, \dots, 2014\};$$

A jövőre nézve ($t > 2009$) a teljes telítettséget úgy számoljuk ki, hogy megbecsüljük az adott kohorszhoz és nemhez tartozók teljes telítetlenség-változását. A következő lépésben megvizsgáljuk, hogy a teljes telítetlenség csökkenéséhez milyen mértékben járult hozzá az egyes ellátások telítettségeinek növekedése:

$$\rho_{k,p,s} = \frac{N(t)_{k,p,s} - N(t-1)_{k,p,s}}{\sum_p N'(t-1)_{k,p,s} - N'(t)_{k,p,s}}$$

Ezek után az adott évben ellátatlanok becsült létszámát megszorozva az egyes ellátásokra jellemző átlagos $\rho_{k,j}$ együtthatóval megkapjuk – ellátásonként – az újonnan megállapított nyugdíjak becsült számát.:

$$N(t) = N(t-1) + \sum N'(t)_{k,p,s} * \rho_{k,p,s}$$

Eltérés a főszabálytól, hogy a 75 évesnél idősebb öregségi nyugdíjasok esetében a kor- és nem-specifikus telítettségi hányadokat – amelyek ekkor már kvázi-lineárisak – egy éves eltolással felhasznált egyéves telítettség-különbséggel vezettük tovább.

A fenti módon becsült új megállapítás-számot ezek után (felfelé) módosítjuk az adott életkorú, ellátású és nemű nyugdíjasok közül várhatóan kilépők létszámával, így felbontva a várható ellátotti állomány az időszak (naptári év) során végig ellátott, új belépő és kilépő létszámra. Az egyes főellátások –öregségi, rokkantsági, főellátásként folyósított nyugdíjak - közötti átlépéssel jelenleg nem számolunk, a kilépés egyetlen okaként a halálozást tételezzük fel. Ez alól kivételt képeznek az árvaellátások és a korhatár alatti rokkantnyugdíjasok, akik esetében a 22. életév betöltését illetve a nyugdíjkorhatár elérését tekintjük a korszpecifikus halandóságon túli részvételi korlátnak.

A létszámokat hasonló módon jeleztük előre a rokkant- és baleseti ellátásoknál, valamint a hozzátartozói ellátásoknál is. Az árvaellátások esetében –a már említettekén túl- annyi az eltérés a fentiekben leírtakhoz képest, hogy mivel az ellátotti létszám viszonylag stabil hányada a népesség releváns kohorszainak, a telítettségi hányadokat további korrekciók nélkül vezettük tovább.

A korhatáremelés hatásával csak 2014-ben és csak a közvetlenül érintett, hozzávetőleg öt korév esetében számolunk, olyan módon, hogy a telítettségi mutatók emelkedését lassítjuk, további egy évvel emelve *j* értékét.

Az új típusú ellátásként – 2007-ben bevezetett – rehabilitációs járadékban részesülők számának esetében azt feltételezzük, hogy a gyors emelkedés szakasza után 25 ezer fő körül állandósul az ellátottak száma. Ez a létszám – kellő hosszúságú adatsorok hiányában – szakértői szintű egyeztetett becslés, amit tapasztalati tényekkel egyelőre nem lehet alátámasztani.

A fajlagos ellátások esetében három csoporttal számolunk: egyfelől az időszak (esetünkben: naptári év) elején és végén is az állományhoz tartozókkal, akikre nézve a hatályos indexálási szabályokat alkalmazzuk, másfelől az új belépőkkel, harmadrészt a kilépőkkel. A hatályos indexálási szabályok szerint a 2012. december 31-ig megállapított ellátásokra a jelenlegi – gazdasági növekedés függvényében változó összetételű – előretekintő kompozit index vonatkozik, míg a 2013. január után induló nyugdíjakra egy visszatekintő, fix összetételű index.

A fajlagos ellátások esetében három csoporttal kell számolni: egyfelől az időszak (esetünkben: naptári év) elején és végén is az állományhoz tartozókkal, akikre nézve a hatályos indexálási szabályokat alkalmazzuk. A hatályos indexálási szabályok szerint a 2012. december 31-ig megállapított ellátásokra a jelenlegi – gazdasági növekedés függvényében változó összetételű- előretekintő kompozit index vonatkozik, míg a 2013. január után induló nyugdíjakra egy visszatekintő, fix összetételű index. A költségvetési törvény tárgyévére nézve az MKKT makrogazdasági mutatóiból képzett nyugdíjindex és a költségvetés tervezéséhez használt nyugdíjindex közül a magasabbikat használjuk. Ennek oka, hogy bár eltérés esetén az MKKT makrogazdasági előrejelzését tartjuk iránymutatónak, a január elején esedékes nyugdíjemelés utólagos, lefelé történő, korrekciójára nincs lehetőség akkor sem, ha az emelés túlzottnak bizonyul a valós folyamatok fényében. A tárgyévet követő évekre –amelyekre nézve az emelés mértékét törvény nem rögzíti- minden esetben az MKKT növekedési, inflációs és bérdinamikára vonatkozó becsléseit használjuk.

A megszűnő ellátásokra vonatkozóan rendelkezésünkre álló adatokat illetve a belőlük levonható következtetéseket a módszertan még nem tartalmazza, ezért feltételeztük, hogy az azonos kohorszhoz tartozó, azonos neműeknek folyósított, azonos típusú ellátások átlaga megegyezik a megszűnő és a folytatódó ellátások esetében.

Az újonnan megállapított nyugdíjak induló ellátásait a szolgálati idő hossza, a korábbi keresetekre alkalmazott valorizálási szabályok, beszámítási együtthatók (degresszió) és plafonok, az adott év keresetére alkalmazandó béradók, valamint az életkor és vonatkozó korhatár eltéréseiből fakadó csökkentés (malus) határozza meg. Az induló nyugdíj összegét meghatározza továbbá, hogy a nyugdíjba vonuló pénztárg-e, továbbá az is, hogy a 2013. január 1-től érvénybe lépő – bruttó keresetre alapuló – megállapítási szabályok vonatkoznak-e rá. Az induló nyugdíjak becsléséhez az életkor és szolgálati idő szerinti induló ellátások átlagait vetjük össze 2001 és 2009 között.

$$NY^{új}(t)_{k,p,s,sz} = NY^{új}(t-1)_{k,p,s,sz} * w(t-1) * \alpha_{k,p,s,sz} * \beta_{sz} * \gamma_{k,s} * \delta(t),$$

ahol:

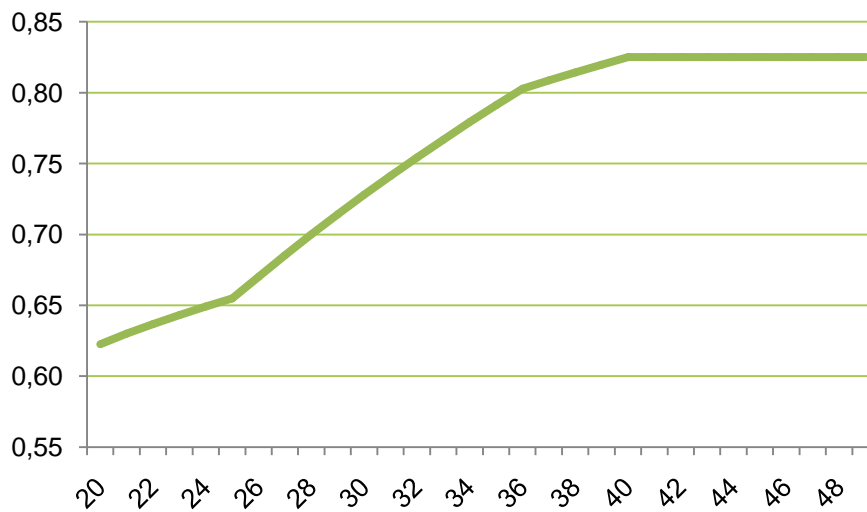
$NY^{új}(t)_{k,p,s,sz}$ a k kohorszhoz tartozó, p típusú ellátásban részesülő, s nemű, sz szolgálati évvel rendelkező nyugdíjasok átlagos, újonnan megállapított ellátása t évben,

$w(t-1)$ az előző naptári év nemzetgazdasági nettó bérindexe,

α pedig a nettó bérindex és az egymást követő évek azonos nemű, szolgálati történetű és életkorú nyugdíjasainak megállapított ellátások dinamikájának trendszerű eltérése.

β_{sz} a szolgálati idő hosszától függő nyugdíjskála megváltozásának 2013. január 1. után megállapított nyugdíjakra gyakorolt hatása. β értékét a következő grafikon adja meg:

A16. ábra: A nyugdíjskála megváltozásának 2013. január 1. után megállapított nyugdíjakra gyakorolt hatása – β tényező a szolgálati idő (évek) függvényében

Végül $\gamma_{k,s}$ egy korrekciós tényező, ami a pénztártagként nyugdíjkorhatárt elérőknek az adott évre (2013. és 2014.) becsült új öregségi nyugdíjasokon belüli arányát és a pénztártagok esetében csökkentett ellátást tükrözi. $\gamma_{k,s}$ értéke az új öregségi ellátásokon kívül más ellátási formák esetében 1, míg az öregségi ellátások esetében

$$\gamma_{k,s} = \frac{1,22}{1,65} * \frac{P(t)_{k,s,p}}{L(t)_{k,s,p}}$$

ahol:

$P(t)_{k,s}$ a 2013-ban és 2014-ben nyugdíjkorhatárt elérő s nemű pénztártagok száma, $L(t)_{k,s,p}$ pedig az azonos korosztályhoz és nemhez tartozó, várhatóan öregségi nyugdíjat igénybe vevők száma.

$\delta(t)$ a t évben (2013-ban és 2014-ben) megállapítandó nyugdíjak esetében alkalmazott adókorrekció, ami a nyugdíjszámítás alapjának bruttosítása miatt szükséges. Mértéke

$$\delta(t) = \frac{\sum_{i=1988}^t [w_b(i) \prod_{j=1988}^i \omega_b(j)]}{\sum_{i=1988}^t [w_n(i) \prod_{j=1988}^i \omega_n(j)]}$$

ahol w_b és w_n a nemzetgazdasági bruttó és nettó átlagbér; ω_b és ω_n pedig a bruttó és nettó bérindex.

A.10. Hozzájárulás az EU költségvetéséhez

Felhasznált adatok

- Európai Bizottság részletes költségvetési javaslatok
- 2007-2013-as pénzügyi perspektíva kifizetési előirányzatai
- EU becsült GDP-növekedése, valamint GDP-deflátor (az IMF legfrissebb, 2014-ig tartó előrejelzése)
- Magyarország GDP-növekedése, HUF/EUR árfolyam, vásárolt fogyasztás (MKKT saját előrejelzések)

Jogszabályi háttér

- 2007/436/EK Euratom tanácsi határozat; 2000/1150/EK Euratom tanácsi rendelet
- Az Európai Közösségek saját forrásainak rendszeréről szóló 2008. évi XII. törvény.

Módszertan

Előrejelzésünk az Európai Bizottság költségvetési javaslatában közölt részletes tervszámokra épül azokban az években, amelyekre ezek elérhetők. A további években kiindulópontunk az uniós költségvetési tervezet hiányában a tagállamokra lebontott befizetéseket nem tartalmazó pénzügyi perspektíva.

Az Európai Unió költségvetéséhez Magyarország által teljesítendő hozzájárulást főként öt elem határozza meg: hozzáadottérték-adón alapuló befizetések, GNI-alapú befizetések, az Egyesült Királyság javára történő korrekció, a Hollandia és Svédország javára történő korrekció, valamint a visszatérítés. Azokra az évekre, amelyekre rendelkezésre áll az Európai Bizottság költségvetési javaslatából az első négy elem, a visszatérítés nagyságát becsültük. A többi időszakra az öt kategória mindegyikére előrejelzést készítettünk. A 2014-es év hiányzó pénzügyi perspektívája esetében a kiadásokat úgy származtattuk, hogy a 2013-as év előirányzatát az EU becsült nominális GDP növekedésének megfelelően növeltük.

A kifizetési előirányzatok fedezetét két forrásból teremti elő az EU; az ún. hagyományos saját forrásokból és a tagállamok által befizetett nemzeti hozzájárulásokból. Ez utóbbi két részből tevődik össze: hozzáadottérték-adó alapú befizetések és GNI-alapú befizetések, melyeket kiegészítenek az Egyesült Királyság, illetve Hollandia és Svédország javára teljesítendő korrekció összegei.

A saját bevételek és a hozzáadottérték-adón alapuló befizetések növekedését az EU-27 nominális GDP-növekedésével modelleztük, a GNI-alapú befizetések összegét úgy becsültük, hogy a három forrás összege kiadja a kifizetési előirányzatot.

Ezek után becslésünk Magyarország befizetéseire:

- Hozzáadottérték-adón alapuló befizetések: A magyarországi vásárolt fogyasztásra adott előrejelzésünk euróban kifejezett értékének növekedési ütemével növeltük az éves befizetés euróban kifejezett értékét. Ily módon az esetleges árfolyamhatásokat is figyelembe vettük.
- GNI-alapú befizetések és Egyesült Királyság javára történő korrekció: A tagállamok GNI-alapú befizetéseinek növekedési ütemét, valamint Magyarország EU-27-hez viszonyított

relatív GDP-növekedését (korrigálva a becsült árfolyammal) összeszorozva kaptuk a két kategória növekedési ütemét.

Képletezés:

$$GNIHOZ_t^{HU} = GNIHOZ_{t-1}^{HU} * \frac{GNIHOZ_t^{EU}}{GNIHOZ_{t-1}^{EU}} * \frac{1 + g_t^H}{1 + g_t^{EU}} * \frac{X_{t-1}}{X_t}$$

$$UK_t^{HU} = UK_{t-1}^{HU} * \frac{GNIHOZ_t^{EU}}{GNIHOZ_{t-1}^{EU}} * \frac{1 + g_t^H}{1 + g_t^{EU}} * \frac{X_{t-1}}{X_t}$$

ahol:

$GNIHOZ_t^{HU}$ Magyarország euróban kifejezett GNI-alapú hozzájárulása t évben;

UK_t^{HU} Magyarországra jutó, euróban kifejezett korrekció az Egyesült Királyság javára t évben;

$GNIHOZ_t^{EU}$ A tagállamok által befizetett GNI-alapú hozzájárulás t évben;

g_t^H, g_t^{EU} Magyarország forintban kifejezett, illetve az EU-27 államok euróban kifejezett nominális GDP-növekedése t évben;

X_t Év végi HUF/EUR árfolyam t évben.

Az euróban kifejezett összeget a tárgyévet megelőző év záróárfolyamán kell forintra váltani.

- Hollandia és Svédország javára történő korrekció: ennek éves növekedési ütemét az EU-27 GDP-deflátorával becsültük.
- Visszatérítés: Az adott költségvetési évben teljesítendő tagállami befizetéseket módosíthatják utólagos korrekciók, amelyek fakadhatnak akár abból, hogy az előző év költségvetésének végrehajtása során az egyenleg eltér attól, amit eredetileg terveztek, vagy abból, hogy Magyarországnak a többi tagállamhoz viszonyított hozzáadottérték-adó alapja vagy GNI-je eltér a tervezéskor előre jelzettől. A visszatérítés értékére konzervatív becslést adtunk, a folyó évet megelőző négy év legalacsonyabb visszatérítését feltételeztük az összes évben.

A.11. MNB veszteségtérítés

Felhasznált adatok

- Havi rendszerességű MNB mérleg és eredménykimutatás (2004-2010), valamint hóvégi átlagos bekerülési árfolyam értékek;
- MNB előrejelzések egyes mérlegtételekre és eredményelemekre (2010-13);
- Nettó EU transferek NGM előrejelzése (2010-13).

Jogszabályi háttér

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (MNB tv.) a bank működése mellett a költségvetési kapcsolatait is szabályozza.¹¹³ A bank által folytatott számviteli politika kereteit a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény határozza meg, amit az éves beszámoló készítés és könyvvizetés tekintetében a 221/2000. kormányrendelet pontosít, valamint belső utasítások egészítenek ki.

Az MNB tv. szerint a központi költségvetésnek kétfajta térítési kötelezettsége áll fenn a jegybankkal szemben. Az egyik kötelezettség szerint az eredménytartalékot meghaladó veszteséget a beszámoló elfogadását követő nyolc napon belül az állam mint tulajdonos köteles megtéríteni a bank számára. Ez a térítés része az elsődleges egyenlegnek, így a költségvetési hiánynak és az államadósságnak is. A másik kötelezettség alapján a bank kiegyenlítési tartalékainak¹¹⁴ negatív év végi egyenlegeit is külön-külön fel kell töltenie a tulajdonosnak, ami ugyan nem része a költségvetési egyenlegnek, de az államadósságot növeli. Ez a feltöltési kötelezettség két lépésben valósul meg. Először az előzetes mérleginformációk alapján március 31-ig történik meg a feltöltés. Amennyiben szükséges, ezt a végleges beszámolón alapuló korrekció követi, amikor a kiegyenlítési tartalékok első feltöltés utáni értékét korrigálják a felek zérusra. Ennek a korrekciónak a veszteségtérítéshez hasonlóan a beszámoló elfogadását követő nyolc napon belül kell megtörténnie.

Emellett a törvényi felhatalmazás szerint a tulajdonos osztalékfizetést is kezdeményezhet az eredménytartalék, ill. a mérleg szerinti eredmény erejéig, ezt a banknak a beszámoló elfogadását követő nyolc napon belül kell teljesítenie.

Módszertan

Az alábbi módszertan az MNB kamateredményének meghatározására irányul, így az eredményt befolyásoló tényezőket főleg ebből a szempontból veszi figyelembe.¹¹⁵ A bank éves eredményének előrejelzéséhez az első lépés a mérleg eszközoldala időbeli alakulásának meghatározása. Az eszközoldalról vizsgált mérlegfőösszeget döntően a devizatartalékok változása mozgatja, amit a kivetítésben az alábbi tranzakciók befolyásolnak:

¹¹³ Ennek értelmében a jegybanki eredmény elszámolását a költségvetés az állami vállalatok 2008/LXXV. törvényben lefektetett eredmény-elszámolástól elkülönülten kezeli.

¹¹⁴ Ezek a forint árfolyam kiegyenlítési tartaléka, valamint a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka.

¹¹⁵ A kiegyenlítési tartalékok közül a forint árfolyam kiegyenlítési tartalékával számolunk explicit módon, a deviza-értékpapírokéval nem. Ennek megfelelően a tartalékfeltöltési kötelezettséget is csak az előbbire jelzünk előre.

$$DT_{t+1} = DT_t(1 + r_{dev,t}) + (\dot{A}KK_t + EU_t + M\dot{A}K_t + MNB_t)$$

ahol:

DT_t : devizatartalékok forintban denominált összege a t időszakban;

$r_{dev,t}$: devizatartalékok kamatbevétele a t időszakban forintban;

$\dot{A}KK_t$: a deviza adósságkezeléshez kötődő t időszaki nettósított tranzakciók forintban;

EU_t : nettó EU transferek a t időszakban forintban;

$M\dot{A}K_t$: MÁK nettósított devizatranzakciói a t időszakban forintban;

MNB_t : MNB nettósított devizatranzakciói a t időszakban forintban.

A devizatartalékok időbeli alakulását leíró összefüggésben az MNB az adósságkezeléshez kapcsolódó és a saját deviza tranzakcióin keresztül képes befolyásolni devizatartalékainak összegét. Feltevésünk szerint a Bank ebből a két csatornából aktívan csak az utóbbit, a deviza tranzakciókét használja, hogy a pénzügyi rendszer stabilitásához kötődő szempontjait érvényre juttassa tartalékpolitikájában.

A fenti egyenlet az egy időszakra, azaz egy hónapra eső tranzakciókat nettósított szemléletben kezeli. Az eszközoldal további elemei közül a fennmaradó devizakövetelések árfolyamkorrekció melletti változatlan értékekkel szerepelnek a későbbi mérlegekben, míg a forintköveteléseket a jegybank a feltételezés szerint lejáratig tartja.¹¹⁶ A banküzemi eszközök előrejelzése az MNB számításain alapul, végül az aktív időbeli elhatárolások a devizatartalékok legutolsó megfigyelt fix arányában kerülnek bele a későbbi mérlegekbe.

A jegybanki mérleg forrásoldalán a központi költségvetés forint- és devizabetétei az adósságkezelés során határozódnak meg. A hitelintézeti betéteknél a kötelező tartalékok MNB számításokon alapulnak, az O/N betétnél pedig szinten tartással számol a modell. A banküzemi források értéke és a bankjegy- és pénzállomány ugyancsak a jegybank előrejelzésén alapul. A sajáttőke-elemek közül – a jegyzett tőke, eredménytartalék és mérleg szerinti eredmény és tárgyidőszaki eredmény mellett – még a forint árfolyam kiegyenlítési tartalékát veszi figyelembe az előrejelzés:

$$KT_t = (DKOV_t - DKOT_t)(e_t - e_{be,t})$$

ahol:

$DKOV_t$: devizakövetelések t időszaki forintban kifejezett értéke;

$DKOT_t$: devizakötelezettségek t időszaki forintban kifejezett értéke;

e_t : adott időszaki MNB euró árfolyam;

$e_{be,t}$: adott időszaki átlagos MNB bekerülési árfolyam, amit az alábbi összefüggés határoz meg¹¹⁷:

¹¹⁶ Ezek közé jelenleg nem csak a 2008 őszén vásárolt államkötvények tartoznak, hanem a 2010 februárjában meghirdetett, forint jelzáloglevél-piacot támogató program keretében vásárolt jelzáloglevelek is.

¹¹⁷ A bekerülési árfolyam fenti egyenlete csak a nettó devizapozíció növekedésekor áll fenn: ha az csökken, akkor a bekerülési árfolyam sem változik. Mivel a devizakötelezettségeket változatlanul

$$e_{be,t} = (DT_{t-1} + e_t * DEV_t) / DT_t^{EUR}$$

ahol:

DEV_{t-1} : a t időszaki nettósított devizatranszakciók értéke euróban;

DT_t^{EUR} : a devizatartalékok t időszaki euróban számolt értéke.

Végül a kéthetes kötvényállomány egyenlegez a mérlegfőösszegre. Az így meghatározott mérleg alapján készül az előrejelzés a kamateredményre. A deviza kamateredmény egyenlete:

$$dev_t = (DKOV_t - DKOT_t)r_{tp,t}$$

ahol:¹¹⁸

$DKOV_t$: devizakövetelések t időszaki értéke;

$DKOT_t$: devizakötelezettségek t időszaki értéke;

$r_{tp,t}$: devizatartalékokon elért fajlagos kamatbevétel t időszaki értéke.

A forint kamateredmény egyenlete:

$$huf_t = HKOV_t r_{huf,t}^* - HKOT_t^* r_{huf,t}$$

ahol:

$HKOV_t$: forint követelések t időszaki értéke;

$HKOT_t^*$: t időszaki forintkötelezettségek a pénzállomány kivételével;

$r_{huf,t}$: a forint alapkamat t időszaki értéke;

$r_{huf,t}^*$: forint állampapír fajlagos kamatbevétel a t időszakban.¹¹⁹

A fenti kamateredményt még a jutalékokból származó egyéb eredmény és a banki működés eredményének MNB számításokon alapuló becslései egészítik ki a prognosztizált mérleg szerinti eredményre. Végül a mérleg szerinti eredmény és az eredménytartalék egyenlegeként alakul ki a várható költségvetési veszteségtérítési kötelezettség. Ehhez kapcsolódóan a forint árfolyam kiegyenlítési tartalékának a feltöltési kötelezettségét alapvetően az MKKT makropályájának árfolyamprognózisa határozza meg: ha ez az árfolyam az év végén erősebb, mint a hóvégi átlagos bekerülési árfolyam értéke, akkor szükséges a feltöltés, egyébként nem.

tételezzük fel, ezért a devizapozícióbeli változás teljes egészében a devizatartalékok változásához kötődik.

¹¹⁸ A képletnek az implicit következménye, hogy a devizatartalékokon elért hozam megegyezik a devizakötelezettségekre fizetett hozammal.

¹¹⁹ A modell a bank meglévő állampapír- és jelzáloglevél-állományának a lejáratig való tartásával számol.

A.12. Nettó kamatkiadások

Felhasznált adatok

Finanszírozási inputok

Konzolidált elsődleges egyenleg (MKKT-becslés), valamint a konszolidált elsődleges egyenlegben el nem számolt, de a finanszírozási igényt módosító tételek: Európai Unió elszámolás egyenlege (NGM-becslés), MNB kiegyenlítési tartalékának feltöltése (MKKT-becslés), privatizációs egyenleg (MKKT-becslés), év végi megelőlegezések egyenlege (MKKT-becslés). Az év végi megelőlegezések becsléséhez állami bérek indexét alkalmazzuk (MKKT-becslés).

Adósságállományi inputok

Évközi tényadatok a kamatkiadás, kamatbevétel, államadósság, év végi megelőlegezések és KESZ-szint tekintetében.

Állampapírok, valamint állami hitelek, deviza- és kamatswapok záró hónap végi állományi, illetve kamatozási és törlesztési adatai, valamint a bankrendszernek továbbhitelezett állomány kamatozási, törlesztési jellemzői, továbbá az ÁKK devizabetét-állománya záró hónap végén.

Adósság-kezelési inputok

Az ÁKK kibocsátási stratégiája, adósságállományi benchmarkok (nettó devizaarány, devizanem-összetétel, deviza fix-változó, forint fix-változó, duráció).

Makrogazdasági inputok

Forint-zérókuponhozamgörbe, euróövezeti euró-zérókuponhozamgörbe, magyar euró-zérókuponhozamgörbe, bankközi hozamok becsült felára a zérókuponhozamok felett, árfolyam-előrejelzések: euró, dollár, font, jen (MKKT-becslések).

Jogszabályi háttér

Az államadósság-kezelés jogi alapját több jogforrás alkotja, melyek közül kiemelkedő az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Államháztartási törvény), a tárgyévvel vonatkozó költségvetési törvények, a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) és a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (Tőkepiaci törvény). E törvényi rendelkezések egyfelől meghatározzák az adósság fogalmát, illetve keletkezésének és finanszírozásának szabályait, másfelől e tevékenység végzésére jogosult és egyben köteles államigazgatási és szervezeti szereplők tevékenységét szabályozzák.

Az Államháztartási törvény 113/A. §-a rendelkezik arról, hogy a pénzügyminiszter a finanszírozási és adósságkezelési feladatokat az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Zrt. útján valósítja meg. Az Áht. 2003. június 30-án hatályba lépett módosításával az ÁKK Zrt. feladatkörébe került az állam átmenetileg szabad pénzeszközeivel való gazdálkodás is.¹²⁰

¹²⁰ Forrás: ÁKK Zrt. honlapja.

Az ÁKK és az MNB közötti megállapodások rögzítik az ÁKK devizahitel-felvétele és a devizatartalék-kezelési politika kapcsolatrendszerét.

Módszertan

A központi alrendszer éves szintű nettó finanszírozási igényét az alábbi kiadások befolyásolják:

$$NEFI = SEE + (EU_{rész} + MNB_{kieggy} + MEG + EGY + PE) + KE,$$

ahol *NEFI* jelöli a nettó finanszírozási igényt; *SEE* a statisztikai konszolidált elsődleges egyenleg; *EU_{rész}* jelöli a EU-s pénzáramlások részegyenlegét, amely nincs elszámolva statisztikai hiányként, de finanszírozási igényt jelent; *MNB_{kieggy}* az MNB kiegyenlítésitartalék-feltöltési igénye; *MEG* az év végi megelőlegezések egyenlege; *EGY* jelöli az egyéb pénzáramlásokat;¹²¹ *PE* a privatizációs egyenleget; végül pedig *KE* a kamategyenleget.

A központi alrendszer éves szintű bruttó – a tőketörlesztéseket is figyelembe vevő – finanszírozási igényét az alábbi egyenlet határozza meg:

$$BRUFI = NEFI + TORL - kTORL,$$

ahol *BRUFI* a bruttó finanszírozási igény; *TORL* a központi alrendszer tőketörlesztései; *kTORL* a továbbhitelezett állomány tőketörlesztései (jelenleg ilyen a bankmentő csomag részeként felvett hitelek bankrendszer általi törlesztése az állam felé).

Mivel az ÁKK Zrt. feladata az állam likviditásának – amit gyakorlatilag a Kincstári Egységes Számla (KESZ) testesít meg – menedzselése is, ezért az adósság-kibocsátás és a kormányzat jegybanki devizabetét felhasználását oly módon tervezzük, hogy a KESZ egyenlege stabil legyen az év folyamán, az év végén pedig a megelőlegezéssel együtt se csökkenjen jelentősen 200 milliárd Ft alá. A KESZ változását leíró egyenlet:

$$\Delta_{kesz} = BRUFI + AUK + kAUK,$$

ahol Δ_{kesz} a KESZ egyenlegváltozása; *AUK* az adósság-kibocsátás; *kAUK* pedig a devizabetét-állomány felhasználása.

Az adósságpapírok kibocsátásának tervezése az ÁKK Zrt. nyilvános stratégiájának követésére épül, vagyis adottságnak tekintjük mind a kibocsátási stratégiát, mind az adósságportfólióra vonatkozó benchmarkok folyamatos betartását.

A kibocsátások tervezése során a modell eltekint a kincstári hálózaton keresztül történő értékesítéstől és a nem-kompetitív aukcióktól, a finanszírozási igény így a rendszeres aukciókon kerül kiegyenlítésre. Az adósságkezelési eszközök esetében a modell nem számol repótevékenységgel (mivel az adósságszolgálatra gyakorolt hatása közel neutrális), valamint az adósságállomány szerkezetének beállításához szükséges swapok használatával sem. A modellben így a deviza-kibocsátások között kizárólag euró alapú kibocsátás szerepel, ami adósságszolgálati hatásait tekintve lényegében azonos azzal, ha más devizában történik a kibocsátás, és ezeket euróra swapoljuk. A fix-változó kibocsátásokat pedig úgy tervezzük, hogy kamatswapokra ne legyen szükség a benchmarkok elérésére.

¹²¹ Ezt a tételt az előrejelzés során mindvégig zérusnak tekintjük.

A kamatkiadások és kamatbevételek a már meglévő instrumentumszintű adósság állományi, kamatozási és törlesztési jellemzőiből, a szimulált jövőbeli kibocsátásokból, valamint a makrogazdasági előrejelzésekből (hozamok, árfolyamok) adódnak.

A bemutatott modell alkalmas az adósságállomány változásának nyomon követésére is, ezt a tervezett kibocsátások és a számított törlesztések időszaki egyenlege határozza meg (természetesen adott időszakban új árfolyamfeltevés esetében ezen felül átértékelődési hatással is számolni kell):

$$\Delta AD = AUK + TORL,$$

ahol ΔAD a bruttó adósságállomány változása. Végül a nettó államadósság a bruttó adósság és az adósságkezelési aktívumok, valamint a továbbhitelezett állomány különbségeként adódik:

$$nAD = AD - dbet - nyhit - kesz,$$

ahol nAD a nettó adósságállomány; AD a bruttó adósságállomány; $dbet$ a devizabetét-állomány; $nyhit$ a nyújtott hitelek állománya; $kész$ pedig a KESZ egyenlege.

B. A számszerűsíthető belső tételek módszertani leírása

A belső tételek közül a benyújtott 2011. évi költségvetési törvényjavaslat 9. mellékletében definiált úgynevezett felülről nyitott tételcsoport egy részére készítettünk a véleményezés során saját becslést. A számszerűsített tételek összességében a felülről nyitott tételek mintegy 45 százalékát (kb. 1000 milliárd Ft-ot) tesznek ki. Nem teszünk különbséget abból a szempontból a tételek között, hogy pontosan milyen engedélyhez van kötve a 9. melléklet felsorolásában az előirányzat túllépése (pl. miniszteri vagy testületi kormánydöntéshez), azt tekintjük ugyanis lényegi pontnak, hogy ebben a körben az Országgyűlés lemondott a kontroll érvényesítéséről a végrehajtás során.

B.1. Egészségbiztosítási Alap kiadásai

B.1.1. Gyógyszertámogatás és gyógyszergyártói illetve forgalmazói befizetések

Felhasznált adatok

- MÁK havi pénzforgalmi adatok 2004-2010.
- OEP napi pénzforgalmi adatok, 2007. január – 2010. szeptember

Jogszabályi háttér

- 2006. évi XCVIII. törvény a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól.
- 134/1999. (VIII. 31.) Korm. rendelet a járóbeteg-ellátás keretében rendelt gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök és gyógyfürdőellátások árához nyújtott támogatások elszámolásáról és folyósításáról
- 336/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet
- Befogadott új és generikus készítmények, felülvizsgálatok: 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet. Ennek legutolsó figyelembe vett módosítása a 36/2010. (V. 14.) EÜM rendelet.

Módszertan

A becslés jogcímenkénti bontásban történik, mind a bevételi, mind a kiadási előirányzatokra. A speciális beszerzésű gyógyszerek esetében elfogadjuk a kormányzat előirányzatát részletes információk hiányában. 2004-től 2007-ig a speciális beszerzésű gyógyszerek támogatásának előirányzata nagyságrendileg kétszer akkora volt, mint az elmúlt években, és azokban az években rendre alulteljesült. Azóta viszont, a speciális beszerzésű készítmények körének szűkülésével, 2008-ban és 2009-ben is a 9 milliárd Ft-os előirányzat rendre 5% fölötti mértékben felülteljesült. Ennek ellenére a beszerzési szerződések ismeretének hiányában átvesszük a kormányzati tervszámot. Ehhez hozzá kell tenni, hogy a vérszerű betegek ellátása évről évre egyre korszerűbb készítményekkel történik, így a beszerzett készítmények költsége folyamatos növekedést mutat. 2011-ben bizonyosan több forrásra van szükség, mint a 2010-es évben, és a felhasználás kordában tartására a betegellátás folyamatosságának veszélyeztetése nélkül kevés az esély. A 2011. évi előirányzat szerény mértékben (4,1%-kal) növekedett az előző évhez képest, ezért a tétel teljesülése kockázatos.

Ezzel szemben a patikai és méltányossági gyógyszerek esetében napi szintű kifizetési bontás áll rendelkezésre, melynek segítségével jól megragadható az átlagos támogatások mértéke. Ezért a tételek kivetítésére az elmúlt hónapok átlagos támogatási mértékének kivetítése alapján kerül sor.

Főbb feltételezések:

- Az előrejelzés az elmúlt 4 hónap átlagos gyógyszerkiadását (16 támogatás-kifizetési időszak: június-szeptember) veszi alapul mind a patikai mind a méltányossági gyógyszerek esetében. Ezáltal figyelembe vesszük a nyár folyamán befogadott új készítményeket is az előrejelzésünkbe, valamint a méltányossági jogcím esetében 2010 májusától életbelépett szigorításokat: 336/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet.
- Az elmúlt 3 év (2007-2009) azonos időszaka alapján megállapításra kerül, hogy mekkora ennek az időszaknak az előző években is szezonálisan indokolt eltérése az év másik 8 hónapjához képest.
- Ez alapján becslésre kerül egy a jelenlegi támogatási szint melletti egész évre indokolt támogatás érték, amit 2011 évre prognosztizálunk.
- Az előrejelzés úgy feltételez változatlan kínálatot (konstans támogatási szintet), hogy az enyhe gyógyszerár-csökkenést 100%-ban kompenzálja az új termékek megjelenése.
- Az előrejelzés változatlan keresletet feltételez.

A 2010. júniusa és szeptembere közötti 4 hónapban (122 napon) átlagosan 949.5 millió Ft volt a napi átlagos támogatás a patikai gyógyszereknél, míg a méltányosságiaknál 14.5 millió Ft. A nyári hónapok tipikusan szezonálisan alacsonyabb napi kifizetésekkel rendelkeznek a patikai gyógyszerek esetében (97.3%-a az éves átlagnak), míg a méltányosságiak szezonális elhanyagolható (100.1%).

Ezek alapján a támogatás éves összegét a következő képlettel számoljuk ki:

$$GY_éves_{2011} = (GY_napi_{máj-szept} / \alpha_{máj-szept}) * 365$$

ahol $GY_éves_{2011}$ az éves támogatás tömeg adott jogcímen, $GY_napi_{máj-szept}$ az adott időszakban kiáramló napi átlagos támogatás, míg $\alpha_{máj-szept}$ az adott időszakra az egész évhez képest mért átlagos szezonális érték.

A bevételek esetében kétféle előirányzat-csoportot különböztetünk meg.

Szerződések szerinti gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések: Itt évente egyszer kerül sor nagyobb befizetésre, az azt követő hónapokban már elenyészőek a bevételek. 2010-re adott várhatóra adott becslésünkör ezért az első 9 havi teljesüléshez hozzáadtuk a III. negyedév teljesülését. E mögött az a feltételezés áll, hogy a nagy befizetések az első félévben megtörténtek, és a IV. negyedév a III. negyedévhez hasonlóan alakul. 2011-re a szerződések ismeretének hiányában átvesszük a kormány tervszámait.

Folyamatos gyógyszerellátást biztosító gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések: Ez a tétel számos előirányzathoz tartozik, amelyek közül a legjelentősebb a gyógyszerek értékesítése

utáni befizetések, ahol egy 2010. júliusi szabályozásváltozás miatt a III. negyedévi átlagos befizetések kerülnek kivetítésre. A többi előirányzat (gyógyszer-ismertetést végző személyek, reklámozással kapcsolatos bevételek) esetében a 2010 évi első három negyedév átlagos bevételei kerülnek kivetítésre. Ki kell emelni, hogy a K+F kedvezmények leírása 2010. második félévében vette kezdetét, de könyvviteli okokból több nagyvállalat is csak várhatóan a következő naptári évben kezdi meg a lehetőség kihasználását. Ez a hatás a következő évben tehát jelentősebb lehet, mint 2010. utolsó negyedévében, mivel egész évben érvényesül majd. Tekintve, hogy részletes információk hiányában az ebből fakadó potenciális befizetés-mérséklődést számszerűen nem tudtuk figyelembe venni, ez negatív kockázatot jelent a gyógyszertámogatások nettó egyenlegére adott prognózisunkra.

Gyógyszertámogatás céltartalék: azzal a feltételezéssel élünk, hogy szükség esetén a NGM-NEM minisztérium együttesen felszabadítja a céltartalék megfelelő összegét.

Sávós befizetés: Az elmúlt években nem volt túlteljesülés a gyógyszerkassza esetében, ezért nem került sor sávós befizetésre. 2010-ben várhatóan 6 milliárd Ft alatti túllépés várható, de ennek alapján befizetésére csak jövőre kerülhet sor. Ezek alapján jövőre maximum 50%-os mértékű, 3 milliárd Ft sávós befizetés várható jövőre, ám a jogszabályok pontos alkalmazása idénre nem egyértelmű. 2011-ben a kormányzati tervszámok függvényében kerülhet csak megállapításra, hogy saját prognózisunk és a tervszámok közötti eltérés indokolja-e sávós befizetés prognosztizálását.

Összefoglalóan a 2010. és 2011. évre vonatkozó prognózisunk a kormányzati tervszámokkal összevetve a következő:

B1. táblázat: Becslés a gyógyszertámogatásra és a gyógyszergyártói és -forgalmazói befizetésekre, 2010–2011

	2010 terv	2010 prognózis	2011 terv	2011 prognózis
Patika	300,0	343,4	297,2	356,3
Méltányossági	5,0	5,2	5,1	5,1
Speciális beszerzésű	9,8	9,8	10,2	10,2
Céltartalék	30,5	-	31	-
Összes kiadás	345,4	358,4	343,5	371,6
Szerződések szerinti befizetések	8	12,6	12,5	12,5
Folyamatos gyógyszerellátást biztosító befizetések	30,5	37,6	31,0	36,3
Egyenleg*	300,0	305,8	297,2	320,1
		101,9%		107,7%

*Az egyenleg esetében a 2006. évi XCVIII. Tv. értelmében, csak a patikai gyógyszerek és a folyamatos gyógyszerellátást biztosító befizetések kerülnek elszámolásra.

B.1.2. Közgyógyellátás

Felhasznált adatok

- 2007-2010 havi főkönyvi és vényforgalmi adat, az önkormányzatok és a központi költségvetés hozzájárulása, OEP.
- Havi, adott napon érvényes, közgyógyellátási jogosultságok száma, OEP.
- Újonnan kiadott közgyógyellátási jogosultságok számának havi alakulása, OEP.

Jogsabályi háttér

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól

Módszertan

A közgyógyellátás alakulását a következők befolyásolják:

- A jogosultak számának alakulása. Erről azt feltételezzük, hogy a 2010. júliusi szinten marad, miután nem került a közelmúltban kihirdetésre olyan intézkedés, amely nagyban befolyásolná a jogosultak körét.
- A havi és éves gyógyszerkeretek maximális nagysága. A gyógyszerkeret nagyságát a költségvetési törvény határozza meg. A 2011 évi költségvetési törvény javaslata továbbra is a 2007 óta érvényben lévő gyógyszerkeret összegeket (6ezer, 12ezer) tartalmazza.
- Az újonnan megállapított gyógyszer keretek nagysága. A keret maximális összegén túl, az újonnan megállapított keretek nagysága függ a gyógyszerek fogyasztói (tehát TB támogatáson felüli) árától és a gyógyszer szükségletek változásától. Bár az utóbbi években (egyre lassuló mértékű) gyógyszeráracsökkenést figyelhettünk meg, de ezt kompenzálja az új gyógyszerek megjelenése. Az egy főre jutó átlagos keretről ezért azt feltételezzük, hogy konstans a kivetítési horizonton. (erről bővebben lásd a gyógyszer-támogatásról szóló előrejelzésünket – B.1.1. alfejezet).
- Gyógyászati segédeszközök és gyógyfürdők esetében a közfinanszírozás alapja az elfogadott ár illetve igénybe vett mennyiség. A két tétel mindössze a kiadások 15%-át teszi ki. Miután nem következett be sem jelentős szabályozásváltozás, ezért az egy főre jutó GYSE és gyógyfürdő támogatást az elmúlt évek átlagán, konstanson tartjuk.

$$kgy_{2011} = N \cdot (TAM_{gyogyszer} + TAM_{gyse} + TAM_{gyfurdő})$$

Ahol N a közgyógyellátási jogosulti létszám (356 ezer fő, 2010. július 31.), míg TAM a különböző ellátási formáknál az egy főre jutó átlagos támogatások mértéke.

B2. táblázat: A közgyógyellátás kiadásai – becslés 2010–2011-re és korábbi évek tényadatai

Közgyógyellátás	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Előirányzat	20,0	19,0	19,0	21,0	20,8	21,0	21,0	19,5
Teljesülés	17,4	19,7	21,1	19,9	19,5	19,5	19,1	19,1

B.1.3. Az Egészségbiztosítási alap egyéb természetbeni ellátásai

Felhasznált adatok

- MÁK havi pénzforgalmi adatok 2004-2010.
- OEP napi pénzforgalmi adatok, 2007. január – 2010. szeptember

Jogsabályi háttér

- 134/1999. (VIII. 31.) Korm. rendelet a járóbeteg-ellátás keretében rendelt gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök és gyógyfürdőellátások árához nyújtott támogatások elszámolásáról és folyósításáról
- 23/2007 (V. 18.) EÜM rendelet a társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyászati ellátások támogatásáról
- 16/2008 (I. 31.) Korm. rendelet

Módszertan

A négy jogcímcsoportot külön-külön jelezzük előre idősorosan az elmúlt évek adatait figyelembe véve: Anyatej ellátás, gyógyfürdő támogatás, nemzetközi egyezményből eredő és külföldön történő ellátások, utazási költségtérítés.

Anyatej ellátás:

Az előirányzat kifejezetten stabil, 2007 óta és várhatóan 2010-ben is 180 és 200 millió forint közé esik a kifizetés. Ennek fő oka az, hogy az anyatej társadalombiztosítási támogatás alapját képező literenkénti ára 2002 óta változatlan: 1800 Ft. Az előirányzat továbbra is változatlan literenkénti támogatást feltételez, a támogatás mértékét rendelet szabályozza.

Előrejelzési módszertan:

$$\text{anyatej}_{2011} = Q_{2007-2009} * P_{2011} * D_{2011}$$

anyatej_{2011} = Anyatej kiadás előrejelzés

Q_{2007_2009} = Egy 0-1 éves csecsemőre jutó átlagos támogatott anyatej mennyisége.

P_{2011} : Az anyatej társadalombiztosítási támogatás alapját képező literenkénti ára 2011-ben

D_{2011} : A 0-1 éves csecsemők számának várható alakulása.

Gyógyfürdő és egyéb gyógyászati ellátás támogatása:

A gyógyfürdő támogatások mértéke 2007 óta változatlan. Az azt követő 2 évben illetve az eddig trendek szerint 2010-ben is változatlan szinten alakul. A változatlan támogatási struktúra következtében a 2011 évi előrejelzés a 2008 és 2009 tény valamint 2010 szezonálisan várható értékének számtani átlagaként áll elő.

Nemzetközi egyezményből eredő és külföldön történő ellátások:

A fenti jogcímen várhatóan 2011-ben kifizetett összeget a következőképpen határozzuk meg: Megbecsüljük a 2010. évi várhatót támogatási összeget lineáris felhasználást feltételezve. Ezt szorozzuk fel az árfolyam különbségek okozta hatásokkal a 2010-re illetve 2011-re szóló EUR/HUF árfolyam-prognózisunk alapján.

Utazási költségtérítés:

A 16/2008 (I. 31.) Korm. rendelet értelmében 2008 évig jelentős átalakítások történtek az utazási költségtérítés rendszerében. 2008. elején módosult a kísérők utazási költségtérítésre való jogosultságának szabályozása illetve bevezetésre került az Utazási Költségtérítési Utalvány. A 2008 óta megfigyelt teljesülési trendet alapvetően a közlekedési költségek változása (menetjegyárak) befolyásolja, így az infláció mértékével került továbbvezetésre a tény adat 2011-ig.

A négy tétel összesen a következőképpen alakul:

B3. táblázat: Az Egészségbiztosítási alap egyéb természetbeni ellátásai – becslés 2010–2011-re és korábbi évek tényadatai

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Előirányzat	13,7	16,4	16,8	12,9	13,1	15,4
Tény	14,4	11,2	11,5	14,6	14,1	14,3

B.1.4. Az Egészségbiztosítási Alap egyéb pénzbeli ellátásai – Külföldi gyógykezelés

Ez felülről nyitott tétel, értéke 2008-ban 764 millió forint volt.

Felhasznált adatok

Kiadási összeg éves adatai, zárszámadási törvények, 2005-2009

Jogszabályi háttér

- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
- 227/2003. (XII. 13.) Korm. rendelet a külföldi gyógykezelésekkel kapcsolatos egyes kérdésekről.

Módszertan

Ez az ellátás részben nemzetközi szerződések által szabályozott térítési formákat tartalmaz, másrészt olyan támogatást, amelyet az OEP külföldi gyógykezelésre jogosult személyek külföldi gyógykezeléséhez nyújthat bizonyos feltételek fennállása esetén. A kiadások 2005-2009 közötti idősorának elemzése növekvő trendet mutat, de erős ingadozás figyelhető meg az előző években, és az egészségbiztosítás egyéb pénzbeli ellátásain belüli aránya is változott. A kiadási szerkezet változatlanságát feltételezve az egészségbiztosítás egyéb pénzbeli ellátásain belüli kiadási aránynövekedés trendje alapján vetítettünk előre a következő évekre.

B.2. Európai Unió társfinanszírozás

A 2011. évi költségvetési törvényjavaslatban megjelenő és az azon kívüli EU transferek közül az Új Magyarország Fejlesztési Tervben (ÚMFT) szereplő operatív programok támogatására készítettünk számszerű kivetítést. A többi Európai Uniói tétel esetében számszerű előrejelzést nem készítettünk. Két okból emeljük ki az ÚMFT-et az EU-s tételek közül. Egyrészt, az ÚMFT a 2010-es költségvetési tv. alapján az EU-val kapcsolatos tételek központi költségvetési támogatásának mintegy felét teszik ki. Továbbá 2011-ben a súlyuk a Kohéziós Alap projektjeinek kifutása miatt jelentősen megnőtt. Másrészt a többi tétel esetében korábbi évek zárszámadása alapján azt mondhatjuk, hogy a költségvetési törvényektől nem tér el jelentős mértékben a teljesülés.

Felhasznált adatok

Az ÚMFT költségvetési támogatásának kivetítéséhez elsősorban a Magyar Államkincstár (MÁK) jelentéseire támaszkodtunk. A jelentések 2007. januártól 2010 szeptemberéig összegzik az operatív programok költségvetésének havi alakulását. Kiegészítő és ellenőrző adatforrásként használtuk még a 2007-2010 költségvetési, illetve az azonos időszakra rendelkezésre álló zárszámadási törvényeket. Támaszkodtunk továbbá az Európai Bizottság által jóváhagyott „Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete 2007–2013” tervdokumentációra, amely tartalmazza az ÚMFT pénzügyi tervezését.

Jogszabályi háttér

Az Európai Unió 2007-2013 költségvetési időszakával összhangban kialakított ÚMFT fogja össze az uniós pénzügyi alapok¹²² forrásait felhasználó operatív programokat. Az ÚMFT a következő operatív programokat tartalmazza: Gazdaságfejlesztési, Társadalmi Megújulás, Társadalmi Infrastruktúra, Környezetvédelmi, Közigazgatási Reform, Közlekedési, Végrehajtási, Regionális Fejlesztési.

Az EU 2007-2013-es költségvetés által biztosított források felhasználásának a költségvetési tervezés szempontjából több szabálya van. Ezek közül a kivetítés szempontjából legfontosabbak:¹²³

- A költségvetésben szereplő EU forrás és kifizetés nem módosíthatja az egyenleget.
- A nemzeti költségvetés a kifizetések társfinanszírozására köteles. A társfinanszírozási kötelezettség program és alapfüggő: a nemzeti finanszírozás 25-15%-os.
- Az Európai Uniói programokhoz tartozó társfinanszírozás fejezeteken belül átcsoportosítható, illetve a 2011. évi költségvetési törvény 9. melléklete értelmében az eredeti támogatási előirányzat 30%-ával, illetve e fölött a Kormány döntése alapján túlléphető.

¹²² Európai Regionális és Fejlesztési Alap, Kohéziós Alap, Európai Szociális Alap

¹²³ Banai Péter Benő - Csonka Gizella: Az uniós költségvetési kapcsolatok elszámolásának szabályai: variációk egy témára. Külgazdaság, LIII. évf. 209.május-június (5-41.o.)

- Több program utolsó részletét a nemzeti költségvetésnek kell előfinanszíroznia (5-20%), míg az Európai Bizottság a forrásfelhasználás szabályosságáról meg nem győződik.
- A regionális fejlesztési és strukturális források az ún. n+3-as szabály értelmében a rendelkezésre állástól számított 3 évig lehet felhasználni. Amennyiben a későbbi felhasználás a 2007-2013-as perióduson kívülre esik az n+2-es szabály lép életbe. Ennek értelmében a 2007-2013-as időszakra tervezett ÚMFT 2015-ig tart.
- Az uniós társfinanszírozású programok kiadásai (és az ezekhez kapcsolódó uniós bevételek) nem egyenletesen oszlanak meg, ami a végrehajtás logikájából következik. A periódus kezdetén jellemzően alacsonyabb szintű a forrásfelhasználás, hiszen ekkor kezdik meg a programokat, hirdetik meg a pályázatokat, majd ezt követően történik szerződéskötés is. Az előfinanszírozás is hazai (központi költségvetési) forrásokból történik. Majd a hétéves programozási időszak közepén, illetve második felében a teljesítések beindulásával magasabb a kifizetések és az uniós bevételek szintje is.

Módszertan

Az ÚMFT hazai finanszírozási igényének kivetítését két lépésben végeztük el. Először megbecsültük a várható 2010 évi teljesülést. A becslést felhasználva értékeltük egyes operatív programok teljesülését. Második lépésben a 2011-es várható társfinanszírozási igényt becsültük meg az ÚMFT pénzügyi terve alapján, amit az egyes operatív programok 2010-ig való teljesülésével korigáltunk.

Az egyes operatív programok 2010. decemberre várható költségvetését a MÁK adatai alapján jeleztük előre. A 2010. szeptemberig elérhető kiadási idősort úgy egészítettük ki, hogy az előrejelzés növekedési üteme a 2009-es, illetve ahol elérhető volt a 2008-as, átlagos negyedik negyedévi növekedési ütemével egyezzen meg. Bár több operatív program esetében volt 2007-re elérhető információ, ezt nem használtuk fel, mivel ebben az évben a programok előkészítő szakaszban voltak: pályázati kiírás igen, jelentős mennyiségű kifizetés nem történt.

A programokhoz kapcsolódó támogatás mértéke az előírt kötelező társfinanszírozási arány mellett függ az EU-tól érkező bevételeként elszámolt forrás időzítésétől, ezért ezt a múltbeli átlagos támogatás/kiadás alapján állapítottuk meg 2010-re. Itt implicit feltételezzük, hogy az eddigiekhez hasonló mértékben fordulhat elő az, hogy a bevétel a következő év januárjára átcsúszik.

Az egyes operatív programokhoz kapcsolódó becsült 2010-es kiadási szint - feltételezve az egyes elérhető EU-s források 100%-os kihasználását - lehetővé teszi azt, hogy értékeljük az operatív programok időarányos teljesülését. Az értékeléshez az ÚMFT, 2007-2015-re számított pénzügyi tervének¹²⁴ kifizetési dinamikáját vettük alapul, mely alapján az 2010-ben az elérhető keret 13%-a kerül kifizetésre, s így az operatív programok elérik az összes kifizetés 23%-át. A 2011-re tervezett számok: 18%-nyi kifizetés és 41%-os kifizetés-arányos teljesülés.

¹²⁴ A dokumentum internetes elérési helye: http://www.nfu.hu/download/479/UMFT_HU_NSRK-hun_Accepted.pdf

Az operatív programokat az időarányos teljesülés alapján három kategóriába osztottuk: (1) időarányosan jól teljesítő (18-28% közötti időarányos teljesítés, ami 5%-pontos eltérést enged meg a tervezett 23%-hoz képest.) (2) enyhén lemaradók (13-18%-ra teljesül: 10% pontos eltérés) (3) 10% alatt vagy 40% felett vagy alatt teljesít). Az operatív programok a teljesítés tekintetében a következőképpen alakultak: 1. Gazdaságfejlesztési, Társadalmi Infrastruktúra, Közigazgatás Reform, Regionális Fejlesztési. Elektronikus közigazgatási 2. Társadalmi Megújulás, Közlekedési. 3. Környezetvédelmi, Végrehajtási.

Második lépésként a 2011-ben várható kiadásokat becsültük meg kategóriánként. Az időarányosan teljesítők esetében az operatív program forráskeretének az ÚMFT által elvárt 18%-át vettük 2011-es tervszámunk. Az enyhén lemaradók esetében, feltételezve azt, hogy a lemaradást időarányosan az elkövetkező években az operatív program ledolgozza, az elvárt előirányzat 20%-át vettük. A harmadik kategóriában nominálisan rögzítettük a 2010-es értéket. Mivel az ÚMFT kiadási terve 2011-12-ben éri el csúcspontját ez a túteljesülő programok esetében alsó becslést adhat.

A 2011-es várható kiadásokból az átlagos kötelező, költségvetési törvényekben szereplő társfinanszírozási aránnyal számoltuk a költségvetési *támogatások* mértékét.

B4. táblázat: Becslés az EU társfinanszírozás kiadásaira, 2010–2011

Új Magyarország Fejlesztési Terv támogatása (milliárd Ft)	2010	2011
Gazdaságfejlesztés OP.	10,5	18,9
Közlekedés OP	49,5	69,7
Társadalmi megújulás OP	10,3	16,4
Társadalmi infrastruktúra OP	15,6	17,2
Környezet és energia OP	6,6	6,6
Államreform OP	0,8	1,1
Elektronikus közigazgatás OP	3,0	2,7
Végrehajtás OP	2,1	2,1
Regionális OP-ok.	22,0	23,3
Összesen	120,4	157,9

B.3. Fejezeti kezelésű előirányzatok

B.3.1. Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék

Felhasznált adatok

Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, nemzetiségi és civil kapcsolatok Államtitkársága: Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék 2009. évre – előzetes tervek és záróelszámolás számítása; Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék összesítője 1997-2010; 2010. évi "Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék" egyházankénti kimutatása előzetes 3,9 %-os árindexszel 2009. évi tényszámokra (pénzforgalmi)

Jogszabályi háttér

- 1991. évi XXXIII. törvény az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonába adásáról
- 1997. évi CXXIV. törvény az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről.

Módszertan

Az előirányzatban a Kormány az egyházakkal kötött megállapodásokban a természetben vissza nem kért és járadékalapként felajánlott volt egyházi ingatlanok utáni kötelezettségét teljesíti. A járadék mértéke a fent meghatározott pénzbeli igény alapján számítva a 2001. évtől 5%. Az éves járadék összegét – a költségvetés végrehajtásáról szóló törvény elfogadását követően – a KSH által közzétett előző évi átlagos fogyasztói árindex alapján korrigálni kell. Előrejelzésünkben a várt 2010. évi járadék összegét az MKKT saját inflációs prognózisa alapján korrigáljuk, így határozva meg a 2011. évi kifizetést. Kockázati tényezőként értékeltük, de az előrejelzésünkben nem szerepel, hogy a Nemzeti Erőforrás Minisztérium információi¹²⁵ alapján az ingatlanrendezés befejezésének határideje 2011, így várható, hogy a prognózist meghaladja a tényleges kifizetés. Feltehetőleg a 2011. évi előirányzat terhére rendezik a még 68 rendezésre váró ingatlan ügyét, ami az MKKT prognózisa szerint valorizálás után mintegy 2,76 milliárd Ft-ot tesz ki.

B.3.2. Autópálya rendelkezésre állási díj

Felhasznált adatok

- Nemzeti Fejlesztési Minisztérium: Az Autópálya rendelkezésre állási díj előirányzathoz kapcsolódó szerződések adatai: költségek és technikai feltételezések 2009-2014
- IMF: World Economic Outlook 2010, Database: Euróavezeti éves infláció 2010-től 2014-ig tartó előrejelzés
- MKKT saját előrejelzése: Magyarországi éves infláció, HUF/EUR árfolyam 2010-től 2014-ig tartó előrejelzés

¹²⁵ A forrás internetes elérési helye: <http://www.nefmi.gov.hu/egyhazi/egyhazi-ingatlanrendezes/egyhazi>

Jogsabályi háttér

Az előirányzat jogszabályi alapjait a Magyar Köztársaság gyorsforgalmi közúthálózatának közérdekűségéről és fejlesztéséről szóló 2003. évi CXXVIII. törvény, a 2007-2013 közötti időszakban megvalósítani tervezett közlekedésfejlesztési projektek indikatív listájáról szóló 1004/2007. (I. 30.) Korm. határozat, az M5-ös autópálya vonatkozásában a Kormány 2044/2003. (III. 14.) és 2336/2003.(XII.23.) határozatai, valamint az Országgyűlés 90/2004. (IX. 23.) és 17/2005. (III. 23) határozatai; az M6-os autópálya Érdi-tető – Dunaújváros szakasza vonatkozásában a Kormány 2044/2003. (III. 14.) és 2336/2003. (XII.23.) határozatai, valamint az Országgyűlés 92/2004. (IX. 28.) határozata, az M6 autópálya Szekszárd - Bóly és M60 autópálya Bóly - Pécs szakasz vonatkozásában a Kormány 2044/2003. (III.14.) és 1004/2007. (I.30.) határozatai, valamint az Országgyűlés 25/2007. (III.20.) és 97/2007. (X.31.) határozatai; az M6 autópálya Dunaújváros - Szekszárd szakasz vonatkozásában a Kormány 2044/2003. (III.14.) és 1004/2007. (I.30.) határozatai, valamint az Országgyűlés 96/2007. (X.31.) határozata biztosítja.

Módszertan

A becslési eljárásunk arra támaszkodik, hogy a kormányzat által korábban megkötött szerződések determinálják egy adott évben fizetendő autópálya rendelkezésre állási díjakat (ez egy éves időhorizont esetén realisztikus feltételezés). Ennek megfelelően csak az előrejelzett és a tényleges makrogazdasági adatokból adódó különbségek miatt térhet el a kormányzat az előirányzattól. Előrejelzésünkben az egyes szerződésekhez kapcsolódó forint-, illetve euróköltéseket indexáltuk az MKKT saját előrejelzéséből származó inflációs és árfolyamadatokkal, valamint az IMF-től származó euróövezeti inflációs előrejelzéssel végeztünk korrekciót. Az egyes szerződések szerinti fix forintköltéseket változatlanul hagytuk. Az indexált forint költségeket a saját inflációs prognózisunk alapján korrigáltuk. A fix euróköltéseket a saját árfolyam-előrejelzéssel korrigáltuk, míg az indexált euróköltéseket indexáltuk a várt euróövezeti inflációval és a saját árfolyam-előrejelzésünkkel.

B.3.3. Gyermektartásdíjak megelőlegezése

Felhasznált adatok

KSH: Társadalombiztosítás és szociális ellátás témakör, Gyámhatóságok adatai: Gyermektartásdíj megelőlegezésében részesült kiskorúak száma 2000 – 2009

Jogsabályi háttér

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 22-24.§
- 149/1997.(XI.10.) Korm. rendelet.

Módszertan

A 2011. évi ellátottak létszámra az elmúlt évek ellátotti létszámának alakulásából következtetünk. A korábbi évek egy főre jutó átlagos támogatási összegeiből a kivetítési horizonton az utolsó 3 év mozgóátlagából meghatározható a várható fajlagos kifizetés. Az

idősor alapján származtatott átlagos fajlagos kifizetés és az ellátott létszám alapján meghatározható a 2011. évi támogatásra felhasznált összeg.

B.3.4. Hozzájárulás a hadigondozásról szóló törvényt végrehajtó közalapítványhoz

Felhasznált adatok

Magyar Államkincstár: Kimutatás a hadirokkantak és hadiözvegyek létszámának alakulásáról és a Hadigondozottak Közalapítványának kiadásairól, 2004 – 2010. június

Jogszabályi háttér

A hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény

Módszertan

A 2011. évi ellátotti létszámra az előző évek adataiból következtetünk. A hadirokkantak és hadiözvegyek összesített létszámában közel állandó arányú csökkenést figyelhetünk meg, így az átlagos csökkenés alapján határozzuk meg az ellátásban részesülők várt létszámát. Az előirányzat nagyrészt a hadirokkant és hadiözvegyi járadékból áll valamint számos egyéb jogcímű kifizetésből, de közel konstansnak tekinthető a járadékfizetés aránya a teljes kifizetésen belül. Az idősor alapján megkapott fajlagos járadékot az MKKT saját makrogazdasági becsléseiből származó nyugdíj indexszel korrigáljuk. A fajlagos járadék és a becsült ellátotti létszám alapján meghatározható a 2011. évi járadék összege, amelyet arányosítva megkapjuk a költségvetési tételre vonatkozó várható teljes kifizetést.

B.3.5. Mozgáskorlátozottak közlekedési támogatása

Felhasznált adatok

Nemzeti Erőforrás Minisztérium: A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedésével kapcsolatos támogatások főbb adatai (támogatottak száma, felhasznált összegek), 2004 – 2009.

Jogszabályi háttér

- 164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet. a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről.
- A mozgáskorlátozottak számára nyújtott közlekedési támogatási díjak szabályozásában 1995 óta nem történt változás.

Módszertan

A tényadatok szerint az ellátotti létszám évről évre csökken, ezért a 2010. évi és a 2011. évi létszámokat az elmúlt három év átlagos csökkenésével jelezzük előre. A támogatottak korösszetétele kiegyensúlyozott és stabil, így elegendő összetetten vizsgálni a kifizetések alakulását. A korábbi évek egy főre jutó átlagos támogatási összegeiből származtatott átlagos fajlagos kifizetés és az ellátotti létszám alapján meghatározható a 2011. évi

támogatásra felhasznált összeg. Az előirányzathoz kapcsolódó dologi kiadásoknál korábbi 3 év átlagos dologi kiadásait használtuk fel a 2011. évi dologi kiadások előrejelzéséhez.

B.3.6. Otthonteremtési támogatás

Felhasznált adatok

KSH: Társadalombiztosítás és szociális ellátás témakör, Gyámhatóságok adatai:
Otthonteremtési támogatásban részesült fiatal felnőttek száma 2000 – 2009

Jogszabályi háttér

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 25-27.§
- 149/1997.(XI.10.) Korm. rendelet.

Módszertan

A 2011. évi ellátotti létszámra az elmúlt évek ellátotti létszámának alakulásából mozgó átlagolással következtetünk. A korábbi évek egy főre jutó átlagos támogatási összegeiből a kivetítési horizonton az utolsó 3 év mozgóátlagából meghatározható a várható fajlagos kifizetés. Az idősor alapján származtatott átlagos fajlagos kifizetés és az ellátotti létszám alapján meghatározható a 2010. évi és 2011. évi támogatás várható felhasznált összege.

B.4. Pénzügyi jellegű kormányzati kiadások

B.4.1. Állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítése

Felhasznált adatok

Éves rendszerességű NGM kimutatás állományokról, beváltásokról, visszatérülésekről 2005-től kezdve, majd 2008-tól negyedéves gyakoriságú adatok

Jogszabályi háttér

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 33. §-a alapján van lehetősége a kormánzatnak döntést hozni állami garanciavállalásokról. A garanciavállalások többféle kormányzati célt képesek kiszolgálni:

- i. Gazdaságfejlesztési célok: intézmények forrásbevonásának támogatása, vagy az intézmények tevékenységéhez kötődő hitel- és piaci kockázatok részbeni átvállalása (pl. agrárhitelek, kkv hitelek, biztosítások).
- ii. Transzferek egyes társadalmi csoportoknak: többek között fiataloknak, közszolgálatban dolgozóknak.
- iii. Állami működési költségek csökkentése: kiállítási garanciák.

Az állami garanciavállalások mértékéről minden esetben a költségvetési törvény rendelkezik. A szabályozás alapvetően két formát ölthet: vagy az adott évben vállalható új garanciák összegét határozza meg, vagy – pl. egy meghatározott intézmény, esetleg feladat esetében - az adott évi teljes garanciaállomány összegét. Utóbbi esetben a korlátozás vonatkozhat egy konkrét időpontra, de akár az év egészére is.

Módszertan

A beváltások várható összegének előrejelzése a költségvetési törvényjavaslatnak megfelelő bontásban készül el, ezen belül módszertanilag több részre tagolható:

Az Eximbank Zrt. költségvetési háttérű garanciaügyleteinél a historikus adatok alapján nem érzékelhető jelentős beváltási kockázat. A bank kötelezettségállománya folyamatosan csökken 2009 óta, beváltásra pedig 2009 kezdetétől elvéve került sor, továbbá a 2009-es éves jelentés szerint a garanciaügyletei teljes mértékben problémamentesek voltak. Emiatt nem számolunk további költségvetési kiadással 2010 utolsó negyedévében, 2011 esetében pedig a nehezen és pontatlanul megítélhető kockázatok miatt elfogadjuk a kormányzat prognózisát.

A MEHIB Zrt. kötelezettségállományánál 2009 közepétől a beváltások gyors felfutása volt megfigyelhető, viszont az előbbi trendet megtörve 2010 harmadik negyedévében már csupán marginális összegben keletkezett a beváltásokból költségvetési kiadás. Mivel a költségvetés garanciája főként a társaság nem piacképes biztosítási tevékenységét érinti, ami pedig a rövid lejáratú üzletekre koncentrálódik Oroszországban, Szerbiában és Ukrajnában; ezért véleményünk szerint a beváltások olyan kockázatok bekövetkezéséhez kapcsolódnak, amelyek az egyedi ügyletek körülményeinek vizsgálata nélkül nem azonosíthatóak. Ezért 2010 során nem számolunk további beváltásokkal, 2011 tekintetében pedig elfogadjuk a kormányzati prognózist.

A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. tevékenységéből, a Fészekrakó programból és a közszférában dolgozók lakáshitel-programjából adódó beváltások 2010-es előrejelzésénél a következő összefüggéseket használjuk fel (természetesen az egyes programoknál külön-külön):

$$\widehat{B_{2010q4}} = Q_{2009q4} * \sum_{i=1}^3 \frac{B_{2010qi}}{3Q_{2009qi}}$$

ahol:

B_{2010qi} : 2010 i. negyedében megfigyelt/becsült beváltás összege

Q_{2010qi} : 2010 i. negyedében megfigyelt állomány értéke

A használt összefüggést az magyarázza, hogy a tapasztalati negyedéves beváltási arányok közti szóródás alacsonyan alakult a 2008-as gazdasági válság kezdete óta. Az előbbi egyenlettel konzisztensen a 2011-es beváltások összege a 2010-ben tapasztalt átlagos beváltási arány és a 2010 végi becsült állomány szorzataként adódik. Képletszerűen:

$$\widehat{B_{2011}} = \widehat{Q_{2010q4}} * \sum_{i=1}^3 \frac{B_{2010qi}}{Q_{2009qi}}$$

ahol:

$$\widehat{Q_{2010q4}} = \beta_0 + \beta_1 * id\acute{o}szak_{2008q1}$$

ahol¹²⁶:

$id\acute{o}szak_{2008q1}$: 2008 eleje eltelt negyedévek száma.

Az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány szerepvállalásához és az agrárhitelekhez vállalt állami kezességekhez köthető garanciabeváltásoknál a hitelfelvevő tevékenységének mezőgazdasági jellege miatt jelentős éven belüli szezonális figyelhető meg: jellemzően az év első felében kerül sor a költségvetési kifizetés nagyobb részére. Ezt figyelembe véve a 2010 utolsó negyedében, és 2011 folyamán várható beváltások összege:

$$\widehat{B_{2010q4}} = \frac{B_{2009q4}}{B_{2009q1} + B_{2009q2}} * (B_{2010q1} + B_{2010q2}) * \frac{Q_{2009q4}}{Q_{2008q4}}$$

$$\widehat{B_{2011}} = \frac{4}{3} * \sum_{i=1}^3 \frac{B_{2010qi}}{Q_{2009qi}} * \frac{1}{2} * \sum_{i=1}^2 Q_{2010qi}$$

B.4.2. Lakásépítési támogatások

Felhasznált adatok

- Állampapír-piaci referenciahozamok (ÁKK), 2008-2010
- Állampapír-piaci forinthozam-prognózis (MKKT), 2010-2014
- Inflációs előrejelzés (MKKT), 2010-2014
- Lakásépítési támogatások kifizetési adatai tételek szerinti bontásban (Magyar Államkincstár), 2010
- OTP Lakástakarék-pénztár és Fundamenta Lakáskassza prognózisa az általuk benyújtandó igénylésekre (Nemzetgazdasági Minisztérium), 2010
- Lakásépítési és lakáseladási statisztikák (KSH), 2005-2010

¹²⁶ A rendelkezésre álló adatok alapján 2011 végéig a Garantiqa Zrt. tevékenységének bővítése várhatóan nem ütközik bele a költségvetésben rögzített 500 milliárd Ft-os garanciavállalási korlátba.

Jogsabályi háttér

- 1996. évi CXIII. törvény a lakás-takarékpénztárakról
- 12/2001. Kormányrendelet a lakáscélú állami támogatásokról

2009-ben gyakorlatilag eltörölték a legfontosabb támogatási típusokat. 2009. július 1-jén vagy azt követően

- a) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményre,
- b) a fiatalok otthonteremtési támogatására,
- c) jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatására,
- d) kiegészítő kamattámogatásra,

e) az értékesítés vagy bérbeadás céljára való lakásépítés kamattámogatására benyújtott támogatási kérelmek alapján az e rendelet szerinti állami támogatás nem nyújtható.

- 134/2009. Kormányrendelet a fiatalok, valamint a többgyermekes családok lakáscélú kölcsöneinek állami támogatásáról

Módszertan

Tétel szerinti bontásban készítettünk becslést. A kisebb tételek esetében (pl. egyéb kamattámogatás, folyósítási költség, mozgáskorlátozottak támogatása, illetve az 1 milliárd forintot el nem érő tételek) a 2009-es év kifizetéseit a becsült inflációs rátával növeltük. Kivétel ez alól a fiatalok, többgyermekesek lakáscélú támogatása. Ez új támogatási forma, így ebben az esetben a 2010-es kifizetéseket vetítettük ki arányosan egész évre, majd ezt növeltük az inflációval. Jelentős növekedésre nem számítunk ebben a tételben, mivel szigorúnak ítéljük meg az igénybe vételi lehetőségeket.

A nagyobb tételek közül a lakástakarék-pénztári megtakarítások támogatásaihoz a két Magyarországon működő lakástakarék-pénztár, az OTP Lakástakarék és a Fundamenta Lakáskassza prognózisait vettük át, amit eljuttatnak a Kormány részére.¹²⁷

A jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatása, a kiegészítő kamattámogatás, a víziközmű-kamattámogatás, a lakásépítési és lakásvásárlási kedvezmény, illetve a megelőlegező kölcsön esetén nem egyszerű indexálás alapján becsültük a várható éves kifizetéseket.

¹²⁷ Mivel ez az általuk készített előrejelzés semmilyen következménnyel nem jár rájuk nézve (pl. nem kapnak ez alapján előleget, és nem jelent ez felső korlátot sem a későbbi igényléseik szempontjából), feltételezhetjük, hogy a becslésük szándékos torzításoktól mentes.

A kormányzat tervei alapján várhatóan emelkedik a használt prognózisokhoz képest az igénybe vevők köre és az ezen a címen személyenként kifizetett átlagos támogatási összeg is, azonban konkrét jogszabályi változások híján ezt nem vettük figyelembe. Nemcsak a viselkedési hatás, de a támogatási összeg esetleges növekedésének időbeli eloszlása is bizonytalan.

A) Jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatása

A kamattámogatás a teljes futamidőre, de maximum 20 évre szól. A kamattámogatás mértéke új lakás építése, vásárlása esetén az állampapírhozam 60%-a, használt lakás vásárlása, bővítése, korszerűsítésénél az állampapírhozam 40%-a. Az állampapírhozam a jelzáloglevél-sorozattal megegyező futamidejű államkötvények elmúlt 3 havi aukciós átlaghozamához kötődik. A kifizetések változását a referenciakamatok alakulásához kötöttük:

$$jel_t = jel_{t-1} \frac{r_t^{jel}}{r_{t-1}^{jel}}$$

Ahol:

jel_t a jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatásának t évi kifizetése
 r_t^{jel} a jelzáloglevéllel finanszírozott hitelek kamattámogatására vonatkozó implicit kamatláb

A vonatkozó implicit kamatlábat a 10 éves kötvényhozamokból, illetve az erre vonatkozó előrejelzésünkéből számítottuk úgy, hogy átlagoltuk az előző év októberétől tárgyév szeptemberéig a havi átlagos állampapír-kamatlábakat.

B) Kiegészítő kamattámogatás

A kamattámogatás maximum 20 évre szól. A kamattámogatás mértéke az állampapírhozam 60%-a. Az állampapírhozam változó kamatozású vagy legfeljebb 1 évig fix kamatozású hiteleknél a 12 hónapos diszkontkincstárjegy (DKJ), 1 évnél hosszabb időre fix kamatozású hiteleknél az 5 éves államkötvény elmúlt 3 havi aukciós átlaghozamához kötődik. A támogatott hitelek fix-változó, illetve lejárat szerinti megoszlásáról nincsen adatunk, így állampapírhozamként a 12 hónapos és 5 éves futamidejű állampapírok hozamainak átlagával számoltunk:

$$kieg_t = kieg_{t-1} \frac{r_t^{kieg}}{r_{t-1}^{kieg}}$$

Ahol:

$kieg_t$ a kiegészítő kamattámogatások t évi kifizetése
 r_t^{kieg} a kiegészítő kamattámogatásra vonatkozó implicit kamatláb

A vonatkozó implicit kamatlábat a 12 hónapos és 5 éves kötvényhozamokból, illetve az erre vonatkozó előrejelzésünkéből számítottuk úgy, hogy átlagoltuk az előző év októberétől tárgyév szeptemberéig a havi átlagos állampapír-kamatlábakat.

C) Víziközmű-kamattámogatás

Vízgazdálkodási társulat útján megvalósuló, helyi jelentőségű közcélú közműlétesítményeknek, vagy egyedi szennyvízelvezetés építéséhez kapcsolódó hitelekhez jár. A felvett hitel kamatainak a törlesztés első 5 évében 70%-át, második 5 évében 35%-át a költségvetés megtéríti. A kamatkedvezmény számítási alapja legfeljebb a 12 hónapos DKJ referenciahozamának tárgyév január elseje előtti félév átlagának 1,3-szerese. Mivel nincsen adatunk a támogatott hitelállomány törlesztési, kamatozási jellemzőiről, egyenletes lejáratú szerkezetet tételeztünk fel. A becslés során nem számoltunk állományváltozással:

$$vizi_t = vizi_{t-1} \frac{r_t^{vizi}}{r_{t-1}^{vizi}}$$

Ahol:

$vizi_t$ a víziközmű-kamattámogatások t évi kifizetése
 r_t^{vizi} a víziközmű-kamattámogatásra vonatkozó implicit kamatláb

A vonatkozó implicit kamatlábat a 12 hónapos kötvényhozamokból, illetve az erre vonatkozó előrejelzésünkéből számítottuk úgy, hogy átlagoltuk az előző év júliusától előző év decemberéig a havi átlagos állampapír-kamatlábakat.

D) Lakásépítési és lakásvásárlási kedvezmény

Igényelhető volt új lakás építése vagy már meglévő bővítése esetén, az építés vagy vásárlás tárgyába vele együtt beköltöző gyermekek után. Mivel a lakásépítési támogatás 2009. július 1-jétől már nem igényelhető, az előrejelzési horizonton csak a már megkötött szerződések utáni kifizetést kell figyelembe venni. Az állomány kifutásának sebessége nem teljesen egyenletes, a lakásépítési kedvezményt ugyanis fel lehetett venni lakásvásárláshoz és lakásépítéshez is. Míg az előbbit egy összegben (néhány hónapos átfutási időt követően), az utóbbit 2-3 év alatt szakaszosan folyósítják. A kiadásoknak e két típus szerinti megbontására nem rendelkezünk információval. Ezért ezt az arányt a természetes személyek által megvalósított lakásépítéseknek a lakáseladásokhoz viszonyított arányával közelítettük.

A folyósítások kifutását a következő egyszerű módon modelleztük, feltételezve, hogy 2013-tól nem lesz érdemi kifizetés:

$$ujep_t = \frac{KIFIZ_t * k_t}{2,5}$$

Ahol:

$ujep_t$ a t. évi új szerződések alapján építésre folyósított támogatás

$KIFIZ_t$ a t. évi összes kifizetett támogatás

k_t a lakáspiaci adatok alapján becsült aránya az építési célú támogatásoknak az összes támogatáson belül

Ezek alapján a kifizetések becsült megoszlása (SZP_t jelöli a t. évi támogatást):

$$SZP_{2010} = u_{jep_{2009}} + u_{jep_{2008}} + \frac{u_{jep_{2007}}}{2}$$

$$SZP_{2011} = u_{jep_{2009}} + \frac{u_{jep_{2008}}}{2}$$

$$SZP_{2012} = \frac{u_{jep_{2009}}}{2}$$

E) Megelőlegező kölcsön

Fiatal házaspár kérhette a gyermekekhez kapcsolódó lakástámogatásokat a feltételek teljesülése esetén megelőlegező kölcsön formájában ingatlanfedezet mellett a hitelintézettől, amennyiben gyermektelenség esetén két további gyermeket, egy gyermek mellett további egy gyermeket vállalt. A gyermekvállalás teljesítésére vonatkozó határidő 1 gyermek esetében 4 év, 2 gyermek esetében 8 év (terhesség igazolásakor meghosszabbodhat egyszer a határidő). A gyermekvállalás határidőig igazolt teljesítése esetén az állam a kölcsön összegét a hitelintézetnek megfizeti, ezzel a házaspár a támogatást igénybe vevőnek minősül.

A megelőlegező kölcsön címén kifizetendő támogatásokat szerződés szintű adatok híján a következő egyszerű módon modelleztük:

$$meg_t = meg_t^1 + meg_t^2$$

$$meg_t^1 = felv_{t-2}^1 + felv_{t-3}^1$$

$$meg_t^2 = felv_{t-3}^2 + felv_{t-4}^2 + felv_{t-5}^2 + felv_{t-6}^2$$

Ahol:

meg_t t évben kifizetett támogatás megelőlegező kölcsön címén

meg_t^1 t évben kifizetett támogatás megelőlegező kölcsön címén 1 gyermek vállalásának teljesítése esetén

meg_t^2 t évben kifizetett támogatás megelőlegező kölcsön címén 2 gyermek vállalásának teljesítése esetén

$felv_t^1$ t évben felvett megelőlegező kölcsönök összege további 1 gyermek vállalása mellett

$felv_t^2$ t évben felvett megelőlegező kölcsönök összege 2 gyermek vállalása mellett

A modellezés lényege az volt, hogy a 4 és 8 éves teljesítési időkeretre tekintettel szimuláljuk a 2009. július 1-jéig felvett hitelek elkövetkező években megvalósuló teljesítéseiből fakadó kifizetéseket. A szimmetria és az egyszerűség kedvéért egy és két gyermek teljesítését is egyenletesen a 4, illetve 8 éves időszak középső éveiben feltételeztük. Az adott években felvett megelőlegező kölcsönösszegeket a kifizetési adatokból becsültük, úgy, hogy a képletek jelentette összefüggések visszamenőlegesen is érvényesüljenek. Így a teljes időhorizonton a felvett kölcsönök, illetve a kifizetések évenkénti összege megegyezik.

B.4.3. Pénzbeli kárpótlások

Felhasznált adatok

- T/1062. számú (2009) és T/10380 számú (2008) Zárszámadási törvényjavaslatok, fejezeti kötetek, szöveges indoklások: kárpótlásban részesítettek havi átlagos száma, és a kárpótlások havi átlagos kifizetése
- Költségvetési havi jelentések – államháztartási tájékoztató: kifizetések alakulása hónapra lebontva

Jogszabályi háttér

- 1991. évi XXV. törvény a tulajdonviszonyok rendezése érdekében, az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról 3. sz. melléklete
- 1992. évi XXXII. törvény az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról 10-11.§
- 1997. évi X. törvény a Párizsi Békeszerződésről szóló 1947. évi XVIII. törvény 27. Cikke 2. pontjában foglaltak végrehajtásáról
- 203/2010. (VI. 28.) Korm. rendelet

Módszertan

A kivetítés során a megelőző évek létszámcsökkenésének folyamatosságát feltételezzük a kárpótlást igénybe vevők havi átlagos számában. Ez dinamika a két jogcímcsoport esetében eltérő, jogcímcsoporton belül azonban állandónak mondható (89% és 94%).

A havi átlagos kifizetések alakulását a vonatkozó törvényekben meghatározott indexálási rendszer szerint becsültük meg. A *pénzbeli kárpótlások* esetében 2010-re a kormány által rendeletben meghatározott alapösszeg előző évihez viszonyított százalékos változását (4,1%) alkalmaztuk a havi átlagos kifizetés változására is. Mivel a 2011-es alapösszeg mértékéről még nem született kormányrendelet, ezt az előző évihez képest változatlanul feltételeztük. Az *1947-es Párizsi békeszerződésből eredő kárpótlások* esetében a vonatkozó törvény szerint az előző évi nyugdíjindex értékével növeltük a havi átlagos kifizetéseket.

A pénzbeli kárpótlások (*PK*) és az 1947-es Párizsi békeszerződésből eredő kárpótlások (*PBK*) előrejelzését a következők szerint végeztük

$$PK_t = \left[\left(\frac{PKf\ddot{o}}{h\acute{o}} \right)_{t-1} \times 0,8917 \right] \times \left[\left(\frac{PKflz}{h\acute{o}} \right)_{t-1} \times \frac{A\ddot{O}_t}{A\ddot{O}_{t-1}} \right] \times 12$$
$$PBK_t = \left[\left(\frac{PBKf\ddot{o}}{h\acute{o}} \right)_{t-1} \times 0,9356 \right] \times \left[\left(\frac{PBKflz}{h\acute{o}} \right)_{t-1} \times I_{t-1} \right] \times 12$$

ahol:

$\left(\frac{PKf\ddot{o}}{h\acute{o}} \right)_{t-1}$ és $\left(\frac{PBKf\ddot{o}}{h\acute{o}} \right)_{t-1}$ az igénybevevők átlagos havi száma a mindenkor megelőző évben,

$\left(\frac{PKfiz}{hó}\right)_{t-1}$ és $\left(\frac{PBKfiz}{hó}\right)_{t-1}$ a fejenkénti kifizetések átlagos havi mértéke a mindenkori megelőző évben

$A\ddot{O}_t$ a kárpótlási alapösszeg t évi törvényben meghatározott mértéke

I_{t-1} a mindenkori megelőző év nyugdíjindexe

A pénzbeli kárpótlások folyó évi várható összege 4,943 milliárd forint a fenti számítások szerint. Ez az összeg a pénzbeli kárpótlás jogcímcsoport 3,041 és a Párizsi Békeszerződésből eredő kárpótlás 1,902 milliárd forint kiadásából áll össze.

B.5. Szociális kiadások

B.5.1. Családi támogatások

A XX. fejezet 21. címének 5., 6. és 7. alcímén szereplő apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése (ATD), a pénzbeli gyermekvédelmi támogatások (GYVT), illetve életkezdési támogatás (ÉT) összesen 13-14 milliárd Ft körüli összeget tettek ki 2009-ben.

B5. táblázat: A belső tételek közé tartozó családi támogatások kiadásai 2006–2009

Családi támogatások (milliárd Ft)	2006	2007	2008	2009
Apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése	1,4	1,5	1,6	1,7
Pénzbeli gyermekvédelmi támogatások	4,6	0,0	5,8	6,6
Életkezdési támogatás	3,6	4,4	4,4	5,2

A családi támogatások közül a családi pótlék, az anyasági támogatás, a GYES és a GYET külső tételek, amelyeket a módszertani függelék más részében tárgyalunk.

Felhasznált adatok

Apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése:

- Igénybevevők száma, ellátás és közterhei negyedéves adatai (MÁK), 2009-2010 III. negyedév.
- Ellátás összege havi adatai (MÁK) 2003-2010 szeptember.
- Születések száma (KSH tényszámok és demográfiai előrejelzés), 2001 – 2014.
- Zárszámadási törvények

Pénzbeli gyermekvédelmi támogatások:

- Ellátás összege havi adatai (MÁK) 2006-2010

Életkezdési támogatás:

- Átutalások számának és elutalások összegének havi adatai (MÁK), 2006-2010. szeptember.

Jogszabályi háttér

Apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése:

- 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről 138/A.§, 151/A.§
- 305/2002. (XII. 27.) Korm. rendelet a gyermek születése esetén az apát megillető munkaidő-kedvezménnyel összefüggő költségek megtérítéséről

Pénzbeli gyermekvédelmi támogatások:

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- Az öregségi nyugdíj legkisebb összege: 168/1997. (X. 6.) Korm. rend. 11. §
- költségvetési törvények: 2006. évi CXXVII. törvény, 2007. évi CLXIX. törvény, 2008. évi CII. törvény, 2009. évi CXXX. törvény

Életkezési támogatás:

- 2005. évi CLXXIV. törvény a fiatalok életkezési támogatásáról 4.§
- költségvetési törvények

Módszertan

Apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése:

Az idősorokat az elmúlt 8 évre vonatkozóan megvizsgálva ez a költségvetési kiadási tétel a szezonalitástól eltekintve éves szinten folyamatosan növekvő tendenciát mutat. Ugyanakkor az igénybevevők száma az utóbbi egy évben nem változott. Tekintettel arra, hogy csak egy teljes évnnyi adat áll rendelkezésre, az igénybevételei hányadra vonatkozóan feltesszük, hogy nem változik az előrejelzési horizonton.

$$ATD_t = A_ATD_t * I_ATD_t$$

$$A_ATD_t = \frac{ATD_{t-1}}{I_ATD_{t-1}} * b$$

$$I_ATD_t = \alpha * VSZ_t;$$

ahol:

$$\alpha = \frac{I_ATD_{t-1}}{SZ_{t-1}} \text{ az igénybevételei hányad}$$

ATD_t : az apákat megillető munkaidő-kedvezmény távolléti díjának megtérítése t évi nagysága;

A_ATD_t : a t évi átlagos térítési szint;

I_ATD_t : a t évi igénybevevők száma;

b : a bruttó bérnövekedési ráta

SZ_{t-1} : a születésszám t-1 évben

VSZ_t : a várható születésszám a t. évben

Az igénybevevők számát a 2009. évi születésszámmal elosztva kapjuk az átlagos igénybevételei hányadot. Az igénybevételei hányad a várható születésszámmal szorozva a várható igénybevevői létszámot adja. Az átlagos ellátást a 2009. évi kiadás és az igénybevevői létszám hányadosa eredményezi. Ezt a bruttó bér növekedési ütemének megfelelően növelve kapjuk a várható ellátási szintet a következő évekre. Végül a várható

igénybevevői létszám és a várható ellátási szint szorzataként állnak elő az előrejelzésünkben szereplő várható kiadási értékek.

Pénzbeli gyermekvédelmi támogatások:

Három formában kapható ez a támogatás, amelyből kettőt – a pénzbeli támogatást és a pótlékot – évente kétszer folyósítják az érintetteknek, míg a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás havonta jár határozatlan időre. Az ellátás 2006 óta rendelkezésre álló havi idősorát megvizsgálva kiderül, hogy jellemzően a pénzbeli támogatás, valamint a pótlék kifizetésének két hónapjára összpontosulnak a kifizetések minden évben. 2009-ben például a kifizetések 98,7%-a júliusban és novemberben történt. Mivel sem az ellátottak számáról, sem a kiadás szerkezeti összetételéről (a pénzbeli támogatás, illetve a pótlék eloszlásáról) nem állnak rendelkezésre adataink, ezért az előrejelzésünkben csak azt tudjuk figyelembe venni, hogy e pénzbeli támogatások a költségvetési törvényben rögzített nominális értéke 2009 óta nem változott. Így jogszabályváltozás hiányában várakozásunk a 2009-es kiadási szinttel egyezik meg.

Életkezési támogatás:

Az utóbbi öt év kiadási és létszámadatainak áttekintésével megfigyelhető egyrészt egy szezonális a létszámadatokban a születések eloszlásából adódóan, másrészt két sok hatása is megmutatkozik az idősorban. 2008-ban nem növekszik a kiadásszint, annak ellenére, hogy az ellátásban részesülő gyermekek száma közel két százalékkal nő. 2010-ben az előző év háromnegyedéhez viszonyítva az ellátottak számának közel nyolc százalékpontos esése figyelhető meg. 2011-re és az ezt követő évekre a megtakarítási szerkezet ismeretének hiányában (a tőke és a kamatok aránya, a szülői hozzájárulások mértéke) a kiadásoknak a saját növekedési ütemük átlagához való visszatérését várjuk.

B.5.2. Fogyasztói árkiegészítés

Felhasznált adatok

- KSH helyi és helyközi személyszállítási adatok 2001-2010.
- MÁV-START utasforgalmi adatok kedvezménykategóriánként és kilométersávonként 2008-2009.
- BKV utasforgalmi adatok és az árkiegészítés összege kedvezménykategóriánként 2007-2009.
- Volánok utaskilométer-teljesítménye és az árkiegészítés összege 2005-2009.

Jogszabályi háttér

A fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény (továbbiakban: Fát.) rendelkezik az árkiegészítés igénylésének módjáról, valamint mellékleteiben az egyes kedvezménykategóriák szerint igénybe vehető összegekről. Árkiegészítésre jogosultak a hatósági áras különjáratú autóbusz-szolgáltatást, a külön törvény alapján menetrend szerinti közforgalmú vasúti vagy közúti személyszállítási szolgáltatást, valamint a komp- és révközlekedést nyújtó vállalatok, melyek jogszabály alapján utazási kedvezményt állapítanak meg.

Az árkiegészítés alapja a tárgyhónapban értékesített jegyek, bérletek darabszáma. Az árkiegészítés mértéke hatósági áras különjáratú autóbusz-közlekedés esetén, az egy autóbusz által megtett utazási távolságnak megfelelően kilométerenként 50 Ft, de legfeljebb napi 10.000 Ft. A vasúti személyszállítás, a HÉV-közlekedés, az agglomerációs és a távolsági autóbusz-közlekedés esetén, a menetjegyen, illetve a bérleten feltüntetett érvényes utazási távolságnak megfelelő, forintban kifejezett támogatási tétel szorozva az utazási távolság és az 5 km hányadosával. A helyi tömegközlekedésben használt kedvezményes bérletek, illetve komp- és révközlekedésben a kedvezményes menetjegyek és bérletek esetén a törvény tételesen felsorolja a támogatás mértékét.

Az ingyenes utazások után járó árkiegészítést a mindenkori közlekedésért felelős miniszter állapítja meg a szolgáltató által benyújtott adatok alapján.

Módszertan

A 2010. évi árkiegészítés összegét a három legjelentősebb igénylőre nézve (Volánok, MÁV-START, BKV) külön-külön becsüljük, míg a többi vállalt által igénybevett összeget egy tételként kezeljük.

Mind a helyi, mind a helyközi személyszállítás esetében a KSH 2001-2005 közötti éves személyszállítási utaskilométer adatait a korábbi évek szezonálisitásának megfelelően negyedéves időszakokra bontottuk, továbbá felhasználtuk a KSH 2006 I. né. -2010. II. né. időszakokra vonatkozó adatait. A 2001-2010 közötti negyedéves idősort szezonálisan igazítottuk és előrejelzést készítettünk a trend alapján a helyi és helyközi várható utaskilométer teljesítményekre a következő 6 negyedévre vonatkozóan.

Volánok

Az adott évi várható utas-km teljesítményt szétosztottuk a Volán társaságok között a 2009. évi teljesítmények arányában. Minden vállalatnál kiszámoljuk az egy utas-km teljesítményre eső átlagos árkiegészítés mértékét 2005-2009. évi adatok alapján. Feltételezve, hogy az egyes társaságok 2010-2011-ben az átlagos egy utas-km-re eső árkiegészítésben részesülnek, az alábbi képlettel számoljuk ki a Volán társaságok által igényelt árkiegészítés összegét:

$$F. \text{ÁRKIEG.}_{\text{Volánok}} = \sum_{k=0}^n \frac{F. \text{ÁRKIEG.}_{2005-2009k}}{UTAS. KM_{2005-2009k}} * \frac{UTAS. KM_{2009k}}{\sum_{k=0}^n UTAS. KM_{2009k}} * UTAS. KM_{2010/2011}$$

ahol:

F.ÁRKIEG: fogyasztói árkiegészítés

UTAS.KM: utaskilométer teljesítmény

n = 24 (Volán)

A fenti módszertan alapján várhatóan a Volánok 2010-ben 57,5 Milliárd Ft, 2011-ben 56,9 milliárd Ft fogyasztói árkiegészítésben részesülnek.

MÁV-START

A MÁV-START-tól részletes adatunk van arra vonatkozóan, hogy hány jegyet/bérletet értékesítettek az egyes kedvezménykategóriákban és kilométersávokban. Feltételezzük, hogy az utaskilométer-teljesítmények megoszlása 2010-ben megegyezik a 2009. évi eloszlásokkal. A MÁV-START adott évi utas-km teljesítményét szétosztjuk az eloszlásoknak megfelelően, majd az így megkapott értékesített jegyszámot összeszorozzuk az adott kategóriának megfelelő árkiegészítési összeggel. Az ingyenes utazások után járó árkiegészítés összegét inflációval vezetjük tovább.

$$F. \text{ÁRKIEG}_{\text{Volánok}} = \sum_{k=0}^n \sum_{l=0}^m \frac{\text{KEDV. KAT}_k \text{KM. SÁV}_l}{\sum_{k=0}^n \text{KEDV. KAT}_k \text{KM. SÁV}_l} * \text{UTAS. KM}_{2010/2011} * F. \text{ÁRKIEG}_{k,l}$$

BKV

A BKV árkiegészítésének 62%-a a helyi közlekedési bérletekhez, míg 33%-a az ingyenes utazásokhoz kapcsolódik. Tekintettel a helyi bérletből származó árkiegészítés nagy súlyára csak ezen kedvezménykategóriára készítünk becslést. Az ingyenes utazások után járó árkiegészítés mértékét az inflációval vezetjük tovább. Az árkiegészítés maradék 5%-át kitevő egyéb kedvezményekhez kapcsolódó árkiegészítés összegét nominál fixen tartjuk.

A helyi bérletek iránti keresletet a helyi személyszállítási kereslettel becsüljük, mely a korábbi évek tendenciáinak megfelelően tovább csökkenést jelez 2010-2011-re vonatkozóan. Feltételezzük, hogy a kereslet csökkenésével arányosan, a helyi bérlet iránti kereslet is csökken, valamint a bérletek után járó árkiegészítés összege is.

Egyéb vállalatok

Az egyéb vállalatok által igényelt árkiegészítés összege nem mutat korrelációt sem a helyi, sem a helyközi személyszállítási piacmozgásokkal, ezért az árkiegészítés mértékét a 2009. évi nominál szinten tartjuk.

Összességében becslésünk eredménye:

B6. táblázat: Becslés a fogyasztói árkiegészítésre, 2010–2011

Milliárd Ft	2010 eredeti előirányzat	2010 MKKT	2011 eredeti előirányzat	2011 MKKT
Fogyasztói árkiegészítés	108,5	103,8	109,0	102,5

B.5.3. Járulékkedvezmény és a foglalkoztatást ösztönző normatív támogatás

Felhasznált adatok

- A Nyugdíjbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (ONYF)
- Az Egészségbiztosítási Alap havi kumulált pénzforgalmi adatai (OEP)
- Havi járulékbevallási adatok (APEH)
- A bevételi tétel tényadatai 2006 és 2009 között éves bontásban rendelkezésünkre állnak

Jogszályi háttér

A pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény 4/A. paragrafusának (5) bekezdése alapján, 2005. október 1-től a munkaadót terhelő társadalombiztosítási járulék összege és a munkaadó által a járulékkedvezmény figyelembevételével megfizetett összeg közötti különbözetet meg kell téríteni az Egészségbiztosítási Alap és a Nyugdíjbiztosítási Alap számára. A különbözet fedezetét a Munkaerőpiaci Alap költségvetésének „Aktív támogatások” cím „Járulékkedvezmény megtérítés” és „Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatás (TÁMOP 1.2)” alcíme tartalmazza. Előbbi fedezi a START kártyák, utóbbi pedig (európai uniós társfinanszírozás keretében) a START PLUSZ és START EXTRA kártyák után kieső járulékbevételeket.

Módszertan

Múltbeli adatokon a 2009-es járulékbevételből és járulékmértékből megbecsüljük a járulékalapot, majd kiszámoljuk az egy főre jutó átlagos járulékalapot a járulékalap és a START kártya programot igénybevevők létszámának hányadosával. A kivétítési horizonton a kedvezménnyel foglalkoztatottak létszámát a foglalkoztatotti létszám-dinamikával, míg az egy főre jutó járulékalapot a nemzetgazdasági bruttó átlagos nominálbér-indexszel vetítjük ki. Az előbbi kettő szorzatából kapjuk az aggregált járulékalapot, amelyet a járulékmértékkel megszorozva jutunk a várt járulékbevétel összegéhez. A START program mindhárom változatánál azonos létszám- és bérdinamikát feltételezve így két kiadási címre összesítve adunk becslést.

A járulékkedvezmény megtérítés és a foglalkoztatást ösztönző normatív támogatás (TÁMOP 1.2) folyó évi várható kiadási összege 9,8 milliárd forint.

B.5.4. Jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások

A XX. fejezet 22. címének 2. alcímén szereplő jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások összesen 150 milliárd Ft körüli összeget tesznek ki. Heterogén jellege ellenére mindegyik tétel a központi költségvetést terheli, a juttatások folyósításáért azonban részben az ONYF, részben az OEP felel.

B7. táblázat: A belső tételek közé tartozó jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások kiadásai 2007–2009

<i>milliárd Ft</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
Rokkantsági járadék	11,6	12,7	12,9
Megváltozott munkaképességűek járadéka	71,3	72	67,7
Egészségkárosodási járadék	2,5	2,6	2,5
Bányászok korengedményes nyugdíja, szénjárandóság kiegészítése és kereset	6,8	7,1	7,1
Mezőgazdasági járadék	5,2	4,9	4,4
Fogyatékosági támogatás és a vakok személyi járadéka	26,9	29,9	30,4
Politikai rehabilitációs és más nyugdíj	21,0	21,0	18,9
Házastársi pótlék	5,4	5,6	5,2
Egyéb támogatások (Cukorbetegek támogatása, Lakbértámogatás, Katonai családi segély)	0,1	0,1	0,1
Összesen	150,8	155,9	149,4

A jövedelempótló támogatások közül, a fogyatékosági támogatás és a vakok személyi járadéka külső tétel, így a módszertani függelék e részében csak a maradék nyolc tétellel foglalkozunk.

Felhasznált adatok

A tételekről az ONYF bocsátott rendelkezésünkre havi bontású adatokat 2005-től kezdődően az ellátottak számára és az ellátás átlagos értékére vonatkozóan 2010 júliusáig, azaz több mint öt és fél évre.

Jogsabályi háttér

Rokkantsági járadék

83/1987. (XII. 27.) MT rendelet, illetve a 242/2008 (X.1.) Korm. rend. 5.§ (3) a.) pont

Megváltozott munkaképességűek járadéka

387/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól

Egészségkárosodási járadék

242/2008 (X.1.) Korm. rend. 1§ (2) b) pont

Bányászok korengedményes nyugdíja, szénjárandóság kiegészítése és kereset

1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról 7-22.§, 150/1991. (XII. 4.) Korm. rendelet a bányásznyugdíjról

Mezőgazdasági járadék

1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról 6.§ (4), illetve a 55/2006. Korm. rendelet 1.§ és a 168/1997 Korm. rendelet 17.§

Politikai rehabilitációs és más nyugdíj

1991. évi XII. törvény egyes nyugdíjak felülvizsgálatáról, illetőleg egyes nyugdíjkiegészítések megszüntetéséről

1992. évi LII. törvény a nemzeti gondozásról

1991. évi XII. törvény egyes nyugdíjak felülvizsgálatáról, illetőleg egyes nyugdíjkiegészítések megszüntetéséről

1975. évi II. törvény a társadalombiztosításról

2004. évi CVI. törvény a Kiváló Művész, az Érdemes Művész és a Népművészet Mestere járadékáról

1997. évi X. törvény a Párizsi Békeszerződésről szóló 1947. évi XVIII. törvény 27. Cikke 2. pontjában foglaltak végrehajtásáról

1992. évi XXXI. törvény 7.§

2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 76.§

1994. évi LXIV. törvény a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről 13-13.B§, illetve

1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról 7-22.§

Házastársi pótlék

351/2007. (XII. 23.) Korm. rend. 2. §,

72/2008 (IV. 3.) Korm. rend. 1. § (4) d) pont,

242/2008 (X.1.) Korm. rend. a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások 2008. évi kiegészítő emeléséről 1§ (4) d) pont

Módszertan

Az idősorokat megvizsgálva az elmúlt 5 és fél évre vonatkozóan a költségvetési kiadások a szezonaritástól eltekintve az átlag körül alakulnak. Míg az ellátottak száma minden esetben csökken, a juttatások egy főre jutó átlagos értékét a szaktörvények és rendeletek határozzák meg.

Az ellátottak számát lineáris trenddel becsüljük előre, míg az átlagos ellátást – változatlan jogszabályi környezetet feltételezve – nominálisan rögzítettük (a 2010. októberében hatályos jogszabályok alapján):

$$JP_t = \sum_{i=1}^8 Tr_{2010} * \overline{Nr}$$

ahol Tr a transzfer nominálisan rögzített mértéke, Nr a jogosultak száma, a felülvonás éves átlagot jelöl, ezek mindkét esetben a szezonalitástól megtisztítva lineáris trendet követnek. A szumma-jel a különböző ellátástípusokat adja össze.

Az MKKT korábbi elemzései és hatásvizsgálatai

Becslés „Az adó- és járuléktörvények, a számviteli törvény és a könyvvizsgálói kamarai törvény, valamint az európai közösségi jogharmonizációs kötelezettségek teljesítését célzó adó- és vámjogi tárgyú törvények módosításáról” szóló T/1376. számú törvényjavaslat költségvetési hatásairól ([pdf](#), 2010.10.21.)

Becslés „Az egyes ágazatokat terhelő különadóról” szóló T/1374. számú törvényjavaslat költségvetési hatásairól ([pdf](#), 2010.10.18.)

Költségvetési alappálya 2011-2014 (Technikai kivetítés) ([pdf](#), 2010.08.18.)

Becslés az *Egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról* szóló 2010. évi T/581. törvényjavaslat külső tételeket érintő költségvetési hatásairól: a benyújtást követően ([pdf](#), 2010.07.07.) és a zárószavazást megelőzően ([pdf](#), 2010.07.21.). Háttéranyag a Költségvetési Tanács becsléseihez ([pdf](#)).

A főbb költségvetési tételek éven belüli alakulása a korábbi évek szezonális ingadozásai alapján ([pdf](#), 2010.03.25.)

Technikai kivetítés 2010-2014 ([pdf](#), 2010.03.25.)

Technikai kivetítés és a költségvetési szabályok számszerűsítése 2011-2012 ([pdf](#), 2009.10.26.)

Jelentés a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló törvénytervezetről ([pdf](#), 2009.09.25.) A Költségvetési Tanács véleménye a módosító javaslatokról ([pdf](#), 2009.10.16.). A Költségvetési Tanács véleménye további módosító javaslatokról ([pdf](#), 2009.10.26.)

Elemzés a makrogazdasági kilátásokról és a költségvetési kockázatokról ([pdf](#), 2009.08.18.)

A Költségvetési Tanács DSGE modelljének rövid leírása ([pdf](#), 2009.08.18.)

Az MKKT korábbi elemzései és hatásvizsgálatai elérhetők az alábbi honlapokon:

<http://www.mkkt.hu/elemzesek-jelentesek>, és

<http://www.mkkt.hu/koltsegvetes-hatasvizsgalatok>.